

62126

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YALVAÇ MASALLARI ÜZERİNE BİR
İNCELEME

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMAN YAYIN MERKEZİ

HAZIRLAYAN
HALİL ALTAY GÖDE

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ISPARTA 1997

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	II
ÖN SÖZ	V
<i>GİRİŞ</i>	
1. YALVAÇ'IN COĞRAFİ YAPISI.....	1
2. YALVAÇ'IN TARİHİ YAPISI.....	3
3. YALVAÇ'IN SOSYAL, KÜLTÜREL VE İKTİSADİ YAPISI	9
<i>BİRİNCİ BÖLÜM</i>	
YALVAÇ MASALLARININ TİP YAPISI.....	13-69
I. TASNİF.....	13
II. MASALLARIN TİP NUMARALARI VE MOTİF SIRALARI	14
<i>İKİNCİ BÖLÜM</i>	
YALVAÇ MASALLARINDA ORTAK UNSURLAR	70-156
I. TEMLER.....	70
A. Yükselme, başarı kazanma yahut tehlikeli bir durumdan kurtulma:	70
B. İffetini muhafaza etme veya etmeme:	74
C. İyilik ve doğruluğun mükafat kazanması ile kötülüğün ceza görmesi:.....	75
II. KAHRAMANLAR.....	78
A. İnsanlar	78
B. Gerçeküstü Varlıklar	105
C. Hayvanlar	109
III. ÇEVRE	127
A. Mekan	127
B. Eşya:.....	142
SONUÇ.....	157
BİBLİYOGRAFYA.....	160
<i>ÜÇÜNCÜ BÖLÜM</i>	
METİNLER.....	165-334
1. Tilki ile Eşek	165
2. Tilki ile Değirmenci.....	166
3. Tilki, Kaplumbağa, Kene.....	167
4. Arslan ile Kedi	168
5. Tilki ile Kedi	169
6. Topal Serçe	171
7. Serçe.....	172
8. Tilki ile Değirmenci.....	173
9. Yılan ve Adam	175
10. Topal Horoz	176

11.Şahmeran	178
12.Balığın Minnettarlığı	180
13.Şeytanların Hasbihali	183
14.Tembel Keloğlan	185
15. Dipsiz Kuyu	189
16.Zümrüdü Anka	197
17. Avcının Oğlu.....	201
18. Keçi Kız.....	205
19.Kurbağa Kız	207
20.Kuş Tılsımlı Oğlan.....	211
21.Asker Olan Kız	214
22. Kuru Kafa.....	217
23.Kurt Adam	221
24. Siyah Yılan.....	223
25.Bezirgan	225
26.Gençlikte mi Kocalıkta mı?	227
27. Zümrüdü Anka ve Süleyman	230
28.Güvercin Kız.....	232
29.Üç Oğlanın Dev Yeğeni.....	234
30.Köpekle Evlenen Kız.....	238
31.Tasa Kuşu	240
32.Çocuklar ve Dev Anası	242
33.Civcivoğlu	244
34.Yedi Kardeşin Bacısı	248
35.Fatma ile Yusuf.....	250
36.Ali Cengiz Oyunu.....	254
37.Kara Erik Sarı Erik.....	256
38.Keloğlan ile Peri Kızı.....	258
39.Sabır Taşı.....	261
40. Tülüce.....	263
41. Balıkçı	264
42.Çocuğun Rüyası	265
43.Altın Bülbül.....	267

IV

44.Avcı Ahmet'in Oğlu.....	274
45.Köpek Eniği Doğuran Kız	279
46. Gülen Gül, Ağlayan İnci.....	283
47.Çevirin Kazı Yanmasın	286
48.Asker Karısına İftira	288
49.Şah İsmail ve Gülizar.....	290
50. Ayıcıların Yanındaki Ana.....	294
51.Fatmacık ve Tepegöz.....	296
52. Tanınmayan Savaşçı.....	299
53. Aptal Padişah.....	302
54.Aptal Tüccar	305
55.Hesap.....	306
56.Üç Nasihat.....	307
57.Ananın İntizarı	309
58.Kamıştan At.....	310
59. Çamurdan Ev.....	312
60.Üç Muzdarip	313
61.Deli ile Akıllı Kardeşler	314
62.Ödü ile Bödü	317
63.Tembelliğin Zaferi.....	319
64.Veled-i Zina.....	322
65.Hırsız ile Yankesici	324
66. Dedektif.....	325
67.Denizdeki Davar	326
68.Mezardaki Borcunu Vermeyen.....	329
69.Tüysüz.....	331
70.Erikçi.....	333

ÖN SÖZ

Günümüzde hızla gelişen teknoloji sebebiyle millî kültür unsurlarımızı korumak oldukça zor hale gelmiştir. Biz araştırmacıların, kaybolan bu değerlerimizi bir an önce, derleyerek çeşitli şekillerde istifadeye hazır hale getirmek aslî vazifemiz olmalıdır. Türk kültürünün en saf bir şekilde tezahür ettiği halk edebiyatı mahsüllerimiz de teknolojinin hızla gelişmesinden dolayı kaybolmaya yüz tutmaktadır.

Ülkemizde 1970’li yıllardan sonra ilmî olarak incelenmeye başlayan Türk Halk Masalları üzerine bugüne kadar, çeşitli bölgeler üzerine çalışmalar yapılmıştır. Fakat bu çalışmalar yurdumuzdaki masal hazinesinin ancak çok az bir bölümünü teşkil etmektedir. Yalvaç masalları üzerine günümüze kadar toplu ve ilmî bir çalışma yapılmamıştır. İlk defa bu çalışmada bizzat Yalvaç yöresinden teyp ile derlediğimiz 70 masalı ilim alemine kazandırmak istedik.

Yalvaç ve yöresinde derlememiz sırasında gördük ki, masal anlatma geleneği artık kaybolmuş durumdadır. 1970’li yıllarda hocalarımızın yaptıkları çalışmaları incelediğimiz zaman, o dönemlerde anlatma geleneğinin canlı bir şekilde yaşadığını görüyoruz. Türkiye’de henüz televizyon hastalığının başlamadığı, örf ve an’anelerin devam ettiği bu devirdeki derlemelerin oldukça sağlıklı ve güzel sonuçlar verdiği anlaşılmaktadır. Türkiye’nin son 20 yıl içerisinde girdiği hızlı büyüme ve teknolojinin her kapıdan içeri girmesi sonucunda, masallarımızla birlikte yakaladığımız hayal dünyası hızla kaybolmaya ve unutulmaya başlamıştır.

Derlemem sırasında bizzat kaynak şahısların arasına girdim. O yörenin bir insanı olmam sebebiyle anlatıcılar tarafından oldukça hoş karşılandım ve destek gördüm. Fakat gördüğüm başka bir şey ise, bu işte çok geç kaldığımızdır. Bana yardım etmek isteyenler oldukça çok çaba sarfetmelerine rağmen, uzun süredir bir anlatma ortamı bulamadıkları için, başladıkları birçok masalı yarıda bırakmak zorunda kaldılar. Çünkü unutmuşlardı. Uzun yıllardır hiç kimseye masal anlatmadıklarından ve bizim karşımızda bir mecburiyetten dolayı anlattıklarından olacak ki, eski, uzun kış gecelerinde, kalabalık karşısında anlatılan masalların

havasını yakalayamadık. Derlememin büyük bir çoğunluğunu da teknolojinin en az girdiği, yol uğrağı olmayan Yalvaç'ın dağ köylerinden yaptım. Yörenin geçim kaynağı tarım olduğu içindir ki derleme zamanı olarak kış aylarını seçtim. Bu mevsimde boş olan halk bana yardımcı olmak için elinden gelen gayreti gösterdi. Kimisi, o yörede kimlerin iyi masal anlattığını söylerken, kimisi de rahmetle andığı büyüklerinin olmamasından dolayı duyduğu üzüntüyü belirtti. Vaktiyle iyi masal anlatan, iyi masal bilen ve köylüler tarafından tanınan usta anlatıcıların birçoğu ölmüş, bir kısmı da yaşlılığın verdiği hafıza kaybı sebebiyle hiçbir şey anlatamayacak durumdaydılar. Derleme sırasında en zorumuza giden hadise ise, orada bulunanların "Ah geçen sene gelseydin" veyahut "Daha önce gelseydin, şimdi hiç kimse kalmadı, hepsi öldüler" türünden ifadeleri duymaktı. Benim de masal derlediğim şahıslardan ikisi tezimi bitirmeden vefat ettiler. Bunlardan birisi baba annem Güllü Göde diğeri de amcam Mevlüt Göde idi. Burada onları rahmetle anmak isterim. Masallarını dinlediğimiz anlatıcıların bir çoğu, anlatım esnasında geçmişe bir yolculuk yapıyorlardı. Ebelerinin, dedelerinin bu anlattıkları masalları, daha güzel anlattıklarını dile getiriyorlar ve masal anlatma ortamlarından bahsediyorlardı. Bu arada televizyondan da kahırla söz ediyorlar, bu geleneğin kaybolmasının tek sorumlusunun, o cam kutunun olduğunu dile getiriyorlardı. Yine de bizi sevindiren hadise, derleme yaptığımız şahısların yaşlarının altmışın üzerinde olmasından dolayıdır ki, bizden 10 sene sonra yapılacak bir derlemede bunların da bulunamayacağını gösterdiğinden, henüz kaybedilmemiş bir şansa sahip olduğumuza inanıyoruz. Araştırmacılarımızı, hiç vakit kaybetmeden, bu sahada kaybolmaya yüz tutan kültür malzemelerimizi derlemeye davet ediyoruz. Bu acı gerçekten hareketle ben de yüksek lisans tezime konu olarak " Yalvaç Masalları" nı almış bulunmaktayım.

26 kaynak şahıstan dinlediğimiz masalları tezimize aldık ve masal derlediğimiz kaynak şahıslar ile ilgili bilgiyi anlattıkları masalın altında dipnotta verdik.

Tezimiz, girişten sonra, üç bölüm, sonuç ve bibliyografyadan ibarettir.

Giriş bölümünde, Yalvaç'ın Coğrafi , Tarihi, Sosyal, Kültürel ve İktisadi yapısı üç başlık altında verilmiştir.

Birinci Bölümde, Yalvaç Masallarının Tip Yapısı başlığı altında, masallar, Eberhard- Boratav kataloğuna göre tasnif edilerek, motif sıraları ile birlikte, masalların, bu katalogdaki ve Antti Aarne-Stith Thompson kataloğundaki tip numaraları verilmiştir.

İkinci Bölümde incelememize esas olan yetmiş masal, Yalvaç Masallarındaki Ortak Unsurlar başlığı altında, Temler, Kahramanlar ve Çevre unsurları bakımından incelenmiştir. Bu Bölümde Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'nun Gümüşhane Masalları adlı eserinde izlenen metot esas alınmıştır.

Üçüncü Bölümde ise Yalvaç ve yöresinden derlediğimiz 70 masal metni yer almaktadır. Metinlerin sonunda geçen isimler kaynak şahıslar olup, kimlik bilgilerini, doğum yeri, yaşı, tahsil durumu ve mesleğini bildirerek dipnotta verdik.

Yalvaç ve yöresinde kaybolmaya yüz tutan masal hazinemiz hem geçmişimizi bize unutturmayacak, hem bugünümüzde yol gösterecek ve hem de geleceğimize ışık tutacak olmasından dolayıdır ki mâzî-hâl-istikbâl köprüsünü kuracaktır.

Beni bu çalışmaya yönlendiren ve tezimin her safhasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yrd.Doç.Dr. Mehmet Özçelik'e bu münasebetle şükranlarımı arz ederim. Ayrıca beni yetiştiren ve derleme sırasında yanımda bulunan ve bana yardımcı olan bütün akrabalarım ve masallarını dinlediğim bütün büyüklerime teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Isparta 1997

Halil Altay Göde

GİRİŞ

1. YALVAÇ'IN COĞRAFİ YAPISI

Yalvaç ilçesi, coğrafi konum itibariyle Akdeniz Bölgesi'nin batısında, Göller yöresi olarak da bilinen bölgenin en kuzeyinde; Afyonkarahisar iline bağlı Çay ve Sultandağı ilçeleriyle İç Ege Bölgesi'ne, Konya iline bağlı Akşehir ilçesiyle de İç Anadolu Bölgesi'ne sınırı bulunan Isparta ilinin en büyük ilçesidir.

Sultan Dağları'nın güney batı eteğinde 1080 metre yükseklikte kurulmuş olan Yalvaç 30 45- 31 20 doğu boylamları ile 38 10 - 38 35 kuzey enlemleri arasında yer alır. Yüzölçümü 1415 km. ve nüfusu köy ve kasabalarıyla birlikte yüz binin üzerindedir. Merkez ilçenin nüfusu ise otuz bine yakındır.

Doğusunda Akşehir, batısında Senirkent, kuzeyinde Çay ve Sultandağı ve güneyinde ise Şarkikaraağaç ve Gelendost ilçeleri bulunan Yalvaç'm etrafında Sultan Dağları, kuzeyinde Karakuş Dağı ve güney doğusunda Kızıldağ, güney batısında Kirişli Dağı bulunur. Bundan dolayı arazisi oldukça engebeli olmakla beraber yer yer düzlükler de vardır. Özellikle Hoyran Gölü sahilinde Aşağı Kaşıkara ve Kumdanlı'ya kadar uzanan arazi düzdür ki buraya Hoyran veya Kumdanlı Ovası denir. Buna ilave olarak, Yalvaç, Yağcılar, Hüyükli, Eğirler, Körküler ve Mısırlı Ovaları da sayılabilir.

En yüksek dağı, Yarikkaya Köyü'nün kuzeyinde Torosların üzerinde bulunan 2610 metre yükseklikte Gelincik Ana'dır. Bu ulu dağın halk kültüründe efsanevi kardeşleri sayılan Sağdığan ve Yelkengazi Dağları da oldukça yüksek olup, bugün bu dağların etekleri Körküler Kasabası ile Ayvalı Köyü'nün hayvan otlattığı yaylaklardır.

Yalvaç'ın başlıca akarsuları, üzerine Sücüllü Barajı yapılmış olan, Yalvaç Deresi, Hisarardı Çayı, üzerine Körküler barajı yapılmakta olan Körküler Deresi, Kırbaş Deresi, Bağkonak Çayı'dır. Sultan Dağlarından doğan dereler Hoyran

Gölü'ne dökülürler. Bu dereeler daha çok kar sularıyla beslendiklerinden kış ve ilkbahar aylarında aktıkları halde yaz ve sonbahar aylarında kururlar.

İklim itibariyle Yalvaç, hem Akdeniz, hem İç Anadolu ve hem de Ege Bölgesi'nin iklim özelliklerini taşır. Bu cümleden olarak Yalvaç iklim bakımından ilk bakışta Akdeniz Bölgesi'ne dahil olmasına rağmen daha çok kara ikliminin etkisinde kalır. Bu cümleden olmak üzere, yazlar çok kurak ve sıcak, kışlarsa soğuk ve kar yağışlıdır. En çok yağış sonbahar ve kış aylarında görülür. Kirişli ve Karakuş Dağları ile Sultan Dağları eteklerinde yer yer meşe, ardıç, ve kızılçam ormanları yer alır. Sağır, Çamharman, Sücüllü, Hisarardı, Gemen, Kuyucak, Bağkonak, Kaşıkara, Kumdanlı, Körküler, Mısırlı korulukları ilçedeki orman varlıklarıdır. Bunun dışında geniş alanlar bozkır bitkileriyle kaplıdır. Bunun dışında ilçe ve yöresi, kaynak ve yeraltı sularına bağlı olarak dere ve ovalara dikilmiş, söğüt, kavak, elma başta olmak üzere çeşitli meyva ağaçlarıyla yemyeşil bir manzara arz eder.

Yalvaç, ilçe sınırları içinde ulaşım problemi olmayan bir ilçedir. Bütün köy ve kasabalarla yol bağlantısı vardır. Demir yolu olmayan Yalvaç, şehirlerarası ulaşımında en çok 50 km uzaklıktaki Akşehir ilçesini kullanmaktadır. İkinci bir yol Şarkikaraağaç-Beyşehir üzerinden Konya'ya ulaşan yol olup uzaklığı 180 km dir. Üçüncü yol ise 105 km uzunluktaki Isparta yoludur. Bu yollar tek taraflı yollar olup çıkışı yoktur. Ayrıca Senirkent tarafından Afyon'a ve İzmir'e ve Bozdurmuş belinden Çay'a ulaşan yollar yanında pek işlek olmayan Körküler-Sağır ve Sücüllü-Yarıkkaya üzerinden Çay'a ulaşan stabilize yollar da Yalvaç'a canlılık getirmektedir.

Yalvaç, idari yönden Merkez, Kumdanlı (Hoyran) ile Bağkonak (Örkenez) olmak üzere üç bucağa ayrılmıştır.

Merkez ilçeye bağlı 6 kasaba ve 15 köy şunlardır. Kasabalar; Hüyükülü, Körküler, Sücüllü, Tokmacık, Özbayat, Özgüney, Köyler ise; Akçaşar, Altıkapı, Ayvalı, Bağlarbaşı (Elbengi), Çakırçal (Surk), Çamharman (Köstük), Eğirler, İleği, Eyüpler, Hisarardı, Kurusarı, Sağır, Terziler, Yağcılar, Yarıkkaya'dır.

Bağkonak bucağına 5 kasaba 2 köy bağlıdır: Kasabalar; Bağkonak (Örkenez), Çetince, Dedeçam (Manarga), Kozluçay (Gelegermi) ve Kuyucak. Köyler; Bahtiyar, Koruyaka (Agap)'dir.

Kumdanlı Bucağına bağlı olan 2 kasaba ve 8 köy ise şunlardır: Kasabalar; Kumdanlı, Yukarı Kaşıkara, Köyler; Aşağı Kaşıkara, Aşağı Tırtar, Yukarı Tırtar, Celeptaş, Gökçeali, Kırkbaş, Mısırlı, Taşevi'dir.

2. YALVAÇ'IN TARİHİ YAPISI

Yalvaç'ın tarihi oldukça eski bir geçmişe sahiptir. Tarih çağları boyunca Protohitit döneminden başlayarak Hitit, Frig, Lidya, Pers, İskender, Roma Devri ile İlkçağ Tarihi'ni; Bizans, Emevî, Abbasi, Anadolu Selçukluları Dönemi ile Ortaçağ Tarihi'ni; Hamitoğulları ve Osmanlı Dönemi ile de Yeni ve Yakınçağ Tarihi'ni yaşayan Yalvaç; Millî mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Döneminde de önemli roller üstlenmiştir. Yalvaç tarihinin belgelerle en iyi bilinen çağı Türk-İslam döneminden önceki İlkçağ'dır. Bu çağdaki adı Anitokheia olan Yalvaç ilk defa olarak bugün Hisarlık denilen oldukça geniş bir alanda kurulmuştur.

Yalvaç'taki en eski tarih öncesi döneme dair eserler Tunç Çağına (MÖ 3000-2000) aittir. Tarih devirlerinde, Frig hâkimiyetine kadar geçen sürede bugünkü Yalvaç'ın bulunduğu yerde, Anadolu'nun bilinen ilk sakinlerinden olan Proto-Hitit ve Hitit dönemine ait herhangi bir buluntu yoksa da bu dönemde Psidya bölgesinde Arzava adı verilen bir topluluğun yaşadığı bilinmektedir. İskender ile başlayan bu hareketin en iyi uygulayıcısı Selevkoslar olmuş ve Selevkos I. Nikator 60 kadar şehir kurduştur. Bunlardan 16 tanesi babası Antiokhos'dan dolayı "Antiokheia" adını taşımaktadır.

Psidya ile Frigya sınırlarının ortasında yer alan Yalvaç herhalde M.Ö. 275 yılında Frigya'daki Galyalılara karşı Selevkoslar'ın ileri bir karakolu olarak askeri bu I. Antiokhos Sater tarafından inşa olunmuştur. Ancak bu şehir Yalvaç'da

kurulan ilk şehir değildir. Gemen'deki Men mabedinin tarihi M.Ö. 4. yüzyıla kadar inmektedir.

Yalvaç'ı askerî yönden savunmaya elverişli yapan özellik ovanın üç tarafının dağlarla çevrili olmasıdır. Bu durum kuzeydeki düşman Galyalıların saldırılarını önlüyordu. Ovanın güneye bakan tarafının açık oluşu ulaşımı kolaylaştırıyordu.

Roma'nın Anadolu'ya hâkimiyeti ve Asya eyaletini kurmasından sonra Frigya bölgesi Pontus kralına, Psidya da Kapadokya kralına, kendilerine yardım ettiği için verilmiştir. Bu durum uzun sürmeyerek, M.Ö. 102 de Roma tarafından Kilikya, Pamfilya, Frigya ve Psidya fethedilmiştir. Fethedilen bu bölgeler yeni kurulan Kilikya eyaletine bağlanmış ve bu arada Antiokheia da adı geçen eyalete dahil edilmiştir. M.Ö. 49 da ise yeni bir düzenleme ile Antiokheia (Yalvaç) tekrar Asya eyaletine bağlanmıştır.

Augustos'un son zamanlarında (M.Ö.27-M.S.24) Antiokheia, Psidya'da kurulan Roma kolonilerinin merkezi olmuştur. Yalvaç'taki Roma koloni döneminden kalma latince önemli bir belge, imparator Augustos'un vasiyetidir. Bu vasiyetnamenin bir nüshası Ankara Hacı Bayram Camii bitişiğindeki Augustos Mabedinde, ikincisi, Apollonia (Uluborlu)'da ve üçüncüsü da Antiokheia (Yalvaç)'ta bulunmuştur. Yalvaç'ta bulunan metin, Ankara'da bulunan metnin eksiklerini tamamlamaktadır.

Hristiyanlık tarihinde olduğu kadar, Yalvaç'ın İslâm öncesi dinî tarihinde de önemli bir olay, Havarilerden Sent Pol (Pavlus) ile Bornobas'ın Antiokheia'ya gelmiş olmaları ve Anadolu'da; ilk kilisenin buraya inşa edilmesidir.

İlkçağda Yalvaç önemli yollar kavşağında olması dolayısıyla da tarihî özelliğe sahiptir. Antiokheia hem kuzey-güney istikametinde Side'ye ve hem da doğu-batı istikametinde Efes'e ve dolayısıyla bu iki liman aracılığıyla Roma'ya çıkan yollara sahipti.

Görülüyor ki Roma döneminde Yalvaç hem siyasi ve askerî, hem yollar ve ticarî ve hem de dinî yönden önemli bir merkez durumundadır.

Bizans döneminde Antiokheia'nın metropolitlik (gözleyicilik) olarak dinî konsillerden İznik (325), İstanbul (381), Kadıköy (451) konsillerine veya meclislere katıldığı bilinmektedir. Bizans döneminde Antiokheia gibi şehirler, Roma'nın önemli yollarının önemini kaybetmesiyle, sıradan bir şehir konumuna düşmüşlerdir.

İslâmî Dönemde Müslüman Arapların Anadolu Seferleri ve Yalvaç'ı Zaptetmeleri: Bizans'ın yeni düşmanı olan Müslüman Araplar, İstanbul yolu üzerindeki Anadolu'ya sayısız akınlar yapmışlar ve İstanbul'u pek çok defa kuşatmışlardır.

Hz. Muhammed döneminde başlayan Müslüman Araplar ile Bizans münasebetleri ve mücadeleleri, Dört Halife Devri'nde de devam etmiş ve özellikle Hz. Ömer devrinde daha da şiddetli olmuştur.

Emevîler ve Abbasîler Anadolu'ya muntazam akınlar düzenlemişlerdir. Psidya ve Frigya bölgelerinden Ege'ye kadar uzanmışlardır.

Emevî halifesi Muaviye'nin ilk yıllarında Müslüman akıncılar Yalvaç'a ulaşmışlar ve fethetmişlerdir. Ünlü İslâm Komutanı Halit b. Velid'in oğlu Abdurrahman 664 yılında Anadolu'ya gelmiş, 665 kışını Yalvaç'ta geçirmiş ve 666 yılında geri dönmüştür. Velid döneminde oğlu Abbas 713 yılında Anadolu'ya bir sefer düzenlemiş ve Yalvaç'ı zapt ederek ganimet ve esirlerle geri dönmüştür.

Görülüyor ki, Müslüman Arap ordularının Anadolu seferlerinde yolları sık sık Yalvaç'a düşmüştür. Bu durum Yalvaç'ın askerî, siyasî, ticarî ve dinî yönden önemini ortaya koymaktadır.

İslamî Dönemde Türkler'in Yalvaç'a Hâkim Olmaları ve Şehri Yeniden İnşa Etmeleri: Antiokheia'nın 713 yılında Müslüman Araplar tarafından zaptından sonra Hamitoğulları devrine kadar adına bir daha rastlanmıyor. Bu cümleden Antiokheia'nın Türkler tarafından nasıl fethedildiği ve iskân edildiği hakkında kesin bilgilere sahip değiliz. Yalnız bilinen bir gerçek var ki, o da "Yalvaç" adına ilk defa Anadolu Türk beyliklerinden olan Hamitoğulları Beyliği zamanında, beyliğin önemli şehirlerinden biri olarak rastlandığıdır. Fakat bu demek değildir ki, Yalvaç Hamitoğulları zamanında kurulmuştur. Mutlaka daha önce Selçuklular zamanında kurulmuş ve iskan edilmiş olmalıdır.

Dikkat çeken millî, manevî diğeri bir husus "elçi, resûl, peygamber" mânâlarına gelen Yalvaç adı hem Türkçe bir kelime hem de peygamber anlamına dinî öneme haiz güzel bir kelimedir.

Üzerinde durulması gereken önemli bir husus, Türkler Anadolu'da pek çok yer adını Helenistik Roma ve Bizans döneminden kaldığı gibi ya aynen veya Türkçeye uyarlayarak kullanırken, buraya ilk gelen Türkler Antiokheia adını terkederek Yalvaç adını kullanmışlardır. Bu durum şehrin terkedilmiş, ıssız bir ören yeri olmasıyla veya ilk gelen Türkler'in dinî-millî yönlerinin kuvvetli oluşuyla ve daha önemlisi Türkler'in şehri yeni bir mekâna kurmalarıyla izah edilebilir.

Türkler tarafından Yalvaç adının bu yerleşme merkezine verilmesi; kabile veya boyun önde gelen bir siması ana yurtta yaşadıkları yerin ismi veya mensup oldukları boyun adı olması ile açıklanabilir.

Türkler Anadolu'ya Malazgirt Zaferinden önce girmişler ve fakat 1071'den sonra yerleşmişler ve Anadolu'yu ebedî bir vatan yapmışlardır. Türkler'in 1015'ten itibaren Anadolu'ya başlayan akınlarının bir kolunun bu bölgeye kadar ulaştığı bilinmektedir. 1098 ilkbaharında Jeon Ducas Antalya'ya kadar olan sahayı Bizans'a kattıktan sonra kuzey-doğuya yönelerek Hoyran Gölü'nün kuzeyinden, yani Yalvaç'tan geçerek Bolvadin'de toplanmaya başlayan Türkmenleri yenmiş ve Türkmenlerin İç Anadolu'ya toplanmalarına sebep olmuştur.

Zaman zaman Haçlıların Eskişehir-Seyitgazi-Yalvaç-Konya ve Ereğli yolunu takip ettikleri tarihçilerin ortak görüşüdür.

Yalvaç ve çevresinde 1176 Myriokefalos Zaferine kadar kesin bir şekilde Türk hâkimiyeti kurulamamıştır. Anadolu'da kalıcı bir hâkimiyet kurmak isteyen Türkiye Selçuklu Devleti, Göller Bölgesi'nin hem Antalya'ya ve hem de İzmir'e ulaşmada önemini kavrayarak bu bölgeye hâkim olmak için çetin bir mücadeleye girmiştir. Sultan I. Mesut (1116-1155) zamanında Uluborlu'dan Denizli'ye kadar olan yerler Türk hâkimiyetine geçmiştir. Sultan I. Mesut, Konya'dan Akşehir'e ve buradan da Yalvaç'a geçmiş ve sonra Eğirdir Gölü'nün kuzeyini takip ederek Uluborlu'ya ulaşmıştır. Fakat bu uzun sürmemiş, Bizans İmparatoru Juannis (1118-1143), 1120-1121 yıllarında çıktığı sefer sırasında Uluborlu'yu geri almış ve

buradan Yalvaç-Şarkikaraağaç-Beyşehir yolu ile Antalya'ya gitmiştir. Sultan I. Mesut 1132 ve 1142 yıllarında Uluborlu'yu geri almaya çalışmışsa da başaramamıştır.

Görülüyor ki Yalvaç'ın da içinde olduğu bu bölgeler, 1176'ya kadar kâh Türkler'in kâh Bizanslılar'ın hâkimiyetine geçmiştir.

1071 tarihli Malazgirt Zaferi'yle kazanılan Anadolu'yu kesin bir şekilde Türk vatanı yapan 1176 tarihli Myriokefalon Zaferi Bizans'a karşı Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan tarafından kazanılmış ve böylece Yalvaç da kesintisiz Türk hâkimiyetine geçmiştir. Bu devirden kalma "Devlethan Camii" önemli bir hatıradır.

Düzbel, Gelendost, Kumdanlı ve Karamıkbeli isimleriyle de anılan Myriokefalon Zaferi, Türkiye tarihinde önemli bir dönüm noktası teşkil etmiş ve bu zaferden sonra 1182'de Uluborlu ve 1204'de de Isparta Türkler'in eline geçmiştir.

Doğudan batıya Yalvaç, Şarkikaraağaç, Gelendost, Senirkent, Keçiborlu, Isparta, Atabey, Eğirdir ve Sütçüler Selçuklu hâkimiyetine geçmiş ve bölge Türk kimliğini kazanmıştır. Özellikle Oğuz Türkmenleri'nin Göller yöresine iskân edildiklerini ve bu bölgeye Türk millî kültürünü taşıdıklarını görüyoruz.

Yalvaç ve yöresi de Oğuz boylarıyla dolmuş ve taşmıştır. Günümüze kadar ulaşan Oğuzlara ait köy, mahalle ve semt isimleri bunun en güzel delilidir. Bu cümleden olmak üzere Salur, Eymür, Bayat ve Bayındır gibi yer isimleri sayılabilir.

1243 tarihli Köseadağ Savaşı'ndan sonra İlhanlılar'ın hâkimiyetine geçen Yalvaç ve yöresi 1300'lü yıllarda kurulan Hamitoğulları Beyliği'nin sınırları içinde kalmış ve Yalvaç'tan bu dönemde Hamitoğulları'nın en güzel şehirlerinden birisi olarak bahsedilmiştir.

Hamitoğulları, Salur boyunun muhtelif kollarını içinde barındıran Türkmenler'den çıkmıştır. Bu devre ait en eski belge Yalvaç'a bağlı Gençali köyünde, şimdi yıkık olan Koyungözlü Baba Zaviyesi'nin H.702 (M.1303) tarihli vakfiyesinde Hamit Bey, Sultanü'l -Bahreyn (iki deniz Sultanı- Eğirdir ve Beyşehir gölleri) ünvanıyla anılmıştır.

Anadolu'ya 1314'te gelen Emir Çoban'a itâat eden Hamitoğlu Dünder Bey, beyliğinin devamı için İlhan adına sikke kestirmiştir. Fakat Emir Çobanoğlu Temürtaş'ın Dünder Bey'i tehdit etmesi üzerine Dünder Bey Antalya'ya kaçmışsa da yakalanarak katledilmiştir. Böylece Eğirdir yöresi, dolayısıyla Yalvaç da İlhanlılar'ın Anadolu Umûmî valisi Temürtaş'ın eline geçmiştir. Ancak Temürtaş'ın isyan ederek 1327'de Mısır'a kaçmasıyla Hamitoğulları tekrar eski topraklarına kavuşmuştur. Hamitoğulları Uluborlu, Eğirdir, Karaağaç ve Yalvaç köy ve kasabalarıyla birlikte 15 kalesi ve 15 bin süvari ve bir o kadar da piyadeye sahiptir. Memleketin şehirleri az, fakat köyleri çoktur.

Hamitoğulları devrinde Yalvaç tarihi için en önemli olay meydana gelmiş ve Yalvaç, diğer Hamitli şehirleri Karaağaç, Beyşehir, Seydişehir, Akşehir ve Isparta ile birlikte Osmanlı Devleti'ne 1375 yılında katılmıştır. Buna sebep, Hamit Beyi Kemalettin Hüseyin Bey'in Karamanoğullarının tecavüzüne maruz kalması ve Osmanlı Sultanı II. Murat'tan yardım istemesidir. Osmanlı hâkimiyetine geçen Yalvaç'ın bir ara Karaağaç ve Beyşehir ile birlikte Karamanoğulları'nın tecavüzüne uğrayarak yağma ve talan edildiği ve 1387'de Sultan Murat tarafından yeniden Osmanlı topraklarına katıldığı bilinmektedir.

Yalvaç'taki Osmanlı hâkimiyeti 1402 tarihli Ankara Savaşı'na kadar devam etmiştir. Ankara Savaşı'ndan sonra Timur, Yalvaç'ın da içinde bulunduğu Hamitoğlu topraklarını Karamanoğlu'na bırakmıştır. Daha sonra 1415 yılında Osmanlı Sultanı Çelebi Mehmet tarafından Yalvaç, Osmanlı hâkimiyetine alınmıştır ve kesintisiz Osmanlı toprağı olmuştur. Anadolu Beylerbeyliğine bağlı olarak kurulan Isparta Sancağı'na dahil bir kaza olan Yalvaç bir ara Isparta'dan ayrılarak kısa bir süre Konya'ya bağlanmıştır.

Osmanlı devrinde sıradan bir kaza olan Yalvaç önemli tarihî olaylara sahne olmuştur. Osmanlı Sultanı II. Mehmet (Fatih), Karamanoğlu üzerine düzenlediği seferde Karaağaç ve Örkenez (Bağkonak)'den geçmiş ve Karaağaç'ta adına Cami-i Kebir ismiyle de anılan Sultan Mehmet Camii yapılmıştır. Sultan Abdulaziz döneminde (1861-1876) yapılan, 1867 vilayet nizamnamesine göre Isparta, Konya vilayetinden ayrılarak yeni bir sancak haline getirilirken Yalvaç ve

Karaağaç kazaları Konya'ya bağlı kalmıştır. Bu arada Hoyran da Yalvaç'a bağlanmıştır. Aynı yıl Yalvaç telgrafa kavuşmuştur. Rüstiye 1872'de halkın da yardımlarıyla açılmıştır. Yalvaç 1877'deki idari taksimata göre Hamit sancağına bağlanırken, Hamit sancağının Konya'ya bağlılığı devam etmiştir. Bu tarihte Yalvaç, Isparta ve Eğirdir'den sonra üçüncü büyüklükte bir kazadır. Yalvaç'ta belediye teşkilatı 1864'te kurulmuş ve Cumhuriyet'in ilânından sonra da, Isparta'ya bağlı bir ilçe merkezi olmuştur.

3. YALVAÇ'IN SOSYAL, KÜLTÜREL VE İKTİSADÎ YAPISI

Yalvaç ve yöresindeki yerleşme merkezleri sosyal yapı itibarıyla yeknesaklık arz eder. Etnik farklılıklara hemen hemen rastlanmaz. Büyük çoğunluğu Oğuz-Türkmen boylarından meydana geldiği bilinen Yalvaç ve yöresi köy ve kasabaları, dışardan hemen hemen hiç göç hareketine maruz kalmamış, aksine dışarıya nüfus göndermiştir. Bundan dolayı Yalvaç ve yöresi tipik bir Türk şehir, köy ve kasabasının bütün özelliklerini taşımaktadır. Yerleşim birimleri, cami, çeşme ve çarşı etrafında kurulan mahallelerden meydana gelmiştir.

Türkistan'dan Anadolu'ya akıp gelen Türkmen dervişleri tekkeler kurarak ve Türk insanına çeşitli sanat kollarını öğreterek köy, kasaba ve şehir hayatını geliştirmede ön ayak olmuşlardır. Bu cümleden olmak üzere Yalvaç ve yöresinde kurulmuş olan mahalle ve köylere bakıldığında: Tabaklar (Debbağlar), Abacılar (Dokumacılar), Leblebiciler, Müderris ve Saray mahalleleri ile Yağcılar, Terziler köyleri meslek zümrelerinin isimlerini taşımışlardır, Salur, Sofular, Kızılca ve bugün mesirelik bir yer olan Eymür ve Bayındır ve yine bugün bir kasaba olan Bayat gibi boy adları, Yalvaç'ın sosyal, kültürel ve iktisadî yapısı hakkında önemli ipuçları vermektedir.

Yalvaç çarşısı geleneksel Türk iktisadî ve sosyal hayatının güzel bir örneği olan çeşitli meslekleri bir arada toplayan; demirciler, kunduracılar, semerciler, keçeciler, terziler, yağcılar gibi arastalardan oluşmuştur. Bu durum Anadolu'da

millî, dinî, iktisadî ve meslekî yönleriyle bir Türk kurum ve kuruluşu olan ahî teşkilatının Yalvaç'ta da dünden bugüne yaşayageldiğinin canlı delilidir. Bugün her pazartesi alışverişe başlamadan önce yapılan "pazar duası", bu millî-dinî Türk geleneğinin hâlâ devam ettiğini bize göstermektedir.

Örf ve adetlerimizin yaşayıp devam etmesinde rol oynayan "oda"larda, "oda yakması" adı verilen toplantılar, sosyal dayanışmayı sağlama yanında, eğlence ve misafir ağırlama da gerçekleşir. Seçimle veya tayinle gelen ve "Yarenbaşı" adı verilen hoşsohbet, zengin, saygılı ve esnaflık gibi özellikleri bulunan bir sorumlu kişinin başkanlığında bu "oda yakması" yapılır ve belli bir disiplin içinde yürütülürdü. Oda yakmalarında un helvası yapılarak "herfine" adı verilen ziyafet çekilir, içki içilmez, cemaatle namaz kılınırdı. Oda yakmaları "hidirellez"de son bulurdu. Köy odaları da aynı görevlere hizmet etmiştir.

Köy odalarının Türk kültürünün nesilden nesile intikalinde önemi büyüktür. Özellikle yardımlaşma ve toplum şuurunun canlı kalmasında büyük-küçük dengesinin kurulup devam etmesinde rolü olduğu gibi, maşalların, efsanelerin, fıkraların, hatıraların, türkülerin, manilerin, ağıtların söylenip dinlendiği yerler olması sebebiyle de önemi tartışılmaz. Televizyonlu ve oyunlu kahvehanelerin çoğalmasıyla terkedilen köy misafir odaları ile birlikte millî, manevî kültürümüz de yozlaşmış ve terk olunmuştur denilebilir.

Yalvaç ve yöresinde yapılan, sünnet ve evlilik düğünleri, dinî günler ve bayramlar da, bütün Anadolumuzda olduğu gibi Türk-İslâm örf ve adetlerinin aktarılmasında önemli görevler ifa etmişler, toplumun, dayanışma içinde olmasına yardımcı olmuşlardır. Evlilikte görücü usulü, beşik kertmesi, kız isteme, şerbet içmesi, nişan koyma, boğu, yuka, ve yuka gecesi, kına gecesi ve kına hamamı, gelin ve oğlan okşama, oku, okuntu, okuntulu düğün, seymenli düğün, güveyi yeri, gelin alma, damat tıraşı, gelin ertesi gibi tabirler kültürümüze girmiştir. Aynı şekilde sünnet düğünlerinde kirve ve kirvelik, sünnet etme, kandillerde yapılan bişiler ve aşureler toplumumuzun yardımlaşma şuurunu canlı tutmuştur. Hidirellez törenleri ve yakılan ateşler etrafında yapılan eğlenceler unutulmayacak dinî-millî örf ve adetlerimizden olarak toplum hayatımızda yer almışlardır.

1877 Konya vilayet salnamesine göre Yalvaç 40 okulla Şarkikaraağaç'tan sonra Isparta, Eğirdir, Uluborlu'dan önce yer almaktadır. Aynı salnamede Uluborlu hariç, diğerlerinde birer Rüştüye bulunmaktadır. Medrese sayısı bakımından, Yalvaç 8 medrese ile birinci sırada yer alırken öğrenci sayısı bakımından, Karaağaç'tan sonra Isparta'dan önce gelmektedir.

1892 Konya vilayet salnamesi verilerine göre, Yalvaç hane, dükkan, cami, fırın, kahvehane sayısı bakımından Eğirdir, Karaağaç ve Uluborlu kazaları arasında birinci sırayı; çeşme sayısı bakımından, Eğirdir'den sonra, medrese sayısı bakımından Uluborlu'dan, okul sayısı bakımından da Karaağaç'tan sonra gelmekte ve yine türbe, han, değirmen sayısı bakımından diğer ilçelerden daha az sayıya sahiptir. Bu durum, Yalvaç'ın yol uğrağı olmaması sebebiyle kapalı bir toplum özelliği taşıması ve dışarıya açılmayışından ileri gelmektedir.

1903 maarif salnamesine göre Yalvaç 15 medrese 645 öğrenci ile Uluborlu'dan sonra ikinci sırada, kütüphane yönünden, Eğirdir ve Uluborlu'dan sonra üçüncü sırada, kitap sayısı bakımından da Isparta ve Uluborlu'dan sonradır.

Yalvaç medreseleri, kerpiç yapı olmasından dolayı günümüze kadar ulaşamamışlardır. Ancak yetiştirdikleri öğrencilerin kültür rüzgarları uzun zaman tesirini göstermiş, Yalvaç'ta okuma yazma oranının yüksek olmasına sebep olmuştur.

Cumhuriyet devrinde ise Yalvaç'ta; ilkokullar; Alemdar ve Gazi Paşa İlkokulları'dır. İki ortaokuldan birisi Isparta'da birisi Yalvaç'ta olup, Isparta öğrenci sayısı bakımından Yalvaç'ın önüne geçmiştir. Yalvaçlılar 30 Eylül 1957'de Yalvaç Özel Lisesi'ni açarak öğrencilere üniversiteye giden yolu açmışlardır. Bu eğitim yuvası Yalvaç yöresi için müsbet sonuçlar vermiştir.

Günümüzde her sahada açılan ortaokul ve liseleriyle ve yüksekokuluyla Yalvaç eğitim ve öğretim açısından önemli bir noktaya ulaşmıştır.

Yalvaç ve bağlı köy ve kasabalarında hayvancılık, çiftçilik, meyvecilik ve bağcılık, sebzeçilik iç tüketime cevap vermektedir. Dericilik Yalvaç'ta iyi seviyededir. Yalvaç Meslek Yüksek Okulu Dericilik Bölümü bu konuda ilmen öncülük yapma yolundadır.

Halicilik ve dokumacılık eski gücünü kaybetmiştir. İlçede mahallî ihtiyaçları karşılamak üzere küçük bir sanayi sitesi vardır.

Görülüyor ki Yalvaç ve bağlı yerleri, Akdeniz, İç Anadolu ve Ege Bölgeleri'nin ortak özelliklerine sahiptir. Ancak Yalvaç ve bağlı yerleri dış tesirlere hemen hemen kapalı olduğundan kendisine has örf ve adetleri gelenekleri korumuş ve devam ettiregelmiştir.

Gelişen hayat şartları, teknoloji ve kitle iletişim araçlarının tesiriyle, bugün eskiye göre pek çok değerleri kaybettiğimizi, yaptığımız derleme sırasında gördük ve tespit ettik.

Yalvaç'ın Tarihi, Coğrafi, İktisadi ve Sosyal Yapısı başlıkları altında verdiğimiz bilgiler dipnotta verilen eserlerden istifade edilerek hazırlanmıştır.*

* Bu Bölüm hakkında bilgi için bakılabilir: Naci Kum, *Yalvaç Armağanı*, Yalvaç 1925. (Basılmamış çalışma, Yalvaç Ali Rıza Efendi Kütüphanesi); W. Ramsey, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, Tercüme eden: Mihri Pektaş, İstanbul 1961; Naci Kum, "Yalvaç Adının Menşei", *Ün Dergisi*, Mart, Nisan, Mayıs 1941; Mehmet Özsait, "Anadolu'da Helenistik Dönem", *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi*, c.2, 1982; Şahin Uçar, *Anadolu'da İslâm Bizans Mücadeleleri*, İstanbul 1990; Faruk Sümer, *Oğuzlar (Türkmenler)*, Ankara 1972; Abdulhaluk Çay, *Anadolu'nun Türkleşmesinde Dönüm Noktası, Sultan II. Kılıç Arslan ve Karamık Beli (Myriokefalon) Zaferi*, İstanbul 1984; Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 1971; İ. Hakkı Uzunçarşılı, "Hamitoğulları", *İslâm Ansiklopedisi*, V/1 189-192; Mehmet Taşhalan, *Yalvaç, Psidia Antiocheia*, İstanbul 1991; Nuri Köstüklü, *Hamit Sancağı (1820-1836) ve Türkiye*, Konya 1993; Kemal Göde, "Hamitoğulları" *Tarihte Türk Devletleri*, c.2, Ankara 1987; Durmuş Karaman, *Dünden Bugüne Yalvaç Tarihi*, Kayseri 1991, (Basılmamış yüksek lisans tezi); Isparta İl Yıllığı.

BİRİNCİ BÖLÜM

YALVAÇ MASALLARININ TİP YAPISI

I. TASNİF

İncelememize konu olan 70 metin Antti Aarne- Stith Thompson tasnifinin¹ en son şekli esas alınarak sınıflandırılmıştır. Bu masalların sayı olarak dağılışı şöyledir:

1. Hayvan Masalları: 6 masal
2. Asıl Halk Masalları: 63 masal
3. Fıkralar:
4. Zincirlemeli Masallar: 1 masal

Metinlerimizden her birinin bu bölümlerden hangisine dahil olduğu aşağıda gösterilmiştir. Çoğunluğunu asıl halk masallarının oluşturması tabiidir.

Tasnifte her gruba giren masalların numaraları aşağıdaki gibidir.

1. Hayvan Masalları: 1, 2, 3, 4, 5, 6,
2. Asıl Halk Masalları: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70.
3. Fıkralar:
4. Zincirlemeli Masallar: 7

¹ Antti Aarne-Stith Thompson, *The Types of the Folktale*, Helsinki 1964, (Bu katalog çalışmamızda (AaTh) kısaltmasıyla kullanılmıştır.

II. MASALLARIN TİP NUMARALARI VE MOTİF SIRALARI

Bu bölümde metinler bölümünde verilen 70 Yalvaç masalının her biri için aşağıdaki yol takip edilmiştir. Masalların Eberhard-Boratav² ve Aarne-Thompson kataloglarındaki numaraları verilerek, Her iki katalogda da benzerlerine rastlayamadığımız masalların bu kısmı boş bırakılmıştır. Masalların sıralanmasında ise EB'deki sıra numarası esas alınmıştır. Masallarımızın EB'deki yirmi üç başlığa göre dağılımı ise şöyledir:

- A. Hayvan masalları: (1-22) 6 masal
- B. Hayvan ve İnsan: (23-33) 1 masal
- C. Masal kahramanına bir ruhun veya bir hayvanın yardım ettiği masallar: (34-82) 10 masal
- D. Tabiat üstü bir ruh veya bir hayvanla evlenme konusunu işleyen masallar: (83-109) 7 masal
- E. İyi bir ruh veya evliyalarla birlikte yaşamayı konu alan masallar: (110-122)
- F. İnsanların kaderinin önceden yazıldığını ve değişmeyeceği konusunu işleyen masallar: (123-142) 4 masal
- G. Rüyalara konu alan masallar: (143-145)
- H. Kötü ruhlarla birlikte yaşamayı işleyen masallar: (146-168) 7 masal
- I. Sihirbazları konu alan masallar: (169-184) 3 masal
- J. Genç kızın sevgili bulmasını konu edinen masallar: (183-196) 3 masal
- K. Erkek kahramanın sevgili bulmasını konu edinen masallar: (197-222) 3 masal
- L. Fakir bir kızın zengin bir erkekle evlenmesini konu alan masallar: (223-238)
- M. Kıskançlık ve iftira konusunu işleyen masallar: (239-255) 7 masal

² Wolfran Eberhard-Pertev Naili Boratav, *Typen Türkischer Volksmärchen*, Wiesbaden 1953. (Bu eser çalışmamızda (EB) kısaltmasıyla kullanılmıştır.)

- N. Hor görülen kocaların kahraman olduğu masallar: (256-258) 1 masal
- O. Zina ve baştan çıkarmayı konu alan masallar: (259-280) 2 masal
- P. Acaip davalar ve acaip icraatı konu alan masallar: (281-289)
- Q. Acaip davaları konu alan masallar: (289-301) 1 masal
- R. Realist masallar: (302-310) 4 masal
- S. Acaip tesadüfleri konu olarak işleyen masallar: (311-316)
- T. Komik olayları konu alan masallar: (317-322) 1 masal
- U. Aptal ve tembel kadın veya erkekleri konu alan masallar: (323-338) 3 masal
- V. Hırsızlık ve dedektiflik konularını işleyen masallar: (339-349) 3 masal
- W. Akıllı, hilekar veya cimri kahramanları konu alan masallar: (350-378) 4 masal

Bu bölümde masallarla ilgili bilgiler dört madde halinde verilmiştir.

1. Masalın Adı
2. Masalın EB ve AaTh kataloglarındaki tip numaraları
3. Masalı anlatanın adı ve bulunduğu yer
4. Masalın motif sırası

BİRİNCİ MASAL

1. Tilkiyle Eşek
2. EB—AaTh—
3. Ali Yağcı, Körküler/Yalvaç
4. Motif Sırası

1. Tilkiyle eşek arkadaş olurlar.

2. Tilki, eşiği bir kavak bahçesine götürür. Kavakları kemiren eşek, anırmaya başlar. Gelen bahçe sahibi eşiği döver.

3. Tilki, eşiği mısır tarlasına götürür. Mısırları yiyen eşek anırmaya başlayınca, bahçe sahibi gelir ve eşiği döver.

4. Tilki, eşiği üzüm bağına götürür. Üzümleri yiyen eşek yine anırınca, bağ sahibinden de dayak yer.

6. Eşiğin vaziyetini gülerek seyreden tilki, 'Huylu huyundan vazgeçmez' der ve oradan uzaklaşır.

İKİNCİ MASAL

1. Tilki ile Kurt
2. EB—AaTh—
3. Ali Yağcı, Körküler/Yalvaç
4. Motif Sırası

1. Tilki değirmene gider. Ekmekleri yer.

2. Değirmenci, kapının üstüne bir ciğer asar. Altına da bir kuyu kazarak, tilkiye tuzak kurar.

3. Ciğeri almak için gelen tilki tuzağa düşer. Ciğeri yer.

4. Kuyudan çıkamayınca, ölü numarası yapar. Değirmenci ölü sandığı tilkiyi çıkartır dışarı atar. Tilki kaçar.

5. Tilki, kurdu ciğer yemek üzere değirmene getirir.

6. Aynı tuzağa düşen kurda, ölü numarası yapmasını söyler.

7. Hileyi anlayan değirmenci, kurdu kuyunun içinde öldürür.

ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Tilki, Kaplumbağa, Kene
2. EB. 4, AaTh. 275
3. Şekip Bardak, Kuyucak
4. Motif Sırası

1. Tilki, kaplumbağa ve kene ortaklaşa bir mahsül ekerler. Mahsülü kaldırırlar; buğdayını bir tarafa, samanının bir tarafa, kesini de bir tarafa yığarlar.

2. Mahsülü bölüşmek için bir yarış yaparlar: Önce giden buğdayı, ikinci gelen samanı, üçüncü de kesi alacaktır.

3. Tilkinin kuyruğuna yapışan kene birinci olur. Tilki samanı alır, kaplumbağa da arkadan 'kes benim kes benim' diyerek gelir.

DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Arslan ile Kedi
2. EB.13, AaTh. 38-157
3. Sedef Üstündağ, Kumdanlı
4. Motif Sırası

1. Arslan kediye 'Sen de bizim soydansın ama niye böyle küçük kaldın' diye sorar.

2. Kedi, insan eline düştüğünden dolayı büyüyemediğini söyler.

3. Arslan, insanoğlunu merak eder ve onu görmek için yola çıkarlar. Kedi, yolda giderken insanın muzur olduğu canlıları gösterir. (Beygir, Camız, Deve)

4. İhtiyar bir oduncunun yanına gelirler. Arslan oduncuyla güreşmek ister. Oduncu arslanı hileyle ağaca bağlar ve öldürür.

BEŞİNCİ MASAL

1. Tilki ile Kedi
2. EB. 15, AaTh 103
3. Ali Yağcı, Körküler
4. Motif Sırası

1. Tilkiyle kedi, canavarla ayı arkadaş olurlar.

2. Tilkiyi sıkıştıran canavarla ayı, tilkinin İbrahim Dayı adlı arkadaşından korkarak bir şey yapamazlar.

3. Canavarla Ayı, tilkinin arkadaşını yemeğe davet ederler.

4. Ayı, İbrahim Dayı'yı yemeğe davet etmek için inine gelir. Kedi olduğunu görünce, korkularının yersiz olduğunu düşünür.

5. Ayı, davet yerine giderken, uçan bir kuşla, yerde kayan bir yılanı yakalayan kediden korkar ve önden giderek canavarın yanına gelir ve oradan kaçarlar.

6. Tilkiyle kedi hazırlanan davet sofrasına oturup yerler.

ALTINCI MASAL

1. Topal Serçe
2. EB. 19, AaTh. 1655
3. İsmihan Gökmen, Körküler
4. Motif Sırası

1. Serçe, ayağına batan dikenini fırıncıya verir. Fırıncı da dikenini yakar.

2. Serçe, fırıncıdan dikenini ister, vermeyince ekmeğini alır kaçar.

3. Ekmeği iki çobana verir, sütün içine doğrar yerler. Çobandan ekmeğini ister. Vermeyince koyunu alır kaçar.

4. Düğün için köpek kesenlere, koyunu verir. Koyunu geri ister. Vermeyince gelini alır kaçar.

5. Gelini davulcuların, davul ve düdüğüyle değiştirir.

6. Başından geçenleri davul çalarak söyleyip dolaşır.

YEDİNCİ MASAL

1. Serçe
2. EB. 24, AaTh. 2031
3. İsmihan Gökmen, Körküler
4. Motif Sırası

1.Serçe deşinirken bir pul bulur. Pulu gevenin içine düşürür.

2.Geveni yakması için ateşi çağırır. Ateş dağdaki kuru odunu yakmayı tercih ettiği için, serçe çayı çağırır.

3.Çay, akıp giderken ateşe bulaşmak istemediği için, serçe, çayı içmesi için camızı çağırır.

4.Camız pınarın gözünden içmeyi tercih ettiği için, serçe, camızı yemesi için canavarı çağırır.

5.Canavar körpe kuzu yemeyi tercih ettiği için, serçe, canavarı parçalaması için köpeği çağırır.

6.Köpek canavara saldırır, canavar camıza, camız çaya, çay ateşe, ateş gevene... Serçe de çıkar tepenin başına, güle güle seyreder.

SEKİZİNCİ MASAL

1. Tilki ile Değirmenci
2. EB. 34, AaTh. 545 B
3. Sedef Üstündağ/Kumdanlı
4. Motif Sırası

1.Değirmencinin tavuklarını çalarken yakalanan tilki, canını bağışlaması şartıyla onu evereceğini söyler.

2.Tilki padişahın huzuruna çıkar ve para bölüşmek için bir şinik ister.

3.Padişah şiniğin altına katran sürer tilkiye verir. Tilki de yoldan bulduğu on parayı şiniğin altına yapıştırıp iade eder.

4.Padişahın kızına, değirmenci için dünürcü gider. Padişah: 'gelsin de göreyim' deyince, yolda arkadaşının suya düştüğünü, hiç elbisesinin kalmadığını

söyleyerek, padişahın elbiselerinden alır, değirmenciği giydirir padişahın huzuruna çıkarlar.

5.Padişah kızı verir. Düğün yaparlar, gelini alıp giderler.

6.Tilki, zengin bir Yahudi'yi hileyle öldürür.

7.Padişahın kızıyla, değirmenciği Yahudi'nin evine sokar. Üçü birden orada yaşarlar.

8.Tilki bir gün kapının önünde ölü numarası yapar. Gelin onu tuvalete atar. Tilki tuvalete giren değirmencinin paçasından yakalayıp: 'iyiliğimin karşılığı bu muydu?' der.

9.Değirmenci özür diler ve üçü birlikte yaşarlar.

DOKUZUNCU MASAL

1. Yılan ve Adam
2. EB. 48, AaTh. 155'
3. Sedef Üstündağ/Kumdanlı
4. Motif Sırası

1.Bir avcı, bir kutunun içinde 'yandım yandım' diye bağırarak yılanı kutudan çıkarır.

2.Kutudan çıkan yılan, adamı sokmak ister. Hakem olarak üç kişiye danışmaya karar verirler.

3.Öküz ile su insanoğlunun kendilerine iyi davranmadığı için, sokmasını isterler.

4.Oradan geçen bir adama sorarlar. Adam bakmış, avcıyı soksa kendisini de sokacak, yılan bu kutunun içine girer mi girmez mi derken, yılanı kutunun içine tekrar sokar ve denize atarlar.

ONUNCU MASAL

1. Topal Horoz
2. EB. 54, AaTh. 715, 545 A

3. İsmihan Gökmen, Körküler

4. Motif Sırası

1. Bir horoz bir altın bulur, bir kadına verir. Aklı başına gelince geri ister. Kadın altını vermeyince, küsüp gider.

2. Giderken arı, sel ve canavarı içine sokar.

3. Geri döner, kadından altınını ister. Kadın horozu, fırına atar. Horoz seli çıkartır, firmı söndürür.

4. Kadın, horozu ezilsin diye hayvanların altına atar. Horoz canavarı çıkartır. Canavar bütün hayvanları yer.

5. Kadın, çaresiz kalınca horozu donunun içine sokar. Horoz arıyı çıkartır. Arı kadını sokar.

6. Kadın, altınını verir horozu kovar.

ON BİRİNCİ MASAL

1. Şahmeran

2. EB. 57, AaTh. 673

3. Halil Göde, Körküler

4. Motif Sırası

1. Odunculuk yapan üç arkadaştan biri, ormanda içi balla dolu bir kuyu bulur. Balı satarak zengin olurlar. Kuyunun içindeki bal bitince, arkadaşları onu kuyunun içinde bırakırlar.

2. Bıçağıyla kuyunun duvarını kazarken bir geçit bulur ve yılanlar ülkesine ulaşır.

3. Orada Şahmeran ona iyi davranır ve sırtını sıvazlar.

4. Tekrar dünya yüzüne çıktığı zaman, Şahmeran'ın izi sırtında kalır.

5. Padişahın hastalıktan kurtulması için, Şahmeran'ın etine ihtiyaç vardır.

6. Padişah herkesin hamama gitmesini ister ve oğlanın sırtındaki izden dolayı Şahmeran'ın yerini bildiği ortaya çıkar.

7.Oğlan, Şahmeran'a: 'seni öldürecekler, sen beni öldür' diye yanına gider.

8.Şahmeran: 'gidelim kuyruk tarafımı sen ye, baş tarafımı padişah yesin' der.

9.Baş tarafını yiyen padişah, zehirlenerek ölür. Kuyruk tarafını yiyen oğlan oraya hükümdar olur.

ON İKİNCİ MASAL

1. Balığın Minnettarlığı
2. EB. 62, AaTh. 507 C
3. Mehmet Demiralay, Tokmacık
4. Motif Sırası

1.Hasta olan Bey'in iyileŐmesi için, denizdeki yeşil balık lazımdır.

2.Balığı denizden yakalayan Beyoğlu, 'Babam bu balığın kanıyla iyi olacaksa olmasın' deyip balığı koyverir. Bu yüzden kovulur.

3.Oğlan bir gemiye binip giderken, gemide bir arkadaş bulur ve kazandıklarının ortak olmasına karar verirler.

4.Çin'e varır ve padişahın kızıyla evlenir. O padişahın kızıyla evlenen bütün herkes ölmektedir.

5.Beyoğlu ve arkadaşı, beraber güveyi odasına girerler. Kızın ağzından çıkan yılanın kafasını damadın arkadaşı koparır. Gerisi kızın midesine geri kaçar.

6.Beyoğlu'nun babası ölür ve oğlunu geri çağırırlar. Giderken Beyoğlu'nun arkadaşı, kazandıkları her Şeyin ortak olduğunu ileri sürerek kızı da bölüŐmeyi teklif eder.

7.Kızı bir ağaca bağlarlar, tam kılıcı kaldırıp vuracakları sırada, kızın midesindeki bütün yılanlar dışarı dökülür.

8.Arkadaşı her Şeyi Beyoğlu'na bırakır ve denize atlar. Bu Beyoğlu'nun denize attığı yeşil balıktır.

ON ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Şeytanların Hasbihali
2. EB. 67, AaTh. 613
3. Sedef Üstündağ/Kumdanlı
4. Motif Sırası

1. İki arkadaş bir köyden bir köye istenmeye giderler. Yolda giderken önce küçük oğlanın ekmeğini yerler.

2. Büyük oğlan ekmeğini vermez, küçüğün gözlerini çıkartmak şartıyla ekmeği verir. Bir değirmen arkı yanında iki gözünü alır, bırakır gider.

3. Oğlan orada dururken değirmene girer. Bir kuş kanadını uzatır ve oğlanı yuvasına koyar.

4. Akşam olunca, değirmene gelen şeytanların kendi aralarındaki konuşmalarını dinler.

a. Birinin küllüğünde güldür güldür su vardır.

b. Birinin küllüğünde, iki küp altın vardır.

c. Kuş tüyünü gözüne çalsa gözleri açılacaktır.

5. Çocuk şeytanların lafları üzerine kuş tüyünü gözüne çalar ve yeşil gözlü bir çocuk olur. Gider, küllükteki altınları bulur zengin olur.

6. Arkadaşı bir gün kapısına dilenmeye gelir. Başından geçenleri anlatır. O da gitmek ister. Gözlerini oyup değirmene bırakır. Şeytanlar oğlanı çarpıp kapıya bırakıverirler.

ON DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Tembel Keloğlan
2. EB. 69, AaTh—
3. Halil Demirci, Körküler
4. Motif Sırası

1.Köyde yaşayan tembel Keloğlan, yengelerine su getirmek için gittiği dereye yakaladığı bir balığı, balığın yalvarması üzerine dereye bırakır. Balık Keloğlan'a sihirli bir güç verir.

2.Keloğlan, bu sihirli gücün sayesinde her işi kolay bir şekilde yapar. Su testileri kendiliğinden hareket eder. Oduna gider odunlar kendiliğinden kesilir arabaya yüklenir. Atsız olan araba hızla hareket eder.

3.Odundan gelirken Keloğlan bir kadını arabayla çığner. Kadının oğlu, Keloğlan'ı padişaha şikayet eder.

4.Padişah zaptiyelerini Keloğlan'ı almak üzere yollar, Keloğlan zaptiyeleri sihirli gücü sayesinde birbirlerine dövtürttürür.

5.Keloğlan padişahın sarayına gider ve padişahın kızına aşık olur. Sihirli gücüyle padişahın kızının hamile kalmasını sağlar.

6.Padişah kızını saraydan kovar. Kız, Keloğlan'ın yanına gelir. Orada çocuğunu doğurur.

7.Kızını özleyen padişah, Keloğlan'ın yanına gelir ve kızıyla Keloğlan'ı alıp saraya götürür. Padişah ölür.

8.Padişah seçimleri kuş uçurmak suretiyle yapılır. Kuş üç kere Keloğlan'ın başına konar. Keloğlan padişah olur.

ON BEŞİNCİ MASAL

1. Dipsiz Kuyu
2. EB. 72, 204, AaTh. 301 A, 301 B, 449,
3. Halil Demirci, Körküler
4. Motif Sırası

1.Bir padişahın senede bir elma veren elma ağacı vardır.

2.Bu elma her sene çalındığı için padişahın üç oğlu nöbet tutarlar. Küçük oğlan devi yaralamayı başarır.

3.Yaralı devi takip ederken bir çöl ovanın ortasında bir kuyunun başına gelirler.

4.Büyük oğlanlar kuyuya inemezler. Küçük oğlan kuyuya iner.

5.Kuyunun içinde üç kız vardır. Üç kızın büyüklerini ağalarına, küçük kızı kendine çıkarır.

6.Küçük kızın yardımıyla devi öldürür. Ağaları onu kuyuda bırakırlar. Fakat oğlan, ak koça binip kuyunun ağzına çıkar. Kızları atlarının terkilerine alıp yola düşerler.

7.Küçük oğlan giderken, yolda gördüklerini çorba içmeye davet eder.

8.Yolda Bostancı Köse küçük kızı alır kaçıtır.

9.Oğlanın üç kız kardeşi vardır. Bunlar yılanlar padişahı, devler padişahı ve kuşlar padişahlarıyla evlidirler.

10.Oğlan kızı kurtarmak için Bostancı Köse'nin ardından yola düşer, kız kardeşlerinden yardım ister.

11.Oğlan Kösenin çadırını bulur ve kızı çadırdan alıp kaçar. Köse'nin atı, Köse'ye haber verir. Köse oğlanı yakalar ve kızı tekrar elinden alır.

12.Oğlan Kösenin atını yenen atın yerini öğrenir. Bu at Köse'nin atının anasıdır.

13.Oğlan atın anasını bulur ve Köse'den kızı kurtarır. Memleketine yaklaşınca bir çadır kurar orada yatarlar. Bir ejderha çadırın kapısını tutar ve Sinan Ağa'nın hikayesini söylemesini ister.

14.Oğlan Sinan Ağa'nın hikayesini öğrenmek üzere yola çıkar. Yolda üç ihtiyardan yardım ister. En yaşlısı yardım eder ve bir yüzük verir.

15.Sinan Ağa, hikayesini öğrenen kimseyi sağ bırakmaz hepsini öldürür.

16.Oğlan, ihtiyarın tavsiyeleriyle gider Sinan Ağa'nın hikayesini öğrenir. Sinan Ağa bunu da öldürmek ister. O da iki rekat namaz kılar, sağa selam verip de sola selam verecekken yüzüğü yutar, kuş olup pencereden uçar gider.

17.Sinan Ağa, karısının ona bir kamçı vurmasıyla eşek olur, bir kamçı daha vurur köpek olur. Yıllar sonra oğlu onu tekrar insan haline dönüştürür.

18.Oğlan gelir ejderhaya Sinan Ağa'nın hikayesini anlatır. Ejderha da Sinan Ağa'nın kızıdır. Tılsımından çıkar. Oğlan iki kızı da alıp geri döner. Kızların ikisine de düğün eder.

ON ALTINCI MASAL

1. Zümrüdü Anka
2. EB. 72, AaTh. 301 A, 301 B
3. Satı Şahan, Körküler
4. Motif Sırası

1. Fakir adamın çocukları, çalışmak üzere gurbete çıkar.
2. Yolda bir kuyunun içindekini merak edip inmek isterler. Büyük ve ortanca kardeşler inemez. Küçük kardeş kuyunun içine iner
3. Kuyunun içindeki kızları kuyudan dışarı çıkarır.
4. Büyük kardeşler, küçük oğlanı kuyuda bırakırlar.
5. Yanlışlıkla kara koyuna binince yerin yedi kat altına gider.
6. Orada ihtiyar bir kadının yanında yaşar.
7. Devın elindeki suyu, padişahın kızı kurban edilecekken, kurtarır.
8. Padişahın mükafat olarak yirmi tuluk et, yirmi tuluk su alır.
9. Zümrüdü Anka kuşunun yavrularını ejderhanın elinden kurtarır. Kuş oğlanı dünya yüzüne çıkarır. Kuşa, eti ve suyu yedirir. Et bittiği zaman kuşun ağzına bacağından bir parça kopartıp verir. Dünyaya çıktıkları zaman kuş, dilinin altında sakladığı eti geri verir.
10. Oğlan eve varır, padişahla evlenmek üzere olan nişanlısını kurtarır. Kendisine düğün yapar.

ON YEDİNCİ MASAL

1. Avcının Oğlu
2. EB. 77, 207, AaTh 513 A, 513 C, 531
3. Mevlüt Karaca, Sağır
4. Motif Sırası

1. Avcının oğlu babasının tüfeğiyle bir geyik vurur ve padişaha hediye eder.

2.Padişah oğlandan fil derisi ister. Oğlan anasının nasihatı üzerine bir göle içki döküp filleri sarhoş eder ve filleri avlar.

3.Padişah, başka bir padişahın kızını ister. Oğlan kızı almaya gider.

4.Giderken, olağanüstü güçleri olan, Çoban Çoluk'u, Şam Kerten'i, Çay Çeviren'i ve Seyrek Basan'ı da yanına alıp gider.

5.Padişahın yanına varırlar kızı isterler. Padişah kızı vermek için çeşitli şartlar ortaya koyar. Oğlan arkadaşları sayesinde bu şartları yerine getirir.

a.Çoban kırk koyunu keser yüzer.

b.Şam Kerten, padişahın pehlivanını yener.

c.Çay Çeviren, kırk kazan pilavı yer.

d.Seyrek Basan kırk atlı ile yarışır.

6.Avcı, kızı padişaha götürür. Kız, padişahı öldürür. Avcıyla evlenir.

ON SEKİZİNCİ MASAL

1. Keçi Kız
2. EB. 85, AaTh. 402
3. Satı Şahan, Körküler
4. Motif Sırası

1.Bir sığır çobanı bir keçi bulur. Keçi, sığır çobanın evdeki işlerini görür.

2.Bir gün dere kenarında çamaşır yıkarken, Beyoğlu kızı görür ve aşık olur.

3.Kıza dünürcü yollar, hiçbir şeyden haberi olmayan sığır çobanı, keçiyi verir.

4.Beyoğlu'nun anası, oğlunun bir keçiyle evlenmesine çok üzülür.

5.Kadın, bir gün bir düğüne davet edilir. Yalnız başına gider.

6.Keçi de tılsımından çıkarak, Beyoğlu'nun atına biner ve arkasından gider.

7.Kadın, oğlunun atından, biraz şüphelenerek kızıdan önce eve döner ve kızın keçi postunu yakar.

8.Kız düğünden dönünce, postunun yanışına çok üzülür. Anasıyla birlikte insan olarak yaşar.

ON DOKUZUNCU MASAL

1. Kurbağa Kız
2. EB. 86, AaTh. 402- 465 A- 513
3. Satı Şahan, Körküler
4. Motif Sırası

1.Adam, üç oğluna ok attırır. Ok kimin kapısına düşerse, oğlanlarını onun kızıyla everecektir.

2.Büyük oğlanın attığı ok padişahın kapısına, ortanca oğlanın attığı ok vezirin kapısına, küçük oğlanın attığı ok ise bir göletin kıyısına düşer. Oka bir kurbağa yapışır.

3.Padişah çocuklarını everir. Küçük oğlan da oku alır gelir evin bir köşesine atar.

4.Kurbağanın içindeki tılsımlı kız oğlanın her işini yapar.

5.Oğlan, birgün kızı evde yakalar. Kız, kendisini kimseye bildirmemesini söyler.

6.Büyük kardeşler babalarını yemeğe davet ederler. Küçük oğlan da davet edince tılsımlı kızı gören baba, kıza sahip olmak ister.

7.Oğlundan yapılması güç şeyler ister. Oğlan karısının yardımıyla bunları yerine getirir.

a.Zemheri günü taze bostan ister

b.Zemheri günü, yeni alalanmış üzüm ister.

c.Ölmüş anasının parmağında giden yüzüğü ister.

8.Anasının yanına gider. Yüzüğü aldıktan sonra, dönerken orada gördüklerini, kızın anası yorumlar.

9.Yüzüğü alır babasına verir. Anasının ettiği beddua neticesinde adam taş kesilir.

YIRMİNCİ MASAL

1. Kuş Tılsımlı Oğlan
2. EB. 93 AaTh. 432-434
3. Satı Şahan, Körküler
4. Motif Sırası

1.Halı dokuyan üç kızdan birisine, serçe tılsımında bir oğlan aşık olur.

2.Kızın bileziğini çalan kuş, kıza kendini bildirir ve serçe kılığında çıkarak kızla evlenmek ister. Kız razı olur beraber yola çıkarlar.

3.Yolda bir yağmura yakalanırlar. Oğlan, serçe kılığına girerek bir çalının altına saklanır.

4.Oğlan, kızı anasının evinin kapısına bırakır. Kuş olup, uçar gider.

5.Kız orada bir çocuk doğurur. Oğlanın anası kıza iyi davranmaz. Kuş da bacadan ses verir, gider.

6. Oğlan kuş kılığında çıkarak eve gelir. Anasına, kızın, gelini olduğunu, çocuğun da, torunu olduğunu söyler.

YIRMİ BİRİNCİ MASAL

1. Asker Olan Kız
2. EB. 97 AaTh. 518
3. Naime Göde, Körküler
4. Motif Sırası

1.Bir adamın askerliği çıkar, ihtiyar olduğu için askere gitmek istemez.

2.Düşünceli halini soran büyük ve ortanca kızları, adamın yüzüne tükürüp giderler.

3.Küçük kızı onun yerine askere gider.

4.Askerde bir Beyoğlu kıza aşık olur. Fakat kız olduğundan emin değildir.

5.Beyoğlu askerin, kız olup olmadığını anlamak için bir kaç imtihandan geçirir. Fakat kız hiçbir belirti göstermez.

a.Bakkala götürür, boncuğa yancığa bakmaz, aynayla tarak alır.

b. Gül toplamaya giderler, kızın gülleri daha canlı kalır.

c. İkinci kez bakkala giderler, bir tarak alır, bir de göstermeden inci alır da dişinin arasına koyar. Beyoğlu bunu görür ses çıkartmaz.

6. Kız askerliğini bitirip dönerken, Beyoğlu'na bir mektup bırakır. 'Kız geldim kız gidiyorum' der.

7. Beyoğlu çerçi olur, kızı aramak için yola düşer.

8. Kızın köyüne inci boncuk satmaya gelen Beyoğlu, başına toplanan kızlar içinde, ağızındaki inciden kızı tanır.

9. Anasını dünürcü yollar, evlenirler.

YIRMİ İKİNCİ MASAL

1. Kurukafa
2. EB. 98 AaTh. 313 A- 428
3. Selvinaz Yücel / Kumdanlı
4. Motif Sırası

1. Bir kadının arkasına kuru kafa düşer. Evine kadar gelir.

2. Kuru kafa padişahın kızına dünürcü gitmesini ister.

3. Padişah, büyük bir saray yapması karşılığında kızı verir.

4. Kız ile oğlan gerdeğe girerler: Oğlan kuru kafa tılsımından çıkar, kıza kimseye bu sırrını söylememesini ister.

5. Oğlan, cirit oynarken, kız: 'şu benim kocam' deyince, atın ayakları yere çakılır kalır. Oğlan, oradan uzaklaşır gider.

6. Kız, oğlanın arkasından aramaya çıkar. Oğlanı dev anasının yanında bulur.

7. Dev anası kızı yemek ister. Bazı şartlar koşar. Kız, oğlanın yardımıyla bunları yerine getirir.

a. Kırk küpü gözyaşıyla dolduracaktır.

b. Kapının önünü hem süpürüp, hem süpürmeyecektir.

c. Şu minderleri kuş tüyüyle hem doldurup hem doldurmayacaktır.

8.Dev, oğlunu teyzesinin kızıyla evermek ister ve kızı öldürtmek için kardeşinin yanına yollar.

- a. Kız zehirli peyniri yemez
- b.Bunların gözünü temizler
- c.Köpeğin önüne et, koyunun önüne ot atar.
- d.Açık kapının önüne taş koyar.
- e.Merdivenleri süpürür.

9.Kız, bunlara yaptığı iyilikten dolayı devin elinden kurtulur.

10.Oğlan, teyzesinin kızıyla evlenir. Kız ile birlikte gerdek odasına girerler. Teyzesinin kızını orada yakıp, bacadan kaçarlar.

11.Kaçarken,

- a.Kavun tarlasıyla bostan bekçisi olurlar.
- b.Ardıç ağacıyla, yılan olurlar
- c.Akan bir dere ve kıyısındaki kumlar olurlar.

12.Oğlanla kızı yakalayamayan dev anası takipten vazgeçer.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Kurt Adam
2. EB.— AaTh. —
3. Ali Yılmaz, Körküler
4. Motif Sırası

1.Adam dua eder. Bir çocuğu olunca çocuğu ilk isteyene verecektir.

2.Adamın bir kızı olur. Kız büyür. Kızı bir kurt ister. Kurt kızı alır götürür.

3.Adam kızını ziyaret için yanına gider. Kızı, kapısı olmayan bir binada bulur ve yanına çıkar.

4.Kurt gelince, kızın babasına yolda ne gördüğünü sorar. Adam, yolda gördüklerini anlatır. Kurt ise Hızır'dır. Adamın gördüklerini yorumlar

a.Bir çobandan süt istediğini, fakat bir kuzunun bin koyunu emdiğini gördüğünü; Yarının hükümetinin ne kadar vergi alırsa alsın doymayacağını söyler.

b.İki büyük kazanın kaynadığını, bir buğday tanesinin büyük kazanlar arasında sıçradığını, küçük kazanlara hiç düşmediğini gördüğünü; Bir zaman gelecek büyük devletler paylarını alacak küçükler alamayacak der.

c.Bir kuşun ağacın dalında güzel güzel ötüp, aşağıya inip pislik içtiğini; Zaman gelecek alimler güzel güzel konuşacak ama kötü işler yapacak.

d.Bir köprünün üstünde ayet yazılı olduğunu ve geçemediğini, fakat kervancıların hiç bakmadan geçtiklerini; Zaman gelecek insanlar Kuran'a inanmayacaklar.

e.Bir marangoz kürekle talaşı atar fakat çuvala girerken koybolduğunu; Zaman gelecek paranın kıymeti olmayacak, insanlar ne kadar kazanırsa bereketsiz olacak der.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Siyah Yılan
2. EB. 106, AaTh. 433 B
3. Mevlüt Göde, Körküler
4. Motif Sırası

1.Hiç çocuğu olmayan padişah dua eder ve bir çocuk sahibi olur

2.Çocuk, doğumda bütün ebeleri sokar.

3.Bir kadın, üvey kızını öldürmek için oraya gönderir. Kız da giderken anasının mezarına uğrar ve ondan talimat alır.

4.Anasından aldığı talimata göre bir dığan sütün içine çocuğu doğurtturur.

5.Çocuğun sünnet zamanı gelir. Bütün sünnetçileri sokar. Kız yine gelir oğlanı sünnet eder.

6.Üvey kıza gelinceye kadar bütün gelinleri öldüren oğlana yine üvey kıza çağırırlar.

7.Üvey kız anasından aldığı nasihat üzere, kırk tilki postu içine girer.

8.Gerdeğ gecesi, oğlan "çıkart postunu" der, kız "önce sen çıkart" der. Yılan postunun içinden yakışıklı bir delikanlı çıkar. Kız ile oğlan gerdeğe girerler.

9.Oğlan bir geziye çıkar. Kıza bir mektup yazar, kapıcılar mektubu değiştirir.

10.Mektubu gören padişah, kızın başına bir iş gelmesin diye kızı uçurlar.

11.Kız, dağlara çıkar orada bir Beyoğlu kızı bulur evine götürür. Kız orada bir ocuk doğurur.

12.Geziden dönen oğlan, karısını bulamayınca, kapıcıları ldrttrr ve karısını aramaya çıkar.

13.Karısını Beyoğlu'nun yanında bulur ve alır evine getirir.

YIRMİ BEŞİNCİ MASAL

1. Bezirgan

2. EB.— AaTh.—

3. Ramazan Şen, Körküler/Yalvaç

4. Motif Sırası.

1. Çocukları olmayan iki kardeş bezirgan, 'ah birimizin kızı birimizin oğlu olsa ikisini everirdik' diye dua ederler.

2. Aradan çok geçmeden birinin oğlu, birinin kızı olur.

3.Çocuklar büyürler. Oğlanın babası ölür. Babası ölünce oğlan sorumsuzca yaşamaya başlar, babasının servetini bitirir.

4.Oğlan serseri olunca emmisi kızı bir başkasıyla evermek üzere düğüne başlar.

5.Anasından para istemeye gelen oğlan, anasının ağlaması ve beddua etmesi üzerine, nişanlısına düğün olduğunu öğrenir.

6.Serseri arkadaşlarıyla birlikte bir güveyi elbisesi giyer.

7.Yatsı namazından sonra asıl gveyiden önce eve gelir ve gerdek odasına girer.

8.Gerçek güveyi gelir kapıda kalır. Amcası yaptığı hatayı anlar.

YİRMİ ALTINCI MASAL

1. Gençlikte mi, Kocalıkta mı
2. EB. 136, AaTh. 398-398 B
3. Mevlüt Karaca, Sağır
4. Motif Sırası

1.Zengin olan Osman Bey'e bir kuş, felaketi 'gençlikte mi kocalıkta mı yaşamak istediğini' sorar. Osman Bey gençlikte yaşamak ister.

2.Osman Bey'in bütün serveti kaybolur gider.

3.Serveti kaybolan Osman Bey bir köye çoban olur. Karısı da çamaşırlarını yıkadığı tahsildar tarafından kaçırlır.

4.İki oğluyla beraber başka bir diyara giderken, çocuklardan birini canavar kapar, diğerini de suya düşürür.

5.Gittiği bir ülkede padişah seçmek için kuş uçururlar. Kuş Osman Bey'in kafasına konar. Osman Bey padişah olur.

6.Tahsildar, padişahın yanına gelir. Çocuklar da tahsildarın çadırında bekçilik yaparlar.

7.Çocuklar çadırın önünde başlarından geçenleri birbirlerine anlatırlar ve kardeş olduklarını anlarlar. Çadırın içinden onları dinleyen kadın da kendi çocukları olduğunu anlar. Üçü kucaklaşıp çadıra yatarlar.

8.Bunu gören tahsildar, üçünü padişahın huzuruna çıkarır ve cezalandırılmalarını ister.

9.Padişahın huzurunda başlarından geçenleri anlatırlar. Padişahın da babaları olduğunu anlarlar. Tahsildar cezalandırılır.

YİRMİ YEDİNCİ MASAL

1. Zümrüdü Anka ve Süleyman
2. EB. 140 AaTh.
3. Hüseyin Ceylan
4. Motif Sırası

- 1.Sultan Süleyman, Zümrüdü Anka'ya Mağrip padişahının oğluyula Maşrik padişahının kızının beraber olacaklarını söyler.
- 2.Buna engel olmak isteyen Zümrüdü Anka, Maşrik padişahının kızını beşikten kapıp, bir adadaki yuvasına götürür.
- 3.Mağrip padişahının oğlu büyür ve kızın olduğu adaya avlanmaya gelir.
- 4.Kızla oğlan orada fil iskeletinin içinde beraber olurlar.
- 5.Sultan Süleyman'ın dediği gün geldiğinde, kız da toplantıya gitmek ister.
- 6.Kuş, kızı iskeletin içinde toplantı yerine götürür. Oğlan da iskeletin içindedir.
- 7.Zümrüdü Anka Sultan Süleyman'a, hani söylediğin söz yerine gelmedi dediği zaman, kız ile oğlan iskeletin içinden çıkar.
- 8.Hakkın takdirini kulun tedbiri bozamaz.

YİRMİ SEKİZİNCİ MASAL

1. Güvercin Kız
2. EB.— AaTh.—
3. Mevlüt Karaca, Sağır
4. Motif Sırası

- 1.Bir oğlan, bir güvercine aşık olur ve evlenirler. Gerdeğe girecekleri sırada kuş rafa konar ve 'anamdan babamdan beni iste' der ve uçar gider.
- 2.Oğlan kızın memleketini aramak üzere yola çıkar. Yolda bir kapının bekçisine Aher Dağına nereden gidileceğini sorar. Yüz yirmi yaşındaki bekçinin kuşlarını altı ay bekler. Kuşlar gelince bilmediklerini söylerler.
- 3.Başka bir kapıya gelir. Yüz seksen yaşındaki bekçinin kuşlarını altı ay bekler. Kuşlar gelince bilmediklerini söylerler.
- 4.Başka bir kapıda iki yüz kırk yaşındaki bekçinin kuşlarını da altı ay bekler. Kuşların içindeki topal kuş Aher Dağının yerini söyler.
- 5.Aher Dağında kuşun anasını babasını bulur ve onlardan ister. Fakat kız Allah'ın işine karışılmaz deyip, uçup gider.

YİRMİ DOKUZUNCU MASAL

1. Üç Oğlanın Dev Yeğeni
2. EB. 148 AaTh. 315 A
3. Ayşe Göde, Körküler
4. Motif Sırası

1.Üç erkek kardeşin kız kardeşleri bir çocuk doğurur. Çocuk ahırdaki beygirleri yer.

2.Büyük ve ortanca kardeşler ahırda beklerler, devin beygiri yediğini görünce korkarlar.

3.Küçük oğlan, ahırda beklerken devin serçe parmağını kopartır. Bunun üzerine yeğenlerinin dev olduğunu anlarlar.

4.Küçük oğlan bunu farkedince oradan kaçır. Bir müddet sonra merak edip geri döndüğünde, devin o civarda kimseyi koymadığını görür. Üç kız, oğlanın gitmemesini ister.

5.Köye. varan oğlan yeğeniyle karşılaşır.Yeğeni, oğlanın atını yer, kendisini de yemek ister.

6.Oğlan devden su ister ve bir farenin yardımıyla oradan kaçır.

7.Dev oğlanın peşinden gider. Oğlan elindeki sihirli elmayı atar, büyük bir ağaç olur, onun üstüne çıkar. Dev ağacı kemirince ötekini atar, ona geçer, onu da kemirince üçüncü elmayı atar onun dalına geçer.

8.Tam o ağacı da devirecekken üç ceranlar gelir ve oğlanı kurtarır.

9.Oğlan, kardeşinin yanına gelir, kardeşi başına bakarken, başındaki üç ak tüyü çeker ve oğlan ölür.

10.Devle birlikte oğlanı yerler, kafasıyla top oynarlar, kemiklerini de bir çuvala koyup atına yüklerler. Üç ceylanlar oğlanın kafasını kızlara getirir.

11.At, üç kızın yanına gelir, kızlar kemikleri yerli yerine koyarlar ve oğlanı canlandırırılar.

12.Oğlan geri döner, kardeşiyle yeğenini öldürür.

OTUZUNCU MASAL

1. Köpekle Evlenen Kız
2. EB. — AaTh.—
3. Sedef Üstündağ, Kumdanlı
4. Motif Sırası

1.Padişahın üç kızı çeşme başında gördükleri bir oğlana âşık olurlar.

2.Padişah halkı bir köprünün altından geçirtir. Kızları halka kâğıt atarlar.

Kızların attığı kâğıt, sakalı bacağı arasında bir adamın kafasına düşer.

3.Büyükler razı olmaz, küçük kız razı olur. Onunla evlenir.

4.Bir köyde hoca olan adam, köpek sıfanna girip ölülerini yer. Kız bunu görünce, köpek, kızı da yemek ister.

5.Kız hamama gidip yıkandıktan sonra yemesini söyler. Kız orada bir ihtiyarla urbalarını değiştirir ve kapıda bekleyen köpekten kurtulur.

6. Bir kavağın üstüne çıkar ve saklanır. Bir Beyoğlu onu orada görür ve kız ile evlenir.

7.Kız Beyoğlu'na bulduğunu bir şeyi alma diye tembih eder. Kapıya da arslanla kaplan bağlamasını ister.

8.Beyoğlu bir gün yolda bulduğu bir altın bastonu eve getirir. Baston akşam köpek olur kızı yemek ister. Kız köpeği dışarı çıkarır arslanla kaplanın önüne atar kurtulur.

OTUZ BİRİNCİ MASAL

1. Tasa Kuşu
2. EB. 156, AaTh.—
3. Sedef Üstündağ, Kumdanlı
4. Motif Sırası

1.Bir kadın, tasayı merak eder ve tasa kuşunu bulur, evine alır gelir.

2.Kuş, kadını alır gider bir dağın başına koyar.

3.Kadın, oradan bir köye gelir.

a.Bir kahvecinin yanında durur, kuş bütün bardakları kırar.

b.Bir terzinin yanında durur, kuş bütün kumaşları parçalar.

4.Kadın, bir Beyoğlu'yla evlenir. Kadının üç sene arka arkaya çocuğu olur. Kuş gelir çocukları alır gider. Kadının da ağzını yüzünü kana bular. Beyoğlu kadını boşar.

5.Kadın tekrar dağlara çıkar. Dağda tasa kuşunun götürdüğü çocuklarını bulur.

6.Kuş Beyoğlu'nu oraya çağırır. Önüne bir karpuz keser ve bir kaşık koyar. Beyoğlu "Kaşıkla karpuz yenir mi?" deyince, kuş da, "İnsan da doğurduğu çocuğu yemez." deyip, karısına ve çocuklarına kavuşturur.

OTUZ İKİNCİ MASAL

1. Çocuklar ve Dev Anası
2. EB. 160 AaTh. 328-1119
3. Ramazan Göde, Körküler
4. Motif Sırası

1.Üç kardeş çalışmaya giderler. Dev in ekini biçerler.

2.Dev parası olmadığı için üç kızını, üç kardeşe vermek ister.

3.Büyük ve ortanca oğlanları eve ekmek almak için yollar. Karısına da tembihler, "Gönderdiğim oğlanı kapama et yolla" der. Oğlanlar kaçır kurtulurlar. Ertesi gün küçük oğlanı yollayacakken ekini biter ve eve gelirler.

4.Kızlarını oğlanlarla beraber yatırır. Küçük oğlan kızların çemberlerini kendilerine kendi takkalarını da kızlara giydirir.

5.Dev gelir, oğlanları kesiyorum diye kızlarını keser.

6.Oğlanlar, devin elinden kaçarlar.

7.Küçük oğlan, devin tefini ve atını çalar.

8.Dev in kavağını, ev yapıyorum diye keser, içini oyar, dev i de içine koyup, kavağın içinde yuvarlaya yuvarlaya öldürür.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Cıvcıvoğlu
2. EB. 161 AaTh. 327-1119
3. Satı Şahan, Körküler
4. Motif Sırası

1. Üç arkadaş dev anasının evine misafir olurlar.

2. Dev anası, oğlanları yemek için onların uyumalarını bekler. Cıvcıvoğlu uyumaz ve uykusuzluğunun sebeplerini açıklayarak dev anasını meşgul eder.

3. Dev anasından kaz, kuzu ve denizden gözerle su ister.

4. Sabah olunca çocuklar kaçarlar. Cıvcıvoğlu devin yanında unuttuğu bıçağı almak için geri döner.

5. Dev karısı, Cıvcıvoğlu'nu yakalar ve bir çuvalın içine koyar. Çuvaldan çıkan Cıvcıvoğlu devin danasını çuvalın içine koyar. Dev danayı öldürür.

6. Sırayla devin, atını, tazısını çalar. Devin evinin önündeki koca kavağı, Cıvcıvoğlu'na tabut yapacağım diye kestirir.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Yedi Kardeşin Bacısı
2. EB. 166, AaTh. 451
3. Şükrü Göde, Körküler
4. Motif Sırası

1. Yedi oğlu olan kadın, tekrar hamile kalır. Oğlanlar, bir kız çocuk istemektedirler.

2. Oğlanlar, ava gidince, kadının kızı olur ve dama çift bayrak diker. Oğlanlar sevinerek gelirler. Anaları doğumda ölür. Kız kardeşlerini kuş sütüyle beslerler.

3. Çok ihtimam gören kızı, yengeleri kıskanırlar ve bir sihirle kızı durduğu yerde hamile bırakırlar. Kızın nutku tutulur.

4. Kız durduğu yerde hamile kaldı diye, ağalarına şikâyet edip, kızı attırırlar.

5. Oğlanlar, kızı dağ başında yörüklerin yanına atarlar. Kız orada bir çobanın yardımıyla, karnındaki sihirli yılanlardan kurtulur.
6. Çobanla evlenir, üç tane çocuğu olur.
7. Çocuklar dağda avlanan, dayılarına kendilerini bildirirler. Dayılar yeğenlerini ve kardeşlerini alır giderler.

OTUZ BEŞİNCİ MASAL

1. Fatma ile Yusuf
2. EB. 168 AaTh. 450
3. Halil Göde, Körküler
4. Motif Sırası
 1. Üvey analığın yemek vermediği çocuklar, analarından kalma ineği emerek karınlarını doyururlar.
 2. Çocukların yemek yemediğinden şüphelenen üvey ana, çocukları takip eder ve ineği emdiklerini görür ve ineği kocasına kestirir.
 3. İnek kesilince çocuklar oradan kaçarlar. Üvey ana arkalarına bir Cazi karı düşürür.
 - a. Kız elindeki baş kilini atar. Bir kil dağı olur.
 - b. Kız elindeki tarağı atar. Tarak orman olur
 - c. Kız aynayı atar. Ayna bir deniz olur.
 4. Yolda susayan oğlan, geyik izinden su içer ve geyik olur.
 5. Kız da kavak ağacına çıkar. Beyoğlu kızı kavakta görür indirmek ister, indiremez.
 6. Ağacı kestirmek için halkı çağırır, akşama kadar ağacı keserler, fakat geyik ağacı yalayarak bütün hâle getirir.
 7. Cazi Karı, ağacın altında ters işler yapar, kadına yardım için inen kız Beyoğlu tarafından yakalanır. Beyoğlu kız ile evlenir.
 8. Geyik Beyoğlu'yla kız kardeşinin ayak ucunda yatar: 'Şu eniştemin ayağı, şu ablamın ayağı' diyerek ayaklarını yalar.

9.Beyoğlu'nun evindeki Arap Kızı, kızı deniz kıyısında çamaşır yıkarken denize iter. Kızı bir balık yutar.

10.Geyik, geceleri kardeşinin yokluğunu Beyoğlu'na bildirmek ister. Buna kızan Arap Kızı geyiğin kesilmesini ister.

11.Geyiği deniz kıyısına kesmeye götürürler. Orada balığın karnındaki kızla oğlan konuşurlar.. Derken kız balığın karnından kurtulur. Cellatlar, kız ile geyiği Beyoğlu'na geri getirirler.

12.Arap Kızını kırk katırın kuyruğuna bağlarlar ve cezalandırırlar.

OTUZ ALTINCI MASAL

1. Ali Cengiz Oyunu
2. EB. 169, AaTh. 325
3. Süleyman Arslan, Kozluçay
4. Motif Sırası

1.Fakir bir oğlan yuvadan düşen leyleğin kanadını iyileştirir.

2.Oğlan leyleğin verdiği kabak çekirdeğinden yetişen kabakları ve çekirdeklerini satarak zengin olur.

3.Padişahın kızını almak ister. Fakat padişahın kızı olağanüstü bir şey yapmasını ister.

4.Baba oğul yola çıkarlar.Adam yorulur bir kayanın üstüne oturup da "of" çekince bir Arap çıkar ve dileklerini sorar.

5.Arap, Ali Cengiz oyununu öğretmek üzere, oğlanı alır götürür.

6.Oğlan orada Arap'ın esir ettiği bir kızla karşılaşır. Kız ona hiçbir şey öğrenmediğini iddia etmesi için nasihat eder.

7.Arap oğlana, bir şeyler öğretmeye çalışır ama oğlan 'hiçbir şey öğrenmedim' der ve Arap tarafından dışarı atılır. Babasına teslim edilir.

8.Babasının yanına gelen oğlan, bir at kılığına girer ve babasına satmasını ister. Yalnız dizginlerini kimsenin eline vermemesini ister.

9.Oğlan sonra bir koç kılığına girer, ama ipinin kimsenin eline verilmemesini ister. Koç kılığına giren oğlanı Arap tanır.

10.Oğlan bir kuş olur, Arap bir atmaca olur peşine düşer.

11.Kuş saraya girer ve bir elma olup padişahın kucağına düşer. Arap bir derviş kılığında elmayı ister.

12.Padişah elmayı dervişe uzatırken elma, darı olur yerlere saçılır, Arap keklik olup darıları toplarken, oğlan bir sansar olup kekliği boğar.

13.Sansar tekrar insan olur ve padişahın istediği oyunu oynadığını söyler ve kızı alır onunla evlenir. Arap'ın yanında esir olan kızı da kurtarır.

OTUZ YEDİNCİ MASAL

1. Kara Erik, Sarı Erik
2. EB. 174, AaTh. 567
3. Mevlüt Karaca, Sağır
4. Motif Sırası

1.Bir oduncu dağda bir yumurta bulur ve çok değerli satar. Ertesi gün yumurtayı bulduğu yerde kuşu yakalar.

2.Kuşun yumurtalarını satan oduncu zengin olur ve Hacca gider.

3.Oduncunun karısını bir Yahudi kandırır ve kuşu kestirir. Kuşun başını kadının oğlu yer. Yahudi çocuğu evden kovar.

4.ocuk, bir ihtiyar kadının yanına gider ve orada uyuduka para hasıl olur.

5.Orada padişahın kızına parayla bakılır. ocuk, parayı basar kıza bakar.

6.Çocuğun bu kadar çok parasının olmasından şüphelenen padişah, çocuğun sırnını öğrenir.

7.Çocuğa bol miktarda içki içirerek, sarhoş ederler ve kuş başını kustururlar.

8.Oğlan, tekrar fakir kalınca intihar etmek için kendini denize atar. Yüze yüze bir adaya çıkar.

9.Adadaki kara erikten yer kötürüm olur, sarı erikten yer iyileşir. Eriklerden cebine toplayıp geri döner.

10.Padişahın kızına ihtiyar kadın vasıtasıyla kara erikten yedirir. Kız kötürüm olur.

11.Bütün hocaları doktorları çağırın padişah kızı iyi edemez. Oğlan sarı erikten kıza yedirir. Kızı, erik iyi eder ve kızla evlenir.

OTUZ SEKİZİNCİ MASAL

1. Keloğlan ile Peri Kızı
2. EB. 175, AaTh. 566
3. Mevlüt Karaca, Sağır
4. Motif Sırası

1.Avcılık yapan Keloğlan, canavarın elinden bir Peri kızını kurtarır.

2.Peri kızının babası, mükafat olarak sihirli şeyler verir.

- a.Sihirli yüzük taşa vurduğu zaman altın kuruş yapar
- b.Sihirli düdüğü öttüğü zaman kırk Arap çıkar.
- c.Sihirli külahı giydiği zaman görünmez olur.

3.Keloğlan, padişahın kızına dünürcü yollar. Padişah kırk deve yükü altın, kırk deve yükü kumaş, kırk deve yükü buğday ister.

4.Padişah kızını Keloğlan'a verir. Kız Keloğlan'ın sihirli eşyalarını çalar. Babasının evine geri döner.

5.Bir kadının yardımıyla sihirli külahını alan Keloğlan görünmez olur ve padişahın kızını döver.

6.Kızdan yüzüğü ve düdüğü de alan Keloğlan, padişah ve karısını öldürtür, kız ile evlenir, padişah olur.

OTUZ DOKUZUNCU MASAL

1. Sabır Taşı
2. EB. 185, AaTh. 894
3. Güllü Göde, Körküler
4. Motif Sırası

1. Bir kuş, bir kıza, 'Anan baban seni bir ölüye satacak' diye haber verir.

2. Kız, bu durumda sararır solar ve bu kaderden kaçmaya karar verirler.

3. Giderlerken, bir pınarın başında yemek yerler ve tekrar hareket ederler.

Altın taslarını pınarın başında unuttuklarını farkettiklerinde kız geri döner. Taşı alıp da dönerken, önünde koca bir bina belirir.

4. Binanın içine girer. Üç kapı görür. Bu üç kapının birinde kırk Arap, birinde kırk ölü, birinde de bir ölü vardır. Bir ölünün başında beklemeye başlar.

5. Kırk gün bekler, kırkıncı gün bir dilenci kapıyı çalar. Onu ölünün başına koyup gül toplamaya gider.

6. Bu arada ölü kalkar. Çingen kızıyla evlenir, kız da yanlarında hizmetçi olur.

7. Oğlan pazara giderken bir isteklerinin olup olmadığını sorar. Kız bir sabır taşıyla sabır bıçağı ister.

8. Pazardan dönerken kızın isteklerini unutan oğlanın önüne toz duman iner. Geri döner kızın istediklerini alır.

9. Kız sabır taşına başından geçenleri anlatıp da sabır bıçağını karnına saplayacakken, oğlan, kızı yakalar ve gerçeği öğrenir.

10. Çingen kızını cezalandırırlar.

KIRKINCI MASAL

1. Tülüce
2. EB. 189 AaTh. 510 B
3. Sedef Üstündağ, Kumdanlı

4. Motif Sırası

1.Padişah, karısının vasiyeti üzerine, karısının yüzüğü kimin parmağına denk gelirse onunla evlenecektir.

2.Karısının yüzüğü kendi kızının parmağına denk gelir. Tam düğün hazırlıkları yapılırken, terziler kıza bir tülü postu dikerler. Kız onun içine saklanır ve dağa kaçar.

3.Dağda avlanan Beyoğlu, tülüü görünce vurmaya kıyamaz ve eve getirir.

4.Tülü o evde yaşarken Beyoğlu'nun anası bir düğüne gider. Kız da postun içinden çıkıp kadının ardından, Beyoğlu'nun atına binip, düğüne gider.

5.Kadın kızı orada görünce çok beğenir. Kız, kadından önce kalkar eve gelir. Eve kızıdan önce gelen Beyoğlu postu saklar.

6.Evine gelen kadın, düğünde gördüğü kızın güzelliğini anlatırken, Beyoğlu sakladığı kızı çıkarır ve düğün ederler.

KIRK BİRİNCİ MASAL

1. Balıkçı

2. EB. 191, AaTh. 879 A

3. Sedef Üstündağ

4. Motif Sırası

1.Padişahın kızı, bir balıkçıya âşık olur. Oğlandan, anasını dünür yollamasını ister.

2.Gerdek gecesinde, oğlan heyecandan konuşamayınca, kız, "Bu balıkçı teknesi değil, Osmaniye ablası" der

3.Bu lafa içerleyen oğlan, "Bu benim balıkçılığımı başıma kaktı" deyip oradan yedi düvele gider.

4.Oğlan, gittiği yerde bir kralın kızıyla evlenir fakat konuşamaz.

5.Padişahın kızı oraya altın gemiyle gelir ve oğlanı konuşturabileceğini söyler.

6. Kız sabaha kadar uğraşır fakat başaramaz. En sonunda kendi söylediği sözü oğlan başına kakar ve konuşur. Kız, balıkçıyı alır, geri döner.

KIRK İKİNCİ MASAL

1. Çocuğun Rüyası
2. EB. 197 AaTh. 725
3. Hüseyin Ceylan, Körküler
4. Motif Sırası

1. Bir çocuk, bir rüya görür . Anası, babası ve öğretmeni "Hayır olsun" demedikleri için, rüyasını anlatmaz ve dayak yer. Böylece kaçır gider.

2. Padişahın huzuruna çıkar, başından geçenleri anlatır. Padişah da "Hayır olsun" demediği için ona da anlatmaz ve zindana atılır.

3. İngiliz kralı, Osmanlı padişahına bir değnek gönderir ve ince ucunu bulmasını ister, bilirse kızını verecektir, bilemezse kızını alacaktır.

4. Padişah bütün âlimlere danışır bulamazlar. Bilene kızını ve İngiliz kralının kızını vereceğini söyler. Oğlan, zindanda bunu bileceğini söyleyince, zindandan çıkarılır. Değneğin ince ucunu bilir.

5. Padişah kendi kızını ve kralın kızını oğlanla evlendirir.

6. Oğlan, başından geçenleri kızlara da anlatır. Kızlar "Hayır olsun" deyip rüyasını anlatmasını isterler.

7. Oğlan, rüyasında, 'sağ yeninden ayın girdiğini, sol yeninden güneşin girdiğini' söyler. Kızlar da, 'birimiz ay, birimiz güneş, rüyan hayırlı çıktı' derler.

KIRK ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Altın Bülbül
2. EB. 206 AaTh. 550
3. Ramazan Köse, Tırtar
4. Motif Sırası

1. Bir padişah cami yaptırır. Bir derviş camide bir şeyin eksik olduğunu söyler. Bu da kaf dağıyla kuf dağının altındaki altın bülbüldür.

2. Padişah, üç oğlunu bülbülü aramak üzere yollar. Büyükler başaramazlar ve uzak yerlerde başka işlerle uğraşırlar.

3. Küçük oğlan iki kızı devlerin elinden kurtarır.

4. Küçük oğlan giderken yolda bir pîre rastlar. Pîr altın bülbülü bulması için yol gösterir.

5. Oğlan altın bülbülü Periler padişahının elinden alır. Dönüşte devlerin elinden kurtardığı kızları da alarak yoluna devam eder. Uğradığı bir köyde ağalarını çalışırken bulur. Altın bülbülü bulduğunu söyler. Beraber dönerlerken, ağaları oğlanı bir kuyuya atarlar.

6. Bir kervancı, oğlanı kuyudan kurtarır.

7. Oğlan, Keloğlan kılığına girer. Bir sarrafın yanına çırak olur.

8. Periler padişahı, altın bülbülü getiren oğlanı ister. Büyük ve ortanca kardeşleri kabul etmez.

9. Küçük oğlan, gider nasıl getirdiğini anlatır. Periler padişahı, buz padişahının sırrını öğrenmesini ister.

10. Oğlan gider bir kuşun yardımıyla buz padişahının sırrını öğrenir. Periler padişahıyla evlenir.

11. Bulanın yerine koymadığından dolayı ötmeyen altın bülbülü yerine koyar ve altın bülbül ötmeye başlar.

KIRK DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Avcı Ahmet'in Oğlu
2. EB. 207 AaTh. 513 B
3. Halil Demirci, Körküler
4. Motif Sırası

1. Avcı Ahmet'in oğlu babasını öldüren koçu öldürür.

2.Postu altın olan koçu, padişah avcıdan almak ister. Fakat avcı postu vermez.

3.Padişah avcıdan, zemheri günü koruk üzüm ister. Oğlan koruk üzümü nasıl bulacağım diye düşünürken önüne çıkan bir çocuk, yol gösterir.

4.Padişah fil dışından bir saray yaptırmasını ister. Aynı çocuğun nasihatlarıyla, filleri sarhoş edip dişlerini söker ve sihirli bir şekilde saray yapılır.

5.Padişah, komşu padişahın kızını ister. Çocuğun nasihatıyla, ünü yola çıkmadan duyulan bir gemiye biner ve gider.

6.Oraya vardığında kartal, güvercin ve balık alır tüylerini kopartıp salıverir.

7.Gemi limana yanaşınca bütün herkes ünlü gemiyi görmeye gelir. Padişahın kızı da gemiyi görmeye gelir. Kız gemiyi gezerken gemi hareket eder.

8.Kız kaçırıldığını anlayınca denize bir taş atar. Hareket eden gemi durur. Oğlan, balığın pulunu çıkartır yakar, denizden bir balık çıkar. Balık taşı yutunca gemi hareket eder.

9.Denizin ortasına geldiklerinde kız güvercin uçurur. Gemi durur. Oğlan kartalın tüyünü yakar, ortaya çıkan kartal, güvercini yakalar.

10.Tam kıyıya yanaşacakları sırada kız bayılır ve hayat suyu ister. Oğlan güvercin tüyünü yakar. Ortaya çıkan güvercin hayat suyunu getirir ve kızı ayılır. Gemi hareket eder.

11.Avcı, kızı padişaha teslim eder. Padişah avcuyu öldürür. Avcının öldüğünü gören kız hayat suyunu serper. Avcı canlanır.

12.Bunu gören padişah, kendisini de öldürtürüp, hayat suyundan serptirip ölümsüz olmak ister. Ölen padişaha hayat suyunu serpmezler.

13.Avcı Ahmet'in oğlu, kız ile evlenir. Padişah olur.

KIRK BEŞİNCİ MASAL

1. Köpek Eniği Doğuran Kız

2. EB. 239, AaTh 707

3. Fadime Göde, Körküler

4. Motif Sırası

1. Bir adamın üç kızı da padişahla evlenmek ister. Büyük kız padişahla evlenince aş pişireceğini, ortanca halı kilim dokuyacağını, küçük ise altın perçemli kız ile altın perçemli oğlan doğuracağını söyler.

2. Büyükler verdikleri sözü tutmazlar. Küçük kız hamile kalınca onu kiskanırlar. Küçük kız doğum yapınca çocukları alır ve yerine iki köpek eniği koyuverirler.

3. Karısının köpek eniği doğurduğunu gören padişah, onu üç yol ayırımına gömdürür ve gelenin geçenin tükürmesini ister.

4. Çocukları da attıkları inde bir keçi emzirir. Keçi çobanı çocukları büyütür. Çocuklara orada bir çadır kurar ve oradan göçer.

5. Çocuklar orada yaşarken, oğlan, padişahla ava çıkar. Padişah, oğlanı çok beğenir ve karılarına söyler. Bundan şüphelenen karıları oraya bir cazı karı yollarlar.

6. Cazı karı çadıra gelir ve kızı çadırda bulur.

7. Cazı karı devler içindeki altın bülbülün, kıza can yoldaşı olacağını söyler.

8. Oğlan hayatını tehlikeye atarak altın bülbülü almaya gider. Yolda rastladığı üç kızın yardımıyla altın bülbülü getirir.

a. Kızların verdiği iğne, kil ve sabun sayesinde devlerin elinden kurtulur.

b. Örtük kapıyı açar, açık kapıyı örter. Kapılar oğlana yardım eder.

9. Cazı karı devler içindeki yedi elmayı ister, oğlan aynı güçlüklerle elmayı da getirir.

10. Cazı Karı devler içindeki Zülfü Keman Kızını getirtmesini ister. Aynı şekilde kızı da getirir.

11. Oğlanın karısı olan Zülfü Keman Kızı, padişahu yemeğe davet eder. Yemekte önüne kafası kesilmiş çiğ tavuğu koyar.

12. Padişah, "Bu tavuk böyle yenir mi?" deyince, kız da, "Analar da köpek eniği doğurur mu?" deyip bütün olanları anlatır.

13.Oğlanla kız evlenir. Analarını gömdükleri yerden çıkarırlar, teyzelerini de cezalandırırlar.

KIRK ALTINCI MASAL

1. Gülen Gül, Ağlayan İnci
2. EB. 240 AaTh. 510 A-533
3. Şehri Kızılkaya, Kumdanlı
4. Motif Sırası

1.Hiç çocuğu olmayan bir adama, bir derviş bir elma verir. Elmayı karısına, eşiğini de beygire yedirmesini söyler.

2.Adam dervişin söylediklerini yapar. Karısının bir kızı, atın da bir tayı olur.

3.Kız büyür, adını koymaya üç dede gelir. Dedeler kızdan su ister ve şu dileklerde bulunurlar.

- a.Yürüdükçe altın dökülsün.
- b.Ağladıkça inci saçılsın.
- c.Güldükçe güller açsın.

4.Kıza, padişahın oğlu dünür olur, kızı alır. Düğün alayı giderken kız susar.

5.Arap kızından su ister, Arap kızı gözleri karşılığında su verir. Kızı kör eder. Beyin yanına kendi gider.

6.Kız bir çobanın yanına sığınır. Kızın sayesinde çoban zengin olur.

7.Bir gün güldüğü zaman açılan gülü gözleri karşılığında sattırır ve Arap kızından gözlerini geri alır.

8.Beyoğlu, kızı görür, çobandan ister. Çoban kızı verir.

9.Arap kızı, kızın saçını tararken, kızın başına tarağı saplar kız kuş olur uçar gider.

10.Bir kuş, mor koçun üstünden, Beyoğlu'yla Arap kızının nasıl olduğunu sorar, uçar gider.

11. Beyoğlu kuşu yakaladır. Bir kafese koyup gece gündüz bakar.
12. Arap kızı, kuşu keser, tüylerini evin yanına atar.
13. Kuşun tüyleri söğüt ağacı olur, Beyoğlu'na gölge olur, Arap kızına olmaz
14. Arap kızı ağaçları kestirir, eve kapı yaptırır. Kapı Beyoğlu'na açılır, Arap kızına açılmaz.
15. Beyoğlu bir düğünde karşısına çıkan kızla oynar. Kızı tanıyan Beyoğlu, Arap kızını kovar.

KIRK YEDİNCİ MASAL

1. Çevirin Kazı Yanmasın
 2. EB. 245, AaTh. 883 A
 3. Şehri Kızılkaya, Kumdanlı
 4. Motif Sırası
1. Adam, oğluyla beraber Hacca giderken, kızını da hocaya emanet eder. Adam gider gitmez hoca, kızı kötüleyen bir mektup yazar.
 2. Hoca, kız ile ilişki kurmak isteyince, kız oradan kaçar.
 3. Giderken bir adama rastlar ve onunla evlenir. Ondan üç çocuğu olur.
 4. Kız çocuklarına ninni çekerken, kocası, kızın bir babasının olduğunu öğrenir ve hizmetkârıyla çocukları ve karısını babasına yollar.
 5. Giderken hizmetkâr, kızla yakınlık kurmak ister. Kız razı olmayınca çocuklarını öldürür.
 6. Hizmetkâr kızı ip ile bağlar. Kız abdest bozacağım diye çalının arkasına girer. İpin ucunu çalıya bağlar ve kaçar.
 7. Bir çobana rastlar. Çobanla urbarları değişir ve Keloğlan olur.
 8. Babasının yanına gelir. Babası hocayla evde otururken hizmetkâr da gelir.
 9. Size bir masal anlatacağım der ve kapıyı kitler. Başından geçenleri anlatır.

10.Hizmetkâr ile hocayı ateşe atarak öldürür.

KIRK SEKİZİNCİ MASAL

1. Asker Karısına İftira
2. EB.— AaTh.—
3. Ayşe Göde, Körküler
4. Motif Sırası

1.Adam, askere giderken karısını kardeşine emanet eder.

2.Kadına göz koyan kayını, ondan yakınlık ister, yüz bulamaz. Kadın oradan kaçar.

3.Kadın, borcunu ödemeyen bir adamın borcunu öder ve onu asılmaktan kurtarır. Asılmaktan kurtulan adam kadından yakınlık ister. Ona da yüz vermez.

4.Adam, kadını elli askere satar, elli asker yüz askere satar. Kadını oynatmak isterler. Kadın bir dua eder hepsi yerle bir olur. Kayınıyla, asılmaktan kurtardığı adamın da gözleri kör olur.

5.Gelin erkek elbisesi giyerek, kocasının asker olduğu yere gider ve orada dua ile hastaları, sakatları iyi eder.

6.İzinli olarak eve giden koca, kör olan kardeşini ve asılmaktan kurtulan adamı yanına alarak geri döner.

7.Kadın gelenleri tanır; fakat suçlarını, günahlarını itiraf ederlerse duasının geçeceğini söyler. Bunun üzerine ikisi de yaptıklarını anlatırlar.

8.Gelin onları iyi ettikten sonra iki rekat namaz kılar ve orada ölür.

KIRK DOKUZUNCU MASAL

1. Şah İsmail ve Gülizar
2. EB.— AaTh.—
3. Ramazan Şen, Körküler
4. Motif Sırası

1. Çocuğu olmayan bir padişaha Hızır, bir elma verir. Elmanın yarısını karısına, yarısını kendi, eşğini de atına yedirmesini söyler.

2. Kendisi gelinceye kadar çocuğa ve ata isim koymamasını tembih eder.

3. Padişah, Hızır'ın söylediğini yapar ve karısının bir oğlu, atının da bir tayı olur.

4. Çocuk büyür, Hızır isim koymak için gelmeyince, padişah, halkı toplar ve çocuğa isim koymaya karar verir. Tam bu sırada Hızır çıkar gelir. 'Çocuğun adı Şah İsmail, tayın adı da Kamertay olsun' der, gider.

5. Şah İsmail, iyi bir silahşör olur. Bir güvercinin peşinden giderken, güvercin bir çadırdan içeri girer. Orada Gülizar'ı görür. Kız ve oğlan birbirine âşık olur.

6. Babasını Yörük Beyine dünürcü yollar. Kızı vermeye gönlü olmayan Yörük Beyi bir gece oradan gizlice kaçır, gider.

7. Kız giderken, bir not, bir tarak ve aynayı ocak taşının altına bırakır.

8. Oğlan, kızı aramak için yola düşer.

9. Giderken bir devle savaş eden yedi kardeşe yardım eder.

10. Yedi kardeş, Gülperi isimli kız kardeşlerini ona vermek isterler. O da Gülizar'ı bulduktan sonra alabileceğini söyler.

11. Giderken bir şahın Arap Üzengi isimli kızıyla cenge tutuşur, kızı yener. Şah kızını ona vermek ister.

12. Şah İsmail yoluna devam eder. Hindistan'a varır Gülizar'ı bulur. Gülizar'a düğün olmaktadır.

13. Orada ihtiyar bir kadının yardımıyla, Gülizar'ı kaçıtır.

14. Dönüşte Arap Üzengi'yi de alır. Giderken, Şah'ı halk, kızı bir Osmanlı'ya verdin diye kışkırtır. Şah arkalarından bir ordu yollar.

15. Arap Üzengi ve Şah İsmail orduyla savaşır ve geri püskürtürler.
16. Gülperi'yi de alıp memleketine döner.
17. Padişahın hanımı kızları çok beğenir ve Gülizar'ı padişaha lâayık görür.
18. Padişah, oğlundan olmayacak bir iş ister ve yapayınca cellatlara teslim eder.
19. Cellatlar öldürmeye kıyamazlar. Gözlerini oyup bir kuyuya atarlar.
20. Padişah Gülizar'ı almak için geldiğinde, Arap Üzengi bütün askeri kırar geçirir.
21. Şah İsmail'e, kuyuda Allah'tan bir nida gelir. 'Sağ gözün sağ cebinde sol gözün sol cebinde, al yerlerine koy. Kuş tüyünü gözlerine çalver' der.
22. Şah İsmail gelen nidayı dinler ve söylenenleri yapar. Gözleri açılınca kuyuya inip çıkan bir ejderhanın kuyruğuna yapışıp yeryüzüne çıkar.
23. Saraya varır, padişahın askerleriyle savaşan Arap Üzengiye yardım eder ve babasını öldürür.
24. Kızlarla evlenir ve padişah olur.

ELLİNCİ MASAL

1. Ayıcıların Yanındaki Ana
 2. EB. 251 AaTh.—
 3. Sedef Üstündağ /Kumdanlı
 4. Motif Sırası
1. Bir oğlan, karısına, kendisinin evde olmadığı zamanlarda anasına iyi bakmasını söyler.
 2. Gelin, anası boş oturmasın diye halı tezgâhı kurar. Oğlan gelince anasının çalıştığı zoruna gider ve karısını boşar. Yeniden evlenir.
 3. Yeni gelin de, anası boş oturmasın diye, kadının altına yumurta koyar ve civciv çıkarttırır. Oğlan gelip de anasının halini görünce karısını boşar. Yine evlenir.

4.Bu gelin de anasının boş oturmasına canı sıkılır ve anasını ayıcılara satar. Ayıcılar kadını alırlar tef eşliğinde ayıyla beraber oynatırlar.

5.Oğlan anasını ayıcıların elinden kurtarır. Eve gelir karısını boşar ve bir daha evlenmez.

ELLİ BİRİNCİ MASAL

1. Fatmacık ve Tepegöz
2. EB.— AaTh.—
3. Satı Şahan, Körküler
4. Motif Sırası

1.Fatmacık, üvey anasının istememesi üzerine, babası tarafından dağa bırakılır.

2.Dağda yalnız başına kalan Fatmacık, uzakta gördüğü bir ışığa doğru gider.

3.Giderken, bir bunarın gözünü temizler ve suyunu içer. Bir beygirin çulunu doğrultuverir.

4.Işık yanan yerdeki ihtiyar kadının başına bakar.

5.Kadın, Fatmacık'ı sarı suya batırır. Fatmacık'ın her tarafı altın kuruş olur. Eve geri döner.

6.Fatmacık'ı gören üvey anası, kendi kızı Tepegözü de dağa bıraktırır.

7.Tepegöz, bunar ve beygire iyilik yapmaz. Kadının da başına bakıvermez. Kadın Tepegöz'ü gök suya batırır.Her tarafı yılan çıyan olur.

8.Fatmacık'ı bir Beyoğlu ister. Üvey anası Fatmacık yerine Tepegözü gelin eder. Bunun farkına varan Beyoğlu geri gelir. Fatmacık'ı üvey anasının attığı kuyudan çıkarır ve evlenir.

ELLİ İKİNCİ MASAL

1. Tanınmayan Savaşçı
2. EB. 257-258 AaTh. 530-532
3. Mustafa Kara, Korküler
4. Motif Sırası
 1. Padişah, üç kızını evlendirmeye karar verir.
 2. Kızlar, sarayın önünden geçen ahaliye ellerindeki ayvaları atarlar. Kimin kafasına düşerse onunla evleneceklerdir..
 3. Büyük ve ortanca kızın attığı ayvalar zengin adamların başına düşer, küçük kızın attığı ayva Keloğlan'ın başına düşer. Kabul etmezler, üç kere attırırlar. Üçü de Keloğlan'ın başına düşer. O da, onunla evlenir.
 4. Padişah, büyük damatlarına ihtimam gösterir. Onlara kırk gün kırk gece düğün yapar. Keloğlan'ı öylece evlendirir.
 5. Padişaha bir savaş ilan edilir. Büyükler en iyi silahlar ve atlarla savaşa gider.
 6. Keloğlan, topal bir atla giderken, tüyü tüye çalar, bir sihirle kahraman bir savaşçı olur. Savaş yerinin ortasına gelir selâm verir. Babası selâmı alınca, babasının yanında savaşır. Düşmanı tek başına mağlûp eder.
 7. Bu arada yaralanır. Babası karısının işlemeli mendilini yarasına sarar.
 8. Oradan ayrılır, gider bir yerde tüyü tüye tekrar çalar ve topal at üstünde Keloğlan olur.
 9. Savaştan dönen bacanakları onunla alay ederler.
 10. Padişahın karısı, Keloğlan'ın tılsımlı olduğunu anlar.
 11. Padişahın gözleri kör olmak üzeredir. Büyükler doktor ve hoca bulmak için yola çıkarlar. Keloğlan da onlardan sonra çıkar.
 12. Keloğlan büyüklerin önüne bir Yörük Beyi kılığında çıkar. Gözleri iyi eden ilacın kendisinde olduğunu söyler.
 13. Onlara, gören gözü kör eden sütleğenden yapılmış bir ilaç verir. Yüklü bir miktar para ister. Bacanakları parayı veremeyince, kıçlarına bir mühür vurur.

14. Büyük damatların getirdiği ilaçlar, padişahın gözlerini iyice kör eder. Keloğlan'ın getirdiği ilacı sürünce padişahın gözleri açılır.

15. Keloğlan, savaşta yaptıklarını, büyüklere yaptığı ilacı ve kıçlarına vurduğu mühürü söyleyip tılsımlı bir kahraman olduğunu bildirir.

16. Hor gördüğü damadının ilacıyla gözleri açılan padişah, onun değerini anlar. Kendisinden sonra padişahın Keloğlan olacağını söyler.

ELLİ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Aptal Padişah
2. EB. 268 AaTh. 1730
3. Sedef Üstündağ, Kumdanlı
4. Motif Sırası

1.Fakir bir adam ile karısı, denizde para bulmak amacıyla köylerinden göçerler. Bir şey bulamazlar ve aç kalırlar.

2.Kadına, padişah ve arkadaşları göz koyar. Kadın, kocasıyla anlaşarak onlara oyun oynar.

3.Padişahın arkadaşlarını eve çağırır, kocası gelince de onlara evdeki pis ve zor işleri yaptırır.

4.Padişahı çağırır, soyduktan sonra kocası gelir, bir köşeye oturtur. Padişahı tıraş ederler, sünnet etmek isterlerken padişah kaçır.

5.Padişah ve arkadaşları intikam almak ister, ama kadın tedbirli davranır.

6.Zor duruma düşen padişah ve arkadaşları hatalarını anlarlar.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Aptal Tüccar
2. EB. 273, AaTh. 1360 C - 1535
3. Sedef Üstündağ, Kumdanlı
4. Motif Sırası

1.Kadın, kocasını, evdeki köpeklerin çok para ettiğini söyleyerek, köpek satmaya yollar.

2.Adam giderken, bir üzümcüye rastlar. Üzümcü, karısının kendisini aldattığını söyler.

3.Üzümçünün küfesine giren adam, üzümcüyle beraber eve gelir.

4.Üzümcü, kadınla beraber olmayı teklif eder. Kadın kabul eder, başkalarının da geleceğini söyler.

5.Adam üzüm küfesinden her şeyi seyreder. Karısının çağırdığı adamlar gelince hepsini öldürür.

ELLİ BEŞİNCİ MASAL

1. Hesap
2. EB. 295, AaTh. 821 B
3. Hüseyin Ceylan, Körküler
4. Motif Sırası

1.Fakir, lokantanın birinde iki yumurta yer. Lokantacı iki yumurtanın parasını değerinden çok ister. Sebeb olarak da, "Yumurtaları sen yemeseydin, ben kuluçkaya yatırırdım ya iki tavuk olurdu ya da iki horoz olurdu onları bu fiyata satardım" der.

2.Mahkemeye düşerler. Fakirin avukatlığını İncili Çavuş üstlenir. Mahkeme salonuna geç gelen İncili Çavuş şöyle bir savunma ortaya koyar.

3.Çocuklarının leblebiyi çok sevdiğinden dolayı bahçeye leblebi ekip geldiğini, bu yüzden geç kaldığını söyler.

4.Leblebinin bitmeyeceğini söyleyen hâkime, pişmiş yumurtadan da civciv çıkmayacağını söyleyerek, fakiri kurtarır.

ELLİ ALTINCI MASAL

1. Üç Nasihat
2. EB. 308, AaTh. 910 B
3. Hüseyin Ceylan, Körküler
4. Motif Sırası

1. Behlül Dâna, bir üzümcüye üç nasihat verir.

- a. Konuştuğun adamın adını öğren.
- b. Kalkacağın yere oturma.
- c. İstenmedik hizmeti görme.

2. Üzümcü, bu nasihatların önemini kavramaz.

a. Yolda giderken eşeği yıkılır, yanındaki adamın adını öğrenmediği için, ondan yardım istemekte, güç duruma düşer.

b. Behlül Dâna, onu bir davete götürür. Gider, baş sedire oturur. Büyük insanlar geldikçe kapı eşiğine kadar düşer.

c. Sofrada ondan bıçak istemedikleri halde cebindeki bıçağı çıkarır. Daha önce hazineden çalınmış olan bıçak yüzünden, idam edilecek vaziyete düşer.

3. Behlül Dâna'nın üzümcüye verdiği son bir akılla idam edilmekten kurtulur.

ELLİ YEDİNCİ MASAL

1. Ananın İntizarı
2. EB.— AaTh.—
3. Şehri Kızılkaya, Kumdanlı
4. Motif Sırası

1. Oğlan, arkadaşlarıyla Mekke'ye gitmek için anasından izin ister.

2. Anası, yalnız kalmak istemez ve gönülsüz olarak izin verir. Allah'tan oğluna usulca bir ceza ister.

3. Oğlan, giderken otel parası vermemek için camide yatar.

4. Kaldıkları yerde herkesin aciz olduğu bir hırsız vardır.

5.Sabah olunca, oğlanı camide bulurlar ve hırsız diye yakalarlar. Padişahın huzuruna çıkarırlar. Padişah, oğlanın gözlerini oydurur kolunu kestirir.

6.Oğlan, o vaziyette eve varınca, anası yaptığı duadan dolayı çok üzölür ama, iş işten geçmiştir.

ELLİ SEKİZİNCİ MASAL

1. Kamıştan At
2. EB.— AaTh.—
3. Hüseyin Ceylan, Körküler
4. Motif Sırası

1.Behlöl Dâna, kardeşi Harun Reşit'i kamıştan atına bindirir ve hiç tanımadığı bir yere atar.

2.Harun Reşit, memleketine dönmek için yüz, iki yüz ve üç yüz yaşındaki üç ihtiyara yolu sorar.

3.Bu ihtiyarlar kardeştirler ve en küçüğünün saçları bembeyaz, ortancanın saçları ala kırlı, en büyüğün saçları da simsiyahtır.

4.Harun Reşit memleketin yolunu öğrenmek için cuma vaizini, büyüğün evinde beklerken onun saçlarının simsiyah olmasının sebebini sorar.

5.Büyük ihtiyar ise hanımın cefakarlığından dolayı saçlarının siyah kaldığını söyler. Bir kavunu, hanımına kırk kere getirtilir.

6.Cuma vaizi gelir. O, Behlöl Dâna'dır. Harun Reşit'i alır memleketine geri bırakır.

ELLİ DOKUZUNCU MASAL

1. Çamurdan Ev
2. EB.— AaTh.—
3. Hüseyin Ceylan
4. Motif Sırası

1. Behlül Dâna sokakta otururken bir yandan da çamurdan ev yapar.

2. Ne yaptığını soran yengesine, 'Cennet köşkü' yaptığını söyler. Yengesine bir kuruşa satar.

3. O gece Harun Reşit, rüyasında karısını cennet köşkünde görür ve nereden aldığını sorar.

4. Ertesi gün, çamurdan ev yapan Behlül Dâna'nın yanına gelir ve satın almak ister. Behlül Dâna on kuruş ister. Harun Reşit, yengesine bir kuruşa verişinin sebebini sorar

5. "Gelinimiz bilmeyerek aldı, sen göre göre alıyorsun" diye cevap verir.

ALTIMIŞINCI MASAL

1. Üç Muzdarip

2. EB. 321, AaTh. 1565

3. Hüseyin Ceylan, Körküler

4. Motif Sırası

1. Kel, kör, topal bir odaya misafir olurlar.

2. Oda sahibi kelin başını kaşımaması, körün gözünü oğuşturmaması, topalın ayağını uzatmaması şartıyla misafir eder.

3. Kel, babasının külah yaptığını söyleyerek başını kaşır.

4. Kör, babasının avcı olduğunu söyleyerek gözünü oğuşturur.

5. Topal da, "Yalan söyleyene bu girsin diye ayağını uzatır"

ALTIMIŞ BİRİNCİ MASAL

1. Deli ve Akıllı Kardeşler

2. EB. 323-324, AaTh. 1013-1211- 1600-1643-1653 C

3. Güllü Göde, Körküler

4. Motif Sırası

1.Deli oğlan, anasını yıkayacağım derken öldürür. Anasının eline de bir ekmek verir kurusun diye bir köşeye diker.

2.Akıllı, akşam eve gelince anasının öldüğünü görür. Sabah olunca mezar kazmaya gider. Deli de anasının ayağına bir ip bağlayıp sürüyerek giderken bir komşu kadını da öldürür. Ağasına ‘mezarı biraz daha geniş kaz’ deyip ikisini de gömerler.

3.Bunlar, ayrılmaya karar verirler. Akılının uyanıklığından, deli oğlana uyuz bir öküz düşer.

4.Deli, öküzü satmak için pazara gitmek üzere yola çıkar. Yolda öküzü bir kelere satar. Kelerden parasını alamayınca evini yıkıyorum diyerek bir kayayı parçalar ve bir küp altın bulur.

5.Akıllıyla birlikte, komşudan bir şinik isteyip, altınları bölüşürler.

6.Gurbete çıkarlar. Deli, evin kapısını sırtına alır gider. Karşıdan kervancıların geldiğini görünce, bir ağacın üstüne çıkarlar. Kervancılar o ağacın altında konak dururlar.

7.Deli, ağacın üstünde büyük abdestini yapar. Kervancılar gökten helva yağıyor diye yerler. Deli, küçük abdestini bozar. Kervancılar yağmur yağıyor diye toplanırken, deli, elindeki kapıyı aşığıya düşürür. Kervancılar gök göçüyor sanıp korkudan ölürler.

8.Oradan kervancıların eşyalarını toplayıp giderler.

9.Bir ağaya çoban dururlar. Deli oğlan, ağanın bütün koyunları öldürür. Oradan da paralarını alıp kovulurlar.

ALTMİŞ İKİNCİ MASAL

1. Ödü ile Böldü
2. EB.327, AaTh. 1211
3. Hacer Şen, Körküler
4. Motif Sırası

1.Kızlarını evlendiren Ödü ile Bödü, yanlarına hediyeler alıp, kızlarını ziyarete giderler.

2.Yolda, yanlarına aldıkları hediyelerden yağı, toprağın çatlağına, ziliyi de bir kavağa sararlar.

3.Kızlarının evinde büyük sakarlıklar yaparlar.

a.Kaz damında yatarken, kazlar bitlendi diye kazları yıkarken öldürürler.

b.Geviş getiren deveyi, sakız vermedi diye keserler.

4.Sakarlıklarından bıkan kızları, onları yolcu eder. Geri dönerken kendi sakarlıklarından dolayı birbirlerini öldürürler.

ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Tembelliğin Zaferi
2. EB. 334, AaTh. 1351
3. Sedef Üstündağ, Kumdanlı
4. Motif Sırası

1.Bir karı koca, hayvanlara kimin bakacağı hususunda anlaşamazlar.

2.Her ikisi de iddialaşmaları için, önce konuşan hayvanlara bakacaktır.

3.Bunlar bu haldeyken bir çingen karısı evlerini soyar gider.

4.Kadın evi soyduurtun diye adama çıkışınca, adam, 'ilk sen konuştun hayvanlara sen bakacaksın' der.

5.Kadın, eşyalarını çalan çingen karısını aramaya çıkar.

6.Kadın, çingen karısını kocasıyla birlikte bir odada uyurken bulur. Çingen herifini kandırıp eşyalarını kurtarır.

7.Öbür odada yatan katırcıların çizmelerine çorba doldurur.Katırcılar, çingen herifinden şüphelenip bir güzel döverler.

8.Kadın eve gelir. Kocası çifte gider. Bir atlı, adamdan, atı karşılığında kendisine mercimekli pilav pişirmesini ister. Adam eve gelince, öküzlerini çalar gider.

9.Kadın kardeşiyle birlikte hırsız aramaya çıkar. Hırsız bir odada bulur ve çeşitli oyunlarla hırsız soyarlar, evlerine dönerler.

ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Veled-i Zina
2. EB. 339, AaTh. 1540
3. Sedef Üstündağ, Kumdanlı
4. Motif Sırası

1.Adam, oğlunu ırgatlara yemek getirmek üzere eve yollar. Çocuk, evdeki öküzü, babam tembih etti diyerek anasına kestirir.

2.Adam, eve gelir, öküz kesilmiş, çocuğa kızar. Irgatları eve çağırmasını ister. Çocuk tarladaki ekinleri, ırgatlara yakırır. Adam, oğlunu evlatlıktan reddeder.

3.Çocuk, giderken, oğlu ölen bir kadını, ‘oğlun mezardan çıktı geliyor, elbiselerini ona götüreceğim’ diye kandırır.

4.Sakallı bir adamın sakallarını, ‘gittiğin köyde sakallıları öldürüyorlar’ diye keser. Sakalsız bir adama da aynı şekilde kestiği sakalı diker.

5.Bir pekmezcinin, pekmezlerinin tadına bakıyorum diye hepsini döker.

ALTMİŞ BEŞİNCİ MASAL

1. Hırsız ile Yankesici
2. EB. 340, AaTh. 1525 E
3. Sedef Üstündağ
4. Motif Sırası

1.Hırsızla yankesici aynı kadınla evlidirler. Fakat birbirlerinden haberdar değildirler.

2.Bir gün beraber işe giderler ve karılarının koyduğu azığı yerken, aynı azığın ikisine de konmasından şüphelenerek eve dönerler.

3.Padişaha danışıp 'kime hak verise kadın onun olsun' derler. Padişah da, 'en iyi işi yapanın olsun' der.

4.Hırsız, padişahın sarayına çıkar. Kucağında sakız çiğneyen karısını alıp, tavan arasına çıkarır. Ağzına sakızı alarak padişahın kucığına yatar.

5.Padişahla konuşmaya başlar ve yaptıklarını anlatıp da, 'hak kimin' diye sorunca, padişah gözlerini açar, kucığında hırsız yatıyor.

6.Padişah hırsıza hak verir.

ALTMİŞ ALTINCI MASAL

1. Dedektif
2. EB. 348, AaTh.916 V
3. Mevlüt Karaca, Sağır
4. Motif Sırası

1.Adam ölmeden önce, çocuklarına malını mülkünü paylaşır ve ölür.

2.Büyük oğlan, deveye eşyalarını yükler yola çıkar. Köyden çıkarken unuttuğu bir şeyi almak için, deveyi yolun kıyısına bırakır ve geri döner. Geri geldiğinde deveyi bulamaz.

3.Orada bulunan üç kişiye, deveyi görüp görmediklerini, sorar. Onlardan birisi "Devenin gözü kör müydü?" der. Birisi, "Devenin bir yanında bal mı sarılıydı?" der. Birisi de, "Devenin bir yanında yağ mı sarılıydı?" der.

4.Hâkimin huzuruna çıkan adam, üç kişinin devenin özelliklerini bildiklerini söyler ve onları hırsızlıkla suçlar.

5.Üç adam , yağdan tarafına sinek üşüşmüş, baldan tarafına arı üşüşmüş, yolun da bir tarafının otunu yemiş gitmiş olduğundan, tahmin ettiklerini söylerler ve berat ederler.

6.Hâkim üç adamı yemeğe davet eder. Yemek sırasında yedikleri kuzunun köpek tarafından emzirildiğini, ekmeğin tohumunun mezar arasına ekildiğini ve hâkimin kırık dölü olduğunu söylerler.

7.Hâkim, anasına sorduğunda bunun gerçek olduğunu öğrenir.

ALTMİŞ YEDİNCİ MASAL

1. Denizdeki Davar
2. EB. 351, AaTh. 1535-1539
3. Şükrü Çapraz, Tırtar
4. Motif Sırası

1.Köse'ye oyun oynamak isteyen üç kardeş Köse'nin oyununa gelirler.

2.Köse bir eşeğin g..ne altın pul yapıştırır ve kardeşlere büyük bir paraya satar. Altı ayda bir ahır altınla dolduracağını söyleyerek, eşeği altı ay ahıra kapatır ve eşek ölür.

3. Köse, üç kardeşi eve yemeğe davet eder. Yanında bulunan tavşanı eve haber vermek üzere gönderir. Akşam evde bulunan tavşanın ikizini gören kardeşler, tavşanı Köse'den satın alırlar. Fakat, onlar aynı şeyi denedikleri zaman tavşan kaçar gider.

4.Köse, üç kardeşin yanında karısını bir düzmece ile öldürür. Bir düdük yapıp geri canlandırır. Üç kardeş düdüğü satın alıp evde karılarını öldürürler, fakat canlandıramazlar.

5.Üç kardeş, Köse'yi yakalayıp bir çuvalın içine koyar, denizin kıyısına atmaya götürürler. Köse, üç kardeşi, 'köydeki düğüne gidip geldikten sonra atın' diye kandırır.

6.Üç kardeş köye gider. Köse oradan geçen bir çobanı kandırarak çuvalın içine sokar. Çobanın sürüsünü alır köyün yolunu tutar.

7.Üç kardeş gelir, Köse zannederek çobanı denize atarlar.

8.Denize attıklarını sandıkları Köse'yi köyde gören üç kardeş, önündeki sürüyü nereden bulduğunu sorarlar.

9.Köse, denizden bulduğunu söyleyince, üç kardeş ve bütün köylü denize atlar.

10. Bir ihtiyar kadın, korkusundan atlayamaz ve oğlunu denize atar. Oğlan boğulurken 'kırk kırk' diyerek ses çıkartınca, kadın, 'kırk neye yeter bari iki yüz olsun' der.

11. Bütün köylü öldükten sonra, Köse, köyde tek başına yaşar.

ALTMİŞ SEKİZİNCİ MASAL

1. Mezardeki Borcunu Vermeyen
2. EB. 353, AaTh. 1654
3. Ramazan Şen, Körküler
4. Motif Sırası

1.Hak komayan, borcunu vermeyene bir mecit para verir.

2.Borcunu vermeyen, parayı ödememek için  l  numarası yapar ve mezarlıĝa g t r rl r.

3.Hak komayan da, borcunu sual soruculara söyleyip almak için mezarlıkta bir mezarın içine saklanır.

4.Hırsızlar, borcunu vermeyenin mezarının başında para b l şmeye gelirler.

5.Parayı eşit şekilde b l ş rl r. Bir kılıcı nasıl b l şeceklerine karar veremezler. ‘şu ölüyü, kim bir vuruşta ikiye bölerse kılıç onun olsun’ derler.

6. Bunu duyan borcunu vermeyen, korkudan mezardan çıkar. Hırsızlar da  l ler dirildi diye oradan kaçarlar.

7.Hırsızlar gittikten sonra borcunu vermeyenle, hak komayan parayı b l ş rl r.

8.Hırsızlardan birisi, ‘ l ler dirilmez’ deyip mezarın başına geri döner.

9.O sırada bir mecit alacaĝını isteyen, hak komayanla borcunu vermeyen mezarın içinde tartışmaktadırlar.

10.Borcunu vermeyen, kendilerini yukarıdan seyreden hırsızın başından şapkayı çıkarır hak komayana verir.

11.Hırsız, tekrar korkuyla kaçar ve arkadaşlarına, ‘ l ler bütün parayı b l şm şler, birine hiç bir şey düşmemiş, benim şapkayı aldılar’ der

ALTMİŞ DOKUZUNCU MASAL

1. Tüysüz
2. EB. 357, AaTh. 1012-1029-1120-1132
3. Sedef Üstündağ, Kumdanlı
4. Motif Sırası

1.Ölen babalarının vasiyetini dinlemeyen üç kardeş Tüysüz'ün yanında hizmetkar dururlar.

2.Büyük ve ortanca kardeşler Tüysüz'ün 'öküzüm gülmezse tazım sekmezse ben sizi öldürürüm, öküzüm güler tazım sekerse siz beni öldürün' şartını kabul edip hizmetkar dururlar. Öküz gülmez, tazi sekmez. Tüysüz tarafından öldürülürler.

3.Küçük kardeş de aynı şartla Tüysüz'e hizmetkar durur ve öküzün dudaklarını keser, tazının ayağını topal eder. Bunu gören Tüysüz, yenildiğini anlayınca kaçar.

4.Tüysüz toplanıp kaçarken sandığın içine giren küçük oğlan, sandığın içinden çıkarak Tüysüz ve karısını öldürür.

YETMİŞİNCİ MASAL

1. Erikçi
2. EB.— AaTh.—
3. Ramazan Şen, Körküler
4. Motif Sırası

1.Erikçi, eşeğine erik yükler yola düşer.

2.Bir obada ölen ağayı yıkamak üzere hoca aramaya çıkanlara kendisini hoca olarak tanıtan erikçi, ağayı yıkamak üzere obaya gelir.

3.Ölünün başına gelen sahte hoca, halkı odun toplamak üzere yanından uzaklaştırır ve ölüyü çaya at verir.

4.Halk gelip de ölüyü sorunca, 'Melekler aldı götürdü' der.

5.Oradan, yağ, bal hediye alır ve gider. O gittikten sonra, ağayı çayın kıyısında bulan halk çok sinirlenir.

6.Erikçi, tekrar erik satmaya obaya geldiğinde, dövmeye kalkarlar.

7.Fakat erikçi, ağanın gençliğinde yaptığı kötü hareketleri meleklerle de yaptığından dolayı geri bırakıldığını söyler.

8.Eriklerini satar ve köyüne geri döner.

İKİNCİ BÖLÜM

YALVAÇ MASALLARINDA ORTAK UNSURLAR

I. TEMLER

A. Yükselme, başarı kazanma yahut tehlikeli bir durumdan kurtulma:

Bu gruba şu 42 masal girmektedir: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 42, 43, 44, 45, 46, 49, 51, 52, 55, 61, 65, 66, 67, 68, 69, 70.

1.Yükselme:

20 masalda kahramanların çeşitli şekillerde yükseldikleri görülür. Bu yükselmeler kurnazlıkla, bilgiyle, çalışmakla ve tesadüfen olur.

a.Kurnazlıkla yükselme: 8 masalda rastlanır.

2 numaralı masalda, değirmencinin ekmeklerini yiyen tilki, değirmencinin tuzağına yakalanır ve kurnazlığı sayesinde kurtulur.

3 numaralı masalda, kene, kurnazlığı sayesinde tilkiyi alt eder ve yarışı kazanır.

4 numaralı masalda, oduncu, arslanı kurnazlığı sayesinde ağaca bağlar ve öldürür.

5 numaralı masalda, kediyi korkunç bir yaratık olarak tanıtan tilki, ayı ile canavarın kendisine zarar vermesini önler ve kedinin avcılık hünelerini göstererek ayı ile canavarı korkutur.

55 numaralı masalda, lokantacı tarafından kandırılmak istenen fakir, İncili Çavuş'un yaptığı savunma ile hesabı ödemekten kurtulur.

65 numaralı masalda, hırsız göz açıklığı sayesinde hakkını alır.

67 numaralı masalda, Köse, kurnazlığı sayesinde bütün köylüyü denize döker ve köyde tek başına yaşar.

70 numaralı masalda, gözü açık erikçi, oba sakinlerini kandırarak hem mallarını satar hem de onlardan eşek yükü hediyeeler alır.

b.Bilgiyle yükselme: 2 masalda rastlanır.

36 numaralı masalda, padişahın kızının isteği üzerine Ali Cengiz oyununu öğrenen fakir oğlan, oyunu öğrendiğini padişaha kabul ettirir ve padişah damatlığına yükselir.

66 numaralı masalda, haksız yere mahkemeye düşen üç ermiş, gizli olan olayları ortaya çıkarırlar.

c.Çalışmayla yükselme: 2 masalda rastlanır.

44 numaralı masalda, Avcı Ahmet padişahın istediği şeyleri yerine getirir ve padişahı öldürerek oraya padişah olur.

52 numaralı masalda, hor görülen küçük damat, daha sonra büyük kahramanlıklar göstererek padişahı utandırır ve onun yerine geçer.

d.Tesadüfen yükselme: 8 masalda rastlanır.

20 numaralı masalda, kuş tılsımındaki oğlanla evlenen kız, oğlanın evinde önce çok çile çeker, ama sonra saadete erer.

26 numaralı masalda, zenginlikten fakirliğe düşen adam, başına gelen çeşitli felaketlerden sonra başına konan devlet kuşu sayesinde padişahlığa yükselir.

37 numaralı masalda, sihirli bir kuşun kafasını yiyen oduncunun oğlu zengin olur ve padişahın kızıyla evlenir.

38 numaralı masalda, yaptığı bir iyilik sonucu sihirli güçlere sahip olan Keloğlan, bu güçleri sayesinde zengin olur ve padişahın kızıyla evlenerek tahta oturur.

42 numaralı masalda, gördüğü rüyayı hayırlı olsun denmeden anlatmayan çocuğun başından çeşitli olaylar geçer ve sonunda padişah damatlığına yükselir.

46 numaralı masalda, avcının kızı, su verdiği üç dedenin bahsettiği bazı olağanüstü vasıflara sahip olur ve Beyoğlu ile evlenir.

51 numaralı masalda, üvey anasından kötü muamele gören Fatmacık, başına gelen çeşitli olaylardan sonra, saadete erer ve Beyoğlu ile evlenir.

68 numaralı masalda, borcunu vermemek için ölü numarası yapan adam ölümle burun buruna gelir ve zengin olur. Ama yine de borcunu ödemek istemez.

2.Başarı kazanma:

12 masalda kahramanların çeşitli başarılar kazandıkları görülmektedir. Bu başarılar bazen zor iş veya işlerin yerine getirilmesi ve neticede kötülerin cezalandırılması şeklinde olabilir.

a.Kötülerin cezalandırılması: 11 masalda rastlanır.

6 numaralı masalda, serçenin emanetlerine ihanet edenler, serçe tarafından cezalandırılırlar.

7 numaralı masalda, serçe isteklerini yerine getirmeyenleri onların düşmanlarıyla cezalandırır.

9 numaralı masalda, kendisine iyilik yapan adamı sokmak isteyen yılan cezasını bulur.

10 numaralı masalda, horoz, kendisine kötülük yapmak isteyen kadını yardımcıları sayesinde cezalandırır.

11 numaralı masalda, tesadüfen zengin olan oduncu, arkadaşlarının ihanetine uğrar. Kendisine kötülük yapmak isteyen padişaha Şahmeran'ın etini yedirir ve kötü padişah ölür.

13 numaralı masalda, kendisine kötülük yapan arkadaşını şeytanların yanına terkeden çocuk, onun şeytanlar tarafından çarpılarak cezalanmasını sağlar.

19 numaralı masalda, kötü baba, oğluna kötülük etmek ister ve cezasını canıyla öder.

32 numaralı masalda, insanoğluna karşı kötü niyet besleyen dev, kahraman tarafından cezalandırılır ve ölür.

33 numaralı masalda, Cıvcivoğlu ve arkadaşlarına kötülük yapmak isteyen dev, Cıvcivoğlu'nun akıllı davranması üzerine her şeyini kaybeder.

34 numaralı masalda, kocalarının kız kardeşine kötülük yapmak isteyen gelinler, kocaları tarafından cezalandırılırlar.

69 numaralı masalda, Tüysüz tarafından öldürülmek istenen küçük oğlan intikamını alır ve Tüysüz'ün servetine oturur.

b. Bir işin yapılması: 1 masalda rastlanır.

21 numaralı masalda, babasının yerine askere giden kız, orada kendine aşık olan Beyoğlu'na hiç yüz vermez ve kız olduğunu belli etmez. Askerlik bittikten sonra kızı bulan Beyoğlu kız ile evlenir.

3. Tehlikeden kurtulma:

10 masalda kahramanlar çeşitli tehlikelerden kurtulurlar ve eski saadetlerine kavuşurlar.

15 numaralı masalda, padişahın küçük oğlu, çeşitli tehlikeler atlattıktan sonra, kardeşleri tarafından bir kuyuya bırakılır. Oradan çıktıktan sonra da çeşitli tehlikeler atlatır ve sevdiğine kavuşur.

16 numaralı masalda, fakir adamın oğlu kardeşleri tarafından bir kuyuya bırakılır. Çeşitli tehlikeler atlattıktan sonra bir kuş sayesinde dünya yüzüne çıkar ve padişahla evlenmek üzere olan nişanlısını kurtarır.

17 numaralı masalda, Padişah tarafından öldürülmek istenen avcı, tehlikelerden, olağanüstü güçleri olan arkadaşları sayesinde kurtulur ve kızla evlenir.

22 numaralı masalda, devlerin elinden kurtulan kız, sırrını ifşa ettiği kocasını bulur ve saadete kavuşurlar.

24 numaralı masalda, yılanla evlenen kız çeşitli tehlikelerden sonra saadete kavuşur.

35 numaralı masalda, üvey analarından kaçan iki kardeş, çeşitli tehlikelerden sonra kızın Beyoğlu ile evlenmesi üzerine saadete kavuşurlar.

43 numaralı masalda, küçük şehzade babasının isteği üzerine, çeşitli tehlikelerden sonra Altın Bülbülü bulur. Bunu çekemeyen kardeşleri tarafından bir kuyuya bırakılan küçük oğlan, başından geçen çeşitli olaylardan sonra babası tarafından takdir edilir.

45 numaralı masalda, küçük yaşta annelerinden ayrılan kahramanlar çeşitli tehlikelerden sonra annelerini de kurtararak padişahın yanında yaşarlar.

49 numaralı masalda, sevdiği kızın peşinde dolaşan kahramanın başından çeşitli olaylar geçer. Sonunda sevdiği kıza bulur. Ona da babası göz koyar. Çeşitli tehlikelerden sonra babası ölür ve sevdiği kıza saadete erer.

61 numaralı masalda, deli oğlanın yaptığı aksilikler yüzünden iki kardeşin başlarına çeşitli olaylar gelir.

B. İffetini muhafaza etme veya etmeme:

Bu gruba şu 6 masal girmektedir: 40, 41, 47, 48, 53, 54.

1.İffetini muhafaza eden kadınlar:

4 masalda rastlanır.

40 numaralı masalda, babasının evlenme teklifine razı olmayan kız, keçi postuna girerek ormana kaçar.

47 numaralı masalda, iffetini koruyan kıza kötülük etmek isteyenler cezalarını bulurlar.

48 numaralı masalda, asker karısına kötü gözle bakanların başlarına çeşitli felaketler gelir.

53 numaralı masalda, namusunu koruyan kadın kendisine göz dikenlere çeşitli cezalar verir ve zengin olur.

2.İffetsiz kadınlar:

2 masalda rastlanır.

41 numaralı masalda, kocasına gurur kırıcı bir laf söyleyen kadın, kocasını kaybeder. Uzun aramalardan sonra kocasını bulur ve hatasını anlar.

54 numaralı masalda, kocasını aldatan kadın, kocası tarafından yakalanarak cezalandırılır.

C. İyilik ve doğruluğun mükafat kazanması ile kötülüğün ceza görmesi:

Bu gruba şu 22 masal girmektedir: 1, 8, 12, 14, 18, 23, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 39, 50, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64.

1.İyilik:

2 masalda rastlanır.

12 numaralı masalda, kendisini suya bırakarak hayatta kalmasını sağlayan balık, Beyoğlu'na büyük iyiliklerde bulunur. Onun hayatını kurtarır, padişah kızıyla evlenmesini sağlar.

14 numaralı masalda, Keloğlan, denize bırakarak hayatını bağışladığı balık sayesinde sihirli bir güç kazanır ve zengin olur.

2.Doğruluk:

10 masalda kahramanların çeşitli şekillerde tezahür eden doğruluklarını veya kaderlerine boyun eğdiklerini görmekteyiz.

a. Tevekkül:

4 masalda rastlanır.

18 numaralı masalda, çoban bulduğu keçiyi evine getirir ve besler, bu keçiyi bir gün bir Beyoğlu ister ve onunla evlenir.

23 numaralı masalda, söz verdiği gibi kızını ilk isteyen bir kurtla evlendiren adam, kurt sıfatında görünen Hızır'ın imtihanını başarıyla geçer.

58 numaralı masalda, Harun Reşit tarafından hor görülen Behlül Dâna ona iyi bir ders verir.

59 numaralı masalda, bazı şeylerin görülmeden de kıymetinin bilinmesi üzerinde durulur.

b. Kadere karşı gelme:

6 masalda rastlanır.

25 numaralı masalda, ağasına verdiği sözü unutarak kızını başka biriyle evlendirmek isteyen Bezirgan hatasını anlar.

27 numaralı masalda, yazılan yazının bozulmayacağı ve 'Hakk'ın takdirini kulun tedbiri bozamaz' sözü üzerinde durulur.

28 numaralı masalda, her şeyin dengi dengine olacağı üzerinde durulur.

31 numaralı masalda, tasanın nasıl bir şey olduğunu merak eden kadın, başından geçen çeşitli kötü olaylardan sonra saadete kavuşur.

39 numaralı masalda, kahraman kaderinden kaçmak ister, fakat kaçamaz. Bir ölünün başında kırk gün bekler, ölü dirilir. Başından geçen bazı olaylardan sonra ölüyle evlenir.

57 numaralı masalda, anasından hayır duası almadan Hacca giden kahramanın başına yolda kötü olaylar gelir.

3. Fırsatları değerlendirememe:

6 masalda rastlanır.

1 numaralı masalda, anırma huyundan vazgeçemeyen eşek bahçe sahiplerinden dayak yer ve arkadaşını kaybeder.

56 numaralı masalda, verilen nasihatları dinlemeyen üzümçünün başına, istemediği çeşitli olaylar gelir.

60 numaralı masalda, üç muzdarip dertlerine çeşitli yollarla çare bulurlar.

62 numaralı masalda, sakarlıkları yüzünden başlarına çeşitli olaylar gelen Ödü ile Bödü sonunda birbirlerini öldürürler.

63 numaralı masalda, karı koca birbirlerine inat yüzünden evlerini soydururlar.

64 numaralı masalda, yaptığı hareketler yüzünden çevresindekilere zarar veren çocuğun aksilikleri anlatılır

4.Kötülük:

4 masalda rastlanır.

8 numaralı masalda, kendisini padişah damadı yapan tilkiye, değirmenci sözünü tutmayarak kötü davranır.

29 numaralı masalda, insandan doğmuş tabiatüstü bir varlık vardır. Bu dev köyde ne kadar canlı varsa öldürür. Sonunda bu dev, dayısı tarafından öldürülür.

30 numaralı masalda, insan sıfatındaki köpek insanları yemektir. Sonunda karısı tarafından bir kaplana parçatılarak öldürülür.

50 numaralı masalda, anasını çok seven kahraman, anasına kötülük eden karılarını boşar ve anasıyla birlikte yaşamaya başlar.

II. KAHRAMANLAR

- A. İnsanlar
- B. Gerçeküstü varlıklar
- C. Hayvanlar

A. İnsanlar

Sayı bakımından kahramanların çoğunluğunu oluşturan gruptur. Gösterdikleri özellikler bakımından da bu grubu bazı bölümlere ayırarak incelemekte fayda vardır.

1. Saray ve idare adamları

Bu gruba giren kahramanlar, padişahlar, padişah kızları ve hanımları, şehzadeler, vezirler, diğerleri başlığı altında hâkimler, alimler ve zaptiyeler verilmiştir.

a. Hükümdarlar:

27 masalda padişahlar karşımıza çıkmaktadır. Bu padişahların bir kısmı iyi özellikler göstermekle birlikte, bir kısmı kötüdürler. Bunlardan 4 tanesinde belli bir yerin padişahından bahsedilir. 12 numaralı masalda, Çin padişahı, 27 numaralı masalda, Mağrib ve Maşrik padişahları, 42 numaralı masalda, Osmanlı padişahı ve İngiliz kralı, 49 numaralı masalda ise Hindistan şahı şeklinde geçmektedir. Ayrıca 4 masalda padişahlar adlarıyla zikredilir. 56, 58, 59 numaralı masalarda Harun Reşit, 27 numaralı masalda, Sultan Süleyman ismi geçmektedir.

Yalvaç masallarında geçen padişahları karakterleri bakımından değerlendirecek olursak:

9 tanesi kötü karakterlidir. Bunlar, ahlaksızlık, verdiği sözde durmama, gayrimeşru işlere kalkışma gibi davranışlar sergilemektedirler. Kötü olan padişahlar hemen hemen bütün masalarda cezalarını çekerler. Yalvaç masallarındaki padişahların üçte birini oluşturan kötü padişahlara 11, 14, 17, 36, 37, 38, 40, 44, 53 numaralı masalarda rastlamaktayız.

18 masalda ise padişahlar iyi karaktere sahiptirler. İyilik yapmayı seven, karşısındaki kahraman hakkında kötü düşünmeyen, kimseye zararı dokunmayan bu padişahlar Yalvaç masallarındaki padişahların üçte ikisini oluşturmaktadırlar. Bu padişahların içinde sonradan padişah olanlar da vardır. İyi karakterdeki padişahlara 8, 12, 15, 16, 22, 24, 26, 27, 30, 42, 43, 45, 49, 52, 56, 57, 58, 59 numaralı masalarda rastlamaktayız.

8 numaralı masalda, tilkinin yaptığı hile sonucu, zengin sandığı değirmenciye kızını verir.

11 numaralı masalda, hastalanan padişaha Şahmeran'ın eti yedirilirse iyi olacaktır.

12 numaralı masalda, babası tarafından sürgün edilen Beyoğlu Çin padişahının huzuruna çıkar. Çin padişahı Beyoğlu'na kızını verir.

14 numaralı masalda, balığın verdiği sihirli güçlerle aksilikler yapan Keloğlan'ı padişah huzuruna çağırır. Bin bir zorlukla huzura çıkan Keloğlan sihirli gücüyle padişahın kızını hamile bırakır.

15 numaralı masalda, üç oğlu olan padişah bahçesine musallat olan devi yakalamak üzere oğullarını görevlendirir. Aynı masalda padişahın küçük oğlu çeşitli tehlikelerden sonra yılanlar, kuşlar ve devler padişahlarıyla evli olan kız kardeşlerinden yardım alır.

16 numaralı masalda, padişah, kızını devin elinden kurtaran küçük oğlanla evlendirmek ister.

17 numaralı masalda, avcının kendisine hediye ettiği deriyi görünce, avcıdan yapamayacağı şeyler istemeye başlar ve sonunda cezasını bulur.

22 numaralı masalda, padişah, kızını kuru kafa ile evlendirir.

24 numaralı masalda, hiç çocuğu olmayan padişah Allah'a yalvararak bir çocuk sahibi olur.

26 numaralı masalda, başına çeşitli felaketler gelen Bey, başına konan talih kuşu sayesinde padişah olur ve karısı ve çocuklarına kavuşur.

27 numaralı masalda, Sultan Süleyman, Maşrik padişahının kızı ile Mağrip padişahının oğlunun birbiriyle on beş yıl sonra evleneceklerini ve buna kimsenin engel olamayacağını söyler.

30 numaralı masalda, üç kızı olan padişah kızlarını evermek üzere bir köprü kurdurur. Kızların köprünün üstünden attıkları kağıtlar kimin kafasına düşerse kızlarını onlara verecektir.

36 numaralı masalda, kızını vereceği oğlana Ali Cengiz oyununu öğrenmesini ister. Oğlanın oyunu öğrendiğini görünce kızını verir

37 numaralı masalda, kızını halka para karşılığında gösteren bir padişah vardır.

38 numaralı masalda, Keloğlan'ın sihirli eşyalarını kızına çaldıran padişah, daha sonra Keloğlan tarafından öldürülür.

40 numaralı masalda, karısının vasiyeti üzerine, karısının yüzüğü kızının parmağına olunca kızıyla evlenmek ister.

42 numaralı masalda, rüyasını anlatmayan çocuğu zindana attıran Osmanlı padişahı, İngiliz kralının sorduğu bir soruyu çocuk sayesinde çözünce hem kızını hem de İngiliz kralının kızını oğlanla evlendirir.

43 numaralı masalda, yaptırdığı büyük bir camiye bir dervişin tavsiyesiyle Altın bülbülü getirmeleri için oğlanlarını görevlendirir.

44 numaralı masalda, avcının oğlunun vurduğu koçun derisini isteyen padişah, deriyi alamayınca çeşitli hilelere başvurur. Aynı masalda padişah, avcıdan komşu Kayser padişahının kızını getirmesini ister.

45 numaralı masalda, padişah, kendisine çeşitli vaatlerde bulunan üç kardeş kızla evlenir.

49 numaralı masalda, çocuğu olmayan padişahın Hızır'ın verdiği elma ile bir oğlu olur. Aynı masalda yörük kızını arayan padişahın oğlu Hindistan'da şah ile karşılaşır.

52 numaralı masalda, üç kızını sarayın penceresinden elma attırmak suretiyle evlendirir.

53 numaralı masalda, gayrimeşru bir işe kalkışan padişahın başına kötü şeyler gelir.

56 numaralı masalda, Harun Reşit'in verdiği davete gelir.

57 numaralı masalda, camiden halı çalmakla suçlanan oğlan hükümdarın huzuruna çıkarılır ve hükümdar tarafından cezalandırılır.

58 numaralı masalda, Harun Reşit kardeşinin kamıştan bir deyneğe at diye binmesinden dolayı rahatsız olur. Fakat kardeşi ona iyi bir ders verir.

59 numaralı masalda, Harun Reşit, kardeşinin yaptığı çamurdan evi cennet köşkü diyerek almak ister.

b.Hükümdar hanımları:

Yalvaç masallarında hükümdar hanımlarına çok az rastlamaktayız. Sadece üç masalda geçen hükümdar hanımları, olayların içinde pek görülmezler. Sadece masalın bir yerinde adı geçer ve vazifesi orada biter.

24 numaralı masalda, hamile olan padişahın hanımı bir yilandan çocuk doğurur.

52 numaralı masalda, Keloğlan'ın sihirli güçlere sahip olduğunu anlayan padişahın hanımı kocasını uyarmak ister.

59 numaralı masalda, Behlül Dâna'nın yaptığı çamurdan evi cennet köşkü diyerek satın alır. Harun Reşit o gece rüyasında karısını Cennet köşkünde görür.

c.Padişah kızları:

Yalvaç masallarında, padişah kızları, annelerine ve erkek kardeşlerine oranla oldukça fazla geçerler. Hemen hemen bütün masalarda padişahın geçtiği yerde, padişahın kızı da karşımıza çıkmaktadır. 15, 30 ve 52 numaralı masalarda padişahın üç tane kızı vardır. 12 numaralı masalda, Çin padişahının kızı, 42 numaralı masalda, Osmanlı padişahı ve İngiliz kralının kızı, 49 numaralı masalda, Hindistan şahının kızı vardır. Bunların dışında kalan padişah kızları tektirler ve olaylar kahramanla padişah kızı arasında geçer. Toplam olarak 18 masalda padişah kızları geçmektedir.

8 numaralı masalda, kendisini zengin gösteren değirmenci ile evlenir.

12 numaralı masalda, babası tarafından sürgün edilen Beyoğlu Çin padişahının kızıyla evlenir. Fakat bu kız evlendiği kocalarını hep öldürmüştür. Beyoğlu denize bıraktığı balık sayesinde kızın karnındaki zehirli yılanlardan, kendisini ve kızı kurtarır.

14 numaralı masalda, Keloğlan tarafından sihirle hamile bırakılan padişahın kızı babası tarafından saraydan kovulur ve Keloğlan'ın yanına gelir.

15 numaralı masalda, padişahın üç kızı, yılanlar, kuşlar ve devler padişahlarıyla evlidirler.

16 numaralı masalda, suyun başındaki deve kurban edilecek olan padişahın kızı küçük oğlan tarafından kurtarılır.

17 numaralı masalda, padişah tarafından cezalandırılmak istenen avcı, padişahın komşu padişahın kızını getirmesi isteğini kabul eder. Komşu padişah kızının padişahı öldürmesiyle, padişahın kızıyla evlenir.

19 numaralı masalda, evlenecekleri kızı tespit etmek üzere ok atan üç kardeşten büyüğün attığı ok padişahın kapısına düşer ve büyük oğlan padişahın kızıyla evlenir.

22 numaralı masalda, kuru kafa tılsımındaki yakışıklıyla evlenen padişahın kızı kuru kafanın sırrını ifşa edince kuru kafa tarafından terkedilir.

30 numaralı masalda, evlenmek isteyen padişahın kızları babalarının kurdurduğu köprünün üstünden kağıt atmak suretiyle evlenecekleri adamı seçerler.

36 numaralı masalda, evleneceği oğlanın Ali Cengiz oyununu öğrenmesini ister. Bu oyunu öğrendiği takdirde onunla evlenecektir.

37 numaralı masalda, sadece para verenlerin bakabildiği padişahın kızına, zengin olan oduncunun oğlu bakar ve kız ile evlenir.

38 numaralı masalda, Keloğlan ile evlenen padişahın kızı, Keloğlan'ın sihirli eşyalarını çalar. Keloğlan daha sonra bu eşyalarını alır. Padişah ölünce tahta oturur.

40 numaralı masalda, ölen anasının yüzüğü parmağına olunca, babasıyla evlenmek zorunda kalan kız keçi postuna girer ve kaçar.

41 numaralı masalda, ışık saçarak dolaşan balıkçıya aşık olan padişahın kızı, balıkçı ile evlenir. Fakat söylediği bir laftan dolayı onu kaybeder.

42 numaralı masalda, İngiliz kralının sorduğu soruyu bilen çocuk, padişahın ve kralın kızıyla evlenir. Onlara gördüğü rüyayı anlatır ve beraber mutlu olurlar.

43 numaralı masalda, padişahın küçük oğlu Altın bülbülü ararken devin elinde esir olan padişah kızını kurtarır.

44 numaralı masalda, avcının oğlu komşu Kayser padişahının kızını bir gemiye bindirerek kaçıtır. Kızı padişaha teslim eder. Kız padişahı öldürür ve avcı ile evlenir.

49 numaralı masalda, yörük kızının peşinden Hindistan'a giden padişahın oğlu orada yenilmez bir savaşçı olan Şahın kız ile karşılaşır.

52 numaralı masalda, padişahın üç kızı evlenecekleri erkekleri sarayın penceresinden ayva atarak seçerler.

d. Şehzadeler:

Yalvaç masallarında geçen şehzadeler, padişah kızları kadar olmasa da geçtiği masallarda mühim bir yer işgal ederler. 5 masalda şehzade geçmektedir. 15 ve 43 numaralı masalarda üç kardeşirler, 24, 46 ve 49 numaralı masalarda ise padişahın tek oğlu vardır.

15 numaralı masalda, bahçelerine musallat olan devi yakalamak üzere babaları tarafında görevlendirilirler. Küçük şehzade devi yakalamayı başarır.

24 numaralı masalda, padişahın duası sonucunda olan oğlu yılan özellikleri taşımaktadır ve herkesi sokarak zarar vermektedir.

43 numaralı masalda, padişahın üç oğlu, babalarının yaptırdığı caminin şerefesine konacak olan Altın bülbülü bulmak için yola çıkarlar. Küçük oğlan Altın bülbülü bulmayı başarır.

46 numaralı masalda, düşünde gördüğü kızla evlenmek isteyen padişahın oğlu kızı arayıp bulur ve onu istettirir.

49 numaralı masalda, padişahın oğlu, av sırasında gördüğü bir kızın peşinden yollara düşer.

e. Vezir:

Yalvaç masallarında 5 yerde geçen vezirler, padişahın yanında fikir veren, ona yardımcı olan şahıslar olarak zikredilmektedir. 19 numaralı masalda, ise vezirin adı kızıyla birlikte geçmektedir.

14 numaralı masalda, padişahın emri ile aksi işler yapan Keloğlan'ı huzura getirmek üzere görevlendirilir.

19 numaralı masalda, evlenecekleri kızı tespit etmek üzere ok atan üç oğlandan ortancanın attığı ok vezirin kapısına düşer ve vezirin kızıyla evlenir.

37 numaralı masalda, padişah, kızına bol para veren oduncunun oğlunun sırrını vezirlerine danışır.

44 numaralı masalda, avcının oğlundan postu alabilmek için padişaha çeşitli fikirler verir.

56 numaralı masalda, Harun Reşit'in verdiği davete gelir.

f. Diğerleri:

Bu grupta yüksek zümre şahıslarını incelemekteyiz. Bunlar çoğunlukla birer defa geçen alim, avukat, zaptiye ve hâkimlerdir. Bunların içlerinde sadece hâkimlerin önemli rolleri vardır.

Alimler : 1 yerde geçmektedir.

37 numaralı masalda, padişah, kızına bol bol para veren oduncunun oğlunun sırrını alimlere danışır.

Avukat: 1 yerde geçmektedir.

55 numaralı masalda, lokantacı tarafından aldatılmak istenen fakirin avukatlığını İncili Çavuş üstlenir.

Hâkimler: 5 yerde geçmektedir. Bunlardan 55 ve 66 numaralı masalarda gerçek hâkimdirler ve mahkeme ile beraber geçerler, orada karar verirler. Diğer üçünde ise padisahlar hâkim konumunda karar verirler.

55 numaralı masalda, lokantacı tarafından aldatılmak istenen fakir ile lokantacı hâkimin huzuruna çıkarlar.

57 numaralı masalda, camiden halı çalmakla suçlanan oğlanın cezasını hükümdar verir.

65 numaralı masalda, hırsız ile yankesici karının kimin olduğunu belirlemek üzere padişaha danışmaya karar verirler

66 numaralı masalda, devesi çalınan kahraman, suçladığı üç kişiyi mahkemeye verir. Hâkim mahkemede kararını verir.

67 numaralı masalda, Köse'den şikayetçi olan köylüler, Köse'yi padişaha şikayet ederler.

Zaptiye: 1 yerde geçmektedir.

14 numaralı masalda, padişahın emri ile, aksi işler yapan Keloğlan'ı huzura getirmek üzere görevlendirilir.

2. Din adamları:

Yalvaç masallarında oldukça az rastlanan din adamları sadece hoca olarak 9 masalda karşımıza çıkarlar. Bunlardan 37, 38 ve 52 numaralı masalarda dertlere derman arayan, fakat bulamayan hocalar, 57 ve 58 numaralı masalarda cami hocası, 30 ve 70 numaralı masalarda sahte hoca, 23 ve 47 numaralı masalarda ise kötü niyetli hoca konumundadırlar.

23 numaralı masalda, Hızır, zamanın hocalarının güzel konuşup, kötü işler yapacaklarına dair bilgi verir.

30 numaralı masalda, padişahın kızıyla evlenen adam bir köyde hocadır ve köpek sıfatına girerek ölü yemektir.

37 numaralı masalda, kara erikten yiyen padişahın kızına hocalar çare bulamazlar.

38 numaralı masalda, Keloğlan tarafından sihirle hamile kalan padişahın kızına hocalar bakarlar ve bir çare bulamazlar.

47 numaralı masalda, Hacca giden adam kızını bir hocaya teslim eder. Fakat hoca kıza kötü gözle bakar.

52 numaralı masalda, hastalanan padişahın derdine hocalar derman bulamazlar.

57 numaralı masalda, hoca namazı kıldırıktan sonra caminin kapısını kilitler gider.

58 numaralı masalda, hoca camiye gelerek cuma vaazını verir.

70 numaralı masalda, hoca arayan oba sakinlerini ben hocayım diye kandıran erikçi ölüyü dereye atar.

3. Halk tabakasına mensup olanlar

Yalvaç masallarında, saray ve idare adamları ve din adamları dışında kalan, kalabalık bir kahraman grubu daha vardır. Bunların içinde Keloğlan, Köse ve Yahudi gibi tipleri belirleyen, karakter özellikleriyle ortaya çıkan, zengini, fakiri, esnafı, hizmet erbabı ile geniş bir şahıs kadrosunu oluşturan bu grup "Halk tabakasına mensup olanlar" başlığı altında toplanmıştır.

a. Bazı tipler

Bu bölüme taşıdığı vasıflarla bir tip olma özelliği gösteren Keloğlan, Yahudi, Köse, Behlül Dâna ve İncili Çavuş ismiyle geçen kahramanların yanında, gösterdikleri karakter özellikleriyle hiçbir yere koyamadığımız kahramanları burada incelemeyi uygun gördük. Bu kahramanların isimleri zikredilmemekle beraber Türk masallarında bir tip olan kahramanların özelliklerini ortaya koymaktadırlar. Böylece tip olma vasfına haiz olan kahramanlar bir araya getirilmiştir.

aa.Keloğlan

Yalvaç masallarında 5 yerde geçen Keloğlan, 3 tanesinde hakiki Keloğlan olmasına karşın 2 masalda bir çobandan aldığı toklunun karnını kafasına geçirerek Keloğlan kılığına girer. Hakiki Keloğlanlar tembellik, kahramanlık özellikleriyle karşımıza çıkarlar, sihirli güçleri vardır ve bu güçleri sayesinde her şeyi hallederler sonunda padişahın kızıyla evlenerek padişah olurlar. Düzme Keloğlanlar ise

başlarına gelen çeşitli felaketlerden sonra, bir çobandan aldıkları boklu karını kafasına geçirerek Keloğlan kılığına girerler ve bu kılıkta intikamlarını alırlar.

14 numaralı masalda, denizden yakaladığı balığı, denize geri bırakan Keloğlan balığın verdiği sihirli güçlerle yaşamaya başlar, daha sonra bulunduğu yere padişah olur.

38 numaralı masalda, periler padişahının kızını ölümden kurtaran Keloğlan periler padişahının verdiği sihirli şeylerle sihirli güçlere sahip olur ve padişahın kızıyla evlenir.

52 numaralı masalda, padişahın küçük kızının attığı ok Keloğlan'ın başına düşer. Padişah Keloğlanı hor görür fakat sonra hatasını anlar ve Keloğlan padişah olur.

43 numaralı masalda, ağabeyleri tarafından kuyuda bırakılan küçük oğlan, kuyudan çıktıktan sonra Keloğlan kılığına girerek babasının yanına gelir.

47 numaralı masalda, hacca giden adamın kızı, Keloğlan kılığına girerek kendisine kötülük etmek isteyenleri cezalandırır.

ab. Köse

Kurnazlığıyla tanınan Köse ile Yalvaç masallarında 3 yerde karşılaşmaktayız. Bunlardan 67 numaralı masalda, Köse, kurnazlığıyla herkesi alt eder. 15 ve 69 numaralı masallarda ise kahramanlar tarafından cezalandırılır.

15 numaralı masalda, küçük şehzadenin nişanlısını kaçırın Bostancı Köse, Şehzadenin sıkı takibi sonunda, şehzade tarafından öldürülür.

67 numaralı masalda, köylünün başına bela olan Köse, bütün köylüyü denize döker ve köyde tek başına yaşar.

69 numaralı masalda, üç kardeş Tüysüz'ün yanına hizmetkar dururlar. Tüysüz iki kardeşi öldürür. Küçük oğlan ise Tüysüz'ü öldürerek ağabeylerinin intikamını alır.

ac. Yahudi:

Kurnazlığı ve zenginliğiyle tanınan Yahudi tipi Yalvaç masallarında iki yerde geçmektedir. 8 numaralı masalda, zengin olan Yahudi, korkaklığı yüzünden tilki tarafından öldürülür. 37 numaralı masalda, ise zengin olmak isteyen Yahudi hedefine ulaşamaz.

8 numaralı masalda, tilki, kırk göz evi olan Yahudi'yi, kandırarak diken yığının içine sokar ve yakarak öldürür. Evine de değirmenciyle kendisi yerleşir.

37 numaralı masalda, değerli yumurta yumurtlayan kuş sayesinde zengin olan adam hacca gidince, Yahudi, adamın karısını kandırarak kuşu kestirir.

ad. İncili Çavuş:

Türk dünyasının fikra tiplerinden olan İncili Çavuş'u Yalvaç'ta bir masal kahramanı olarak görüyoruz.

55 numaralı masalda, fakiri aldatmak isteyen lokantacıyı, kıvrak zekası sayesinde hâkim huzurunda savunur.

ae. Behlül Dâna:

Yalvaç masalları içine aldığımız Behlül Dâna masalları kısaca özelliği göstermektedir.

56 numaralı masalda, Behlül Dâna, verdiği nasihâtları dinlemeyen üzümcüye güzel bir ders verir.

58 numaralı masalda, kamıştan değnekle dolaşan Behlül Dâna ağabeyi Harun Reşit'e bir ders verir.

59 numaralı masalda, çamurdan yaptığı evi, yengesine satan Behlül Dâna, aynı şeyi isteyen ağabeyine bir ders verir.

af. Hırsız:

3 yerde geçmektedir.

63 numaralı masalda, karı kocanın inadını farkedemeyen çingen karısı evi soyar gider.

65 numaralı masalda, aynı kadınla evli olan hırsız ile yankesici, aynı kadın ile evli olduklarını bilmemektedirler. Bunu öğrendiklerinde padişaha danışmaya karar verirler.

68 numaralı masalda, borcunu vermeyenin mezarının başında çaldıklarını paylaşmak isteyen hırsızlar, borcunu vermeyen mezardan çıkınca çok korkarlar.

ag.Deli:

1 yerde geçmektedir.

61 numaralı masalda, devamlı aksi işler yapan deli oğlan, anasını yıkıyorum diyerek öldürür.

ah.Akıllı:

3 masalda geçmektedir. Bunlardan 61 numaralı masalda, Akıllı ismiyle geçer diğer ikisini ise yaptıkları davranışlar neticesinde bu bölüme almayı uygun gördük.

33 numaralı masalda, Aydına ekin biçmeye giden üç arkadaşın başına musallat olan deve küçük oğlan çeşitli hilelerle zarar verir ve kendi hayatlarını kurtarır.

53 numaralı masalda, namusuna göz dikenleri çeşitli hilelerle cezalandırır.

61 numaralı masalda, deli kardeşinin yaptığı şeyleri düzeltmeye çalışır

ai.Aksi, sakar:

Yalvaç masallarında kahramanlar arasında karakterleri itibariyle aynı özellikleri gösteren 5 masal kahramanını bu grupta toplamayı uygun gördük. Bu kahramanlar yaptıkları hareketler sebebiyle kendilerine ve başkalarına zarar veren tiplerdir.

31 numaralı masalda, tasanın nasıl olduğunu merak eden kadın tasa kuşunu bulur ve başına çeşitli felaketler gelir.

62 numaralı masalda, kızlarını gelin eden ana baba, kızının yanında çeşitli sakarlıklar yaparlar.

63 numaralı masalda, evdeki iş bölümü yüzünden inat eden karı kocanın evleri soyulur.

64 numaralı masalda, yaptığı bütün işler aksi olan çocuk, her gittiği yerden kovulur.

68 numaralı masalda, şarkta yaşayan ve aldığı borcu ödemeyen bir adamla, garpta yaşayan hakkını komayan inatlaşırlar.

b. Ağalar, Beyler

Yalvaç masalları içinde önemli bir yer tutarlar. Bunlar içinde özellikle Beyoğlu birçok masalda, masalın asıl kahramanı konumundadır.

ba.Ağalar:

1 yerde geçmektedir.

61 numaralı masalda, deli ile akıllı kardeşleri çoban olarak yanına alır.

bb.Beyler:

4 yerde geçmektedir. Bu Beylerden ikisi Yörük Beyi'dir. Diğer ikisi ise zenginlikleri sebebiyle Bey olarak ünvanlandırılmışlardır.

12 numaralı masalda, kendisine ilaç olacak balığı getirmeyen oğlunu sürgün eder ve daha sonra ölür.

26 numaralı masalda, zengin olan bir Bey'in başına çeşitli felaketler gelir, fakirliğe düşer, sonra tekrar zengin olur ve padişahlığa yükselir.

49 numaralı masalda, padişahın oğluna kızını vermek istemeyen Yörük Beyi, bir gece sesizce kızını da yanına alarak kaçır

52 numaralı masalda, Keloğlan Yörük Beyi sıfatında bacanaklarının önüne çıkar ve onlara padişahı iyi edemeyecek ilaçları verir.

bc.Beyoğlu

Yalvaç masallarında önemli bir yer teşkil ederler. Bunlar genelde masalların asıl kahramanı konumundadırlar ve bir çoğu Beyoğlu olarak geçmekle

birlikte Şehzade özelliklerini taşımaktadır. Anlatıcıların Beyoğlunu, söylenmesi kolay olmasından dolayı oldukça sık kullandıklarını gördük. 11 yerde geçmektedir.

12 numaralı masalda, babası tarafından sürgün edilen oğlan çeşitli maceralardan sonra babasının yerine geçer.

18 numaralı masalda, tılsımlı keçiyi dere kenarında esbab yıkarırken gören Beyoğlu kıza aşık olur ve kıızı çobandan ister.

21 numaralı masalda, babasının yerine askere gelen kıza aşık olur ve askerlik bitiminde onu bularak evlenir.

24 numaralı masalda, dağda yaşayan Beyoğlu yılan oğlanın karısını bulur ve onu evine alır.

26 numaralı masalda, fakir olan Bey çocuklarını kaybeder, daha sonra bir tesadüfle oğullarına kovuşur.

30 numaralı masalda, köpektten kaçan padişahın kıızı, bir kavağın üstüne çıkar, kavağın altına gelen Beyoğlu kıızı görünce aşık olur ve onunla evlenir.

31 numaralı masalda, tasalı kadınla evlenen Beyoğlu'nun çocukları olur.

35 numaralı masalda, kavakta gördüğü kıza aşık olan Beyoğlu, kıızı kavaktan indirip onunla evlenmek ister.

40 numaralı masalda, keçi postuna girip babasından kaçan padişahın kıızını ormanda bulan Beyoğlu kıızı ile evlenir.

47 numaralı masalda, hocadan dağa kaçan kıızı, dağda karşılaştığı Beyoğlu ile evlenir.

51 numaralı masalda, üvey anası tarafından hor görülen kıızı Beyoğlu beğenir ve onunla evlenir.

c.Zenginler fakirler

Derleme yaptığımız bölge, genelde köyler olduğu içindir ki kahramanlarımızın birçoğu fakirlerden oluşmaktadır. Fakat bu fakir kahramanlar masalın sonunda çeşitli olaylardan sonra zengin olur ve yüksek mertebelere gelirler. Anlatıcılarımız, fakirleri zenginleştirerek kendi hayallerinde canlandırdıkları zengin olma isteğini masallara yansıtarak mutlu olurlar.

ca. Zenginler:

2 masalda geçmektedir.

26 numaralı masalda, zenginlikten fakirliğe düşen adam, başına gelen çeşitli felaketlerden sonra başına konan devlet kuşu sayesinde padişahlığa yükselir.

47 numaralı masalda, zengin adam kızını hocaya emanet ederek Hacca gider.

cb. Fakirler

Yalvaç masallarında 16 masalda geçen fakirler çeşitli yollarla zengin olurlar. 11 numaralı masalda, odunculuktan, 44 ve 46 numaralı masalarda avcılıktan, 13, 14, 35, 36, 37, 38, 42, 51, 53, 61, 69 numaralı masalarda işsizlikten sonra buldukları bir şeyden veya ellerine geçen sihirli güçler sayesinde zengin olurlar. 55 numaralı masalda, geçen fakir, zengin olamamıştır.

8 numaralı masalda, değirimenci tilkinin kurnazlığı sayesinde padişah damadı olarak zengin olur.

11 numaralı masalda, oduncu, ormanda kuyunun içindeki balı satarak zengin olur.

13 numaralı masalda, arkadaşı tarafından gözleri kör edilen kahraman, değirmende duyduğu şeyler sayesinde zengin olur.

14 numaralı masalda, Keloğlan denize bırakarak hayatını bağışladığı balık sayesinde sihirli bir güç kazanır ve zengin olur.

35 numaralı masalda, üvey analarından kaçan iki kardeş, çeşitli tehlikelerden sonra kızın Beyoğlu ile evlenmesi üzerine saadete kavuşurlar.

36 numaralı masalda, kanadını iyi ettiği leyleğin verdiği bal kabağı çekirdeği sayesinde zengin olan kahraman padişahın kızını ister.

37 numaralı masalda, sihirli bir kuşun kafasını yiyen oduncunun oğlu zengin olur ve padişahın kızıyla evlenir.

38 numaralı masalda, yaptığı bir iyilik sonucu sihirli güçlere sahip olan Keloğlan, bu güçleri sayesinde zengin olur ve padişahın kızıyla evlenerek tahta oturur.

42 numaralı masalda, gördüğü rüyayı hayırlı olsun denmeden anlatmayan çocuğun başından çeşitli olaylar geçer ve sonunda padişah damatlığına yükselir.

44 numaralı masalda, Avcı Ahmet padişahın istediği şeyleri yerine getirir ve padişahi öldürerek oraya padişah olur.

46 numaralı masalda, avcının kızı, su verdiği üç dedenin bahsettiği bazı olağanüstü vasıflara sahip olur ve Beyoğlu ile evlenir.

51 numaralı masalda, üvey anasından kötü muamele gören Fatmacık başına gelen çeşitli olaylardan sonra, saadete erer ve Beyoğlu ile evlenir.

53 numaralı masalda, namusunu koruyan kadın kendisine göz dikenlere çeşitli cezalar verir ve zengin olur.

55 numaralı masalda, lokantada yemek yiyen fakir adam, lokantacı tarafından aldatılmak istenir ve mahkemeye düşerler.

61 numaralı masalda, deli oğlan kelere sattığı öküzün parasını almak isterken, kayanın altından bulduğu altınla zengin olur.

69 numaralı masalda, Tüysüz tarafından öldürülmek istenen küçük oğlan intikamını alır ve Tüysüzün servetine oturur.

d. Hizmet Erbabı:

Bunlar padişahların, beylerin işlerini gören şahıslardır. Bazıları sadece bir işi yapmak için görevlendirilirler. Bazılarının işi ise devamlıdır.

da. Cariye:

1 yerde geçmektedir.

37 numaralı masalda, padişahın kızına bol para vererek bakan oduncunun oğlunun sırrını cariyeler rüyaya yatarak öğrenirler ve padişaha bildirirler.

db. Hizmetçi:

3 yerde geçmektedir.

47 numaralı masalda, beyinin emanet ettiği hanıma kötü gözle bakan hizmetçi, kız tarafından cezalandırılır.

69 numaralı masalda, üç kardeş babalarının mesleği olan hizmetkarlığı yapmak isterler ve Tüysüz'ün yanına hizmetkar dururlar.

dc. Kocakarı:

5 yerde geçmektedir.

10 numaralı masalda, topal horozun altınını vermeyen kocakarı, horoz tarafından cezalandırılır.

16 numaralı masalda, kuyunun içinde kalan küçük oğlan bir kocakarının yanına misafir olur.

35 numaralı masalda, üvey analarından kaçan çocukların arkasına bir cazı karı düşer.

51 numaralı masalda, babası tarafından dağa terkedilen kız, dağda rastladığı bir kocakarı sayesinde güzel meziyetler kazanır.

67 numaralı masalda, Kösenin oyununa gelen kacakarı oğlunu, denizden koyun toplamak üzere denize atar.

dd. Halayık:

3 yerde geçmektedir.

35 numaralı masalda, Arap kızı, Fatmayı denize iterek onu balıklara yem eder ve Beyoğlu ile evlenir.

39 numaralı masalda, ölünün başını bekleyen gerçek kızın yerine geçen çingen kızı, ölü dirildikten sonra onunla yaşamaya başlar. Oğlan onun gerçek kız olmadığını anlayınca yanından kovar.

45 numaralı masalda, gelin kızın gözlerini oyan Arap kızı onun yerine geçer ve padişahın oğluyla evlenir.

e. Meslek Sahipleri

Bu bölümde geçimini sağlamak için bir işle uğraşanlar ve meslek erbabları alınmıştır.

ea. Asker:

4 yerde geçmektedir.

21 numaralı masalda, babasının askere gitmekten korkması üzerine, kızı erkek kılığına girer ve asker olur.

26 numaralı masalda, Bey'in kaybettiği çocuklar büyürler ve askere gelirler.

41 numaralı masalda, kendisinden kaçan kocasını bulmak üzere yola çıkan padişahın kızı yanına kırk asker alır.

48 numaralı masalda, kahraman, karısını kardeşine emanet edip askere gider.

eb. Avcı:

6 yerde geçmektedir.

9 numaralı masalda, denizden kurtardığı yılan tarafından öldürülmek istenen avcı, bir adamın yardımıyla yılanı tekrar kutunun içine sokarak denize atar.

17 numaralı masalda, babasının silahıyla ava çıkan avcı, vurduğu keçinin derisini padişaha hediye eder ve başına çeşitli olaylar gelir.

26 numaralı masalda, Bey'in canavara kaptırdığı çocuğu avcılar kurtarırlar ve büyütürler.

44 numaralı masalda, babası bir koç tarafından öldürülen avcının oğlu koçtan babasının intikamını alır ve koçun derisini isteyen padişaha deriyi vermez.

46 numaralı masalda, çocuğu olmayan bir avcının, bir dedenin verdiği elma sayesinde çocuğu olur.

60 numaralı masalda, kör, babasının iyi bir avcı olduğunu söyleyerek gözlerini ovuşturur.

ec. Bakkal:

1 yerde geçmektedir.

21 numaralı masalda, askere gelen kız, kendisini Beyoğluna kız olarak belli etmeyince, Beyoğlu anasının tavsiyesiyle kızı bakkala götürür.

eç. Balıkçı:

1 yerde geçmektedir.

41 numaralı masalda, ışık saçarak dolaşan balıkçıya padişahın kızı aşık olur ve onunla evlenir.

ed. Bekçi, kapıcı:

3 yerde geçmektedir.

22 numaralı masalda, devlerden kaçan kuru kafa ile padişahın kızı, devlerden kurtulmak için bostan bekçisi kılığında girerler.

24 numaralı masalda, padişahın oğlu karısına verilmek üzere kapıcılara bir mektup verir, kapıcılar bu mektubu değiştirerek karısına verirler. Daha sonra cezalarını bulurlar.

28 numaralı masalda, güvercin kızı arayan kahraman, yolda bir kapının bekçisine yolu sorar.

ee. Bezirgan:

1 yerde geçmektedir.

25 numaralı masalda, çocukları olmayan iki kardeş bezirgan dua ederler ve birinin oğlu diğerinin bir kızı olur.

ef. Cellat:

3 yerde geçmektedir.

26 numaralı masalda, padişah, karısını kaçırarak tahsildarı cellatlara teslim eder.

35 numaralı masalda, deniz kıyısına geyiği kesmeye giden cellatlar, balığın karnındaki kızla geyiğin konuşmasını duyunca vazgeçerler ve Beyoğluna haber verirler.

49 numaralı masalda, babası tarafından öldürülmek istenen padişahın oğlu cellatlara teslim edilir. Fakat cellatlar oğlanı öldürmeye kıyamazlar.

eg. Çerçi:

1 yerde geçmektedir.

21 numaralı masalda, askerde aşık olduğu kızı bulmak üzere, Beyoğlu çerçi olup yollara düşer.

eh. Çiftçi:

1 yerde geçmektedir.

43 numaralı masalda, altın bülbülü getiren padişahın oğulları, babalarına müjde vermek üzere çiftçiyi gönderirler.

ei. Çoban:

13 yerde geçmektedir.

6 numaralı masalda, fırıncıdan çaldığı ekmeği çobana veren serçe karşılığında çobanın koyununu çalar.

17 numaralı masalda, padişahın istediği komşu padişahın kızını almaya giden avcıya arkadaş olur ve ona yardımcı olur.

18 numaralı masalda, sığır güden çoban dağda bulduğu bir keçiyi evine getirir.

23 numaralı masalda, bin koyunu olan çobanın bir kuzusu bütün koyunları emer fakat bir türlü doymaz.

26 numaralı masalda, başına çeşitli felaketler gelen Bey fakir olunca sığır çobanlığı yapar.

35 numaralı masalda, bir kızı bir oğlu olan çoban, karısı ölünce bir daha evlenir.

43 numaralı masalda, ağaları tarafından ihanete uğrayan küçük oğlan bir çobandan toklu alır ve toklunun karnını kafasına geçirerek Keloğlan kılığına girer.

45 numaralı masalda, yengeleri tarafından terkedilen çocukları bir keçi çobanı bulur, besler, büyütür.

46 numaralı masalda, Arap kızının gözlerini kör ederek bıraktığı kızı bir çoban bulur ve onun sayesinde çok zengin olur.

47 numaralı masalda, hocadan namusunu kurtaran kız, yolda bir çobanla karşılaşır ve urbalarını onunla değişir.

61 numaralı masalda, akıllı ve deli kardeşler bir ağaya çoban dururlar.

67 numaralı masalda, Köse çobanı kandırarak, çuvalın içine sokar ve ölmesine sebep olur.

70 numaralı masalda, ağanın ölüsünü dere kenarında bulan çoban, oba sakinlerine haber verir.

ei. Davulcu, Zurnacı:

1 yerde geçmektedir.

6 numaralı masalda, serçe, gelini davulcu ve zurnacıya vererek, onların davul zurnasını alır.

ej. Değirmenci:

2 yerde geçmektedir.

2 numaralı masalda, değirmenine dadanan tilkiye tuzak kurar. Tilki bu tuzaktan kurtulur ve aynı tuzağa kurdu düşürür ve değirmenciye öldürtür.

8 numaralı masalda, tavuklarını çalan tilki ile arkadaş olan değirmenci, tilkinin yardımıyla padişah damadı olur.

ek. Dilenci:

1 yerde geçmektedir.

13 numaralı masalda, iki arkadaş beraber dilenmeye çıkarlar. Büyük olanı küçüğe kötülük yapar ve onun gözlerini oyararak terkeder. Küçük daha sonra zengin olur ve intikamını alır.

el. Doktor, Hekim:

3 yerde geçmektedir.

12 numaralı masalda, Bey'in derdine çare bulamayan doktorlar, Çin'den hekim getirirler. Çin'den gelen hekimler, Bey'in denizdeki yeşil balığın kanıyla iyileşebileceğini söylerler.

14 numaralı masalda, Keloğlan tarafından sihirle hamile kalan kızını padişah, doktorlara gösterir, doktorlar bir çare bulamazlar.

37 numaralı masalda, kara erikten yiyen ve kötürüm olan padişahın kızına doktorlar çare bulamazlar.

52 numaralı masalda, hastalanan padişahın derdine doktorlar hekimler çare bulamazlar.

em.Ebe:

1 yerde geçmektedir.

24 numaralı masalda, padişahın karısını doğurtmak isteyen bütün ebeler yilandan çocuk tarafından sokulurlar.

en.Fırıncı:

2 yerde geçmektedir.

6 numaralı masalda, serçenin verdiği dikenini yakan fırıncı, serçeye ekmeklerini kaptırır.

43 numaralı masalda, ağabeylerini arayan küçük oğlan bir fırına girer. Fırıncı ortanca ağabeyidir.

eo.Gemici:

1 yerde geçmektedir.

26 numaralı masalda, Bey'in dereye düşürdüğü çocuğu gemiciler kurtarır ve büyütürler.

eö.Kahveci:

1 yerde geçmektedir.

31 numaralı masalda, tasalı kadın bir kahvecinin yanına çırak durur, fakat kahvecinin bardaklarına zarar verince kahveci tarafından kovulur.

ep.Kervancı:

3 yerde geçmektedir.

23 numaralı masalda, ayet yazılı köprünün üstünden hiç umursamadan geçerler.

43 numaralı masalda, ağabeyleri tarafından kuyuda bırakılan küçük oğlanı kervancılar kuyudan çıkarırlar.

61 numaralı masalda, deli ve akıllı kardeşler kervancıları korkutarak onların mallarına el koyarlar.

er.Lokantacı:

2 yerde geçmektedir.

43 numaralı masalda, Keloğlan kılığına giren küçük oğlan bir lokantaya girer. Lokantacı büyük ağabeyidir.

55 numaralı masalda, fakiri aldatmak isteyen lokantacı, fakiri mahkemeye verir.

es.Marangoz:

1 yerde geçmektedir.

23 numaralı masalda, marangozun kürek ile doldurduğu talaş sepete koyarken yok olur.

eş.Sarrafa:

1 yerde geçmektedir.

43 numaralı masalda, Keloğlan kılığına giren küçük oğlan bir sarrafın yanında çırak durur.

et.Oduncu:

5 yerde geçmektedir.

4 numaralı masalda, kendisine kafa tutan arslanı bir ağaca bağlar ve baltayı kafasına vurarak öldürür.

11 numaralı masalda, hiçbir işe yaramayan oduncu, bir bal kuyusu bulur ve içindeki balı satarak zengin olur. Daha sonra arkadaşları tarafından kuyuda

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

birakılan oduncu, yılanlar kralı Şahmeranla karşılaşır ve Şahmeranın sayesinde bulunduğu yere padişah olur.

17 numaralı masalda, padişahın isteğini yerine getirmeye giden avcı yolda karşılaştığı Şam Kerten'i yanına alır.

37 numaralı masalda, dağda bulduğu yumurtanın çok para ettiğini gören oduncu, yumurtayı yumurtlayan kuşu yakalar ve zengin olur

69 numaralı masalda, babalarının mesleğinin odunculuk olduğunu zanneden üç kardeş odunculuk yapmak isterler fakat başaramazlar.

eu. Öğretmen:

1 yerde geçmektedir.

42 numaralı masalda, ders verdiği çocuklara gördükleri rüyayı hayırlı olsun denmeden kimseye anlatmamalarını tembih eder.

eü. Sünnetçi:

1 yerde geçmektedir.

24 numaralı masalda, padişahın yılan oğlunu sünnet etmek isteyen bütün sünnetçiler oğlan tarafından sokulurlar.

ev. Tahsildar:

1 yerde geçmektedir.

26 numaralı masalda, köye gelen tahsildar Bey'in karısına göz kor ve Bey'in karısını alır kaçır.

ey. Terzi:

2 yerde geçmektedir.

31 numaralı masalda, tasalı kadın bir terzinin yanına çırak olur. Tasa kuşu terzinin kumaşlarına zarar verince, terzi tarafından kovulur.

40 numaralı masalda, padişahın kızına gelin elbisesi diken terziler, kıza bir keçi postu dikerek babasının elinden kurtulmasını sağlarlar.

ez. Tüccar:

4 yerde geçmektedir.

54 numaralı masalda, karısı tarafından aldatılan adam, köpek eniği satmaya gönderilir. Yolda rastladığı üzümcü adama karısının onu aldattığını söyler.

56 numaralı masalda, Behlül Dâna'nin verdiği nasihatleri dinlemeyen üzümçünün başına çeşitli felaketler gelir.

64 numaralı masalda, pekmez satan adamın pekmezlerini veled-i zina döker.

70 numaralı masalda, bahçesinden topladığı erikleri eşeğine yükleyip satmaya gider.

f. Aileler:

Şimdiye kadar bahsi geçen padişah, vezir ailelerinden başka, halk tabakasına mensup olan aileleri de bu bölümde inceleyeceğiz. Bu bölümde, anne, baba, oğullar, kızlar, gelin ve kaynana başlıkları altında toplayacağız.

fa. Baba:

Belirli bir mesleği olmayan veya meslekleri üzerinde durulmayan babalar sayı bakımından azdırlar. 5 masalda bu tip babalarla karşılaşmaktayız.

19 numaralı masalda, oğullarını evlendirmek için ok atmalarını ister. Küçük oğlunun evlendiği kıza göz koyan kötü baba cezasını bulur.

21 numaralı masalda, üç kızı olan baba askere gitmek istememektedir. Küçük kızı onun yerine askere gider.

23 numaralı masalda, çocuğu olmayan adam dua eder ve çocuğum olursa onu ilk isteyene vereceğim der.

42 numaralı masalda, oğlunun, gördüğü rüyaya hayırlı olsun demez. Oğlan rüyasını anlatmayınca, onu döver.

47 numaralı masalda, kızını bir hocaya emanet ederek Hacca gider.

fb. Anne:

Yalvaç masallarında iki tip anne geçmektedir. Üvey ve öz olmak üzere geçen annelerden üvey annelerin hepsi kötüdürler. Diğer öz anneler de iyi bir görüntü çizmezler.

24 numaralı masalda, üvey kızına kötülük yapmak için bütün ebeleri sokan padişahın karısının doğumuna üvey kızını gönderir. Kız mezarındaki annesinin yardımıyla zarar görmez.

35 numaralı masalda, üvey çocuklarına ekmek vermeyen üvey ana, çocukları bir ineğin emzirdiğini görür.

42 numaralı masalda, oğlunun, gördüğü rüyayı hayırlı olsun demediği için anlatmaması üzerine çocuğu döver.

51 numaralı masalda, üvey kızını evde istemeyen anne ona kötülük yapmak ister.

57 numaralı masalda, Hacca giden oğluna hayır duası etmeyen anne, daha sonra çok pişman olur.

fc. Oğullar:

Yalvaç masallarında geçen oğullar esas kahraman olarak görülürler. 4 masalda tek olan oğullar 5 masalda üç kardeşirler. Bu üç kardeşten ise küçük olanı ön plandadır. Bir masalda ise yedi kardeş vardır.

16 numaralı masalda, babaları ölen üç kardeş, evlenecekleri eşlerini bulmak üzere yola çıkarlar, çölde bir kuyunun içine inen küçük kardeş ağaları tarafından kuyuda bırakılmak istenir.

19 numaralı masalda, üç kardeş evlenecekleri kızları tespit etmek üzere ok atarlar.

29 numaralı masalda, üç oğlan kardeş kız kardeşlerinin doğurduğu dev oğlanın peşinde çeşitli maceralar yaşarlar.

32 numaralı masalda, üç kardeş para kazanmak için Aydın'a ekin biçmeye giderler.

34 numaralı masalda, hiç kız kardeşleri olmayan yedi oğlan kardeş, bir kız kardeş istemektedirler. Bir kız kardeşleri olur. Kız büyür ve bir büyü ile hamile kalınca abileri tarafından evden kovulur. Kız, evden kovulduktan sonra üç oğlan doğurur.

35 numaralı masalda, biri kız biri oğlan iki kardeş anneleri ölünce üvey anne eline düşerler.

42 numaralı masalda, gördüğü rüyayı kimse hayırlı olsun demediği için kimseye anlatmaz ve başına gelen çeşitli işlerden sonra kral ve padişah kızıyla evlenir.

50 numaralı masalda, anasını her şeyden üstün tutan oğlan, anasına kötü davranan karılarını boşar.

57 numaralı masalda, anasının hayır duasını almadan hacca giden oğlanın başına felaketler gelir.

66 numaralı masalda, babaları ölen üç kardeş babalarının mallarını paylaşırlar.

fd. Kızlar

Yalvaç masallarında 8 yerde geçen kızlar, 3 masalda üç kardeşirler. 6 masalda ise bir tek kız olarak karşımıza çıkarlar.

21 numaralı masalda, askere gitmek istemeyen adamın üç kızı vardır. Büyük kızları, adamın askerden kaçmak isteğine kızarlar. Küçük kız, babasının yerine askere gider.

23 numaralı masalda, babasının duası ile olan kız, bir kurt ile evlenmek mecburiyetinde kalır.

24 numaralı masalda, padişahın hanımının doğumunu gerçekleştiren üvey kız, padişahın oğluya evlenir. Aynı masalda Beyoğlunun üç kız kardeşi vardır.

39 numaralı masalda, bir ananın bir babanın bir tek kızı, başına gelecek bir felaketten kaçmak ister. Fakat kaderinden kurtulamaz.

45 numaralı masalda, bir adamın üç kızı, çeşitli vaatlerde bulunarak padişahla evlenirler.

47 numaralı masalda, babası tarafından hocaya emanet edilen kız, hocanın yakınlık istemesi üzerine dağlara kaçar.

49 numaralı masalda, çadırına gelen padişahın oğluna aşık olan yörük kızı, babasının istememesi üzerine oradan kaçar. Fakat padişahın oğluna kendisini bulabilmesi için çeşitli işaretler bırakır.

51 numaralı masalda, üvey anası tarafından bir dağ başına bırakılan kız, iyi niyetliliği sayesinde güzel şeyler kazanır. Üvey ananın kızı ise kötülüğü yüzünden bütün çirkinlikleri üzerine alır.

fe. Gelin:

1 yerde geçmektedir.

50 numaralı masalda, kaynanalarının boş oturmasından rahatsız olan gelinler, ona bir şeyler yaptırmak isterler. Fakat kocaları buna razı olmaz ve onları boşar.

ff. Kaynana:

2 yerde geçmektedir.

18 numaralı masalda, oğlunun bir keçi ile evlendiğine üzülen anne daha sonra keçinin güzel bir kız olduğunu görünce çok sevinir.

50 numaralı masalda, kaynanalarının boş oturmasından rahatsız olan gelinler ona bir şeyler yaptırmak isterler. Fakat kadın oğlu tarafından el üstünde tutulur.

B. Gerçeküstü Varlıklar

Yalvaç masallarında geçen gerçeküstü varlıklar, Türk masallarında geçenlerle aynıdır. Bunların dışında bir gerçeküstü varlık görülemez. Bunlar arasında devler, periler ve Hızır'dan başka, kahramanlara yardımcı olan olağanüstü güçleri olan ermişler, dedeler, dervişler, Araplar sayılabilir.

1.Devler:

Yalvaç masallarında devler 9 yerde geçmektedir. Bu devler, kahramanlarla o kadar içiçedirler ki insanlarla evlilik dahi yapabilirler. Bir insan bir dev dahi doğurabilir. Bu kadar içiçe olmalarına rağmen, insanlarla daima bir savaş halindedirler. Güçlü gibi görünürler fakat, insan karşısında zavallı ve acınacak durumlara düşerler.

15 numaralı masalda, padişahın bahçesinde yetişen elmaya musallat olan dev, küçük oğlan tarafından yaralanır ve kaçır. Daha sonra küçük oğlan tarafından öldürülür. Aynı masalda kahraman Köse'yi bulmak üzere devler padişahıyla evli olan kardeşinin yanına gelir.

16 numaralı masalda, suyun başını tutan dev, bir kurban karşılığında su vermektedir. Kahraman devi öldürür.

22 numaralı masalda, kahramanın annesi ve teyzesi devdir.

29 numaralı masalda, üç oğlanın kız kardeşi, bir dev oğlan doğurur.

32 numaralı masalda, üç kardeşi yemek isteyen dev, küçük oğlanın akıllılığı sayesinde emeline ulaşamaz ve sonunda ölür.

33 numaralı masalda, üç arkadaşı yemek isteyen dev karısı, onları misafir eder. Fakat emeline ulaşamaz.

43 numaralı masalda, kahraman, padişah kızlarını esir eden sekiz ve dokuz canlı devlerle savaşır.

45 numaralı masalda, devler, altın bülbülün yolunda kahramana engeldirler.

49 numaralı masalda, kahraman, yedi kardeşle savaşan devini öldürür.

2.Ejderha:

2 yerde geçmektedir.

16 numaralı masalda, Zümrüdü Anka kuşunun yavrularını yiyen ejderha, kahraman tarafından öldürülür.

49 numaralı masalda, kahraman, kuyunun içine inip çıkan, bir ejderhanın kuyruğuna yapışarak kuyudan çıkar.

3.Şeytan:

1 yerde geçmektedir.

13 numaralı masalda, değirmenin içinde kendi aralarında konuşurlar. Çocuk bu konuşmaları duyar ve zengin olur.

4.Arap:

2 yerde geçmektedir.

36 numaralı masalda, padişahın istediği oyunu öğrenmek isteyen kahramanın önüne bir dudağı yerde bir dudağı gökte bir Arap çıkar. Arap oğlana oyunu öğretir.

38 numaralı masalda, Keloğlan, periler padişahından aldığı düdüğü öttürdüğü zaman kırk Arap çıkar ve Keloğlan'a hizmet ederler.

5.Melekler:

1 yerde geçmektedir.

70 numaralı masalda, ağanın ölüsünü dereye atan sahte hoca, ağayı meleklerin alıp gittiğini söyler.

6.Periler:

3 yerde geçmektedir

28 numaralı masalda, güvercin kızı arayan kahraman, periler diyarında kızı bulur.

43 numaralı masalda, kahraman, periler padişahının elinde olan altın bülbülü gizlice alır ve babasına getirir.

38 numaralı masalda, periler padişahının kızını canavarın elinden kurtaran Keloğlan, padişahın verdiği sihirli şeyler sayesinde zengin olur.

7.Yardımcılar:

Kahraman sıkıştığı zaman, bir anda ortaya çıkan ve kahramana yardımcı olan, bu yardımcıları, Hızır, Dede, Derviş, Ermiş, Pir gibi isimlerle karşımıza çıkmaktadırlar. Bazen Hızır gibi tek olarak çıkarlar bazen de üç tanedirler. Bu yardımcıları, kendi başlıkları altında bu bölümde incelenmiştir.

a.Hızır:

2 yerde geçmektedir.

23 numaralı masalda, kurt sıfatında gelen Hızır, adamdan kızını ister ve adamı imtihan eder. Gelecek hakkında bilgi verir.

49 numaralı masalda, çocuğu olmayan padişahın, Hızır'ın verdiği elma sayesinde, karısı hamile olur ve bir oğlan doğurur.

b.Dede:

4 yerde geçmektedir.

46 numaralı masalda, çocuğu olmayan avcının karşısına çıkan dede, avcıya bir elma verir ve avcının çocuğu olur.

46 numaralı masalda, dedenin verdiği elma ile bir kızı olan avcının kızına, üç dede gelerek sihirli güçler verirler.

15 numaralı masalda, küçük oğlan Sinan Ağa'yı aramaya giderken üç ihtiyardan yardım alır.

58 numaralı masalda, birbirinden yaşlı üç ihtiyar Harun Reşit'e iyi bir ders verirler.

c.Derviş:

1 yerde geçmektedir.

43 numaralı masalda, büyük bir cami yaptıran padişahın karşısına çıkar ve yaptırdığı caminin şerefesine kaf dağındaki altın bülbulü koymasını ister

d.Ermiş:

2 yerde geçmektedir.

44 numaralı masalda, padişahın isteklerini yerine getirmek isteyen kahramana bir ermiş çocuk yardım eder.

66 numaralı masalda, devesini kaybeden adamın devesi ve hâkimin geçmişi hakkında üç ermiş, bilgiler verirler.

e.Pir

43 numaralı masalda, Altın bülbülü arayan kahramanın önüne çıkan pîr, kahramana altın bülbülü bulmasında yardımcı olur, yol gösterir, tehlikelerden korur.

f.Üç Kız:

4 yerde geçmektedir.

15 numaralı masalda, devin peşinden kuyuya inen küçük oğlan kuyuda gördüğü üç kızı dışarıya çıkarır.

16 numaralı masalda, küçük oğlan kuyuda gördüğü üç kızdan küçüğünü, kendisine almak üzere dünya yüzüne çıkarır.

29 numaralı masalda, dev yeğeni tarafından kötülüğe uğramak üzere olan oğlana, üç kız yardım ederler.

45 numaralı masalda, kahramana yardım ederler. Kahramanın devlerin elinden kurtulması için sihirli şeyler verirler.

C. Hayvanlar

Yalvaç masallarında oldukça çeşitli hayvan kahramanlar geçmektedir. Bu kahramanların bir kısmı masalın asıl kahramanı durumundadırlar. İçlerinde olaya etki etmeyen, sadece ismi geçen hayvanlar da vardır. Biz bu bölümde Yalvaç masalları içinde geçen bütün hayvan isimlerini aldık. Bundaki gayemiz, bölgenin kültürel yapısını daha iyi görebilmektir.

Bu bölümde bütün ismi geçen hayvanları 4 ayrı başlık altında topladık: 1. Ehli hayvanlar, 2. Orman hayvanları, 3. Kuşlar ve kümes hayvanları, 4. Hiçbir gruba koyamadığımız diğerleri.

1. Ehli Hayvanlar

Bu gruba, insana yardımcı olan, gücünden, sütünden, etinden faydalanılan ehli hayvanları sokmaktayız. Yalvaç masallarında bu tür hayvanlara oldukça sık rastlamaktayız, Bunları kendi başlıkları altında inceleyelim.

a.At, Aygır, Beygir:

Yalvaç masallarında 15 yerde geçmektedir. Anlatıcılar özellikle at ile beygiri karışık olarak kullanmaktadırlar. Biz de bu başlığı karışık olarak değerlendireceğiz. 43 numaralı masalda, geçen aygır, denizden çıkan ve kahramana denizi geçiren bir özellik arzeder. Bunlardan 15 numaralı masalda görülen at, sihirli güçlere sahiptir ve uçabilmektedir. 36 numaralı masalda, ise kahraman, at sıfatına girer. 15, 46 ve 49 numaralı masallarda atların tayları vardır. 32 ve 33 numaralı masallardaki atlar, devlerin atıdır ve kahraman tarafından devin ahırından kaçırılırlar. Diğer masalarda geçenler, insan hizmetçisi olan, savaş ve yük hayvanı olarak kullanılan atlardır.

4 numaralı masalda, kedi, arslana yolda beygiri gösterir. Beygirin insan hizmetçisi olduğunu söyler.

15 numaralı masalda, üç kardeş atlarına binip yaralı devin arkasına düşerler. Aynı masalda Bostancı Köse'nin atı, sihirlidir. Köse'ye her şeyi haber vermektedir.

22 numaralı masalda, kahraman, beygirin üstünde cirit oynar.

29 numaralı masalda, kız, dev çocuk doğurur. Bu çocuk ahırdaki beygirleri yer. Aynı masalda kahramanın atını, dev olan yeğeni yer.

30 numaralı masalda, Beyoğlu, beygirini sulamak için kavağın altına gelir. Beygir, kavaktaki kızın şavkından su içemez.

32 numaralı masalda, devin bir atı vardır. Kahraman, devin atına binerek devin elinden kurtulur.

33 numaralı masalda, kahramanın ahıra girdiğini haber veren at, sahibinden dayak yiyince sesini çıkarmaz. Kahraman, devin atına binerek oradan uzaklaşır.

36 numaralı masalda, padişahın istediği oyunu öğrenen kahraman, at kılığına girer.

43 numaralı masalda, kahraman, altın gemi taşa vurunca, denizden çıkan aygıra binip denizi geçer.

46 numaralı masalda, kahramanın beygiri, dervişin verdiği elmayı yiyince doğurur.

49 numaralı masalda, Hızır'ın verdiği elmayı yiyen padişahın atı, bir tay doğurur.

51 numaralı masalda, Fatmacık, kendisinden yardım isteyen beygire iyilik eder. Tepegöz, aynı beygire kötü davranır.

52 numaralı masalda, padişah ve damatları atlarına binip savaşa giderler.

63 numaralı masalda, bir adam, beygirini vermek kaydıyla kahramandan mercimekli pilav ister.

64 numaralı masalda, aksi çocuk, yaşlı kadının ölen oğlundan kalan atını hileyle alır.

b.Camız:

2 yerde geçmektedir.

4 numaralı masalda, kedi, arslana yolda camızı gösterir.

7 numaralı masalda, serçenin çayı içme isteğini reddeder. Bunar gözünden su içmek ister.

c.Davar:

1 yerde geçmektedir.

16 numaralı masalda, kahraman, padişahın kırk davar ister.

ç.Dana:

1 yerde geçmektedir.

33 numaralı masalda, kahraman, devin danasını hileyle öldürtür.

d.Deve:

4 yerde geçmektedir.

4 numaralı masalda, kedi, arslana yolda deveyi gösterir.

38 numaralı masalda, Keloğlan, padişahın istediklerini kırk deveye sarar ve padişaha yollar.

62 numaralı masalda, geniş getiren deveden sakız isteyen Ödü, sakızı vermedi diyerek deveyi öldürür.

65 numaralı masalda, küçük oğlan, babasından kalan mirası, deveye yükler ve yola çıkar.

e.Eşek:

4 yerde geçmektedir.

1 numaralı masalda, tilki ile arkadaş olan eşek, karnını doyurmak üzere gittikleri bahçelerde anıarak bahçe sahiplerine yakalanır ve dayak yer.

56 numaralı masalda, Behlül Dâna, üzümçüyü eşeğin altına sokar ve eşeğe söylüyormuş gibi üzümçüye nasihat verir.

67 numaralı masalda, Köse, üç kardeşe, eşek altın pisliyor diyerek satar.

70 numaralı masalda, kahraman, bahçesindeki erikleri, eşeğine yükleyip satmaya gider.

f.İnek:

1 yerde geçmektedir.

35 numaralı masalda, üvey anaları tarafından doyurulmayan çocukları, inek emzirerek doyurur.

g.Katır:

3 yerde geçmektedir. Yük hayvanı olarak görülen katır, geçtiği yerlerde kırk tanedir.

33 numaralı masalda, kahraman, devin kavaklarını kırk katıra yükler.

35 numaralı masalda, Arap kızını, kırk katıra bindirip oradan sürerler.

39 numaralı masalda, kahraman, çingen kızını kırk katıra bindirip yollar.

h.Keçi:

5 yerde geçmektedir. 18 numaralı masalda, tılsımlı bir keçidir ve tılsımını çıkardığı zaman dünya güzeli bir kızdır. 40 numaralı masalda, ise kahraman keçi postuna girer. 17 ve 50 numaralı masalarda keçi postu, 45 numaralı masalda, ise çocukları emziren bir keçi vardır.

17 numaralı masalda, avcı, vurduğu keçinin derisini padişaha hediye eder.

18 numaralı masalda, elinden her iş gelen dünya güzeli bir kızdır, fakat kahramana keçi postunda görünmektedir.

40 numaralı masalda, babasıyla evlenmek mecburiyetinde kalan kız, keçi postuna girip kaçır.

45 numaralı masalda, teyzeleri tarafından bir ine bırakılan çocukları, bir keçi emzirir.

50 numaralı masalda, gelin, keçiyi öldürüp tüylü postunu kapının önüne gömer.

i.Kedi:

2 yerde geçmektedir.

4 numaralı masalda, arslana, insanoğlunu göstermek ister.

5 numaralı masalda, havada uçanı karada kaçanı yakalayan iyi bir avcıdır.

j.Koç:

6 yerde geçmektedir. 15 ve 16 numaralı masalarda kuyunun içinde ak ve kara koçlar vardır. 36 numaralı masalda, ise koç sıfatına giren bir insan vardır.

15 numaralı masalda, kuyunun içinde ak koç ve kara koç vardır. Kahraman ak koça binince yeryüzüne çıkacak, kara koça binince yerin dibine inecektir. Kahraman, ak koça biner dünya yüzüne çıkar.

16 numaralı masalda, kuyunun içinde ak koç ve kara koç vardır. Kahraman, ak koça binince yeryüzüne çıkacak, kara koça binince yerin dibine inecektir. Kahraman, kara koça biner yerin yedi kat altına iner.

17 numaralı masalda, kahramana yardımcı olan çoban, kırk koçun derisini yüzer.

36 numaralı masalda, Araptan kaçan oğlan, bir koç sıfatına girer, Arap yangın şeklinde koçun önüne çıkar.

44 numaralı masalda, avcının oğlu, babasını öldüren koçu, aynı yerde öldürür. Bu koçun postu altındandır.

46 numaralı masalda, kuş sıfatına giren kahraman, bir koçun üstüne konarak çobana bir şeyler söyler.

k.Koyun:

4 yerde geçmektedir.

22 numaralı masalda, kahraman, köpeğin önündeki otu koyuna verir.

43 numaralı masalda, kahraman, arslanın önündeki otu koyuna verir.

61 numaralı masalda, akıllı oğlan, ağanın koyunlarını güder.

67 numaralı masalda, Köse, hile ile çuvala soktuğu çobanın koyunlarını alarak köye gelir.

l.Köpek:

5 yerde geçmektedir. Bunlardan 30 numaralı masaldaki, insan sıfatına giren bir köpektir.

7 numaralı masalda, serçenin canavarı kovalaması isteğini köpek, kabul eder.

22 numaralı masalda, kız, oğlanı ararken koca köpeğe oğlanın yerini sorar. Aynı masalda kahraman, koyunun önündeki eti köpeğe verir.

30 numaralı masalda, Padişah, kızını bir adama verir, bu adam insan sıfatında bir köpektir.

45 numaralı masalda, küçük kız, doğum yaptığı sırada kardeşleri kızın doğurduğu çocukları alırlar ve yerine köpek eniği koyarlar.

54 numaralı masalda, kocasını aldatmak isteyen kadın, kocasını köpek eniği satması için evden uzaklaştırır.

66 numaralı masalda, eti yenilen kuzuya, küçükken köpek süt emzirmiştir.

m.Kuzu

33 numaralı masalda, kahraman, hileyle deve, kuzusunu kestirir ve yer.

61 numaralı masalda, deli oğlan, ağanın kuzularını güder ve hepsini öldürür.

66 numaralı masalda, eti yenilen kuzuya, küçükken köpek süt emzirmiştir.

n.Öküz:

5 yerde geçmektedir.

9 numaralı masalda, yılan tarafından sokulmak istenen avcı, öküze "Yılan beni soksun mu sokmasın mı?" diye danışır.

61 numaralı masalda, deli ve akıllı kardeşler, öküzleri paylaşırlar. Deli oğlan, kendisine düşen öküz sayesinde zengin olur.

63 numaralı masalda, karı koca evdeki öküzlerin bakımı yüzünden bir iddiaya girerler.

64 numaralı masalda, aksi çocuk, babasının istediğini söyleyerek evdeki öküzü, anasına kestirir.

69 numaralı masalda, Tüysüz, hizmetkar tuttuğu üç kardeşten de öküzünü güldürmelerini ister.

o.Sığır:

1 yerde geçmektedir.

26 numaralı masalda, zengin olan kahraman, başına gelen felaketlerden sonra sığır çobanı olur.

p. Tazı:

3 yerde geçmektedir. 21 numaralı masalda, kahraman ile konuşur.

21 numaralı masalda, askere giden kızın, kendisine her şeyi haber veren bir tazısı vardır.

33 numaralı masalda, kahraman, devin tazısını hileyle çalar.

69 numaralı masalda, Tüysüz, hizmetkar tuttuğu üç kardeşten de tazısını sektirmelerini ister.

2. Orman Hayvanları

Bu gruba, arslan, kaplan, ayı gibi vahşi hayvanlar ve tavşan, geyik gibi derisi ve eti için avlanan orman hayvanları dahil edilmiştir.

a. Arslan:

2 yerde geçmektedir.

4 numaralı masalda, kedi ile arkadaş olan arslan, insanoğlunu merak eder. Kediden kendisine insanoğlunu göstermesini ister. İnsan tarafından öldürülür.

43 numaralı masalda, kahraman, koyunun önündeki eti arslana verir.

b. Ayı:

1 yerde geçmektedir.

5 numaralı masalda, kedinin çok iyi bir avcı olduğunu gören ayı, çok korkar.

c. Canavar:

6 masalda geçmektedir. Türk masallarında geçen olağanüstü güçleri olan canavarla ayrı özellikler arzeder. Yalvaç masallarında geçen canavar, dağlarda yaşayan bildiğimiz vahşi kurt olarak değerlendirilmelidir.

5 numaralı masalda, kedinin çok iyi bir avcı olduğunu gören canavar, çok korkar.

7 numaralı masalda, serçenin, camızı yemesi isteğini reddeder. Taze kuzu yemek ister.

10 numaralı masalda, topal horoz, giderken canavarla karşılaşır ve canavarı yanına alır.

26 numaralı masalda, kahramanın çocuğunu, canavar alır kaçır.

38 numaralı masalda, padişahın kızına saldıran canavar, Keloğlan tarafından öldürülür.

51 numaralı masalda, dağda yalnız kalan kahraman, canavar seslerini duyunca çok korkar.

ç.Ceran:

1 yerde geçmektedir.

29 numaralı masalda, üç kızın olan, üç ceranlar kahramana yardım ederler.

d.Çıyan:

1 yerde geçmektedir.

51 numaralı masalda, kocakarıya kötü davranan Tepegöz'ün her tarafı yılan çıyan olur.

e.Fil:

2 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, padişah, avcıdan kırk fil derisi ister. Kahraman filleri sarhoş ederek padişahın bu isteğini yerine getirir.

27 numaralı masalda, Mağrip padişahının oğlu, fil iskeletinin içine saklanır.

44 numaralı masalda, padişah, kahramandan fildişi saray yaptırmasını ister.

f.Geyik:

1 yerde geçmektedir.

35 numaralı masalda, geyik izinden su içen kahraman, geyik olur.

g.Kaplan:

1 yerde geçmektedir.

30 numaralı masalda, kız, Beyoğlu'ndan kapıya bir kaplan bağlamasını ister.

h.Kaplumbağa:

1 yerde geçmektedir.

3 numaralı masalda, Tilki ve kene ile yaptığı yarışta hakkına razı olur ve yarışı tamamlar.

i.Kartal:

1 yerde geçmektedir.

44 numaralı masalda, kahraman, bir kartal satın alır, tüyünü koparıp salıverir. Bu kartal daha sonra kahramana yardımcı olur.

j.Karınca:

1 yerde geçmektedir.

66 numaralı masalda, devenin yükünün yağdan tarafına karınca üşüşür.

k.Keler:

1 yerde geçmektedir.

61 numaralı masalda, kavağın altında bir keler, taşın altına girer, çıkar.

l.Kurt:

2 yerde geçmektedir. 23 numaralı masalda, Hızır kurt sıfatında görülmektedir.

2 numaralı masalda, değirmencinin kurduğu tuzağa düşen kurt, feci şekilde can verir.

23 numaralı masalda, adamdan kızını isteyen kurt, aslında kurt sıfatındaki Hızır'dır.

m.Sansar:

1 yerde geçmektedir.

36 numaralı masalda, keklik sıfatındaki Arap'ı sansar sıfatına giren oğlan, parçalayarak öldürür.

n.Tavşan:

1 yerde geçmektedir.

67 numaralı masalda, Köse, üç kardeşe akıllı tavşan diyerek satar.

o.Tilki:

6 yerde geçmektedir. Bunlardan 1, 2, 3, 5 ve 8 numaralı masalarda kurnazlığıyla ön plana çıkan bir kahramandır.

1 numaralı masalda, eşek ile arkadaş olur ve onun karnını doyurmak için çeşitli yerlere götürür.

2 numaralı masalda, değirmencinin tavana astığı ciğeri yiyeyim derken çukura düşen tilki, kurnazlığı sayesinde ölümden kurtulur.

3 numaralı masalda, kaplumbağa ve kene ile ettikleri mahsülü kurnazlık yaparak almak ister. Fakat kenenin oyununa gelir.

5 numaralı masalda, kedi ile arkadaş olur. Ayı ve canavarı, arkadaşı kedinin çok tehlikeli bir yaratık olduğuna inandırır.

8 numaralı masalda, tavuklarını yediği değirmenciye, canını bağışlaması karşılığında büyük iyilikler yapacağını söyler. Değirmencinin padişah damadı olmasını sağlar.

62 numaralı masalda, Kız, kaz damına tilki girmiş bütün kazları yemiş diyerek kaynatasını kandırır.

p.Yılan:

8 yerde geçmektedir. Bunlardan 11 ve 15 numaralı masalarda yılanlar hükümdarından bahsedilir. 22 numaralı masalda, kahraman yılan tılsımına girer. 12, 24 ve 34 numaralı masalarda kahramanların yılan doğurdukları görülür. 9 numaralı masalda, insana kötülük yapmak isteyen yılan cezalandırılır. 51 numaralı masalda, kocakarıya kötü davranan kızın her yanı yılan olur.

9 numaralı masalda, kutunun içinde esir olan yılanı avcı kurtarır. Fakat avcıyı sokmak isteyince cezasını bulur.

11 numaralı masalda, oduncu bal kuyusundan içeri girince, yılanlar kralı Şahmeran'la karşılaşır.

12 numaralı masalda, kızın karnından çıkan yılanlar damatları zehirlemektedir. Beyoğlu ve arkadaşı bu yılanlardan kızı ve kendilerini kurtarırlar.

15 numaralı masalda, kahraman, Köse'yi bulmak üzere yılanlar padişahıyla evli olan kardeşinin yanına gelir.

22 numaralı masalda, kahraman, devden kaçarken yılan şekline girer ve saklanır.

24 numaralı masalda, padişahın karısı, yılan çocuk doğurur.

34 numaralı masalda, kızın karnındaki yılanlar, çobanın sağdığı sütü görünce bir bir çıkarlar.

51 numaralı masalda, kocakarıya kötü davranan Tepegöz'ün her tarafı yılan çıyan olur.

3.Kuşlar ve kümes hayvanları:

Bu gruba, tabiaatta serbest olarak yaşayan bülbül, güvercin, kartal, atmaca gibi kuşlar ile kaz, tavuk gibi kümes hayvanları girmektedir.

a.Atmaca:

1 yerde geçmektedir.

36 numaralı masalda, atmaca sıfatına giren Arap kuş sıfatındaki oğlanı takip eder.

b.Bülbül:

2 yerde geçmektedir. 43 ve 45 numaralı masalarda geçen bülbül, ulaşılması bir hayli zor olan altın bülbüldür.

43 numaralı masalda, padişahın yaptırdığı caminin şerefesine konmak üzere kaf dağındaki altın bülbül getirilecektir.

45 numaralı masalda, cazı karı altın bülbülün çadıra getirilmesini ister.

c.Güvercin:

3 yerde geçmektedir. 28 numaralı masalda, kız güvercin sıfatındadır.

28 numaralı masalda, kahraman güvercin sıfatındaki kıza aşık olur.

44 numaralı masalda, kahraman bir güvercin satın alır. Tüyünü koparıp salıverir. Bu güvercin daha sonra kahramana yardımcı olur.

49 numaralı masalda, avcılık yapan kahraman, bir güvercinin peşinden, sevdiği kızın çadırına kadar gelir.

ç.Horoz:

2 yerde geçmektedir.

10 numaralı masalda, topal horoz bir altın bulur ve bir kadına emanet verir. Kadından altınını isteyip de alamayınca kadına çeşitli yollarla cezasını verir.

51 numaralı masalda, horoz, öterek olan biteni haber verir.

d.Kaz:

4 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, kuş, kızı anasının evine bırakır. Anası da kızı, kaz damında yatırır.

33 numaralı masalda, kahraman, hileyle deve kazı kestirir ve yer.

47 numaralı masalda, kahraman, kendisine kötülük edenleri bir odada toplar. Kaz keserler ve pişirirler.

62 numaralı masalda, kazların yanında yatan Ödü ile Bödü, kazlar bitlendi diyerek, kazları kaynar kazanın içine sokarak öldürürler.

e.Keklik:

2 yerde geçmektedir. 36 numaralı masalda, Arap keklik sıfatına girer.

36 numaralı masalda, keklik sıfatındaki Arap, darı sıfatındaki oğlanı yemek ister.

60 numaralı masalda, kör, babasının iyi bir avcı olduğunu ve keklik vurduğunu söyler.

f.Kuş:

16 yerde geçmektedir. Yalvaç masallarında kuşlar, herhangi bir tür belirtilmeden oldukça sık geçmektedirler. Bu kuşlar kahramanları zor durumlardan kurtarır ve yardımcı olurlar. Bir kısmı kahramana başına gelecekleri haber verir. 14 ve 26 numaralı masallarda talih kuşu olarak kahramanların başına konar. 13, 15, 16, 22, 52 numaralı masalarda kahramanlar kuş tüyleri sayesinde felaketlerden kurtulurlar. 13, 15, 16, 31, 43 numaralı masalarda kuşlar kahramana yardımcı olurlar, tehlikelerden kurtarırlar. 26, 27, 28, 39 numaralı masalarda kahramanın başına gelecekleri haber verirler. 36 ve 46 numaralı masalarda, kahraman, kuş sıfatına girer. 17 numaralı masalda, kahraman kuş sayesinde zengin olur.

13 numaralı masalda, gözleri kör olan çocuğa kanadını vererek onu ölümden kurtarır. Aynı masalda kör olan kahraman, kuş tüylerini gözlerine çalınca gözleri açılır.

14 numaralı masalda, padişah seçimi için uçurulan güvercin, üç kere Keloğlan'ın başına konar ve Keloğlan padişah olur.

15 numaralı masalda, kahraman küçük kızın verdiği tüyleri birbirine çalınca, ak ve kara koçlar çıkar. Kahraman ak koça binince yeryüzüne çıkar. Aynı masalda kahraman, Köse'yi bulmak üzere kuşlar padişahıyla evli olan kardeşinin yanına gelir ve ondan yardım alır.

16 numaralı masalda, Zümrüdü Anka kuşu adındaki kuş, yavrularını kurtarmasının ödülü olarak kahramanı sırtına alarak dünya yüzüne çıkarır. Aynı kuş kahramana tüylerinden verir. Kahraman tüyleri birbirine sürtünce zorluklardan kurtulur.

22 numaralı masalda, kız, dev anasının isteği üzerine minderleri kuş tüyüyle dolduracaktır.

23 numaralı masalda, ağacın dalında güzel güzel öten kuş, aşağıya inip pislik yemektedir.

26 numaralı masalda, kahramanın başına bir felaketin geleceğini haber verir. Bu felaketi gençlikte mi kocalıkta mı istediğini sorar. Başına felaketler gelen Bey, başına konan talih kuş sayesinde padişah olur.

27 numaralı masalda, yazılan yazıyı bozacağını iddia ederek, Maşruk padişahının kızını alır kaçır. Bu kuş Zümrüdü Anka kuşudur.

28 numaralı masalda, güvercin kızı arayan kahraman, kuşlardan haber sorar ve topal kuştan aradığı yeri öğrenir.

31 numaralı masalda, gül bahçesinde oynayan kuşlardan birini evine getiren kadının başına çeşitli felaketler gelir.

36 numaralı masalda, oğlan, kuş sıfatına girer. Arap da atmaca sıfatında oğlanı takip eder.

37 numaralı masalda, yumurtası çok değerli olan kuş sayesinde kahraman zengin olur.

39 numaralı masalda, kızın önüne çıkıp , 'anan baban seni bir ölüye verecekler' diye haber verir.

43 numaralı masalda, kahramana buz padişahının sırtını öğrenmesi için yardımcı olur.

46 numaralı masalda, Arap kızı kahramanın saçlarını tararken tarağı başına saplar. Kuş sıfatına giren kahraman bir koçun üstüne konarak çobana bir şeyler söyler.

52 numaralı masalda, Keloğlan, tüyü tüye çalarak sihirli güçlere sahip olur.

g.Leylek:

1 yerde geçmektedir.

36 numaralı masalda, kanadını iyileştirerek kendisine yardım eden kahramana, bir kabak çekirdeği verir.

h.Serçe:

1 yerde geçmektedir. 20 numaralı masalda, kahraman, serçe tilsimindeki yakışıklı bir delikanlıdır.

6 numaralı masalda, emanet verdiği şeyleri alamayan serçe, onları cezalandırır ve sonunda eline bir düdükle zurna alıp başından geçenleri anlatır.

7 numaralı masalda, gevenin içine düşürdüğü pulu gevenden ister.

20 numaralı masalda, serçe tilsimindeki oğlan, ıstar dokuyan kıza aşık olur.

i.Yarasa:

1 yerde geçmektedir.

22 numaralı masalda, kız için tüy döken kuşların içinde yarasa da vardır. Tüyünü o kadar çok döker ki tüysüz kalır.

4.Diğerleri

Bu bölüme belirli bir müşterek özelliği olmayan diğer hayvanlar dahil edilmiştir.

a.Arı:

1 yerde geçmektedir.

10 numaralı masalda, topal horoz, giderken arıyla karşılaşır ve arıyı yanına alır.

b.Balık:

4 yerde geçmektedir. 12, 14 ve 44 numaralı masalarda geçen balıklar kahramana yardımcı olurlar.

12 numaralı masalda, Beyoğlu tarafından denizde yakalanan balık, Beyoğlu tarafından geri denize bırakılır ve Beyoğlu'na yardımcı olur.

14 numaralı masalda, Keloğlan tarafından yakalanan balık, canının bağışlanması için yalvarır ve Keloğlana sihirli güçler verir.

35 numaralı masalda, denize düşen kızı, balık yutar.

44 numaralı masalda, kahraman, bir balık satın alır pulunu koparıp salıverir. Bu balık daha sonra kahramana yardımcı olur.

c.Bit:

1 yerde geçmektedir.

29 numaralı masalda, kız kardeş, kahramanın başındaki bitlere bakmak ister.

ç.Kelebek:

1 yerde geçmektedir.

37 numaralı masalda, padişahın kızı, sarı erikten yiyince kelebek gibi ayağa kalkar.

d.Kene:

1 yerde geçmektedir.

3 numaralı masalda, tilkinin kuyruğuna yapışarak, kurnaz tilkiyi alt eder ve yarışı kazanır.

e.Kurbağa:

1 yerde geçmektedir. Kurbağa tilsimindeki dünya güzeldir.

19 numaralı masalda, küçük oğlanın attığı ok, göletin kıyısında duran kurbağanın üstüne düşer. Bu kurbağa dünya güzeli bir kızdır.

f.Sinek:

2 yerde geçmektedir.

62 numaralı masalda, Kahramanlar evlerine dönerken, kızlarının hediye koyduğu pekmeze sinekler üşüşür.

66 numaralı masalda, devenin yükünün baldan tarafına sinek üşüşür.

g.Sıçan:

2 yerde geçmektedir.

29 numaralı masalda, kahramanı devin elinden kurtarmak için yardım eder.

33 numaralı masalda, kahramanın bacadan düşürdüğü taşları, dev sıçan düşürdü zanneder.

III. ÇEVRE

Yalvaç Masallarında çevreyi incelerken şu iki nokta göz önünde bulundurulmuştur.

A.MEKAN

B.EŞYA

A. Mekan

Yalvaç masallarında mekanlar, çok çeşitli olmakla beraber, büyük bir kısmında belirli bir mekandan veya çevreden bahsedilmez. Belirtilen mekanlar aslında, masal anlatıcısının belirli bir uzaklığı tarif etmesi veya bir kahramanın çalışmaya gittiği yerin mesafesini göstermek üzere kullanılır. Aynı masalda çeşitli mekanlara rastlarız. Kahramanların mekan değiştirmelerinin çeşitli sebepleri vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz: iş aramak veya ticaret yapmak, gezmek, avlanmak, sevdiğini bulmak, istenen bir şeyi yerine getirmek, kaçmak, sürgün edilmek gibi sebeplerle kahramanların yer değiştirmelerini görmekteyiz. Mekanları iki grupta inceleyeceğiz

1. Geniş Mekanlar

Geniş mekanlar dediğimiz zaman, belli bir yerin adı olan şehir veya memleketler aklımıza gelmektedir. Yalvaç masallarında geniş mekanlara fazlaca rastlamıyoruz. Genelde mekanlar belirsiz dar mekanlar olarak geçmektedir. Geçen belirli mekanlar ise anlatıcı tarafından o anda akla gelen ve dinleyiciye bir mesafe kavramı vermek için söylenen ve dinleyenler tarafından bilinen yakın çevre yer adlarıdır. Geniş mekanları iki grupta inceleyeceğiz

a. Türkiye hudutları içindekiler

Yalvaç masallarında geçen mekanların bir çoğu Yalvaç ve yöresinin köy adları veya yer adları şeklinde görülmektedir. Masalarda geçen coğrafi yer adları da Yalvaç ve yöresine aittir. Aydın ili ise kahramanların çalışmak, para kazanmak

için gittikleri yerdir. Bir yerde ise Konya bir mesafe belirtme yeri olarak kullanılmıştır.

Anamas Dağı

17 numaralı masalda, kırk atlı ile yarışan seyrek basan Anamas Dağının üstüne basarak hedefe hızla ilerler.

Aydın

32 numaralı masalda, üç kardeş para kazanmak için Aydın'a çalışmaya gelirler.

33 numaralı masalda, üç arkadaş Aydın'a ekin biçmeye giderler.

38 numaralı masalda, Keloğlan'ın ağabeyleri Aydın'a çalışmaya giderler.

Bahtiyar

22 numaralı masalda, koca köpek, oğlana kızın yerini söylerken Bahtiyar' da olduğunu söyler.

Gelincik Ana

52 numaralı masalda, yörük beyinin Gelincik Ana gibi bir yerde obası vardır.

Genceli

63 numaralı masalda, kadın, evlerini soyan hırsızları Genceli gibi bir yerde, bir odada yatarken yakalar.

Hoyran Ovası

29 numaralı masalda, kahramanın gittiği mesafeyi belirtmek için, Hoyran Ovası gibi bir yere geldiğini söyler.

Kayaönü

44 numaralı masalda, avcılar, Kayaönü gibi bir mevkide, yemek için dururlar.

Keçiborlu

58 numaralı masalda, kardeşi tarafından deynekten ata bindirilerek Senirkent'e bırakılan Harun Reşit gideceği yeri ararken Keçiborlu'ya varır.

Konya

17 numaralı masalda, Seyrek Basan kırk atlı ile yarışırken, Konya gibi bir mesafeye gider.

Kızıl Dağ

17 numaralı masalda, kırk atlı ile yarışan seyrek basan Kızıl Dağın üstüne basarak hedefe hızla ilerler.

Senirkent

58 numaralı masalda, kardeşini hor gören Harun Reşit, kardeşi tarafından deynekten ata bindirilerek Senirkent'e bırakılır.

Uluborlu

58 numaralı masalda, kardeşi tarafından deynekten ata bindirilerek Senirkent'e bırakılan Harun Reşit gideceği yeri ararken Uluborlu'ya varır.

b. Türkiye hudutları dışındakiler

Yalvaç masallarında Türkiye hudutları dışında geçen yer adları ise Çin ve Hindistan olarak birer defa geçmektedir. Ayrıca coğrafi yer adı olarak Kaf ve Aher Dağı iki ayrı masalda karşımıza çıkıyor.

Çin

12 numaralı masalda, Bey'in derdine derman bulmak üzere Çin'den hekim getirtilir. Beyoğlu da babası tarafından sürülünce Çin'e gider.

Hindistan

49 numaralı masalda, kahraman, sevdiği kızın peşinden Hindistan'a gider.

Kaf Dağı

43 numaralı masalda, padişahın yaptırdığı caminin şerefesine Kaf Dağındaki altın bülbül konursa daha iyi olacaktır.

Aher Dağı

28 numaralı masalda, Güvercin kız, Aher Dağına uçar gider ve oğlanın kendisini orada aramasını ister.

2. Dar Mekanlar

Yalvaç masallarında geçen dar mekanlar oldukça çeşitlilik arz etmektedir. Bunlar genelde şehrin veya köyün dar bir bölgesi, cağrafi bir yeri, veya herhangi bir iş görülen, bir şey konulan yerleridir. Bu mekanları açık ve kapalı olmak üzere iki başlık altında incelemekteyiz.

a. Dar açık mekanlar

Yalvaç masallarında geçen dar açık mekanları şu şekilde sıralamaktayız: Ada, bağ- bahçe, dağ-tepe, deniz, dere-nehir-ırmak-çay, orman-şam, tarla, pınar-çeşme, çöl-ova-yayla vs.

aa. Ada:

Yalvaç masallarında 1 yerde geçmektedir

37 numaralı masalda, intihar etmek için denize atlayan kahraman, yüzerek bir adaya çıkar.

ab. Bağ, bahçe:

Yalvaç masallarında 7 yerde bağ ve bahçeden bahsedilmektedir. Bu bahçelerin hepsinde de ne yetiştirildiği belirtilmektedir. Bu bahçelerden 4 tanesi İsparta ve çevresinin sembolü olan gül bahçesidir.

1 numaralı masalda,, eşek ile arkadaş olan tilki, eşeği sırasıyla kavak ve mısır bahçesine ve üzüm bağına götürür.

15 numaralı masalda, padişahın, içinde senede bir elma yetişen bahçesine bir dev musallat olur.

21 numaralı masalda, Beyoğlu, askere gelen kızı gül bahçesine gül toplamaya götürür.

31 numaralı masalda, tasayı merak eden kadın, gül bahçesinde oyanaşan kuşlardan birini yakalar.

39 numaralı masalda, kız, ölünün başından ayrılıp, gül bahçesine gül toplamaya gider.

41 numaralı masalda, gül bahçesine kırk kapılı büyük bir saray yaptırılır.

70 numaralı masalda, adam, bahçesinden topladığı erikleri eşeğine yükler ve satmaya gider.

ac. Çöl, ova, yayla:

Yalvaç masallarında 4 yerde geçmekte olup bir düzlüğün tasviri için kullanılmıştır.

15 numaralı masalda, devin peşini takip eden kahramanlar, bir çöl ovada bir kuyunun başına gelirler.

16 numaralı masalda, çölde bir kuyunun içine giren kahramanın başından çeşitli olaylar geçer.

46 numaralı masalda, avcı, ovada bir ağacın altında yatarken bir dede gelir ve elma verir.

70 numaralı masalda, eriklerini satmaya giden adam, bir yaylada ölen bir ağa için hoca arandığını görür. Kendisini hoca olarak tanıtır ve eriklerini satar.

ad. Dağ, tepe:

Yalvaç masallarında en çok görülen mekanlardan olan dağlar 11 yerde geçmektedir. Dağlar genellikle kahramanların alıp başını çıktıkları, avlandıkları yer veya kahramanın terkedildiği, kaçtığı bir mekan olarak geçmektedir.

7 numaralı masalda, serçe, isteklerini reddedenlerin birbirine düştüklerini tepenin üstüne çıkararak seyreder.

15 numaralı masalda, Köse tarafından kaçırılan nişanlısını arayan kahraman, yüce bir dağın tepesine çıkar ve oradan Köse'nin çadırını görür.

24 numaralı masalda, Beyoğlu, anası ve kız kardeşleriyle birlikte dağda yaşamaktadır.

31 numaralı masalda, dağda dolaşan Beyoğlu, tasa kuşunun bıraktığı kadını bulur ve onunla evlenir.

34 numaralı masalda, yedi kardeş, kız kardeşlerini bir dağa terkederler.

35 numaralı masalda, kız elindeki baş kilini atınca, baş kili bir dağ olur.

37 numaralı masalda, oduncu, dağda dolaşırken değerli bir yumurta bulur.

45 numaralı masalda, teyzeleri tarafından dağda bir ine bırakılan çocukları keçi emzirir.

47 numaralı masalda, hoca, kendisine emanet edilen kıza, kötülük etmek isteyince kız, dağlara kaçar.

51 numaralı masalda, kahraman, üvey anasının isteği üzerine babası tarafından dağa terkedilir.

67 numaralı masalda, Köse'nin, üç kardeşe, akıllı tavşan diye sattığı tavşan, alır başını dağa kaçar.

ae.Deniz:

Yalvaç masallarında sık geçen mekanlardan birisi de denizdir. Bunun sık geçmesinin sebebini derleme bölgemde bulunan Eğirdir gölünün bir uzantısı olan Hoyran Gölü'nün etkisinin büyük olduğuna inanmaktayım. Çünkü deniz denildiğinde anlatıcının ve dinleyenin gözünde direk olarak Hoyran Gölü canlanmaktadır. 11 yerde geçmektedir.

9 numaralı masalda, avcı, deniz kıyısında bir kutunun içinde, bir yılan bulur.

12 numaralı masalda, Beyoğlu, babasını iyi edecek olan yeşil balığı tutmak üzere deniz kıyısına gider.

19 numaralı masalda, evlenecekleri kızı seçmek için ok atan üç kardeşten en küçüğünün attığı ok, göletin kıyısına düşer.

27 numaralı masalda, Mağrip padişahının oğlu, gemiye biner ve denize açılır.

33 numaralı masalda, kahraman, devi, denizden gözerle su getirmek üzere yollar.

34 numaralı masalda, kız, elindeki aynayı atar, ayna bir deniz olur.

37 numaralı masalda, kuşun kafasını kaybeden oğlan, intihar etmek için kendini denize atar.

43 numaralı masalda, kahraman, altın bülbüle ulaşmak için bir denizden geçer.

44 numaralı masalda, Avcı Ahmet, gemi ile denize açılır ve Kayser padişahının ülkesine vardığında limana yanaşır.

53 numaralı masalda, kadın, kocasıyla birlikte deniz kıyısında bir eve yerleşir.

67 numaralı masalda, Köse tarafından kandırılan üç kardeş, Köse'yi yakalayıp çuvala korlar ve denize atmak isterler. Köse, bir yolunu bulur ve çuvaldan kurtulur. Daha sonra bütün köylüyü denize döker.

af. Dere, ırmak, nehir, çay:

Bu dört unsur anlatıcı tarafından genelde ayrılmamakla beraber, derleme bölgemdeki coğrafyaya baktığımız zaman bunların genelde dere ve çay olduklarını görmekteyiz. Yalvaç masallarında 12 yerde geçmektedir.

7 numaralı masalda, serçe, ateşi söndürmesi için çayı çağırır.

10 numaralı masalda, topal horoz, kendisiyle yolculuk etmek isteyen seli yanına alır. Bu selle firmı söndürür.

14 numaralı masalda, dereye su doldurmaya giden Keloğlan, kövasına gelen balığı serbest bırakınca sihirli güçlere sahip olur.

18 numaralı masalda, keçi kız, tılsımından çıkarak dere kenarına esbab yıkamaya gider. Orada Beyoğlu ile karşılaşır.

22 numaralı masalda, dev anasından kaçan kuru kafa ile kız, akan bir dere ile kıyısındaki kumlar olurlar.

26 numaralı masalda, Osman Bey, çocuklarını nehirden geçirmek isterken, birisini nehre düşürür.

42 numaralı masalda, İngiliz kralının gönderdiği kalın ve ince ucu belli olmayan değneği, akarsuya atarak, kalın ve ince uçlarını bilirler.

43 numaralı masalda, cehennem deresini, dev karısı ve yedi oğlu tutmaktadır.

47 numaralı masalda, kız, hizmetkarı kandırarak dere kıyısına iner ve oradan kaçar.

51 numaralı masalda, kocakarının evinin önünde türlü türlü sular akan bir çay vardır.

69 numaralı masalda, kahraman, kardeşlerini öldüren Tüysüz ile karısını öldürerek çaya atar

70 numaralı masalda, sahte hoca, ölüyü yıkamak üzere bir dere kenarına getirir. Kimsenin görmediği bir sırada ölüyü dereye atar.

ag.Köprü:

2 yerde geçmektedir.

23 numaralı masalda, kızını ziyarete giden adam, kervancıların ayet yazılı köprüünün üstünden hiç umursamadan geçtiklerini görür.

30 numaralı masalda, padişahın kızları, evlenecekleri erkekleri köprüünün üstünden kağıt atmak suretiyle seçerler.

ah.Kuyu:

Yalvaç masallarında kuyu 9 yerde geçmektedir. Olayların bir kısmı kuyunun içindeki ayrı bir mekanda geçer. Kahramanlar kuyulara, birileri tarafından, kurtulmak veya cezalandırılmak maksadıyla terkedilirler. Kahramanın kuyu içinde rastladığı varlıklar genelde gerçeküstü varlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır.

2 numaralı masalda, değirmenci, bir kuyu kazarak, tilkiyi bu kuyuya düşürüp yakalamayı planlar.

11 numaralı masalda, oduncu, kuyunun içinde bulduğu balı satarak zengin olur. Daha sonra arkadaşları tarafından kuyunun içinde bırakılan oduncu yılanlar kralı şahmeran ile karşılaşır.

15 numaralı masalda, devi takip eden kahramanlar, devi bir çöl ovada, kuyunun içinde yakalarlar.

16 numaralı masalda, çölde, bir kuyunun içine giren kahraman, orada bulduğu kızlar yüzünden başına çeşitli olaylar gelir.

19 numaralı masalda, tılsımlı kurbağanın anası, kuyunun içinde yaşamaktadır. Sihirli güçlere sahiptir.

36 numaralı masalda, Arap'ın sarayına giden oğlan orada bir kuyunun içindeki ölüleri görür.

43 numaralı masalda, altın bülbülü bulan küçük oğlan, ağabeyleri tarafından bir kuyunun içinde bırakılır.

49 numaralı masalda, cellatlar, kahramanı öldürmeye kıyamazlar, gözlerini oyup bir kuyuya atarlar.

51 numaralı masalda, kahraman, üvey anası tarafından bir kara kuyuya terkedilir.

ai. Mağara:

1 yerde geçmektedir.

45 numaralı masalda, yengeleri tarafından bir ine bırakılan çocukları, keçi emzirir.

aj. Orman:

5 yerde geçmektedir. Bunlardan ikisi hayvan masalları içinde geçer. Diğerleri ise kahramanın kaçtığı yer olarak görülmektedir.

4 numaralı masalda, insanoğlunu merak eden arslan, ormanda odun kesen bir ihtiyara rastlar ve ona kafa tutar. İhtiyar oduncu, arslanı bir ağaca bağlayarak öldürür.

5 numaralı masalda, canavar ile ayı, tilki ile kediye ormanda bir yemek daveti verirler.

14 numaralı masalda, Keloğlan, arabayla ormana odun kesmeye gider.

35 numaralı masalda, devlerden kaçan kız, elindeki tarağı atınca, tarak bir orman olur.

40 numaralı masalda, padişahın kızı, terzilerin diktiği keçi postuyla bir ormana kaçar.

ak.Pınar çeşme:

Yalvaç masallarında 10 yerde geçen pınar ve çeşme genellikle kahramanların başında oturup yemek yedikleri, hayvanlarını suladıkları ve suyunu içtikleri yerlerdir. 3 masalda pınarın gözünü temizleyen ve suyunu içen kahramana pınarın yardım ettiği görülmektedir. Buradan kültürümüzde suya verilen değer ne kadar önemli olduğunu çıkarmaktayız. 1 masalda pınara tüküren kahraman, pınarın yardımını alamaz. Anlatıcı da suya tükürmenin çok günah olduğunu parantez içinde belirtir. 1 masalda ise su kendisine iyi davranmayan insanoğulunun yılan tarafından cezalandırılmasını ister.

7 numaralı masalda, serçenin çayı içirme isteğini reddeden camız, pınar gözünden içmeyi ister.

9 numaralı masalda, yılan tarafından sokulmak istenen avcı, suya ‘Yılan beni soksun mu sokmasın mı?’ diye danışır.

16 numaralı masalda, kuyunun içine giren kahraman, orada suyun başını tutan devi öldürür.

20 numaralı masalda, pınara su doldurmaya giden kıza pınarın başındaki kuşlardan birisi aşık olur.

22 numaralı masalda, kız, kurukafanın teyzesinin yanına giderken pınarın gözünü temizler ve bir avuç su içer.

30 numaralı masalda, kızlarını evlendirecek olan padişah, pınarın üstüne bir köprü kurdurtur.

39 numaralı masalda, kızın kaderinden kaçan aile, bir pınarın başında oturup yemek yerler.

43 numaralı masalda, altın bülbülü arayan kahraman, bir çeşme başında durur. Aynı masalda bir bunarın gözünü temizler suyunu içer. Yine aynı masalda altın bülbül oğlan çeşmeye geldiği zaman ötmeye başlar.

44 numaralı masalda, avcılar, bir çeşme başında durup yemek yerler.

51 numaralı masalda, üvey anası tarafından dağa bırakılan kız, bunarın gözünü temizler bir avuç suyunu içer. Tepegöz ise bunarın gözüne tükürür.

al. Tarla:

1 masalda geçmektedir.

22 numaralı masalda, kuru kafa ile kız, dev anasından kaçarken kavun tarlası ve bostan bekçisi olurlar.

am. Mezar:

5 yerde geçmektedir.

24 numaralı masalda, üvey kız, anasının mezarının başına gider ve orada anasından her türlü yardımı alır.

30 numaralı masalda, ölü eti yiyen köpek, mezardan çıkardığı ölülerin cesedini yemektedir.

61 numaralı masalda, deli ve akıllı kardeşler, ölen analarını mezarlığa gömerler.

66 numaralı masalda, hâkimin yemeğini yiyen ermişler, yedikleri ekmeğin ekininin iki mezar arasına ekildiğini söylerler.

68 numaralı masalda, ölü numarası yapan borcunu vermeyeni, mezarlığa götürürler. Soygun yapan hırsızlar da çaldıklarını paylaşmak üzere borcunu vermeyenin mezarının başına gelirler.

an. Çalı:

1 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, kız ile oğlan giderlerken yağmur yağar. Kuş, bir çalının dibine saklanır.

b. Dar kapalı mekanlar

Bunlar etrafi duvarla çevrilmiş mekanlardır. Bu mekanlar içine ikametgâhlar ve iş yerleri girmektedir.

ba. İkametgâhlar

Olayların geçtiği yerler arasında ikametgâhlar oldukça önemli bir yer işgal eder. Yalvaç masallarında bilhassa saray en çok geçen yerler arasındadır.

Saray: Yalvaç masallarında saraylar, padişahların yaşadığı zenginliğin ve gösterişin yaşandığı yerlerdir. Bazı masalarda gerçeküstü varlıkların sarayları da karşımıza çıkmaktadır. Bazı saraylar, yapılmış olarak karşımıza çıkmakla birlikte bazıları da padişah tarafından, kahramana güç şart olarak yaptırılır. Bu sonradan yapılan saraylar bir gecede yapılır ve padişahınkinden gösterişli olurlar. Kahramanlar başlarından geçen çeşitli hadiselerden sonra padişahın sarayına yerleşirler. 13 yerde geçmektedir.

8 numaralı masalda, tilki, değirmenciye padişahın kızını istemek üzere padişahın sarayına çıkar.

12 numaralı masalda, babası tarafından sürgün edilen Beyoğlu, babası öldükten sonra Çin padişahının kızıyla birlikte babasının sarayına gelir oturur.

13 numaralı masalda, arkadaşı tarafında kör edilen çocuk, zengin olduktan sonra büyük bir saray yaptırır.

14 numaralı masalda, halk tarafından şikayet edilen Keloğlan'ı, padişah sarayına çağırır.

15 numaralı masalda, devi öldüren kahraman, kuyudan çıkardığı nişanlısını da yanına alarak babasının sarayına gelir. Orada kırk gün kırk gece düğün yapar.

22 numaralı masalda, kuru kafa, padişahın istediği büyük sarayı sihirli yüzüğünü yalayarak hemen yapar.

36 numaralı masalda, Ali Cengiz oyununu öğrenmek için yola çıkan kahraman, yolda rastladığı Arap'ın sarayına gider.

38 numaralı masalda, canavarın elinden kurtulan kız, Keloğlan'ı kırk katlı bir saraya götürür.

41 numaralı masalda, balıkçı, kırk kapılı büyük bir saray yaptırır.

43 numaralı masalda, altın bülbülü arayan kahramanın önüne bir saray çıkar. Bu saraylarda sekiz ve dokuz canlı devler vardır.

44 numaralı masalda, padişah, avcının kendisine fil dışından saray yaptırmasını ister. Avcı, çeşitli olaylardan sonra fil dışından sarayı yapar, padişaha teslim eder.

49 numaralı masalda, sevdiği kızı arayan kahraman, bir saraya gelir. Sarayda gördüğü kızı yanına alır.

65 numaralı masalda, hırsız, sarayın duvarından tırmanarak içeriye girer ve padişahın kucağındaki karısını kaldırarak kendisi yatar.

Kule: 1 yerde geçmektedir.

23 numaralı masalda, kızını aramaya çıkan adam, kızını kapısı penceresi olmayan kule gibi bir yerde bulur.

Han: 1 yerde geçmektedir.

43 numaralı masalda, altın bülbülü arayan kahraman, bir handa misafir olur.

Köşk: 1 yerde geçmektedir.

59 numaralı masalda, Behlül Dâna, yaptığı çamurdan evi, yengesine cennet köşkü diyerek satar.

Ev: 4 yerde geçmektedir. Kahramanların ikamet ettikleri yerler olarak karşımıza çıkar ve herhangi bir özellik arzetmezler.

5 numaralı masalda, kediyi görmek isteyen ayı, kediyi evinde ziyaret eder ve verdiği davete çağırır.

8 numaralı masalda, değirmenciye padişahın kızını alan tilki, Yahudiyi kandırarak öldürür ve onun kırk göz evine yerleşirler.

18 numaralı masalda, sığır çobanı, bulduğu keçiyi eve getirir ve bir yere bağlar.

59 numaralı masalda, Behlül Dâna, sokakta oturduğu yerde çamurdan ev yapar.

Oda: 2 yerde geçmektedir. Bu odalar günümüzde yok olmakta olan köy odalarıdır. Dışarıdan gelen yabancıların misafir oldukları yerlerdir.

60 numaralı masalda, üç muzdarip, bir odaya misafir olurlar.

63 numaralı masalda, kahraman, evlerini soyan çingen karısını bir odada yatarken yakalar.

Çadır: 4 masalda kahramanlar çadırda yaşarlar.

15 numaralı masalda, kahramanın nişanlısını kaçıran Köse kızı bir kara çadırın içine kapatır.

26 numaralı masalda, birbirini kaybeden çocuklar, tahsildarın çadırını beklerken analarına daha sonra babalarına kavuşurlar.

45 numaralı masalda, keçi çobanı, bulduğu çocuklara bir çadır kurar, onları bırakır gider.

49 numaralı masalda, kahraman av sırasında, bir güvercinin peşinden yörük çadırına gelir ve çadırın içindeki kıza aşık olur.

Cami: 4 masalda geçmektedir. Kahraman, girer ve namaz kılar.

25 numaralı masalda, güveyi, yatsı namazını camide kıldıktan sonra gelinin yanına gelir.

43 numaralı masalda, padişah, büyük bir cami yaptırır ve bu caminin şerefesine konmak üzere altın bülbülü getirmeleri için oğlanlarını görevlendirir.

57 numaralı masalda, hacca giden kahraman, yatsı namazını kıldıktan sonra bir camide geceler.

58 numaralı masalda, Harun Reşit, camiye gider ve cuma namazını kılar.

Zindan: 1 masalda geçmektedir.

52 numaralı masalda, padişah, büyük damatlarını zindana attırır ve küçük damadını yerine geçirir.

bb. İş yerleri:

Bazı kahramanların geçimlerini sağladıkları yerler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hamam: 2 yerde geçmektedir.

11 numaralı masalda, Şahmeran'ın yerini öğrenen oduncuyu hamama götürürler ve sırtındaki Şahmeran'ın izini bulurlar.

30 numaralı masalda, köpekten kaçan kahraman, hamamda yıkanmaya gider.

Kahvehane: 1 yerde geçmektedir.

31 numaralı masalda, tasa sahibi olan kadın, bir kahveye gelir ve kahvecinin yanına çırak durur.

Karakol: 1 yerde geçmektedir.

48 numaralı masalda, karısını kardeşine emanet eden kahraman, bir karakolda askerlik yapmaktadır.

Mahkeme: 2 yerde geçmektedir.

55 numaralı masalda, fakir ile lokantacı mahkemeye düşerler ve hâkimin karşısına çıkarlar.

66 numaralı masalda, kahraman, devesini çaldıkları iddiasıyla üç ermiş mahkemeye verir ve hâkim huzuruna çıkarlar.

Bakkal: 1 yerde geçmektedir.

21 numaralı masalda, askere gelin kızı, Beyoğlu bakkala götürür.

Fırın: 3 yerde geçmektedir.

6 numaralı masalda, fırıncı, serçeden emanet aldığı dikenini fırının içine atarak yakar.

10 numaralı masalda, ihtiyar kadın tarafından fırına atılan horoz, orada suyu çıkararak fırını söndürür.

43 numaralı masalda, kahraman, bir fırına girer ekmek alır. Fırıncı ağabeyidir.

Değirmen: 4 yerde geçmektedir.

2 numaralı masalda, değirmenden ekmek çalmaya alışan tilki, değirmencinin kurduğu tuzağa düşer.

8 numaralı masalda, değirmenden tavuk çalan tilki, değirmenci tarafından yakalanır.

13 numaralı masalda, gözleri kör olan çocuk, bir kuş tarafından değirmenin içindeki kuş yuvasına götürülür.

33 numaralı masalda, köyün birinde yapılacak olan değirmene devin evinin önündeki kavaklar getirilir.

Lokanta: 2 yerde geçmektedir.

43 numaralı masalda, kahraman bir lokantaya girer. Lokantacı ağabeyidir.

55 numaralı masalda, fakirin birisi lokantaya girer ve iki yumurta yer. Lokantacı tarafından aldatılmak isteyen fakir, mahkemeye düşer.

bc.Ahırlar

Hayvanların konulduğu yerlerdir. Bir yerde samanlık olarak geçmektedir.

Dam: 2 yerde geçmektedir. İkisinde de kaz damı olarak geçtiğinden kümes manasınadır.

20 numaralı masalda, kuş, kızı anasının evine bırakır. Anası da kızı kaz damına yatırır.

62 numaralı masalda, kız, evine misafir gelen ana ve babasının yatağını kaz damına yapar.

Ahır: 3 yerde geçmektedir.

29 numaralı masalda, üç kardeşin yeğeni olan dev, ahırdaki beygirleri yemektir.

33 numaralı masalda, kahraman, devin ahırındaki atı çalar.

67 numaralı masalda, Köse tarafından kandırılan üç kardeş, eşeği altı ayda bir ahır altın gümüş dolduracak diye altı ay boyunca bir ahıra kapatırlar.

Samanlık: 1 yerde geçmektedir.

64 numaralı masalda, veled-i zinayı arayan pekmezci, samanlığa girince saman üzerine geçer ve samanın altında kalır.

Kümes: 1 yerde geçmektedir.

33 numaralı masalda, kahraman, deve kümesteki kazı kestirir.

B. Eşya:

Yalvaç masallarında kahramanların kullandıkları bir takım eşyalardan söz edilir. Bu eşyaların bir kısmı masalda önemli bir rol oynamakla birlikte bir kısmı

yörenin sosyal yapısını göstermesi açısından önemlidir. Masalarda geçen bir takım eşyalar sihirli ve tılsımlıdır. Kahramana ve olaya etki ederler.

Ağaç: 1 yerde geçmektedir.

43 numaralı masalda, altın bülbülü arayan kahraman, yeşil ve al ağaçtan iki dal kopartır.

Akçe: 1 yerde geçmektedir.

25 numaralı masalda, babasının servetini kaybeden oğlan, anasından kırk akçe ister.

Altın: 2 yerde geçmektedir.

10 numaralı masalda, horoz, altın bulur ve bir ihtiyar kadına emanet verir.

67 numaralı masalda, Köse, üç kardeşe altın gümüş pisiyor diyerek eşeğini satar.

Asa: 3 yerde geçmektedir.

22 numaralı masalda, sevdiği oğlan tarafından terkedilen kız, eline bir demir asa alır ve oğlanı aramaya çıkar.

23 numaralı masalda, kızını kurt sıfatındaki Hızır'a veren adam, eline bir demir asa alır ve kızını aramaya çıkar.

36 numaralı masalda, padişahın istediği oyunu öğrenmek isteyen kahraman, eline bir demir asa alır ve yollara düşer.

Ayna: 4 yerde geçmektedir.

21 numaralı masalda, Beyoğlu, askere gelen kızı imtihan etmek için bakkala götürür, kız aynaya heves eder ve alır.

35 numaralı masalda, üvey anasından kaçan kahraman, elindeki aynayı yere atar, ayna bir deniz olur.

49 numaralı masalda, babası tarafından gizlice kaçırılan kız, sevdiği oğlana nişane olarak ayna bırakır

63 numaralı masalda, kahraman, hırsızın sakalını biçimsiz bir şekilde keser. Hırsız aynaya baktığında oyuna geldiğini anlar.

Ayva: 1 yerde geçmektedir.

52 numaralı masalda, padişahın kızları, evlenecekleri erkeği seçmek için sarayın penceresinden ayva atarlar.

Bal: 2 yerde geçmektedir.

11 numaralı masalda, oduncu, bir kuyunun içinde bal bulur ve satarak zengin olur.

66 numaralı masalda, üç ermiş kaybolan devenin yükünün bir tarafında bal sarılı olduğunu bilirler.

Baston: 1 yerde geçmektedir.

30 numaralı masalda, Beyoğlu sokakta bir baston bulur ve eve getirir.

Bayrak: 1 yerde geçmektedir.

34 numaralı masalda, kız doğuran kadın, oğlanlarına bildirmek için dama bayrak asar.

Baş kili: 2 yerde geçmektedir.

35 numaralı masalda, üvey anasından kaçan kahraman, elindeki baş kilini atar, baş kili bir dağ olur.

45 numaralı masalda, üç kız, kahramana baş kili verir. Kahraman bu baş kili sayesinde devlerin elinden kurtulur.

Beşik: 1 yerde geçmektedir.

29 numaralı masalda, dayısı tarafından yaralanan dev, yaralandıktan sonra gelir beşiğine yatar.

Bilezik: 1 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, ıstar dokuyan kızın kolundaki bileziği bir kuş alır kaçar.

Boncuk: 1 yerde geçmektedir.

21 numaralı masalda, Beyoğlu, askere gelen kızı imtihan etmek için bakkala götürür, kız boncuğa bakmaz.

Bostan: 1 yerde geçmektedir.

19 numaralı masalda, oğlunun eşine göz koyan padişah, oğlundan kış günü taze bostan ister.

Buğday: 1 yerde geçmektedir.

3 numaralı masalda, ortaklaşa mahsül eken üç kafadar ettikleri mahsülü paylaşırlar. Yapıtları yarış sonucu buğdayı kurnazlığı sayesinde kene alır.

Bıçak: 5 yerde geçmektedir.

16 numaralı masalda, kahraman, elindeki bıçakla suyun başını tutan devî öldürür ve padişahın kızını kurtarır.

21 numaralı masalda, Beyoğlu, askere gelen kızını imtihan etmek için bakkala götürür, kız oradan bir bıçak alır.

33 numaralı masalda, kahraman, devin evinde unuttuğu bıçağını almak için geri döner.

39 numaralı masalda, ölü başı bekleyen kız, dirilen ölüden, kendisine pazardan bir bıçak almasını ister.

67 numaralı masalda, Köse üç kardeşi kandırmak için, karısını bıçakla yalandan öldürür.

Çakı: 1 yerde geçmektedir.

56 numaralı masalda, sofrada yemek yerken karpuz kesmek için çakı lazım olur. Behlül Dâna'nın nasihatlerini dinlemeyen üzümcü, cebindeki çakıyı çıkarınca başı derde girer.

Çarık: 3 yerde geçmektedir.

22 numaralı masalda, sevdiği oğlan tarafından terkedilen kız, demir çarık giyer ve oğlanı aramaya çıkar.

23 numaralı masalda, kızını kurt sıfatındaki Hızır'a veren adam ayağına demir çarık giyer ve kızını aramaya çıkar.

36 numaralı masalda, padişahın istediği oyunu öğrenmek isteyen kahraman, ayağına bir demir çarık giyer ve yollara düşer.

Çivi: 1 yerde geçmektedir.

69 numaralı masalda, tüysüz öldürdüğü kahramanların, derilerini bir çiviye asar

Davul: 3 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, serçe tılsımındaki oğlanla kız evlenirler, davul vurdurturlar.

37 numaralı masalda, padişah, davul vurdurtup kırk gün kırk gece düğün yapar.

6 numaralı masalda, serçe, gelini vererek davulcunun davulunu alır.

Davul zurna: 3 yerde geçmektedir.

12 numaralı masalda, Beyoğlu Çin padişahının kızıyla evlenir davul zurna vurulur.

18 numaralı masalda, Beyoğlu, tılsımlı keçiyi çobandan alır ve davul zurna eşliğinde düğün yapar.

43 numaralı masalda, padişah, davul zurna vurdurtturur düğün eder.

Değnek: 2 yerde geçmektedir.

42 numaralı masalda, İngiliz kralı, Osmanlı padişahına kalın ucu ince ucu belli olmayan bir değnek gönderip, bunu bilmesini ister.

58 numaralı masalda, Behlül Dâna, bir deyneğe at diye biner.

Düdük: 3 yerde geçmektedir.

38 numaralı masalda, Keloğlana periler padişahının verdiği düdüğü öttürünce kırk Arap çıkar ve Keloğlan'a hizmet ederler.

6 numaralı masalda, serçe, gelini vererek zurnacının düdüğünü alır.

67 numaralı masalda, üç kardeşi kandırmak isteyen Köse, yalandan öldürdüğü karısını, yaptığı bir düdükle diriltir.

Düven: 1 yerde geçmektedir.

4 numaralı masalda, kedi, insanoğlundan şikayet ederken, gördükleri camızın arkasına düven takılıp sabahtan akşama kadar kızgın güneşin altında çalıştırıldığını anlatır.

Dığan: 1 yerde geçmektedir.

24 numaralı masalda, yılan çocuk doğuran padişahın karısının önüne bir dığan süt korlar ve çocuk süte çıkar gelir.

Elma: 2 yerde geçmektedir.

46 numaralı masalda, Derviş, avcının önüne çıkararak ona sihirli bir elma verir. Elmayı yiyen avcının karısı doğurur.

49 numaralı masalda, çocuğu olmayan padişahın, Hızır'ın verdiği elma sayesinde çocuğu olur.

Erik: 2 yerde geçmektedir.

37 numaralı masalda, kahraman, adada bulduğu eriklerden kara olanı yiyince kötürüm olur, sarı olanı yiyince iyileşir. Bu erikleri padişahın kızında da kullanır.

70 numaralı masalda, kahraman, bahçesinden topladığı erikleri eşeğine yükler ve satmaya gider.

Gem: 1 yerde geçmektedir.

43 numaralı masalda, altın bülbülü arayan kahraman, mermer taşın altından aldığı altın gem sayesinde, denizden çıkan aygıra binerek denizi geçer.

Gemi: 4 yerde geçmektedir.

12 numaralı masalda, babası tarafından kovulan Beyoğlu, gemiye biner ve Çin'e gitmek üzere yola çıkar.

27 numaralı masalda, Mağrip padişahının oğlu, gemiyle denize açılır.

41 numaralı masalda, sevdiğini kaybeden kız, bir gemiye biner ve onu aramaya çıkar.

44 numaralı masalda, padişahın isteğini yerine getirmek isteyen avcı, padişahıtan bir gemi ister.

Gözer : 1 yerde geçmektedir.

33 numaralı masalda, kahraman, devden denizden gözerle su getirmesini ister.

Halı: 1 yerde geçmektedir.

50 numaralı masalda, gelin, boş oturan kaynanasına halı dokutmak ister.

Havlu: 1 yerde geçmektedir.

42 numaralı masalda, padişah ve kral kızıyla evlenen kahramana kızlar hizmet ederler. Ellerini yıkadıktan sonra havlu verirler.

İstar: 1 yerde geçmektedir.

20 numaralı masalda, iki kız ile bir gelin ıstar dokurlar.

İbrik: 1 yerde geçmektedir.

42 numaralı masalda, padişah ve kral kızıyla evlenen kahramana kızlar hizmet ederler. Ellerini yıkaması için ibrik tutarlar.

İçki: 2 yerde geçmektedir.

44 numaralı masalda, kahraman, fil dişi sarayı yapmak için filleri içki içirerek sarhoş eder.

63 numaralı masalda, kahraman, hırsızlarla oturup içki içer.

İğne: 1 yerde geçmektedir.

45 numaralı masalda, üç kız, kahramana iğne verir. Kahraman, bu iğne sayesinde devlerin elinden kurtulur.

İlaç: 1 yerde geçmektedir.

52 numaralı masalda, kahramanlar hastalanan padişaha ilaç aramaya çıkarlar.

İnci: 1 yerde geçmektedir.

21 numaralı masalda, Beyoğlu, askere gelen kızı imtihan etmek için bakkala götürür, kız oradan gizlice bir inci alır ve dışının arasına sokar.

İp: 1 yerde geçmektedir.

4 numaralı masalda, kedi, insanoğlundan şikayet ederken, gördükleri devenin boynuna bir ip takıp sabahtan akşama kadar dolaştırdıklarını söyler.

Kabak: 1 yerde geçmektedir.

51 numaralı masalda, kızını dağa terkeden adam, bir kavağın dalına kabak asar, kabak kavağa vurdukça ses çıkarır.

Kalbur: 1 yerde geçmektedir.

9 numaralı masalda, yılan tarafından sokulmak isteyen adam, yılan beni soksun mu sokmasın mı diye öküze danışır. Öküz de bu insanoğluna iyilik yaramaz beni sabahtan akşama kadar çalıştırır, önüme bir kalbur saman koyvermez deyip, yılanın insanı sokmasını ister.

Kalkan: 1 yerde geçmektedir.

49 numaralı masalda, sevdiği kızı arayan kahraman, şahın kızıyla kalkanını eline alır savaşır.

Kamçı: 1 yerde geçmektedir.

15 numaralı masalda, sihirli olan yeşil kamçıyla karısı tarafından dövülen Sinan Ağa, önce eşek, sonra köpek sıfatına girer. Daha sonra oğlu tarafından tekrar kamçı vurularak insan sıfatına döner.

Kapı: 6 yerde geçmektedir.

22 numaralı masalda, dev anasından kaçan kız, kapılara yaptığı iyiliğin faydasını görür, kapılar kıza yol verirler.

24 numaralı masalda, yedi kapı önünde yedi kapıcı vardır.

41 numaralı masalda, kahraman, kırk kapısı olan büyük bir saray yaptırır.

43 numaralı masalda, altın bülbülü arayan kahraman, yeşil ve al kapıları açar.

45 numaralı masalda, kapılara iyilik yapan kahraman, kapıların yardımıyla devlerin elinden kurtulur.

46 numaralı masalda, söğüt ağacından yapılan kapılar, Beyoğlu'na açılır Arap kızına açılmazlar.

Karpuz: 1 yerde geçmektedir.

31 numaralı masalda, tasa kuşu, Beyoğlunun önüne bir karpuz keser.

Karyola: 1 yerde geçmektedir.

14 numaralı masalda, Keloğlan, padişahın huzuruna sihirli güçleriyle karyolayı hareket ettirir ve yatarak çıkar.

Karınyağı: 1 yerde geçmektedir.

62 numaralı masalda, kahraman, kızına hediye götürdüğü karın yağını toprağın çatlaklarına döker.

Katmer : 1 yerde geçmektedir.

69 numaralı masalda, kahramandan kaçan tüysüz karısına katmer yaptırır.

Katran: 1 yerde geçmektedir.

32 numaralı masalda, kahraman, beygirlere katran sarıp, katran satmaya gider.

Kavun: 1 yerde geçmektedir.

58 numaralı masalda, ihtiyar, hanımına kilerden kavun getirtirerek onun sabrını ölçer.

Kazan: 2 yerde geçmektedir.

61 numaralı masalda, deli oğlan anasını yıkıyorum diyerek kaynar kazana atar ve öldürür.

62 numaralı masalda, Ödü, kazların bitlendiğini zannederek, kazları kaynar kazanın içine atarak öldürür.

Kaşık: 1 yerde geçmektedir.

31 numaralı masalda, Beyoğlu'nun eline karpuz yemek üzere bir kaşık verirler.

Kes: 1 yerde geçmektedir.

3 numaralı masalda, ortaklaşa mahsül eken üç kafadar, ettikleri mahsülü paylaşırlar. Yaptıkları yarış sonucu mahsülün kesi kaplumbağaya düşer.

Küfe: 1 yerde geçmektedir.

54 numaralı masalda, karısı tarafından aldatılan adam, üzümünün küfesine girerek karısının kendisini aldattığını görür.

Külâh: 2 yerde geçmektedir.

38 numaralı masalda, Keloğlan, periler padişahının verdiği sihirli külâh sayesinde görünmez olur.

60 numaralı masalda, üç muzdaripten kel olanı babasının külâh yaptığını söyleyerek kafasını kaşır.

Küp: 2 yerde geçmektedir.

22 numaralı masalda, dev anası, kızın kırk küpü gözyaşıyla doldurmasını ister.

64 numaralı masalda, Veled-i Zina, pekmezcinin kırk küp pekmezini döker.

Kuran: 1 yerde geçmektedir.

15 numaralı masalda, kahraman, devi beklerken yanına Kur'an'ını alır.

Kılıç: Masallarda en çok geçen alettir. 6 yerde geçmektedir.

12 numaralı masalda, kahraman, kızın karnından çıkan yılanları kılıcıyla öldürür.

15 numaralı masalda, kahraman, küçük kızın verdiği kılıçla bir kere vurur ve dev ölür.

29 numaralı masalda, kahraman, ahırdaki beygirlerini yiyen devi kılıcıyla yaralar.

43 numaralı masalda, kahraman, kızları esir eden devleri kılıcıyla öldürür.

49 numaralı masalda, sevdiği kıızı arayan kahraman, şahın kızıyla kılıcını çeker savaşır.

68 numaralı masalda, borcunu vermeyenin mezarının başında çaldıklarını bölüşen hırsızlar, çaldıkları bir kılıcı nasıl bölüşeceklerine karar veremezler.

Leblebi: 1 yerde geçmektedir.

55 numaralı masalda, İncili Çavuş, çocuklarının leblebiyi çok sevdiğinden dolayı evin bahçesine leblebi ektiğini söyler.

Leğen: 2 yerde geçmektedir.

42 numaralı masalda, padişah ve kral kızıyla evlenen kahramana kızlar hizmet ederler. Ellerini yıkaması için leğen getirirler.

70 numaralı masalda, ölen ağayı yıkamak üzere bir leğene yatırılırlar. Sahte hoca, ağayı leğenle birlikte dereye atar.

Mektup: 2 yerde geçmektedir.

21 numaralı masalda, askerliği bitiren kız, Beyoğlu'na bir mektup bırakır gider.

24 numaralı masalda, kahraman, karısına verilmek üzere, kapıcılara bir mektup bırakır.

Mendil : 1 yerde geçmektedir.

52 numaralı masalda, padişah, savaşta yaralanan kahramanın yarasına mendilini sarar.

Merdiven: 2 yerde geçmektedir.

22 numaralı masalda, dev anası, kızıdan merdivenleri süpürmesini ister.

30 numaralı masalda, köpek sıfatındaki hoca, mezarlıktan çıkardığı ölüleri merdiven altında yer.

Mermer taş: 1 yerde geçmektedir.

43 numaralı masalda, kahraman deniz kıyısındaki mermer taşın altından altın gemi alır.

Minder: 1 yerde geçmektedir.

22 numaralı masalda, dev anası, kızıdan minderleri kuş tüyüyle doldurmasını ister.

Mum: 2 yerde geçmektedir.

43 numaralı masalda, altın bülbülü arayan kahraman, haramilerin yanına geldiğinde, uyuyan haramilerin başında mumlar yanmaktadır.

68 numaralı masalda, hırsızlar, borcunu vermeyenin mezarının başında, mum ışığında çaldıklarını bölüşürler.

Ok: 1 yerde geçmektedir.

19 numaralı masalda, padişahın çocukları, ok atarak evlenecekleri kızları bulurlar.

Palta: 1 yerde geçmektedir.

4 numaralı masalda, insanoğlunu merak eden arslan, oduncu tarafından bir ağaca bağlanır ve kafasına palta vurulmak suretiyle oduncu tarafından öldürülür.

Para: 1 yerde geçmektedir.

23 numaralı masalda, Hızır, zaman gelecek paranın kıymeti , bereketi kalmayacak der.

Pul: 1 yerde geçmektedir.

7 numaralı masalda, serçe, gevenin içine düşürdüğü pulu, gevenden ister.

Pulluk: 2 yerde geçmektedir.

4 numaralı masalda, kedi, insanoğlundan şikayet ederken gördükleri beygirin arkasına pulluk takıp sabahtan akşama kadar çalıştırdıklarını söyler.

63 numaralı masalda, kahraman, kendisinden mercimekli pilav isteyen atlıya pilav pişirmek için eve gidince hırsız, adamın pulluğunu çalar.

Sabun: 1 yerde geçmektedir.

45 numaralı masalda, üç kız, kahramana sabun verir. Kahraman bu sabun sayesinde devlerin elinden kurtulur.

Sabır taşı: 1 yerde geçmektedir.

39 numaralı masalda, ölü başı bekleyen kız, dirilen ölüden, kendisine pazardan bir sabır taşı almasını ister.

Saç: 1 yerde geçmektedir.

35 numaralı masalda, kavağa çıkan kızı indirmek isteyen cazı karı, kavağın altına saç kurar.

Sakız: 2 yerde geçmektedir.

62 numaralı masalda, Ödü, geviş getiren devenin sakız çiğnediğini zannederek, ondan sakız ister, vermeyince de deveyi keser.

65 numaralı masalda, hırsız, padişahın karısının ağzındaki sakızı alır ve çiğner.

Saman: 2 yerde geçmektedir.

3 numaralı masalda, ortaklaşa mahsül eken üç kafadar, ettikleri mahsülü paylaşırlar. Yaptıkları yarış sonucu saman tilkiye düşer.

64 numaralı masalda, Veled-i Zinayı samanlıkta arayan pekmezci, samanın üzerine göçmesiyle, saman altında kalır.

Saz: 1 yerde geçmektedir.

29 numaralı masalda, kahraman saz çalar. Aynı sazı, kahramanı devden kurtarmak için sıçan, kuyruğuyla çalar.

Silah: 4 yerde geçmektedir.

17 numaralı masalda, kahraman, ölen babasının silahını alıp ava çıkar.

52 numaralı masalda, padişah ve damatları silahlarını alıp ava giderler.

60 numaralı masalda, üç muzdaripden kör olanı babasının iyi bir avcı olduğunu söyleyerek, silah doğrultur gibi yapar ve gözünü oğuşturur.

67 numaralı masalda, üç kardeş, kendilerini kandıran Köse'yi öldürmek üzere silahlarını alıp, Köse'nin yanına gelirler.

Söğüt: 1 yerde geçmektedir.

46 numaralı masalda, kuşun tüyleri sabaha kadar, gölgelikli söğüt ağaçları olur.

Süpürge: 1 yerde geçmektedir.

22 numaralı masalda, dev anası, kızın merdivenleri süpürmesini isteyince kız merdivenleri süpürür ve süpürgeyi tozun üstüne koyar.

Şinik: 2 yerde geçmektedir.

61 numaralı masalda, Deli oğlan, bulduğu altınları, komşudan şinik isteyerek kardeşiyle bölüşür.

8 numaralı masalda, tilki, padişaktan altın bölüşecegiz diyerek şinik ister.

Tabanca: 1 yerde geçmektedir.

64 numaralı masalda, Veled-i Zina yaşlı kadının, ölen oğlundan kalan tabancasını, kadını kandırarak alır.

Tarak: 4 yerde geçmektedir.

21 numaralı masalda, Beyoğlu, askere gelen kızı imtihan etmek için bakkala götürür, kız tarağa heves eder ve alır.

35 numaralı masalda, üvey anasından kaçan kahraman elindeki tarağı atar, tarak bir orman olur.

46 numaralı masalda, Arap kızı, kızın saçlarını tarak ile tararken, tarağı kızın başına saplar. Kız kuş olur uçar.

49 numaralı masalda, babası tarafından gizlice kaçırılan kız, sevdiği oğlana nişane olarak tarak bırakır.

Tas: 1 yerde geçmektedir.

39 numaralı masalda, kaderinden kaçan aile bir pınarın başında ekmek yerler ve taşlarını pınarın başında unuturlar. Taşı almak için geri dönen kız kaderine yakalanmış olur.

Tef: 1 yerde geçmektedir.

32 numaralı masalda, kahraman, devin tefini çalar.

Testi: 2 yerde geçmektedir.

19 numaralı masalda, anasının yüzüğünü almaya giden kahraman, orada, önünde bir testi su durup da su diye bağırarak bir kadın görür.

20 numaralı masalda, ıstar dokuyan kız, çeşmenin başına testisini doıdurmaya gider.

Tokuç: 1 yerde geçmektedir.

62 numaralı masalda, kahraman, kızından aldığı tokuçla kocasını ve kendisini öldürür.

Tüfek: 2 yerde geçmektedir.

44 numaralı masalda, kahraman, ölen babasının tüfeğini alarak ava çıkar.

64 numaralı masalda, Veled-i Zina yaşlı kadının ölen oğlundan kalan tüfeğini kadını kandırarak alır.

Üzüm: 2 yerde geçmektedir.

19 numaralı masalda, oğlunun eşine göz koyan padişah, oğlundan kış günü koruk üzüm ister.

44 numaralı masalda, padişah, avcıdan zemheri günü koruk üzüm ister.

Yağ: 1 yerde geçmektedir.

66 numaralı masalda, üç ermiş kaybolan devenin yükünün bir tarafında yağ sarılı olduğunu bilirler.

Yay: 1 yerde geçmektedir.

15 numaralı masalda, kahraman, devi beklerken, yayını yanına alır.

Yumurta: 3 yerde geçmektedir.

37 numaralı masalda, oduncu, dağda bulduğu yumurta sayesinde zengin olur.

50 numaralı masalda, gelin, boş oturan kaynanasının altına yumurta koyarak civciv çıkarttırır.

55 numaralı masalda, lokantada yumurta yiyen fakir, lokantacı tarafından aldatılmak istenir.

Yüzük: 5 yerde geçmektedir. Üç masalda geçen yüzükler sihirlidir.

19 numaralı masalda, oğlunun eşine göz koyan padişah, oğlundan ölen anasının parmağında giden yüzüğü getirmesini ister.

22 numaralı masalda, kurukafa parmağındaki yüzüğü yalayınca yakışıklı bir delikanlı olur.

34 numaralı masalda, yedi kardeşin karıları, kızın ağzına attıkları büyüleri yüzükle kızı hamile bırakırlar.

38 numaralı masalda, periler padişahının verdiği sihirli yüzük sayesinde, Keloğlan yüzüğü taşa vurunca altın sahibi olur.

40 numaralı masalda, padişahın ölen karısının yüzüğü kimin parmağına olursa padişah onunla evlenecektir.

Zili: 1 yerde geçmektedir.

62 numaralı masalda, kahraman, kızına hediye götürdüğü ziliyi kavağa sarar.

SONUÇ

Yalvaç Masalları Üzerine Bir İnceleme adını taşıyan tezimizin sonunda vardığımız sonuçları şöyle sıralayabiliriz:

Yaptığımız çalışmanın, Yalvaç Masalları üzerine yapılmış olan ilk ilmî çalışma olduğunu söyleyebiliriz. Sahaya çıkmadan önce yaptığım kütüphane araştırmasında, şimdiye kadar yapılan çalışmaların, dergilerde ve günlük gazetelerde yapılmış olan metin neşrinden ileriye gitmediğini gördüm.

Bu çalışma ile, hayatımızı kolaylaştıran ve güzelleştiren teknolojinin, sözlü geleneğimize ve Türk halk kültürüne yapmış olduğu olumsuz etkilere, bir dereceye kadar karşı koyabilecek, kültürün devamının sağlanmasına katkı sağlayabilecek bir eser ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yaklaşık iki senelik bir saha araştırması sonucunda topladığımız yetmiş masal çalışmaya esas alınmış, yazıya geçirilmek suretiyle yok olması önlenmiş, ilim ve kültür alemine kazandırılmıştır.

Çalışmamıza esas olan yetmiş masalın, birinci bölümde masalların tip tasnifleri yapılarak Türk ve Dünya masalları arasındaki yerleri tespit edilmiştir. Önce Türk masal kataloğu Eberhard-Boratav kataloğu ile mukayese edilerek oradaki tip numaraları verilmiş; daha sonra dünya masalları kataloğu olan Aarne-Thompson kataloğundaki tip numaraları verilmek suretiyle Yalvaç masallarının Türk ve Dünya masalları arasındaki yeri tespit edilmiştir.

Tezde yer alan yetmiş masalın altı tanesi hayvan masalı bir tanesi zincirleme masal, geriye kalan masallar ise asıl halk masallarıdır.

İncelememize esas aldığımız, yetmiş masaldan on üç tanesinin, Eberhard-Boratav kataloğunda benzerine rastlanmamıştır. Bunlardan iki tanesi hayvan masalı, on bir tanesi asıl halk masalıdır. Eberhard-Boratav kataloğunda, 378 masal tipi olup, bu çalışma 1953 yılında tamamlanmıştır. Bu tarihten sonra masallar üzerine yapılan ilmî çalışmalarda, bu katalogda örneği bulunmayan pek çok masal tipi tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda da bu kataloga ilave edilebilecek on üç yeni masal tipi ortaya çıkmıştır.

Eberhard-Boratav kataloğunda bulunan 378 masal tipine, bugüne kadar yapılan çalışmalarda çıkan yeni tipler ilave edilmemiştir. Bu da, bu katalogun en

kısa sürede yeniden ele alınarak yeni tiplerle genişletilmesi gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

İkinci bölümde, masalların ortak unsurları; Temler, Kahramanlar, Çevre başlıkları altında incelenmiştir. Birkaç mahallî yer adı dışında, Yalvaç masallarındaki ortak unsurların, Türk masallarında kullanılan ortak unsurlar olduğu görülmüştür.

Tezimizin üçüncü bölümünde, derlediğimiz yetmiş masalı, günümüz imlâsına uygun olarak düzgün cümlelerle yazarken, masal kahramanlarının konuşmalarında geçen yöreye ait kelimeleri de muhafaza etmeye gayret ettik. Çünkü masalları yöreye bağlayan unsurların başında ağız özelliğinin yanında yöreye ait kelime ve deyimler gelmektedir.

Yaklaşık iki yıllık saha araştırması sonucunda derlediğimiz bu yetmiş masalı, güçlüklerle toplayabildiğimi söyleyebilirim. Masal anlatanlar o kadar azalmış ki, onları saklandıkları köşeden, bulmak ve çıkartmak için oldukça çaba sarfetmem gerekti. Çünkü bu anlatıcıların hepsi de günümüz teknolojisine dargındılar. Eskiden dizlerinin dibine oturup, masal anlatmaları için yalvaran, çocukları, torunları, artık başka bir anlatıcının esiri olmuşlardı. Uzun kış gecelerinin değişmez eğlencesi olan masallar, artık anlatılmaz olmuştu. Herkes o televizyon denen kutunun başına toplanıp onun anlattıklarını dinliyordu. İşte bu küskünlük ve vurdumduymazlık yüzünden, masal anlatanlar bir köşeye çekilmişlerdi. Hafızasında kalan üç beş masalı da oldukça güç şartlarda bize anlatmaya çalıştılar. Çünkü o eski havayı hiç bir zaman yakalayamamanın verdiği üzüntü içerisindeydiler. Yaşları ellinin altında olan hiçbir anlatıcıya rastlayamadık desek doğru olur. Orta yaşlardakiler de büyüklerinden dinledikleri masalları aktarma imkanı bulamadıkları için, bir anlatıcı vasfı kazanamamışlar ve dinledikleri masalları da unutmuşlardı. Genç nesil ise, masal denen şeyin nasıl bir şey olduğundan bile habersizdi. Televizyondan dinlediği üç beş masaldan ve hikayeden başka bir şeyi de bilmiyorlardı. Bu da bize gösteriyor ki anlatmaya dayalı halk kültürümüz hızla kaybolmaktadır.

Bu cümlelerden olarak, bu olumsuz şartlar göz önüne alındığında, bu malzemelerin hiç vakit kaybetmeden, derlenmesi ve değerlendirilmesi, geçmiş nesillere bir borç olduğu gibi, gelecek nesillere de bir vazife olmalıdır. Bu konuda biz araştırmacıların, hiç vakit kaybetmeden, sahaya çıkıp bu malzemeyi derlemek suretiyle kayıtlara geçirerek çeşitli şekillerde istifadeye hazır hale getirmemiz gerektiği açık olarak görülmüştür.

BİBLİYOGRAFYA

- Ziyat Abdülmecit Akkayunlu, **Binbirgece Masallarının Türk Masallarına Tesiri**, Ankara 1982, (Yayınlanmamış doktora tezi)
- Ayfer Açıkgöz, **Yalvaç Ağzı**, Ankara 1970, (Lisans tezi)
- Hüseyin Aktuna, **Atabey Ağzı**, İstanbul 1975, (Lisans tezi)
- Tahir Alangu, **Masal Araştırması Sahasına Toplu Bir Bakış ve Türk Masallarının İç Yapısı ile Kahramanları Üzerine Bir Deneme**, (Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, 1942-1943).
- , **Billur Köşk Masalları**, İstanbul 1961.
- , **Keloğlan Masalları**, İstanbul 1967, 1990.
- , **Türk Folkloru El Kitabı**, İstanbul 1988.
- Ali Berat Alptekin, **Taşeli Platosu Masallarının Motif ve Tip Araştırması**, Erzurum 1982 (Yayınlanmamış doktora tezi)
- , **Hayvan Masalları**, Ankara 1991.
- , "Edebiyat Fakültesinde Yapılan Talebe Tezlerindeki Masallar"
, **Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi II**, İzmir 1983, 208-228
- , "Türk Masalllarında Yeni Tespit Edilen Tipler", **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi 33**, Aralık 1984, 170-184.
- Mehmet Ali Arslan, **Kuzey Doğu Anadolu Kars ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatında Masallar**, Erzurum 1980, (Yayınlanmamış doktora tezi).
- Namık Arslan, **Yozgat Masalları**, Kayseri 1995. (Yayınlanmamış doktora tezi)
- İsmet Avcı, **Isparta Merkez Köyleri Ağzı (Sav, Çünür, Hacılar)**, İstanbul 1979, (Lisans tezi)
- Bahtever Hanım, **Türk Masalları**, İstanbul 1930
- Turhan Baraz - Semra Tetik - Nazmiye Özsan, **Türk Folklor Araştırmaları Dergisi/ Konu-Yazar Kaynakçası**, Eskişehir 1986.

- Pertev Naili Boratav, **Contes Turcs**, Paris 1955.
- , **Zaman Zaman İçinde**, İstanbul 1958.
- , **Az Gittik Uz Gittik**, Ankara 1969.
- , **100 Soruda Türk Halk Edebiyatı**, İstanbul 1969.
- , "Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Halk Edebiyatı ve Folklor Arşivi" **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi** 1, (1) 1947, 99-111.
- , "Billur Köşk Maddesi", **İslâm Ansiklopedisi**, c.2, 1962, 617-618.
- Ahmet Caferoğlu, **Anadolu Dialektolojisi Malzeme I-II**, İstanbul 1942.
- Gülen Çetin, **Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Yapılan Folklorla İlgili Lisans Tezleri Bibliyografyası**, (1940-1980), Ankara 1980.
- Hikmet Turhan Dağlıoğlu, "Isparta Halkiyatı", **Ün Mecmuası**, c.2, S.22-23, Ocak-Şubat-Mart 1936, 326.
- Yusuf Ziya Demircioğlu, **Yörükler ve Köylülerde Hikayeler, Masallar**, İstanbul 1934.
- Rasim Deniz, **Kayseri Masalları**, Kayseri 1996
- Ali Dehri Dilçin, **Çankırı Masalları**, Çankırı 1933.
- Wolfram Eberhard Und Pertev Naili Boratav, **Typen Turkischer Volksmarchen**, Wiesbaden 1953.
- Şükrü Elçin, **Halk Edebiyatına Giriş**, Ankara 1981, 1986.
- Ahmet Bican Ercilasun- A. Şekür Turan, (Latin Harflerine ve Türkiye Türkçesine aktaranlar), **Uygur Halk Masalları**, Ankara 1989.
- Metin Ergun, **Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Araştırma**, Erzurum 1988. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Kemal Göde, "Hamitoğulları", **Tarihte Türk Devletleri**, c.2, Ankara 1987.
- Umay Günay, **Elazığ Masalları (İnceleme)**, Erzurum 1975 (Doktora tezi)

- , "Masalarda Değişen Motifler ve Tesirleri" **Türk Kültürü**, 18 (211, 212, 213, 214) Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos 1978.
- Eflatun Cem Güney, **En Güzel Türk Masalları**, İstanbul 1948.
- , **Bir Varmış Bir Yokmuş**, İstanbul 1957.
- , **Evvel Zaman İçinde**, İstanbul 1957.
- , **Gökten Üç Elma Düştü**, İstanbul 1960, 1967.
- , **Az Gittim Uz Gittim**, İstanbul 1961.
- , **Masallar**, Ankara 1992.
- Seza Güngör, **Halk Bilgisi Haberleri Bibliyografyası**, Elazığ 1990, (Lisans tezi).
- Ruhi Kara, **Erzincan Masalları**, Erzurum 1996. (Yayınlanmamış doktora tezi)
- Durmuş Karaman, **Dünden Bugüne Yalvaç Tarihi**, Kayseri 1991, (Basılmamış yüksek lisans tezi)
- Ayşe Kayabaş, **Şarkikaraağaç Ağzı (Derleme, İnceleme, Sözlük)**, Erzurum 1980, (Lisans tezi)
- İ. Gündâğ Kayaoğlu, **Türk Halk Bilimi İle İlgili Kitaplar İçin Bir Bibliyografya Denemesi (1985-1990)**, İstanbul 1991.
- Yıldız Kocasavaş, **Uygur Halk Masalları (Gramer, Metin, Tercüme, Sözlük)**, İstanbul 1990, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Mustafâ Koç, **Tüm Yönleriyle Isparta**, Türk Köyü Yayınları.
- Behiye Köksel, **Gaziantep Masalları Üzerine Bir İnceleme**, Konya 1995, (Yayınlanmamış doktora tezi)
- Nuri Köstüklü, **Hamit Sancağı (1820-1836) ve Türkiye**, Konya 1993.
- Naci Kum, **Yalvaç Armağanı**, (Yayınlanmamış çalışma, Yalvaç Ali Rıza Efendi Kütüphanesi) Yalvaç 1925.
- , "Yalvaç Adının Menşei" **Ün Mecmuası**, Mart, Nisan, Mayıs, 1941.
- Ignas Kunoş, **Türk Halk Edebiyatı**, İstanbul 1925.

- , **Türk Masalları**, Çev. Gazi Yener, İstanbul 1987.
- Cemal Kurnaz, "Hacettepe Üniversitesi, Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Yapılan Tez Çalışmaları", **Türk Kültürü**, 21 (243), Temmuz 1993.
- Aysel Özalp, **Isparta Ağızı**, Ankara 1965, (Lisans tezi)
- Mehmet Özçelik, **Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma**, Konya 1993, (Yayınlanmamış doktora tezi)
- Vladimir Ja. Propp, (Çev. Hüseyin Gümüş), **Masalların Yapısı ve İncelenmesi**, Ankara 1985.
- , (Çev. Mehmet Rifat-Sema Rifat), **Masalın Biçimbilimi**, İstanbul 1985.
- Saim Sakaoğlu, **Gümüşhane Masalları, Metin Toplama ve Tahlil**, Ankara 1973, (Doktora tezi).
- , **Türk Çocuklarına Masallar**, Ankara 1977.
- , **Kıbrıs Türk Masalları**, Ankara 1983, 1986.
- , **Sahada Derleme Metodları**, Erzurum 1988.
- , **Folklor Bibliyografyaları Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme**, Konya 1991.
- , "Formel Kavramı ve Türk Masallarında Benzer Durumlarda Kullanılan Formeller", **I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri**, Ankara 1974, 148-154.
- , "İngiliz, Fransız ve Alman Dillerinde Anadolu Masalları Bibliyografyası", **Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı**, Ankara 1976, 209-222.
- , "Masaldan Masalbilimine Geçiş ve Türk Masallarının Kaynakları Üzerine", **IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri**, II, 323-329, Ankara 1992.
- , Metin Ergun, (Latin Harflerine ve Türkiye Türkçesine Aktaranlar), **Türkmen Halk Masalları**, Ankara 1991.

- Bilge Seyidoğlu, **Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar (Metinler Açıklamalar)**, Ankara 1975.
- Faruk Sümer, **Oğuzlar (Türkmenler)**, Ankara 1972.
- Esmâ Şimşek, **Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması**, Elazığ 1990, (Yayınlanmamış doktora tezi).
- Nuri Taner, **Masal Araştırmaları / Folktale Studies-I**, İstanbul 1988.
- Mehmet Taşlıalan, **Yalvaç, Psidia Antiocheia**, İstanbul 1991.
- Naki Tezel, **Keloğlan Masalları**, İstanbul 1936.
- , **İstanbul Masalları**, İstanbul 1939.
- , **Türk Masalları 1,2**, Ankara 1992
- , "Türk Halk Edebiyatında Masal", **Türk Dili**, 19 (207), Ankara 1968.
- Stith Thompson, **The Folktale**, New York 1946.
- , **Motif Index of Folk Literature**, USA 1955-1958
- , **The Types of the Folktale**. Helsinki 1964
- Mehmet Tuğrul, **Malatya'dan Derlenmiş Masallar**, Ankara 1946.
- , **Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı**, İstanbul 1969.
- Türk Folklor ve Etnoğrafya Bibliyografyası- I**, Ankara 1971.
- Türk Folklor ve Etnoğrafya Bibliyografyası- II**, Ankara 1973.
- Türk Folklor ve Etnoğrafya Bibliyografyası- III**, Ankara 1975.
- Muzaffer Tütüncü, İlker Süer, **Dünkü ve Bugünkü Yalvaç, Tarihi-Coğrafi-İktisadî**, (Yayınlanmamış çalışma, Yalvaç Ali Rıza Efendi Kütüphanesi) Yalvaç 1962.
- İ.Hakkı Uzunçarşılı, "Hamitoğulları", **İslâm Ansiklopedisi**, V/I, 189-192
- Warren S. Walker- Ahmet Edip Uysal, **Tales Alive in Turkey**, Cambridge, Massachusetts 1966.
- , **More Tales Alive in Turkey**, Texas Tech Universty 1992.
- Barbara K. Walker, **Turkish Folktales for Children**, Ankara 1989.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
METİNLER

1. Tilki ile Eşek

Tilkiyle eşek arkadaş olmuşlar. Bunlar giderken tilki:

"Arkadaş ben seni bir kavak bahçesine götüreyim." demiş. Bahçeye gitmişler. Eşek kavakları kemirmeye başlamış ve böylece eşeğin karnı doymuş. Karnı doyunca, eşek anırmaya başlamış. Kavaklığın sahibi bu sesi duyunca hemen oraya gelmiş. Eline bir sopa geçirip, eşeği bir güzel dövmüş ve bahçesinden çıkarmış.

Tilki gelip de: "Ne oldu?" diye sorunca:

"Len ne var da ne olacak, iki vurdu elleri acıyınca bıraktı gitti." demiş.

Bu sefer tilki:

"Ben seni bir mısır tarlasına götüreceğim. Ama sen anırıp milleti başına topluyorsun." demiş. Eşek de:

"Bu sefer anırmayacağım." demiş.

Birlikte mısır tarlasına gitmişler. Eşek mısırları yemiş yemiş, karnı doyunca tekrar anırmaya başlamış. Mısır tarlasının sahibi anırma sesini duymuş. Tarlasına gelmiş. Bir eşeğin mısırlarını yediğini görünce, eşeği bir güzel dövmüş. Bu sırada tilki saklanıyormuş. Tarla sahibi eşeği tarlasından kovduktan sonra tilki, eşeğin yanına gelerek:

"Ne oldu?" diye sormuş. Eşek de:

"Len, ne var da ne olacak, iki vurdu elleri acıyınca bıraktı gitti." demiş.

Tilki, bu sefer eşeği üzüm bağına götürmüştü. Eşek yine üzümleri yemiş ve karnı doyunca anırmaya başlamış. Bahçe sahibi gelince, eşek yine bir güzel dayak yemiş. Tilki de uzaktan eşeğin vaziyetini gülerek seyrediyormuş. Kendi kendine: "Huylu huyundan vazgeçer mi hiç" diyerek oradan ayrılmış gitmiş.

Ali Yağcı³

³Körküler Kasabası, 52 yaşında, Ortaokul, Çiftçi

2. Tilki ile Değirmenci

Tilki değirmen damına alışmış, gelir gider ekmekleri yemiş. Bir gün değirmenci değirmenin kapısının üstüne bir ciğer asmış. Altına da bir kuyu kazıp, üstünü örtmüş. Tilki gelmiş bir iki kalgımsa, ciğeri alınca kuyuya düşmüş. Ciğeri orada yedikten sonra çıkmaya çalışmışsa da bir türlü çıkamamış. Değirmenci gelince, ölü numarası yaparak kuyuda, bir ölü gibi yatmış. Değirmenci, kuyuya girip tilkiyi kuyruğundan tutup da dışarı atınca, tilki bunu fırsat bilip oradan kaçıp gitmiş. Değirmenci, tilkinin gittiğini görünce oyuna geldiğini anlamış. Ertesi gün aynı yere bir ciğer daha asmış.

Tilki canavar ile arkadaş olmuş. Canavara:

"Ben şöyle bir ciğer buldum, böyle bir ciğer buldum." deyip, canavarı kandırması ve değirmene getirmiş. Canavar ciğeri alacağı derken kuyunun içine düşmüş. Kuyunun içinden çıkamayınca tilkiye:

"Kurtar beni!" diye yalvarmaya başlamış. Tilki de:

"Beni de içeri çekersin." deyip, canavarı oradan çıkarmamış. Canavara: "Ölü numarası yapmasını" söyleyip oradan uzaklaşmış.

Değirmenci gelmiş, ciğer yine yok. Kuyunun içinde de koca bir canavar yatıyor. Değirmenci yine aynı oyunun yapıldığını anlamış. Orada ne kadar taş varsa kuyudan içeri atarak canavarı öldürmüştü.

Ali Yağcı⁴

⁴Körküler Kasabası, 52 yaşında, Ortaokul, Çiftçi

3. Tilki, Kaplumbağa, Kene

Tilki, kaplumbağa ve kene arkadaş olmuşlar. Ortaklaşa mahsül ekmişler, biçmişler, toplamışlar. Mahsülün buğdayını bir tarafa, samanını bir tarafa, kesini de bir tarafa yığdıktan sonra paylaşmak için bir yarış yapmaya karar vermişler. Bu fikir de tilkiden çıkmış:

"Şimdi yarış yapacağız: Kim birinci gelirse buğday onun, ikinciye saman, üçüncüye de kes düşün." demiş.

Yarış için sıraya geçmişler. Kene, tilkiye:

"Benim kulaklarım duymaz, yarış başlayacağı zaman, kuyruğunu bana doğru uzat da yarışın başladığını anlayayım." demiş.

Yarış başlamış. Tilki, keneye yarışın başladığını bildirmek için kuyruğunu ona doğru eğince kene tilkinin kuyruğuna yapışmış. Tilki koşarak, hepsinden önce yarışın bitiş noktasına varmış. Buğday yığınının üstüne oturacağı sırada kene:

"Hop! Benim üstüme oturuyorsun, ben senden önce geldim." demiş. Tilki çaresiz saman yığınınına gitmiş ona sahip olmuş. Kaplumbağa da arkadan:

"Kes benim kes benim." diyerek geliyormuş.

Şekip Bardak⁵

⁵Kuyucak Kasabası, 60 yaşında, Okur yazar, Çiftçi

4.Arslan ile Kedi

Arslanla kedi arkadaş olmuşlar. Arslan:

"Sen de bizim soydansın, ama niye büyüyemedin, böyle küçük kaldın?" diye sormuş. Kedi de:

"Ben insan eline düştüm de büyüyemedim." deyince, arslan:

"Şu insanoğlunu bana bir göster. Nasıl bir şeydir?" demiş. Beraber yola düşmüşler. Kedi önde arslan arkada giderlerken, önlerine bir beygir çıkmış. Arslan sormuş:

"Bu mu insanoğlu?"

"Yok bu değil. Bunun arkasına bir pulluk takarlar, sabahtan akşama kadar çalıştırırlar. İnsanoğlu buna muzurdur."

Azıcık daha gitmişler, önlerini bir camız çıkmış. Arslan yine sormuş:

"Şu mu insanoğlu?"

"Yok bu da değil. Ah insanoğlu böyle olsa. Bunun ardına kızgın güneşte bir düven takarlar, dolandıra dolandıra sabahtan akşama kadar yakarlar. İnsanoğlu buna da muzurdur."

Azıcık daha gitmişler, önlerine bir deve çıkmış. Arslan sormuş:

"Bu mu insanoğlu?"

"İnsanoğlu buna da muzurdur. Buna yükü sararlar, boynuna bir ip takar, o yana bu yana çekerler."

Giderlerken ormanda bir koca herif odun kesermiş, kedi:

"İşte insanoğlu bu." demiş. Arslan, insanoğluna sormuş:

"Sen bana bir çatar mısın, ikimiz bir yenişelim mi?"

"Yenişelim de sen kaçarsın. Ben seni bağlayayım, ondan sonra yenişelim."

"Haydi bağla." demiş arslan.

İnsan, arslanı ipe bağlamış, baltayı kafasına geçirip, arslanı oracıkta öldürmüş. İnsanoğlu, işte böyle her mahluka muzurmuş.

Sedef Üstündağ⁶

⁶Kumdanlı Kasabası, 68 yaşında, Okuryazarlığı yok, Ev Hanımı

5. Tilki ile Kedi

Tilkiyle Kedi arkadaş olmuşlar. Tilki bir horoz yakalamış gidiyormuş. Canavarla Ayı da arkadaşlanmış. Tilkiyi ağzında horozla görünce seslenmişler:

"At o horozu ağzından."

"Atarım atmasına da İbrahim Dayı' ma söylersem, sizi mahveder"

Canavarla ayı korkup, tilkiyi bırakıp gitmişler.

Tilki bir gün, kaz yakalamış gidiyormuş. Canavarla ayıya yine denk gelmiş, canavar:

"At onu ağzından." deyince, kazı ağzından bırakıp:

"Sizi İbrahim Dayı' ma söylersem, şöyle eder, böyle eder." demiş. Canavar:

"Biz sana şaka yaptık." deyip tilkiyi yine bırakmış. Bir yandan da İbrahim Dayı' sını merak ederlermiş. Bir gün tilkiye:

"Şu İbrahim Dayı' nla bizi tanışır." demişler. Canavar korkudan kedinin evine gidememiş. Ayıyı yollamış. Tilki, ayıyı alıp eve götürmüş. Kedi evin bir köşesinde uyuyormuş. Uyurken de horultu çıkartıyormuş. Ayı bu horultu sesini duymuş ve bu sestten çok korkmuş. Tilkiye:

"Şunu uyar da bir davetimiz var oraya çağıracağız." demiş. Tilki gitmiş, kediyi uyarmış. Kedi delikten çıkmış. Ayı bir bakmış ki, yumruk kadar bir şey. Kendi kendine:

"Allah Allah bir tokat vursam buna, öldürürüm." demiş. "Ne ise" deyip, kedi ortada beraber yola çıkmışlar. Giderlerken havada bir serçe uçuvermiş. Kedi hemen kalgırmış. Serçeyi yakalayıp ayıya vermiş. Ayı, iyice korkmuş. Giderlerken önlerinden bir yılan kaymış. Kedi, yılanı da bir zıplamış ve yakalayıp, ayıya vermiş. Ayı daha da korkmuş. Ayı önden yürümeye başlamış:

"Siz geledurun ben önden gidip arkadaşına haber vereyim." deyip önden koşmuş gitmiş. Canavarın yanına varmış:

"Arkadaş, geliyorlar, ne önünden kaçan kurtuluyor, ne havada uçan kurtuluyor." demiş. İkisi de saklanmışlar. Ayı bir ağacın dalına çıkmış. Canavar da ormanın içinde gazellerin arasına gizlenmiş. Tilkiyle kedi davet yerine gelmişler. Masa kurulmuş, fakat kimse yokmuş. Oturmuşlar ve yemeye başlamışlar. Canavarın

saklandığı yerde yüzüne bir sinek konmuş. Onu kovalayayım derken yaprakları hışırdatmış. Kedi hışırtnın geldiği yere öyle bir atlamış ki, canavar korkusundan hemen oradan fırlamış ve kaçmaya başlamış. Ayı da kedi saldırıya geçti korkusuyla, ağaçtan atlayıp oradan uzaklaşmış. Tilkiyle kedi, sofradaki yemekleri afiyetle yemişler.

Ali Yağcı 7

6. Topal Serçe

Serçe, çalılıklarda dolaşırken ayağını bir diken batmış. Dikeni çıkartmış, fırıncıya emanet vermiş. Fırıncı da dikeni almış fırının içine atıp yakmış.

Daha sonra serçe, fırıncıya:

"Dikenimi ver. Ekmeğini alır kaçırım." demiş. Fırıncının ekmeğini almış kaçmış.

Giderken yolda iki çoban, sütün içine bokalak doğrarmış. Bunu gören serçe:

"Durun benim ekmeği doğrayalım yiyelim." demiş. Ekmeği doğramışlar yemişler. Serçe:

"Benim ekmeğimi verin, yoksa koyununuzun alır kaçırım." demiş. Oradan bir koyun almış kaçmış.

Giderken, birisi düğün edermiş. Kesecek bir şey bulamamışlar da köpek keseceklermiş. Tam bu sırada serçe:

"Durun, benim koyunu keselim." demiş. Koyunu kesmişler. O zaman serçe:

"Benim koyunumu verin, yoksa gelininizi alır kaçırım" deyip, gelini almış kaçmış.

Giderken bir davulcuyla düdükcüye rastlamış, onlara:

"Şu gelini, düdükle davula değişir misiniz?" demiş. Gelini vermiş, Düdükle davulu almış hem vurup, hem öttürüp:

"Bir diken battı ayağıma, fırıncıya verdim, ekmeği aldım. Ekmeği çobana verdim koyun aldım. Koyunu düğüncülere verdim gelin aldım. Gelini davulcuyla zurnacıya verdim, davul zurna aldım. Şimdi de hem çalıp hem oynarım." diye dolaşır dururmuş.

İsmihan Gökmen⁸

⁸Körküler Kasabası, 55 yaşında, Okur yazar, Ev hanımı.

7.Serçe

Serçe deşinirken bir pul bulmuş. Pulu gevenin içine düşürmüş:

"Ver geven pulumu."

"Vermem." deyince:

"Ateş arkadaşımı alayım geleyim de seni bir yaksın." demiş.

"Ateş arkadaş, şu geveni bir yak."

"Dağda kuru odun yakmak dururken niye geveni yakayım."

"Seni çay arkadaşına söyleyeyim de söndürsün." demiş.

"Çay arkadaş, şu ateşi bir söndür."

"Ben akar giderken senin ateşine niye bulaşayım."

"Seni camız arkadaşına söyleyeyim de bir sömürsün." demiş.

"Camız arkadaş şu çayı bir içiver."

"Senin çayına mı kaldım, ben bunarların gözünden içerim."

"Seni canavar arkadaşına söyleyeyim de bir yesin." demiş.

"Canavar arkadaş, şu camızı bir yiyiver."

"Senin kart camızına mı kaldım, ben dağda taze kuzu yerim."

"Seni köpek arkadaşına söyleyeyim de seni bir kovalasın."

"Köpek arkadaş, şu canavarı bir kovalayıver."

"Kovalayayım, sen şu tepeye çık, hay hay deyiver." demiş.

Serçe tepeye çıkıp "Hay hay" deyince, köpek canavara, canavar camıza, camız çaya, çay ateşe, ateş geveni yakmış kül etmiş. Serçe da tepeden gülererek seyretmiş.

İsmihan Gökmen⁹

⁹Körküler Kasabası, 55 yaşında, Okur yazar, Ev hanımı.

3. Tilki ile Değirmenci

Bir değirmenci varmış. Değirmencinin beş on tane de tavuğu varmış. Tilki bu tavuklardan zaman zaman çekip çekip gidermiş. Bir gün değirmenci tilkiyi tavuk çalarken yakalayınca, tilki:

"Aman değirmenci, beni öldürme, seni evereceğim." diye yalvarmış. Değirmenci tilkiyi öldürmekten vazgeçmiş. İkisi arkadaş olmuşlar, aradan iki üç gün geçmiş. Tilki, o memleketin padişahının yanına çıkmış. Padişaha:

"Padişahım, bize bir şinik ver de arkadaşımın para üleşelim." deyince padişah:

"Ben bunca zamanın padişahıyım. Şiniğe hiç para koymadım. Bu adamlar nasıl zengin böyle?" demiş ve şiniğin altına katran sürüp, şayet gerçekten para üleşirlerse bundan haberim olsun diyerek katranlı şiniği onlara vermiş. Tilki yolda giderken yerde bir on para bulmuş. O parayı şiniğin altına yapıştırmış ve şiniği padişaha geri iletivermiş. Padişah şiniğin altına bir bakmış ki para yapışmış. Aradan iki üç gün geçmiş ve tilki padişahın yanına tekrar gelerek:

"Padişahım, sana dünür geldim. Para üleştiğimiz arkadaş bekardı, ona kız istiyorum." deyince padişah:

"Gelsin bir göreyim, güzel mi çirkin mi?" demiş. Tilki:

"Padişahım, senin güveyi olacak oğlan suya düştü, elbisesi battı. Bir takım elbise ver de giysin gelsin." demiş.

Halbuki adamın giyecek hiçbir şeyi yokmuş. Padişahın en güzel elbiselerinden birini vermişler. Adam giymiş ve saraya gelmiş. Adam hayatında hiç öyle elbise görmediğinden büyük bir şaşkınlıkla elbiselere bakınca, tilki:

"Padişahım, elbiseleri beğenmedi, o böyle elbiseleri giyemez." demiş. Padişah:

"Daha iyi elbiselerden getirin." diye emir vermiş.

Daha güzel elbiselerden getirip giydirmişler. Padişah kızı vermiş. Ne evi, ne damı, ne de parası olan çulsuz değirmenciye kırk gün kırk gece düğün yapmışlar. O memlekette de bir Yahudi varmış. Bu Yahudi'nin hiç çoru çocuğu

yokmuş. Fakat kırk göz evi varmış. Yahudi diken yığını yığmış. Tilki yığının başına gelmiş, durmuş ve Yahudi'ye:

"Gevur baş kaldırdı da geliyor. Gir şu dikenin içine de saklan." demiş. Yahudi'yi dikenin içine sokup da bir ateş çalivermiş. Yahudi'yi diken yığınının içinde yakmış. Tilki ondan sonra gelin alayının önüne geçmiş. Yahudi'nin evine gelini indirmiş. Yahudi'nin evi padişahın evinden daha büyükmüş. Değirmenci, gelin ve tilki oraya yerleşmişler. Tilki bir gün adamı denemek için kapının önüne ölü gibi yatmış. Gelin, tilkiyi ölü vaziyette görünce kocasına:

"Ne yapacağız bu tilkiyi?"

"Öldüyse tuvalete atıver." demiş. Gelin bunun üzerine tilkiyi tuvalete atmış. Adam tuvalete abdest bozmak için girdiğinde tilki adamın paçasından tutarak:

"Ben sana o kadar iyilik yaptım. İyiliğimin karşılığı bu muydu?" deyip adamı öldürmeye kalkmış. Değirmenci yalvarmış, yakarmış:

"Tamam bir daha ölürsen seni toprağa gömeceğim. Şimdi bırak beni." demiş. Tilki de onu affetmiş. Dün oradaydım, üçü birlikte yaşayıp duruyorlardı.

Sedef Üstündağ¹⁰

¹⁰Kumdanlı Kasabası. 68 yaşında, Okur yazarlığı yok, Ev hanımı

9.Yılan ve Adam

Bir varmış bir yokmuş... Bir avcı varmış. Ava gitmiş. Bir deniz kıyısına varmış, "Yandım yandım!" diye bir ses duymuş. Ararken kara bir kutu görmüş. Ses kutunun içinden geliyormuş. Kutuyu bir açmış ki, içinde bir yılan:

"Ben seni sokacağım." demiş. Avcı da:

"Ben seni dünyaya çıkardım. Beni niye sokacaksın?"

"Ben insan sokmasını özledim de ondan yandım diye bağıryordum."

"Üç kişiye damışalım, onlar sok derlerse o zaman sok." demiş.

Koca öküze varmışlar:

"Ben bu yılanı bir kutunun içinden çıkardım. Şimdi, bu beni sokacak. Soksun mu sokmasın mı?" deyince öküz:

"Benim ağam, beni güneşin altında çalıştırdı, harmanı kaldırttı. Benim önüme bir kalbur saman koyvermedi. Tarlaya geri sürüverdi. Bu insanoğluna iyilik yaramaz, sok." demiş.

Oradan giderlerken, bir akar suya dertlerini anlatmışlar. Su da:

"İnsanoğluna iyilik yaramaz. Ben insanoğlunun pisliklerini paklarım, bir de yüzüme tükürürler, sen sok." demiş. (Suya tükürmek çok günahmış.)

Oradan gitmişler ilerden bir adam geliyormuş. Adama da dertlerini anlatmışlar. Adam yılanı görünce korkmuş. Avcıyı soksa kendisini de sokacak. Bir yolunu bulup yılanı kutunun içine sokmayı düşünmüş:

"Ya, yılan o kutunun içine sığar mısın sığmaz mısın?" bir deneyelim diyerek, yılanı kutunun içine tekrar sokmuşlar. Ağzını kapatıp, denize atmışlar. Yılan yine "Yandım yandım!" diye bağırmış. İnsanoğluna, insandan başka dost olmazmış.

Sedef Üstündağ¹¹

¹¹ Kumdanlı Kasabası, 68 yaşında, Okur yazarlığı yok, Ev hanımı

10. Topal Horoz

Bir varmış, bir yokmuş... Bir horoz altın bulmuş. Altını ihtiyar bir kadına vermiş. Sonra kadından altınını istemiş. Kadın vermeyince oradan küsüp gitmiş. Giderken bir arı rastgelmiş:

"Nereye gidiyorsun horoz arkadaş?"

"Küstüm gidiyorum."

"Ben de seninle geleyim mi?"

"Yorulmazsan düş arkama." demiş. Giderlerken arı:

"Ben yoruldum."

"Hap g...m, hup g...m, şu arıyı yut g...m." demiş horoz..

Biraz daha gitmiş, önüne bir sel çıkmış:

"Nereye gidiyorsun horoz arkadaş?"

"Küstüm gidiyorum."

"Ben de seninle geleyim mi?"

"Yorulmazsan düş arkama." demiş horoz. Giderlerken sel:

"Ben yoruldum."

"Hap g...m, hup g...m, şu seli yut g...m." demiş.

Biraz daha gittikten sonra, bir canavar rastgelmiş:

"Nereye gidiyorsun horoz arkadaş?"

"Küstüm gidiyorum."

"Ben de seninle geleyim mi?"

"Yorulmazsan düş arkama." demiş horoz. Giderlerken canavar:

"Ben yoruldum."

"Hap g...m, hup g...m, şu canavarı yut g...m." demiş.

Onları yanına aldıktan sonra geri dönmüş. Kadına:

"Hanım aba şu altınımı ver."

"Seni tanalayasınca seni fırına atayım da bir yan." demiş. Horozu fırına atınca, horoz seli çıkartmış. Fırını söndürmüş. Horoz oradan kurtulunca kadın:

"Seni hayvanların altına koyayım da, seni ezsinler öldürsünler." deyip hayvanların içine atmış. Horoz orada canavarı çıkartmış. Canavar bütün hayvanları kırmış geçirmiş. Horoz oradan da kurtulunca kadın:

"Seni tanalayasıca seni! Donunun içine koyayım da orada dur." demiş. Donunun içine sokmuş. Horoz orada arıyı çıkarmış. Arı kadının her tarafını sokunca, kadın:

"Al şu altınını da cehennem ol git." demiş.

İsmihan Gökmen¹²

¹²Körküler Kasabası. 55 vasında. Okur vazar. Ev hanımı

11.Şahmeran

Bir varmış, bir yokmuş... Bir oduncu varmış. Her gün arkadaşlarıyla oduna gidermiş. Başka hiçbir işe yanaşmazmış. Bir gün odundan gelirken yağmur yağmış. Bir kayanın altına sığınmışlar. Orada ağzı kapaklı bir taş sekisi varmış. Ağzını açıp bir bakmışlar ki ağzına kadar bal doluymuş. İki arkadaşıyla beraber oradaki balı sata sata zengin olmuşlar. Kuyudaki bal bitince, arkadaşları kuyuya inip dibini sıyırmasını istemişler. Oğlan kuyuya inince, arkadaşları kuyunun kapağını kapatıp oradan gitmişler. Oğlan kuyunun içinde kalmış. Elindeki bıçakla kuyunun duvarını oymaya başlamış. Orayı oyarken aydınlık bir yer açılmış. Oradaki mahlûkların üst yanları insan, alt tarafları yılanmış. Orada, yılanlar padişahı Şahmeran yaşarmış. Şahmeran:

"Eyvah, bu insanoğlu buraya tattıysa, bizim sonumuz gelmiştir." demiş. Ama oğlanın sırtını sıvazlamış, elinin izi kalmış orada. Çocuk orada az durmuş, uz durmuş, çok durmuş, Şahmerana:

"Gayri beni çıkar buradan, ihtiyar anam var onu özledim."

"Ben seni çıkartırım, çıkartmasına da, sen beni öldürtürsün."

"Niye öldürteyim seni. Sen, beni bu kadar yılanın içinde öldürmedin de..."

Bunun üzerine Şahmeran, oğlanı dünya yüzüne çıkarmış.

Orada da padişah hastalanmış, Şahmeranın etini yerse iyi olacakmış. Bir dellal ünletmişler:

"Herkes gelip şu hamamda yünecek" demişler. Oğlan, önce gitmemiş. Zaten oğlanın sırtındaki izi arıyorlarmış. Oğlanı da zorla hamama sokmuşlar, sırtındaki izi görmüşler:

"Sen Şahmeranın yerini biliyorsun, onu bulup getireceksin" demişler.

Oğlan "Bulurum, bulamam" derken, Şahmeranın yanına varmış:

"Seni ele vermezsem beni öldürecekler. Sen bari öldür." deyince, Şahmeran:

"Gidelim kuyruk tarafımı sen ye, baş tarafımı padişah yesin" demiş.

Bütün zehirini baş tarafına yılmış. Padişah, Şahmeran'ın baş tarafını
yiyince hemen oracıkta ölmüş. Kuyruk tarafını yiyen oğlan, oraya hükümdar olmuş.

Halil Göde¹³

¹³Körküler Kasabası, 88 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.

12. Balığın Minnettarlığı

Vaktin birinde bir Bey ve bir oğlu varmış. Bu Bey, oğlunu büyütmüş, yetiştirmiş, okutmuş. Ata binmeyi, kılıç kuşanmayı öğretmiş ve bir gün demiş ki:

"Oğul, seni evlendimeyi düşünüyoruz ne dersin." oğlan da:

"Hayır baba, ben şimdi evlenmek istemiyorum. Ben evleneceğim zamanı söylerim." demiş ve öylece geçiştirmiş.

Aradan ay geçmiş, gün geçmiş, babası hastalanmış, yatağa düşmüş. Doktorlar derdine derman bulamamışlar. Bey: "Bana Çin'den hekim getirtin." deyince Çin'den hekim getirtmişler. Çin'den gelen hekim, muayene yaptıktan sonra:

"Beyim denizde yeşil bir balık türü var. Bu balığın kanıyla seni tedavi edeceğim ve kurtulacaksın." demiş.

Bey hemen oğluna emir vermiş. Hekimle birlikte denize varıp yeşil balığı tutmuşlar. Beyin oğlu yeşil balığı eline alıp, denize geri salıvermiş ve hekime:

"Eğer babam bu yeşil balığın kanıyla tedavi olup iyi olacaksa, hemen ölsün." demiş.

Boş dönüp gelmişler. Hekim, Bey'e, balığı yakaladıklarını, fakat oğlunun onu denize geri bırakıp, "Babam bu balığın kanıyla iyi olacaksa hemen ölsün" dediğini söylemiş. Bey, bunun üzerine oğlunu hemen oradan sürgün etmiş.

Oğlan, oradan bir gemiye binip, Çin padişahının ülkesine sürgüne gidiyormuş. Gemide giderken, geminin direğinde bir insan görmüş:

"Arkadaş gel yol arkadaşı olalım, ben de yalnızım." demiş.

Direkteki adam aşağıya inmiş ve:

"Arkadaş, ben senin yanına geldim ama sana bir şartım var. Ne kazanırsak ortak olacağız" demiş.

Beyoğlu, teklifi kabul etmiş. Deniz yolculuğu biterken, Beyoğlu'na:

"Ben burada, sen dönünceye kadar duracağım. Yalnız, sakın ha, vardığın yerde benden izinsiz bir şey yapma" demiş.

Beyoğlu, Çin padişahının huzuruna çıkmış. Çin padişahı "Hoşgeldin evlat" deyip derdini sorunca:

"Sizi çok iyi tanıyan bey babam beni buraya sürgün etti. Sizlerin kabulünü dilerim." demiş.

Çin padişahı, Beyoğlu'nu kabul etmiş ve kızıyla nişanlanmasını istemiş. Bunun üzerine oğlan:

"Benim gemide bir arkadaşım var. Teklifinizi varıp ona söyleyeyim. Ondan sonra size cevap vereyim." demiş ve gemideki arkadaşının yanına gelip olanları ona anlatmış. Arkadaşı:

"Tamam, yalnız gerdek gecesi başınızda olacağım. Şimdi haydi git ve kabul et." demiş.

Oğlan gitmiş, padişahın teklifini kabul etmiş. Hemen düğün hazırlıkları başlamış. Davullar zurnalar çalınmış ve düğün bitmiş. Oğlan gerdeğe gireceği zaman arkadaşı gelmiş. Fakat, gelinle damat gerdeğe girmemişler, uyuyakalmışlar. Arkadaşı bunların başında bekliyormuş. Kızın ağzından çıkan bir yılan, oğlanın ağzına gireceği anda, arkadaşı kılıcını yılanın boynuna vurup kellesini alıp, çantasına koymuş. Yılanın geri kalan kısmı, tekrar gelinin midesine çekilmiş. Padişah, bundan önce de iki tane damat edinmiş ve ikisini de gelinin midesinden çıkan bu zehirli yılan öldürmüştü. Sabah olunca, damadın ölmediğini gören ahali, padişaha müjde vermişler. Padişah herkesi ödüllendirmiş.

Bu arada Beyoğlu'nun babası ölmüş, ve eve geri dönmesi için elçi yollanmış. Bunun üzerine oğlan, padişahın izin almış. Padişah, kızıyla damadını gemiye kadar uğurlamış ve onları yolcu etmiş. Arkadaşı yolda giderlerken:

"Arkadaş ne kazanırsak ortak demiştik. Sana bir hanım kazandık. Şimdi bunu bölüşeceğiz." demiş. Beyoğlu:

"Bölüşelim." demiş.

Kızın bir elinden arkadaşı, bir elinden de Beyoğlu tutmuş, arkadaşı kılıcını çekip de kızın boynuna vuracak gibi olunca, gelin korkmuş ve midesine çekilen yılanın gövdesi de gelinin ağzından dışarı çıkıp yere düşmüş. Arkadaşı:

"Tamam ikiniz de kurtuldunuz. Çin hekimiyile gelip denizden yeşil bir balık yakalayıp, babanın tedavisinde kullanacaktınız. Sen, eğer benim babam bu

balığın kanıyla iyi olacaksa hemen ölsün deyip, balığı denize bırakmıştın. İşte o yeşil balık benim." deyip, aynen yeşil bir balık olup, denize kendisini bırakmış.

Beyoğlu da eşiyile birlikte babasının sarayına gelip tahta oturmuş. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.

Mehmet Demiralay¹⁴

¹⁴Tokmacık Kasabası, 55 yaşında, İlkokul, Çiftçi.

13.Şeytanların Hasbihali

İki arkadaş, bir köyden bir köye istenmeye gitmişler. İstenmişler istenmişler, torbaları dolmuş. Dönüşte üç aylık yol yürüyeceklermiş. Bir yerde oturmuşlar. Küçüğün torbasındaki ekmeği yemişler ve beş on gün yürümüşler. Sonunda küçüğün dizleri açlıktan tutmaz olmuş:

"Arkadaş ekmeği yiyelim." demiş. Öbürü de:

"Hani ekmeği?"

"Sen benimkini yediydin ya!"

"Yedirmeyeydin aklın nerdeydi?". Gide gide küçük çocuğun dermanı kesilmiş. Bir suyun başında durmuşlar. Büyük:

"Gözünün birini oy bana ver de sana ekmeği vereyim." demiş. Küçük, gözünün birini oymuş vermiş. Al kan içinde karnını doyurmuş. Biraz gittikten sonra, çocuk yine acıkmış. Bir değirmen arkında oturmuşlar. Büyük, çocuğun öbür gözünü de oydurmuş. Çocuk bir daha karnını doyurmuş. Büyük oğlan, onu orada koymuş gitmiş.

Küçük, bir gözü görürken arkada suyun aktığını görmüşmüş. Gide gide su değirmeninin çukuruna girmiş. O zaman bir kuş gelip, çocuğun eline kanadını vermiş. Çocuk, bismillah deyip kuşun kanadını tutmuş. Kuş çocuğu alarak, değirmene getirip, bir sepetin içine oturtmuş. Akşam olunca değirmene şeytanlar birikmiş. Şeytanlar, kendi aralarında konuşmaya başlamışlar:

"Süpürgeye koyduysak bismillahsız hep gitmiş değirmene. Falanın evinde peynir tuluğu var bismillahsız, getirin. Falanın evinde yağ tuluğu var götürün." şeytanın biri demiş ki:

"Bu insanoğlu kör oluyor. Falanın küllüğünde bir kazma vursa güldür güldür su var. İki kazma vursa iki küp altın var. Bu insanoğlu iki kazma vurup da bu paraları harcamıyor." demiş. Biri de:

"Len insanoğlunun kör olduğu ortada. Kuş yuvasının üstünde oturup duruyor. Altındaki kuş tüyünü bir çalsa gözü açılacak." demiş.

Oğlan bunları iyice duyuyor, dinliyor. Bu lafların üzerine kalkmış. Kuş tũyũnũ gũzũne çalmış, gũzleri açılmış. Yeşil yeşil gũzly bir oğlan olmuş. Oradan çıkmış, bir komşu kapısı çalmış. Bir kazma istemiş:

"şurayı eşip kendime bir ev yapacağım." demiş. Kadın:

"Ben de yardım edeyim." demiş. Oğlan, bir eşmiş gũldũr gũldũr su çıkmış. Biraz daha eşince, u kũp para çıkmış. Gitmiş her yerden usta getirtmiş. Oraya bũyũk bir saray yaptırmiş. Evlenmiş, oru çocuğu olmuş. Aradan bir zaman geçmiş. Gũzũnũ oyan arkadaşı kapısına istenmeye gelmiş. Birbirlerini tanımışlar. Oğlan kũr olduktan sonra başından geçenleri anlatmış:

"Sakin bismillah deme ha!" demiş. Bũyũk oğlan:

"Aman gidelim, sen de benim gũzlerimi oy." demiş. Değirmene gitmişler. Oğlanın gũzlerini oymuş. Oğlan, bismillah demeden, gitmiş sepete oturmuş.

"Sen de orada otur, akşam olunca şeytanlar gelir." demiş. Akşam olmuş, değirmen ağzına beraber şeytan dolmuş. şeytanlar, oğlanı orada bulmuşlar. Sabaha kadar eğlence etmişler, ağzını yũzũnũ arpmışlar. Sabah olunca, değirmenin ũnũne koyvermişler. Kũũk ocuk, sabah namazından çıkınca, baksa ki, arkadaşı yarı diri değirmenin kapısında:

"Ah, sen benim gũzlerimi oyduydun. Bunun da intikamını aldım. Besmelesiz yapılan her iş insanın başına bela olur." demiş.

Sedef Őstũndađ¹⁵

¹⁵Kumdanlı Kasabası, 68 yaşında, Okur yazarlığı yok, Ev hanımı.

14. Tembel Keloğlan

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken eski hamam içinde, deve tellal iken, sinek berber iken, bir varmış, bir yokmuş...

Köyün birinde tembel mi tembel, işe güce yaramayan bir Keloğlan varmış. İki tane de abisi varmış. Abileri evlenmiş, çor çocuk sahibi olmuşlar. Bir de yaşlı anneleri varmış.

Yengeleri bir gün çamaşır yıkarlarken, suları bitmiş, Keloğlan'a:

"Haydi bize su taşıyiver."

"Aman kendi suyunuzu kendiniz taşıyın."

"Eh keyfine Keloğlan. Ağaların pazara fındık fıstık almaya gittiler. Suyu getirmezsene sana vermeyiz." demişler

Keloğlan da, fındık fıstığı çok severmiş. Fındık fıstık lafını duyunca suyu doldurmaya gitmiş. Dereye varıp, tam suyu dolduracağı sırada bir balık suyu bulatmış. Suyun bulandığına kızan Keloğlan, paçalarını sıvamış balığı yakalamış. Tam öldürecekmiş ki balık dile gelmiş:

"Aman Keloğlan, zaman Keloğlan, beni bırak senin her istediğin olur."

"Bırak canım, sen bir mahluksun, ben bir insanım. Senin demenle benim her istediğim olur mu hiç."

"Olur. İstersen dene. Beni sal, 'Balık dediğin olsun' dediğin zaman her isteğin yerine gelir." demiş. Keloğlan bunun üzerine balığı bırakmış. Denemek için:

"Balık dediğin olsun, kovalar su ile dolsun." demiş. Kovalar su dolmuş. Keloğlan:

"Balık dediğin olsun, kovalar evin yolunu tutsun." demiş. Kovalar sallana sallana eve doğru gitmeye başlamış. Keloğlan da arkalarından elini g..ne koymuş ıslık çala çala eve gelmiş. Yengeleri kovaların kendi halinde geldiğini görünce çok şaşırılmışlar. Keloğlan gelince:

"Balık dediğin olsun, kovalar kazana dökülsün." demiş. Kovalar kazana dökülmüş. Akşam olunca Keloğlan, eve girmiş yatmış. Yengeleri:

"Keloğlan, yakacak hiç odun kalmamış. Haydi odun kes gel." demişler. Keloğlan, oflaya puflaya çıkmış. Hiç at falan koşmadan, arabaya binmiş:

"Balık dediğin olsun, araba ormanın yolunu tutsun." demiş. Araba hızla ormana doğru ilerlemiş Keloğlan bağıryormuş:

"Kaçın önünden çiğnerse karışmam." diye. Araba ormana varmış durmuş. Keloğlan:

"Balık dediğin olsun, araba odunla dolsun. Köyün yolunu tutsun." demiş. Araba odunla dolmuş. Hızla köye dönerken, ihtiyar bir kadın Arabanın önünden kaçamayınca çiğnemiş. Keloğlan eve gelmiş.

O ihtiyar kadının da bir oğlu varmış. Anasını çiğneyen Keloğlan'ı padişaha şikayet etmiş:

"Hünkarım, bizim köyde bir tembel Keloğlan var. Arabaya at koşmadan oduna gitmiş. Araba hızla ormandan gelirken anamı çiğnemiş. Ben bundan şikayetçiyim." demiş

Padişah saray zaptiyesini Keloğlan'ın evine göndermiş:

"Gidin bu Keloğlan'ı alın gelin." demiş. Zaptiye çavuşu yanına bir manga asker alıp Keloğlan'ın evine varmış:

"Padişahın emri var seni götüreceğiz."

"Haydi be sen de kim oluyorsun da, ben seninle geleceğim" deyince, zaptiye çavuşu askerlerle beraber Keloğlan'ı yakalamak istemiş. O zaman Keloğlan:

"Balık dediğin olsun, bunlar birbirini dövsünler" demiş. Zaptiye erleri kendi aralarında kavga etmeye başlamışlar. Kan revan içinde kalmışlar. Saraya padişahın yanına gelince. Padişah:

"Ne oldu size böyle?"

"Padişahım durum böyle böyle... Senin bildiğin gibi bir adam değil. Ne olduğunu bilemedik, birbirimizi dövdük."

"Allah sizin belanızı versin. Bir Keloğlan'ı yakalayıp getiremediniz. Bana baş vezirin yardımcısını çağırın. Yanına bir bölük asker alıp şu Keloğlan'ı yakalayıp getirsin." demiş.

Baş vezirin yardımcısı, Keloğlan'ın fındık fıstığı çok sevdiğini öğrenmiş. Keloğlan'ın yanına varıp:

"Seni götürmeye geldim. Padişahım senin findığı fıstığı çok sevdiğini duymuş, bir sürü findık fıstık getirtti. Onu da yiyecek kimse yok. Seni çağırıyor."

"Siz gidin ben arkadan gelirim."

Vezir, askerlerle birlikte geri dönmüş. Keloğlan'ın karyolası tangır tangır, onların yanından geçmiş. Onlardan önce saraya varıp, padişahın karşısına kurulmuş. Padişah bir bakıyor kılıksız, kıyafetsiz, cılız bir çocuk. Padişah:

"Bu mu sizin methettiğiniz Keloğlan?"

"Padişahım bunu böyle görme. Buraya kadar karyolasıyla, yata yata geldi."

Getirin şu findığı fıstığı yesin diyor. Keloğlan findık fıstık yerken padişah sormuş:

"Sen böyle böyle... Hayvan koşmadan araba sürmüşsün. Kadın çiğnemişsin. Nasıl yaptın bunu?"

"Orası söylenmez."

Bu arada padişahın kızı da Keloğlan'ın nâmını duymuş bir köşeden bakıyormuş. Keloğlan kızı görünce aşık olmuş. Diyor ki:

"Balık dediğin olsun, padişahın kızı benden hamile kalsın."

Keloğlan bırakıp gittikten sonra kızın karnı büyümeye başlamış. Padişah kızını doktorlara göstermiş:

"Bu nasıl olur benim kızım erkek yüzü görmedi." demiş. Doktorlar:

"Onu kızın bilir." demişler. Padişah kızını sıkıştırmış:

"Bu nasıl oldu?" diye. Ama kızın da hiç bir şeyden haberi yok. En sonunda kızını saraydan kovmuş. Kız saraydan çıktıktan sonra, sora sora Keloğlan'ı bulmuş:

"Ey Keloğlan bu belayı başıma sen sardın, sen temizle." demiş.

"İyi o zaman ben de seni Allah'ın emriyle alırım, var mı bundan ötesi"

Padişahın kızıyla Keloğlan evlenmişler. Aradan zaman geçtikten sonra, bunların çocukları dünyaya gelmiş. Bir vakit geçtikten sonra padişah, kızını özlemiş:

"Galiba haksızlık yaptım, gideyim şunu bir bulayım" deyip düşmüş yollara. Sora sora kızını Keloğlan'ın yanında bulmuş:

"Kızım durumun nasıl?"

"Eh işte iyi." deyince, kızıyla Keloğlan'ı beraberinde götürüp saraya yerleştirmiş:

"Artık burada yaşayacaksınız." demiş.

Gel zaman git zaman, padişah iyice ihtiyarlayıp, devlet işlerini yürütemez hale gelmiş. Orada da padişah seçimle iş başına geçermiş. Bir güvercin uçurlar kimin başına konarsa, o padişah olurmuş.

Güvercini uçurmuşlar. Güvercin uçmuş, uçmuş, dönüp gelip, Keloğlan'ın başına konmuş. Hayır bu olmaz deyip, kuşu bir daha uçurmuşlar, yine Keloğlan'ın başına konmuş. Üçüncüde de Keloğlan'ın başına konunca, Keloğlan'a, "Geç bakalım." deyip, tahta oturtmuşlar. Keloğlan, padişahın kızıyla orada mutlu bir şekilde yaşayıp gidiyormuş.

Halil Demirci¹⁶

¹⁶Körküler Kasabası, 53 yaşında, İlkokul, Çiftçi.

15. Dipsiz Kuyu

Zamanın birinde bir padişahın üç oğlu varmış. Bir bahçeleri varmış. Bu bahçedeki tek elma ağacında senede bir tek elma olurmuş. Buna da bir dev alışmış. Tam olgunlaştığı vakit gelip, alır gidermiş.

Senenin birinde padişahın büyük oğlu. "Bu sene ben bahçede elmayı bekleyeceğim." deyip, bahçeye gitmiş. Elmayı beklemeye başlamış. Bahçenin bir kenarına saklanmış. Beklerken, ortalığı bir boz duman bürüyüp geçmiş. Arkasından bir boz duman daha bürümüş, geçmiş. Üçüncü olarak bir kara duman gelip geçmiş. Bu arada, dev gelip elmayı alıp gitmiş. Oğlan, korkusundan donuna işeyip, oradan kaçmış.

Ertesi sene olunca ortanca oğlan "Ben bekleyeceğim." deyip, bahçeye giderek bir köşeye saklanmış. Oğlan beklerken dev aynı şekilde bir kara dumanın içinde gelince o da donuna işeyip kaçmış.

Daha sonraki sene küçük oğlan beklemeye gitmiş. Küçük oğlan ağalarından cesurmuş. Kur'an'ını, okunu, yayını alıp bahçede bir gül ağacının içine saklanmış. Başlamış Kur'an okumaya. Bu arada boz dumanlar gelip geçmiş. Dev, kara duman içinde gelip, tam elmaya uzanacağı zaman, oğlan okunu atarak, devi serçe parmağından yaralamış. Dev parmağının acısından, elmaya falan bakmadan kaçıp gitmiş. Oğlan da saklandığı yerden çıkıp, elmayı alıp babasına getirmiş. Ağalarına da:

"Haydi, ben bu devi yaraladım. Şimdi bunu öldürmezsek bize musallat olur. Bulup öldürelim." demiş.

Üç kardeş, atlarına binip, düşmüşler yola. Bahçeye gelerek, kan izlerini takip ede ede büyük bir çöl ovada bir kuyunun başına gelmişler. Devın kan izleri oradan aşağıya iniyormuş.

Devin de nefesi, içeri çektiği zaman üşütürmüş. Dışarıya verdiği zaman yakarmış. Büyük oğlan:

"Ben kuyuya ineceğim, ama yandım dedikçe de çekin, dondum dedikçe de çekin." demiş. Büyük oğlanı içeriye sallamışlar. Oğlanı biraz salladıktan sonra "Yandım, dondum!" diye bağırınca yukarıya çekmişler.

Aynı şekilde ortanca oğlan da kuyuya inmiş. O da "Yandım, dondum!" diye bağırınca, onu da yukarıya çekmişler.

Küçük oğlan: "Beni yandım dersem de sallayın, dondum dersem de sallayın." deyip, kuyudan aşağıya sallanmış. Küçük oğlan, yandım dediyse de dondum dediyse de sallamışlar. Kuyunun dibine inmiş.

Kuyunun dibine indikten sonra, bir kapı görmüş. Kapıyı açtığında bir kız orada halı dokurmuş. Bir kapı daha açmış, oradaki kız da kilim dokurmuş. Bir kapı daha açmış, o kız da zili dokurmuş. Zili dokuyan küçük kız:

"Hoşgeldin yiğit."

"Hoşbulduk bacım."

"Niye geldin buraya?"

"Devin peşinden."

"O dev bizi dışarıdan getirdi buraya hapsetti. Şimdi parmağı yaralı geldi, çok öfkeli. Görürse seni de öldürür bizi de öldürür."

"Ben de onu öldürmeye geldim."

"Peki neyle öldüreceksin?"

"Kılıç ile."

"Senin kılıç ona kar etmez. Ben sana bir kılıç vereyim, onunla öldür. Yalnız bir kere vuracaksın. Dev, o zaman 'er isen bir daha vur' der. Sakın bir daha vurma. 'Bende erlik birdir dersin' dev o zaman ölür. Ama dikkat et, devin gözleri açıksa uyuyordur. Kapalıysa uyanıktır."

Oğlan, devin yanına varmış. Devi uyuyorken yakalamış. Kılıcını devin kafasına geçirince, dev:

"Er isen bir daha vur."

"Bende erlik birdir." demiş.

Devi orada ölü halde bırakıp, yükte hafif nesi varsa toplayıp, kızları da yanına alarak, kuyunun ağzına gelmiş:

"Çek bakalım, büyük birader bu senin nasibin." deyip, büyük kızını ipe bağlamış. Ortancaya da ortanca kızını bağlayıp, yukarı çektiirmiş.

Küçük kız:

"Ağaların senin ipini keserler. Seni burada bırakırlar. Önce sen çık, sonra beni çekersin. Şayet seni burada bırakacak olurlarsa, şu iki tüyü al. Bu iki tüyü birbirine çalınca, biri siyah, biri beyaz iki koç gelir. Eğer siyah koça binersen, yedinci kat yerin altına gidersin. Eğer beyaz koça binersen, kuyunun ağzına çıkarsın." demiş. Oğlan:

"Hayır ağalarım böyle bir şey yapmaz." deyip kızı bağlamış. Kız yukarı çıkınca, ağaları bakmışlar ki, bu kız ikisinden de güzel, oğlanın ipini kesmişler. Oğlan kuyuda kalmış.

Bunun üzerine oğlan tüyü tüye çalmış. İki koç tokuşarak gelmiş. Oğlan, beyaz koça binince kuyunun ağzına çıkmış. Kardeşleri bir şey diyememişler. Kızları atlarının tergisine alıp düşmüşler yola.

Giderlerken, küçük oğlan yolda gördüklerine, "Buyurun çorbayı bizim sarayda içelim." dermiş. Derken, yolda bir dervişe rastlamışlar. Büyükler selam verip geçmişler. Küçük:

"Selamunaleyküm derviş baba, buyur çorbayı bizim sarayda içelim."

"Hey yavrum, benim atım da total, kendim de totalım. Siz gidin ben ardınızdan yavaş yavaş gelirim." demiş. Dervişin adı Bostancı Köse'ymiş.

Oğlanlar biraz gittikten sonra, Bostancı Köse atına binip, bir kamçı vurunca, at havaya çıkmış. Küçük oğlanın tergisinden kızı alıp gitmiş.

Oğlanın da üç kız kardeşi varmış. Bu kızların birini, kuşlar padişahına, birini, yılanlar padişahına, birini de devler padişahına vermişler. Oğlan Bostancı Köse'nin arkasından, büyük kız kardeşinin yanına gelmiş. Bakmış ki dağın tepesinde bir saray. Kapısını bir türlü bulamamış. Kız kardeşi, yukarıdan kardeşini görünce bir ip sallayıp onu içeriye almış:

"Sen buraya nasıl geldin? Şimdi eniştten gelirse seni yer. Gel seni elma yapıp dolaba saklayayım." deyip, dolabın içine saklamış. Dev gelince:

"İnsan eti koktu."

"Kim gelecek buraya?"

"Eğer kardeşlerinden gelen olduysa, büyükse yerim, ortancaysa yerim, küçükse başımın üstünde yeri var."

"Küçük kardeşim geldi" deyip, kardeşini dolaptan çıkarmış. Dev, oğlana:

"Söyle bakalım birader derdin ne?"

"Enişte derdim böyle böyle..."

"Oğlum sen bundan vazgeç. Ona, Bostancı Köse derler. Onun yerini kimse bilmez. Gel, ben sana dilediğin kızı getireyim."

"Hayır ben onu bulacağım."

"Haydi o zaman yolun açık olsun. Buradan üç ay ötede ortanca enişten var. Belki o bilir." deyip uğurlamış.

Oğlan, üç ay sonra yılanlar padişahı olan eniştesinin yanına varmış. Onunla da aynı şekilde konuştuğundan sonra, oradan da ayrılıp, üç ay ötede olan küçük eniştesi, kuşlar padişahının yanına gelmiş.

Küçük eniştesinden de bir cevap alamayan oğlan, oradan da ayrılıp, az gitmiş, uz gitmiş. Giderken bir yüce dağın tepesine çıkmış. Oradan bakarken, ovanın düzündeki bir kara çadır görmüş. Atını çadırın olduğu yere sürmüş. Çadırın içine girince kızı orada görmüş. Köse de ilerde bostan çapalarmış. Oğlan Köse görmeden kızı alıp kaçırmış. Onlar kaçarken Köse'nin atı kişneyerek haber vermiş. Köse:

"Ne oldu atım?"

"Kız gidiyor."

"Gitsin, şimdi getiririm." deyip, biraz daha bostan çapaladıktan sonra ata binip, arkalarından yetişmiş. Oğlana bir tokat vurup kızı alıp geri çadıra koymuş.

İkinci seferde de at haber verince, oğlan, kızı kaçıramamış. "Bu at olduğu müddetçe Köse'nin elinden kurtulamayacağız" demişler. Kız:

"Bu atı kim geçerse onu ben bir öğreneyim, ondan sonra kaçalım" demiş. Akşam olunca kız suratını asmış. Köse:

"Ne oldu? Sen, dün neşeliydin."

"Niye asmayayım. Senin bu atını kim geçer? Bir anlatmazsın."

"Bunu falan yerde bir padişah var. Onun ahırında bir at vardı. Bu onun tayıydı. Üç günlükken aldım kaçtım. Anca bunu yense yense anası yener. O da şimdiye ölmüştür." demiş.

Sabah olunca kız, Köse'nin anlattıklarını oğlana anlatmış. Oğlan düşmüş yola. Varmış, o padişahı bulmuş:

"Padişahım, ben senin atlarını güdeceğim" deyip, orada at çobanı olarak işe başlamış. Oğlan, orada çobanlık yaparken, Köse'nin dediği atı bulmuş. At bakımsızlıktan ölmek üzereymiş. Bu atın üzerine düşmüş. Bakımını yapmış, tımarlamış. Kırk gün içerisinde hem at çobanlığı yapmış, hem de o ata özel bir bakım yapıp, atı iyi bir hale getirmiş. Kırk gün sonra padişahın izin isteyip, o atı da hediye olarak alıp, oradan ayrılmış.

Köse'nin çadırına gelip, kızını alıp kaçırmış. Köse'nin atı yine haber vermiş:

"Kız gidiyor." diye. Köse atına binip tekrar arkalarına düşmüş. Tam yakalayacağı sırada, oğlanın atı, tayına:

"Ey yavrum, seni bu Bostancı köpeği üç günlük tayken elimden aldı kaçtı. Seni doya doya emziremedim. Evlatlığımı yap gayri." demiş.

Tay bu lafları duyunca, havaya doğru yükselip, biraz çıktıktan sonra bir silkelenmiş, Köse'yi üstünden düşürmüştü. Köse, yere düşünce ölmüştü. Tay da anasının yanına gelip, kızını üstüne almış. Hep beraber memleketlerine doğru yola düşmüşler. Memleketlerinin kıyasına geldiklerinde bir çadır kurup orada yatmışlar. Bunlar çadırda yatarken bir ejderha gelip çadırın kapısına yatmış. Oğlan uyandıktan zaman bir bakmış ki, kapıda bir ejderha yatıyor, çıkmaya imkan yok. Ejderha:

"Bak sana bir sorum var. Eğer cevaplarsan, kız da senin atlarda, eğer cevaplayamazsan, seni öldürürüm."

"Söyle bakalım."

"Sinan güle neyledi?"

"Gül sinana neyledi?"

Oğlan: "Ben öğreneyim geleyim." demiş ve oradan ayrılmış. Oğlan giderken bir değirmenciye rastlamış. Değirmencinin saçları bembeyazmış.

:"Selamunaleyküm."

"Aleyküm selam."

"Amca, sana bir sorum var. Bunu mümkünse bir izah et. Gül Sinana neyledi, Sinan güle neyledi?"

"Oğlum, ben bilemedim. Ama buradan bir ay ötede ortanca ağabeyim var. Git ona sor."

Gitmiş ona sormuş. Onun da saçları ala kırılmış. O da

"İki ay ötede benim büyük biraderim var. O belki bilir" demiş

Oraya gitmiş. Onun saçları simsiyahmış. O adam:

"Ben de bilmiyorum ama, çaresini sana söyleyeyim. Şu yüzüğü al. Falan şehre var. Orada Sinan Ağa diye birisi var. Ona sor. O anlatır. Yalnız sana bunu anlattıktan sonra seni öldürür. Seni bir odaya götürür. Götürürken o kapıları kitlerken, sen de pencereleri aç. En sonunda hikayeyi anlatıp da, 'Hadi şimdi seni keseceğim' dediği zaman, 'İki rekat namaz kılayım ondan sonra kes' dersin. Sağa selam verip de, sola selam vereceğin zaman yüzüğü ağzına atıver. O zaman bir kuş olur pencereden kaçır gidersin" demiş.

Oğlan, oradan ayrılmış. Sinan Ağa'yı bulmuş. Sinan Ağa:

"Oğlum benim adım Sinan, karımın adı da Gül'dü. Benim sandığımda yeşil bir kamçı vardı. Kamçıyı bana bir vurdu eşek oldum. Bir daha vurdu köpek oldum. Yoldan geçen birini ısırınca, kendi oğlum beni dövdü. Yoldan geçen adam da 'Niye dövüyorsun o senin baban' deyince oğlum sandıktan kamçıyı aldı geldi. Bana bir vurdu eşek oldum. Bir daha vurdu tekrar insan oldum. O zaman karım da bizi koyverdi gitti."

Sinan Ağa, hikayeyi anlatıp da:

"Şimdi ben seni keseceğim." deyince, oğlanın aklına adamın anlattıkları gelmiş:

"İki rekat namaz kılayım da öyle kes."

Oğlan, namaza durup adamın dediği gibi, sağa selam verip, sola selam verdiği anda yüzüğü ağzına atıyor ve kuş olup oradan uçup gitmiş. Çadıra gelmiş. Ejderhaya cevabı vermiş. Ejderha o zaman tilsimından çıkmış ki, dünyalar güzeli bir kız:

"O Sinan Ağa, benim babamdı. O oğlan da benim kardeşimdi." demiş.

Atlara binmişler. Babasının sarayına varmışlar. O iki kıza kırk gün kırk gece düğün yapmışlar. Onlar ermiş muradına. Gökten üç elma düşmüş, birisi onların başına, birisi anlatana, birisi de dinleyenlere...

Halil Demirci¹⁷

¹⁷Körküler Kasabası. 53 yaşında. İlkokul, Çiftçi

16.Zümrüdü Anka

Bir adamın üç oğlu varmış, adam çocuklarına: "Oğlum ben fakir bir adamım, artık sizi besleyemeyeceğim. Gidin kendi kısmetinizi kendiniz bulun." demiş. Çocuklar, üçü birlikte yola çıkmışlar. Az gitmişler uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, iki ay bir güz gitmişler. Çölde bir kuyunun başına gelmişler. Kuyunun içindeki, "Su mu, altın mı elmas mı?" derken, büyük ağaları:

"Beni kuyudan içeri sallayın. Amma korkarım, yarı yolda, yandım dondum dersem, yukarı çekin" demiş. Aşağıya sallamışlar. Büyük oğlan, yarı yolda "Yandım dondum!" diye bağırınca yukarı çekmişler. Ortanca oğlan:

"Beni sallan." demiş. Sallamışlar:

"Ben de korktum, çekin yukarı." demiş. Küçük oğlan:

"Ben yandım dedikçe de sallan, dondum dedikçe de sallan. Kuyunun içinde ne varsa göreceğim." demiş. Sallamışlar küçük oğlanı. Yandım dedikçe dondum dedikçe kuyunun dibine inmiş. Bir de bakmış ki, kuyunun dibinde üç dünya güzeli kız. Oğlan:

"Siz kim oluyorsunuz?"

"Biz kim olalım, seni yaradanın kuluyuz."

"Benim iki kardeşim de dünya yüzünde var. Onlarla nişanlanabilir misiniz?"

"Dünya yüzüne çıkarabilirsen nişanlanırsın." demişler. Büyük kızı, urgana bağlamış:

"Sen büyük ağama nişanlanırsın. Çek ağa." demiş. Çekmişler. Ortanca kızı, ortanca ağası için çekmişler. En küçük kız çok güzelmiş. Onu kendine alıkoymuş. En küçük kız:

"İnsanoğlu çiğ süt emmiş, beni sana layık görmezler. Önce sen çık, ben arkadan geleyim. Yoksa ben çıktıktan sonra kardeşlerin senin ipini keserler." demiş. Oğlan:

"Hayır, benim kardeşlerim öyle bir şey yapmaz." deyip, kızı bağlamış, kız:

"Ben yukarı çıktıktan sonra senin ipini kesecek olurlarsa, bir ak koyunla bir kara koyun birbirleriyle tokuşarak gelir, ak koyuna hamle edip de kara koyuna

binme sakın, kara koyuna hamle et ak koyuna bin, dünya yüzüne çıkarsın, eğer kara koyuna binersen yerin yedi kat dibine inersin. Eğer hemen yeryüzüne çıkamazsan ve beni de başkasına verecek olurlarsa, ben senin yeryüzüne çıktığını nasıl anlayacağım?" demiş. Oğlan:

"Seni başkasına gelin ederlerse gelin esbabını sındı kesmedik, terzi dikmedik istersin. Onu kimse yapamaz, yalnız ben yaparım." demiş. Kızı urgana sarmış:

"Çekin, bu da benim kismetim." demiş. Ağaları kızı görünce çok beğenmişler. Oğlanın ipini kesmişler. Oğlan, kuyuda kalmış. Aynı, kızın dediği gibi ak koyun ile kara koyun gelmiş. Kara koyuna hamle edip de ak koyuna binecekken kara koyuna binmiş. Yedinci kat yerin altına inmiş gitmiş. Gezmiş gezmiş, dünya yüzüne çıkmanın imkanı yok. Acıkmış, susamış. Uzakta bir köy görüyormuş. Çığırış, bağırış, davul zurna sesi birbirine karışmış. Ne olduğunu bilmiyormuş. Oraya kadar yürümüş, yaklaşmış. Köyün kıyısındaki bir koca karının evine misafir olmuş. Kadın, ekmek koyuvermiş, ekmeği yemiş:

"Çok susadım nene bir de su versene." demiş. Kadının suyu yokmuş. Sularının başında bir dev varmış. Kadın evden az uzaklaşmış, bir tasın içine işemiş. Oğlana vermiş. Oğlan sidiği içince:

"Nine her şeyiniz iyi de suyunuz niye tuzlu."

"Ay benim oğlum niye tuzlu olacak? Suyumuzun başında bir dev var. Günde bir kız giydirir kuşatırız. Dev, kızı yerken biz su doldururuz. Sana ayıp olmasın diye, ben sana sidiğimi verdim"

"Orayı bana bir gösteriver nine." demiş. Kadın öne düşmüş, oğlan arkada suyun başına varmışlar. O gün de o köyde, padişahın bir tanecik kızını deve kurban vereceklermiş. Giydirmiş kuşatmışlar. Davulla zurnayla, millet ellerinde testisi bardağıyla beklerlermiş. Oğlanın elinde de bıçak varmış. Kızı, devin önüne getirmeden önce, oğlan bıçağıyla deve saldırmış. Bıçağı bir sallamış, devin kafası yuvarlanmış gitmiş. Bu arada millet su kapışırmuş. Deve kurban edilecek kız, sağ elini devin kanına basmış, oğlanın yağrısına bir damga vurmuş. O zaman millet bağrışırmuş. Padişahın kızını almak için:

"O dermiş ben öldürdüm, o ben öldürdüm. Kızını bana vereceksin." diye.

Kız ise:

"Öldüren oğlan bizim köylü değil. Ben onu gördüm, bilirim." demiş.

Padişah, kapının önüne bir ağaç diktirmiş. Milletın bütün gencini o ağacın önünden birer bire geçirmiş. Kızına:

"Şu mu, şu mu?" diye sorarmış. Kız da:

"Hayır hiçbirı değil." dermiş. Oğlan, oradan geçince kız oğlanı göstermiş:

"İşte bu oğlan." demiş. Padişah:

"Oğlum dile benden ne dilerse. Kızımı mı vereyim, mal mı vereyim?" demiş. Oğlan:

"Hayır padişahım. Bana hiçbir şey verme dünya yüzüne çıkmak için kırk davar isterim. Kırk besili davarı kesip, tuluğunun yirmisine et basıver. Yirmisine de su dolduruver. Ben senin kızını da malını da istemem." demiş. Oğlan, ordan ayrılmış. Bir ulu ağacın altına yatmış, uykuya dalmış. O ağacın altında uyurken ağaçta kuşlar çığırışmış. Büyük bir kuşun yavrularını her sene bir ejderha gelir, yer gidermiş. O sene de kuşun olmadığı bir vakit ejderha gelmiş yavruları yiyecekken, kuşların çığırışına uyanan oğlan, ejderhayı görmüş ve bıçağını çekip öldürmüş. Tekrar yatmış uyumuş. Yavrularının çığırışına gelen kuş, tam oğlanın gözlerini oyacağı sırada, yavrular dile gelip:

"Ana bizi ejderhadan bu oğlan kurtardı." deyip ejderhanın ölüsünü göstermişler. Kuş o zaman kanatlarını germiş. Oğlan, kırk gün kırk gece uyumuş. Oğlan, uyandığında bir bakmış ki, başının üstünde kara bulut gibi bir kuşun kanatları önce korkmuş, kuş:

"Korkma, sen benim yavrularımı kurtarmışsın. Ben de sana kanatlarımı gerdim. Ne güneş gösterdim, ne de yağmur. Ne derdin varsa bana söyle yapayım"

"Beni dünya yüzüne çıkarıver."

"Seni dünya yüzüne çıkarırım emme karnım aç nasıl edeceğiz?"

"Ben senin karnını doyururum." deyip, padişahıtan aldığı yirmi tuluk et ile yirmi tuluk suyu kuşun kanatlarına sarmış. Kendisi de ortaya binmiş. Kuş, kuyunun ağzına doğru havalanmış. Oğlan, kuşa gak dedikçe et, guk dedikçe su veriyormuş.

Tam dünya yüzüne çıkacakları vakit, et bitmiş. Oğlan, bacağından kopardığı bir parça eti kuşun ağzına vermiş. Kuş, son verilen etin insan eti olduğunu farkederek yememiş. Dilinin altına saklamış. Dünya yüzüne çıkınca oğlana:

"Haydi bir yürü." demiş. Oğlan, kuşun üstünden inmiş. Yürümeye çalışmış, yürüyememiş. O zaman kuş, damağının altından oğlanın kestiği parçayı çıkarıp yerine yapıştırmış. Oğlan da yürümeye başlamış. Kuş, sonra kanadından iki tüy kopartıp oğlana vermiş:

"Bu tüyleri birbirine çaldığın zaman her derdine çare bulunur." demiş ve kuyunun içine inmiş, gitmiş.

Yeryüzünde kardeşleri, onun olan küçük kızı büyük bir paraya bir padişaha satmışlar. Kendileri nişanlılarıyla düğün yapmışlar. Küçük kızın, padişahla düğün hazırlığı başlamış. Kız, padişahın gelin esbabını sındı kesmedik, terzi dikmedik istemiş. Padişah, bütün alimleri ulemaları başına çağırılmış. Kızın isteğini yerine getirmelerini istemiş. Fakat kimse bu isteği yerine getirememiş.

"Böyle bir gelinliği kim dikebilir?" diye tellal ünletmişler. Oğlan, oraya gelmiş. Tüyü tüye çalmış. Hiç el değmeden gelin esbabını kıza giydirmişler. Kız, o zaman oğlanın kuyudan çıktığını anlamış. Oğlanla buluşup bütün olanları bitenleri padişaha anlatmışlar. Padişah, büyük oğlanları yanına çağırıp cellat ettirmiş. Küçük kızla oğlana kırk gün kırk gece düğün etmişler. Onlar ermiş muradına, biz çikalım kerevetine.

Satı Şahan¹⁸

¹⁸Körküler Kasabası. 52 yaşında. Okur yazar, Ev hanımı

17. Avcının Oğlu

Bir varmış, bir yokmuş... Bir avcı varmış, ömrü avlan geçmiş. Karısı:

"Şu avı artık boşla."

"Bir yerde bir tavşan var. Onu da vurup gelip boşlayacağım."

Ava gitmiş, o tavşanı da vurup gelip avı boşlamış. Üç beş güne varmadan hastalanıp ölmüş. O avcının da bir tek oğlu varmış. Oğlan büyüyünce, arkadaşları:

"Ava çıkalım." demişler. Çocuk:

"Benim silahım yok." dediyse de babasının silahının olduğunu, anasından o silahı istemesini söylemişler. Oğlan, silahı anasından istemiş. Anası da:

"A yavrum babanın silahı var emme kimseye göstermememi söyledi." dediyse de yalvar yakar silahı anasından almış. Arkadaşlarıyla birlikte ava çıkmışlar. Balkan'a karışmışlar. Balkan'da o yanna gitmişler, bu yanna gitmişler, bir geyik keçisi vurmuşlar. Onu eve alıp gelip derisini yüzmüşler ve oğlan:

"Bunu ne yapacağız?" demiş. Anası da:

"Bunu git padişaha hediye et." demiş. Oğlan, gidip padişaha derisini hediye etmiş. Geri gelmiş. Anası:

"Oğlum padişahla konuşmak pek iyiye gelmez ya hayırlısı." demiş. Bir komşuları:

"Bu saraya bir de fil derisi lazım." diye mektup yazmış. Padişah:

"Geyiği bulan avcı bunu da bulur." deyip. avcı oğlanı çağirtmiş.

"Bana fil derisi bul. Bulamazsan seni cellat edeceğim." demiş. Oğlan, eve gelip olanları anasına anlatmış. Anası bunun üzerine:

"Git oğlum. Sana kırk atlı versin. Kırk şişe de rakı versin. Git, filan dağda, filan çeşmenin hatıllarını rakıyla doldur. Gelen filler içer oraya yığılır. Orada derisini yüz, al, gel." demiş Oğlan da gitmiş aynen anasının dediği gibi o hatıla rakıları dökmüş. Rakıyı, filler içince sarhoş olmuşlar, yere düşmüşler. Oğlan da fillerin derilerini yüzmüş. Almış gelmiş, padişaha vermiş. Padişah derileri alıp saraya sermiş. Padişah daha sonra:

"Fılan padişahın kızını alıp gelersen seni bırakacağım. Yoksa seni cellat edeceğim." demiş. Oğlan, tekrar anasına gelip:

"Ana padişah şöyle şöyle dedi."

"Oğlum, padişah altına bir at versin. Bir heybe gözü de sarı lira versin. Eline bir de sihirli kırbaç versin. Allah de düş yola bakalım. Belki Cenab-ı Allah işini rast getirir". demiş. Oğlan, atı almış. Heybeye sarı lirayı doldurup, sihirli kırbaç eline alıp yola düşmüş. Gide gide, bir çoban koyun güdermiş. Onun yanına varmış. Çoban:

"Nereye gidiyorsun?"

"Şöyle şöyle..."

"Dur ikimiz gidelim. Ben okuyayım sen amin de." demiş. Yola düşmüşler. O okumuş, o da "Amin" demiş. Koyunlar oracıkta taş olmuşlar. Oradan geçmişler. Adamın biri , Şam'ı şurdan çıkarıp şora diker, burdan çıkarıp şora dikermiş.

"Selamün aleyküm Şam Kerten."

"Aleykümselam, Avcıbaşı, Çoban Çoluk. Nere gideceksiniz?"

"Falan yere gideceğiz."

"Durun ben de geleceğim." demiş.

Şam Kerten de yanlarına almışlar. Üç kişi yola düşmüşler. İleri varmışlar. Bir adam çaya yanaşmış, çayın hepsini sümürüyormuş.

"Selamün aleyküm Çay Çeviren." demişler. O da:

"Aleykümselam, Avcıbaşı, Çoban Çoluk, Şam Kerten" demiş. O da onların peşine takılıp beraberce tekrar yola düşmüşler. Biraz daha ileri varmışlar. Bir adam, bir Kızıl Dağa basarmış, bir Anamas Dağı'na basarmış, gider varırmış.

"Selamün Aleyküm Seyrek Basan."

"Aleykümselam, Avcıbaşı, Çoban Çoluk, Şam Kerten, Çay Çeviren. Nereye gidersiniz?"

"Filan yere gideriz." dedikten sonra Seyrek Basan da aralarına katılarak padişahın huzuruna varmışlar. Padişah, onları bir iki gün misafir ettikten sonra:

"Derdiniz ne?"

"Allah'ın emriyle biz senin kızına dünür geldik."

"Allah Allah bu nasıl olur? Durun bir cariyelerime danışayım." demiş, gitmiş. Otuzdokuzuncu cariyeye kadar danışmış. Kırkinci cariyeye total cariyeymiş. Onun yanına varmış, ona danışmış. O da:

"Sen bunların ellerinden kurtulamazsın. Şu söyleyeceğim şartları yerine getirirlerse öyle kızı veririm de." demiş. Bunun üzerine padişah cariyenin söylediği şartları sıralamış:

"Bir pehlivanım var. Onu yıkarsanız kızı veririm." demiş. O zaman Şam Kerten, arkadaşlarına:

"Korkmayın ben varım." demiş.

"Ama kırk koçu bıçak değirmeden kesip yüzerseniz." demiş. Çoban da:

"Korkmayın ben varım."

"Ama kırk kazan pilavı kim yerse?" demiş. Çay Çeviren:

"Korkmayın ben varım."

"Ama kırk atlı katacağım yola, o kırk atlıyı kim geçerse?" demiş. Ona da Seyrek Basan:

"Ben varım." demiş. Bunun üzerine "Peki" demişler. Ortaya çıkmışlar.

Çoban kırk koçu bıçak değirmeden kesip yüzüp şoraya koymuş. Şam Kerten, pehlivanı çıkıp yere çalmış. Çay Çeviren de tuzuna bakıyorum diye kırk kazan pilavı bitirmiş. Seyrek Basan kırk atlıyla yola çıkmış. Diyelim Konya'ya yola çıkmış. Konya da birisi Seyrek basanı lafa tutmuş. Ondan sonra uyutmuş. Atlılar da geri dönmüşler. "Tamam bu sefer yendik." derken, Seyrek basan uyanmış. Bakmış ki kimse yok. Bir Anamas dağına basmış, bir Kızıl dağa basmış, onlardan önce padişhın yanına gelmiş. Atlılar Seyrek Basanı yendik diye sevinerek gelmişler. Padişaha müjde veriyorlarmış. Padişah da: "Ne yeneceksiniz? İşte sizden çok önce geldi, burada oturuyor " demiş.

Padişah, kızını vermiş ve bunları yolcu etmiş. Çay Çeviren çayına yanaşmış. Şam Kerten şamına yanaşmış. Seyrek Basan dağına gelmiş. Çoban Çoluk koyunların başına gelmiş. O okumuş, öteki amin demiş. Koyunlar canlanmış ve koyunlarının başına geçmiş. Onlar ayrıldıktan sonra padişahın kızı:

"Sen beni niye getirdin?" diye sorunca, oğlan:

"Seni bizim padişah istedi, ben seni ona götüreceğim."

"Ben padişaha varmam. Ben onu öldürürüm." demiş.

Oğlan, kızı padişaha götürmüş. Kızla padişah, gerdek odasına girmişler. Kız, odanın içine bir ateş yakmış. Tam, padişah kıza yanaşacağı sırada, padişahı ateşe itivermiş. Padişah ateşin içinde yanıp ölmüş. Avcıbaşıyla kız evlenmişler, mutlu olmuşlar. Dün oradaydım hepsinin selamı var.

Mevlüt Karaca¹⁹

¹⁹Sağır Köyü, 62 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.

18. Keçi Kız

Evvel zaman içinde bir sığır çobanı varmış. Bir de karısı varmış. Bunlar bir gün, sığır güderken bir keçi bulmuşlar. O da tıslımlı bir kızmış. Eve almışlar gelmişler. Bir direğe bağlayıp önüne de ot atıvermişler. Önündeki otu yer yer beğirmiş. Sığır çobanıyla karısı gidiverdiklerinde keçi postundan çıkar, evi yeri temizler, aşlarını pişirir kayboluverirmiş. Bir gün çobanın elbiselerini yüyecek olmuş. Evde ne kadar kirli esbabları varsa toplamış. Keçi postuna girip, dereye yıkamaya gitmiş. Orada üstünden postu çıkartıp elbiseleri yümeye başlamış. Dere kenarına da bir Beyoğlu atını sulamaya gelmiş. At kızın şavkından katiyyen su içememiş. Beyoğlu bir baksa, bir dünya güzeli çamaşır yıkarmış. Kız, çamaşır yıkamış, arıtmış eve gelmiş. Keçi postuna girmiş ot yerimiş. Beyoğlu da kızı eve girene kadar takip etmiş.

Beyoğlu çobana dünür göndermiş:

"Kızınızı bizim oğlana verin." derlermiş. Çoban da:

"Yahu bizim kızımız falan yok. Bir keçi bulduk, şoraya bağladık. Daha kepir kepir ot yeyip durur. Onu ne deyip de verelim size." dermiş. Beyoğlu:

"İlle de o keçiye bana alın" demiş. Çoban, keçiye Beyoğluna vermiş. Beyoğlu keçiye düğün etmiş. Boynuzuna bir ip bağlamışlar davul zurna eşliğinde beğirde beğirde götürmüşler. Beyoğlu eve gelmiş attan inmiş. Anası:

"Ben evlat besledim. Keçiyle mi evlenecektin?" diye üzülürmüş.

Bir gün oğlanın anasını düğüne okumuşlar. "Gelinini de giydir düğüne gel." demişler. Kadın da üzülürmüş, "Eller gelinini, kızını giydirir düğüne gider. Ben kiminle gideyim?" dermiş. Kendisi giyinmiş düğüne gitmiş. Kız da arkasından keçi postundan çıkıp, beyin atına binmiş. Heybenin bir gözüne üzüm, çerez koymuş. Bir gözüne de keçi topalağı doldurmuş. Düğün evine varmış. Millete üzümü çerezi serpip: "Beyin gelini geliyor!" diye bağırırmiş. Kayınnasına da keçi topalağı atarmış. Millet üzümü çerezi yermiş. Kayınnası da: "Millet üzüm çerez yerken bu keçi topalağı da neymiş" deyip, şüphelenmiş ve hemen eve dönmüş. Eve varınca bir bakmış ki keçi postu orada duruyormuş. Hemen postu almış ateşe atmış,

yakmış. Kız arkadan hemen gelmiş ama postu yanmış. Gelin, dövünmüş, çırpınmış niye yaktın postumu diye ama nafile... Kaynanası da:

"Sen benim gelinimdin de bugüne kadar niye bildirmediñ? Beni üzdün, keçi sıfatında durdun?" deyip sitem etmiş. Sarıtmışlar, dolaşmışlar. Dün oraya gittim de hala geçinip giderler.

Satı Şahan²⁰

²⁰Körküler Kasabası, 52 yaşında, Okur yazar, Ev hanımı

19. Kurbağa Kız

Bir varmış bir yokmuş... Bir adamın üç oğlu varmış:

"Oğlum kendiniz evlenin kendiniz kazanın. Ben kimin kızını kimden isteyeyim?" demiş. Oğullarına gitmiş üç ok almış:

"Bu okları atın, kimin kapısının önüne düşerse, onu size alayım" demiş. Oğlanlar, okları atmışlar. Büyük oğlanın attığı ok padişahın kapısına düşmüş. Ortanca oğlanın attığı ok vezirin kapısına düşmüş. Küçük oğlanın attığı ok gitmiş bir göletin kenarına düşmüş. Ona da bir kurbağa yapışmış. Babaları, büyük oğlanı padişahın kızıyla, ortanca oğlanı, vezirin kızıyla evermiş düğün etmiş. Küçük oğlan da attığı oku almış gelmiş:

"Benim kısmetim yokmuş." deyip odanın bir kenarına atıvermiş. Oka yapışan kurbağa da dünya güzeli bir kızmış. Evde oğlanın işlerini yapar, evi siler süpürür, yemeğini yapar, oğlana görünmeden koyboluverirmiş. Oğlan eve gelirmiş, her şey yerli yerinde. Yemekler pişmiş, merak edermiş bunları yapan kim diye. Saklanıp beklemek istemiş. Ama beklerken uyuya kalmış görememiş. İkinci gün de uyumuş. Üçüncü gün parmağını kesmiş. Acısından uyukusu gelmemiş. Derken dünya güzeli çıkmış ortalığı temizlerken, oğlan ortaya çıkıp, kızı bileğinden yakalamış:

"Sen kimsin?"

"Beni kimseye söyleme. Ben senin okuna yapışan kurbağayım. Benim anama ak kavak kızı Güldane derler. Kuyunun başından ünledin mi bir kapı açılır, inilir gidilir aşağıya." demiş. Oğlan, bunu kimseye söylememiş. Babası bir gün oğlana:

"Vay benim kısmetsiz oğlum, ağalarını everdik. Sen yalnız kaldın. Üstünü altını kim yur, yemeklerini kim pişirir ya?"

"Baba, kendi kendime idare edip gidiyorum işte." demiş. Bir gün büyük oğlan küçük kardeşiyle babasını yemeğe davet etmiş. Yemişler içmişler. Başka bir gün ortanca oğlan davet etmiş. Küçük oğlan eve gelmiş. Kıza:

"Babamı bir de biz davet edelim."

"Olmaz. Baban beni gördü mü, beni almak için seni öldürmeye kalkar. Beni sana layık görmez."

"Yok öyle şey olmaz. O benim atam."

"Neyse! Ben görünmeyeyim. Yapayım, edeyim çağır." demiş. Oğlan ona da razı olmamış. Kız:

"Neyse! Hayırlısı olsun." demiş ve babalarını eve yemeğe çağırmışlar. Babası gelmiş bakmış ki, dünya güzeli bir kız evin içinde. Yemekler hazırlanmış. Kardeşleri yemek yerken babası da habire kıza bakarmış. Yemişler içmişler, kalkmış gitmişler. Babası kıızı çok beğenmiş. "Nasıl etsem de bu kıızı oğlanın elinden alsam." diye düşünmeye başlamış.

"Çağırın oğlanlarımı ben öleceğim, hastayım." demiş. Oğlanlar gelip ne olduğunu sormuşlar. Babaları da çok hasta olduğunu ve canının üstü kırağılı, burnu çiçekli taze bostan istediğini söylemiş. Oğlanlar:

"Zemheri günü, burnu çiçekli taze bostanı nereden bulacağız?" deyip, evlerine çekilmişler. Küçük oğlan eve gelmiş babasının isteğini karısına söylemiş. Kız, oğlanın eline bir sepet verip:

"Böğedin kıyısına var da, ak kavak kıızı Güldane yenge!" diye ünle demiş. Oğlan oraya varmış ünlemiş. Bir kapı açılmış, aşağıya inmiş. Zemheri günü, bahçeden üstü kırağılı, burnu çiçekli taze bostan toplamış. Babasına götürmüş. Ertesi gün yine çağırmış oğlanlarını:

"Yeni alalanmış taze üzüm isterim." demiş. Oğlanlar yine gitmişler. Küçük oğlan yine gidip üzümü getirmiş. Babasına yedirmiş. Ertesi gün:

"Çağırın oğlanlarımı. Karıları gözümün önünde oynayverirlerse ben iyi olacağım." demiş. Büyük oğlanın karısı dönmüş, çıkmış. Ortanca oğlanın karısı dönmüş, çıkmış. Küçük oğlanın karısı:

"Ben oyunu oynarım ya baban seni öldürtecek." demiş. Gelmiş o da oynamış gitmiş. Bu sefer küçük oğlana:

"Anan öldüğü zaman, ananın parmağında cevahir taşı, gümüş yüzük gitti. Onu bulup gel." demiş. Oğlan gelmiş karısına anlatmış. Karısı da:

"Bögedin yanına gidip, ak kavak Güldane yenge diye ünle. O seni ananın yanına götürür." demiş. Oğlan, içeriye girmiş düşmüş arkasına:

"Ben ananı bulasıya kadar bana bir şey sorma" demiş. Yürümeye başlamışlar. Anasının yanına varmışlar. Anası:

"Yavrum, ben seni emer kodum geldim. Bu yaşta ne ararsın burada?"

"Babam yolladı. Parmağında yüzük kalmış onu alacağım" demiş. Anası, parmağından yüzüğü çıkarıp:

"Al yüzüğü, babana ver de, hiç eşiğe ayağını atma. Belinden altı göğersin, gözlerin belersin kalsın de. O sana kıyacak senin karını alacak" demiş. Oğlan, yüzüğü almış kadınla beraber dönerken, kadın: "Sor artık ne merak ediyorsan." demiş. Giderlerken, birisi yanında kırmızı bardak olduğu halde ah bir su diye bağırırmiş:

"Bu niye böyle?"

"Bu dünyada tiksiniirmiş. Bardağından testisinden kimseye su vermemiş. Burada da içmeye yüzü yok." demiş.

Ondan sonra birinin önünde ekmek yığılıymış:

"Ah bir sıcak ekmek." dermiş.

"Bu niye böyle?"

"Bu da dünyada kimseye sıcak bir ekmek vermemiş. Yemeye yüzü yok." demiş.

Birinin de götünden çıkanı torbaya takmışlar onu yermiş:

"Bu niye böyle?"

"Bu da dünyada canının sıkıldığına ağzına sıçayım dermiş. Bu dünyada ona bunu layık gördüler." demiş.

Biri de köpek gibi çakılıymış, ulurmuş:

"Bu niye böyle?"

"O da dünyada iki elini kimseye vermemiş. Cimri bir adammış. Evinde oturur dururmuş. Buna da bunu layık görmüşler." demiş. Sonra oğlan dünya yüzüne çıkmış, babasının yanına varmış, kapıdan içeri girmeden:

"Al baba, alt yanın göğersin kalsın, üst yanın belersin kalsın." deyip eşikten yüzüğü atıvermiş. Babası oracıkta ölmüş kalmış, kötü emeline ulaşamamış. Oğlanla kız yaşayıp giderlermiş.

Satı Şahan²¹

²¹Körküler Kasabası, 52 yaşında, Okur yazar, Ev hanımı

20.Kuş Tılsımlı Oğlan

Bir varmış, bir yokmuş... Bir kızla bir gelin ıstar dokurlarmış. Serçe tılsımında bir oğlan, kıza aşık olmuş. İstarın üstüne gelir gelir konarmış. Kız demiş ki:

"Benim canım sıkıldı. Çeşmeye su dolmaya gideceğim." Çeşmenin başına vardığıyla kuşlar suyun içine girer girer çıkarlarmış. Kuşlardan biri:

"Ay sevdiğim yüzüğün burada da kendin neredesin ya?" demiş. Biri de:

"Aynan burada da kendin neredesin?" demiş. Kuşun biri de:

"Ay sevdiğim bileziğin burada da kendin neredesin?" demiş.

Onu da kız ıstar dokurken, bileziğini ıstarın başına koymuş. Onu da bir kuş almış kaçmış. Bunların başında bunu söyleyen de o kuşmuş. Kız, testisini doldurmuş, bir köşeye koymuş:

"Kendim de burdayım. Sen kim oluyorsun da benim bileziğim sende ne arıyor?" demiş.

O zaman kuş tılsımını çırpıvermiş bir babayiğit oğlan olmuş. Oğlan:

"Benimle gelir misin?"

"Gelirim."

Hemen testilerini oradan almış eve koyuvermiş,

"Ben gidiyorum."

"Nereye gideceksin?"

"İstarın başında bileziğim kayboldu, o bileziği alan adamla gideceğim."

"Demek sen aşık mıydın? Sarardın soldun bunara gittin." demişler

Kız oradan oğlanın yanına varmış. Az gitmişler uz gitmişler. Kız: "Ben çok yoruldum." deyip bir çalının dibine oturmuş. Orada otururken yağmur başlamış. Yağmur yağınca oğlan kuş tılsımına girip bir kayanın dibine sokuluvermiş. Kız:

"Sen bir kuş oldun kayanın dibine sokuldun da ben ne edeceğim ya alanda?"

"Seni evimize anamın yanına bırakırım."

"Evinize bırakırsın da, sen bir kuşsun. Ben varınca anan ne der?"

"Bir şey demez. Ben seni arar sorarım."

Bunlar bağ bahçe gezerken, kız hamile olmuş. Dolana dolana eve gelmişler. Oğlan, kızı kapının önüne koyup, kuş tilsimine girmiş, uçmuş gitmiş. Oğlanın kız kardeşi kapının önüne çıkmış anasına:

"Ay ana kapının önünde bir kız var. Yatacak yeriniz var mı diyor."

"Kaz damına bir döşek ediver de orada yatsın. Eve nereye koyacağız?"

Kıza, kaz damına bir döşek edivermişler. Orada yatarken, bir kızı olmuş. Adını Şehribari koymuş.

"Ay ana o kadının bir de kızı olmuş. Acep kim ola?"

"Daha gitmedi mi o? Bir de çocuğu olmuş kov gitsin."

Kız orada bir gün dururken iki gün dururken bacadan bir ses gelmeye başlamış:

"Şehribari, kuyruk sultanı bari

Anam al hareleri giydi mi?

Yavrumun yavrusu deyip sinesine sardı mı?"

Oğlanın kardeşi:

"Kız ana, bu bacadan bir ses geliyor. Ağamın sesi bu herhalde. O çocuk, bizim çocuğumuz. O kız da bizim gelinimiz. Biz bunları eve çıkaralım." demiş.

Anası da:

"Git, ne evine çıkaracakmışım. Ben onu eve falan çıkarmam. Ağanın kemikleri bile kalmadı. Yıllar oldu kaybolalı." demiş.

Aradan bir iki gün geçtikten sonra bacadan aynı ses gelmiş:

"Şehribari, kuyruk sultanı bari

Anam al hareleri giydi mi?

Yavrumun yavrusu deyip sinesine sardı mı?"

Oğlanın kardeşi :

"Hayır sarmadı." demiş.

O zaman kuş bacadan inmiş gelmiş:

"Nereye koydunuz? Benim kapıya koyduğum kızı." demiş.

Kaz damından kızla çocuğunu almışlar gelmişler. O zaman kadın:

"Sen benim oğlundun da niye bildirmediñ? Sen benim gelinimdin de niye bildirmediñ?" diye sarılmışlar, kucaklaşmışlar. Kırk gün kırk gece düğün etmişler, davul çaldırtmışlar. Geçinip giderlermiş.

Satı Şahan²²

²²Körküler Kasabası, 52 yaşında, Okur yazar, Ev hanımı

21. Asker Olan Kız

Bir varmış, bir yokmuş... Adamın birinin askerliği çıkmış.

"Ben bu üç kızı nasıl bırakıp gideceğim." diye düşünür dururmuş. Büyük kızı babasının bu düşünceli halini görünce:

"Ne düşünüyorsun ay baba?"

"Ay kızım askerlik pusulam çıktı. Sizi bırakıp da nasıl gideceğim onu düşünürüm" demiş. Kızı buna kızarak:

"Tüküreyim senin sakalina." deyip çıkmış gitmiş. Arkadan ortanca kızı gelmiş:

"Ne düşünürsün ay baba?"

"Ne var da ne düşüneyim ay kızım. Biriniz tükürdü gitti. Sana da söylemem." dediyse de kızın ısrarına dayanamayıp, söylemiş. Ortanca kız da buna çok kızmış:

"Tüküreyim senin yüzüne ay baba." deyip arkasını dönüp gitmiş. Ondan sonra küçük kız gelmiş:

"Ne düşünün ay baba?"

"Biriniz yüzüme tükürdü, biriniz sakalıma tükürdü. Sana da söylemem" dediyse de, kız yalvarmış yakarmış zorla söyletmiş. Kız:

"Bunda üzülecek ne var. Ben senin yerine askere giderim." demiş. Giderdin gitmezdin, olurdu olmazdı derken, kız kalkmış, saçlarını kestirmiş. Bir takım erkek elbisesi giyip babasının yerine askere gitmiş.

Askerde bir Beyoğluyla arkadaş olmuş. Oğlan, azıcık sezmiş onun kız olduğunu, anasına da söylemiş. Anası da:

"Oğlum, bir bakkala gidin, neye heves edecek. Tarağa aynaya mı heves edecek? Boncuğa yancığa mı heves edecek?" demiş.

Kızın bir tazısı varmış konuşulanları duymuş. Kıza haber vermiş:

"Abla, Beyoğlu seni bakkala götürecektir. Sakın boncuğa yancığa heves etme. Aynaya tarağa heves et." demiş.

Beyoğlu'yla bakkala gitmişler. Kız oradan bir ayna ve tarak almış. Beyoğlu anasına gitmiş:

"Ana ayna ve tarak aldı."

"Gördün mü oğlum. Kız hiç askere mi gelir? Eğer kız olsaydı boncuğa yancığa heves ederdi." demiş. Aradan bir iki gün geçmiş. Beyoğlu, yine anasına gelmiş:

"Ana bunun kulaklarında küpe yeri, parmağında yüzük yeri var. Bu mutlaka kız." demiş. Anası:

"Git oğlum kız askere gelmez. Bir de gül toplamaya gidin. Eğer onun gülleri solarsa kızdır, solmazsa oğlandır." demiş.

Tazı hemen gidip kıza haber vermiş. Beyoğlu'yla gül toplamaya gitmişler. Gülü toplamışlar, biriktirmişler ve yatmışlar. Kız, oğlan uyurken, tekrar toplamış ve çuvala doldurmuş. Oğlan, uyanmış bakmış ki, kızın gülleri taptaze hiç solmamış. Beyoğlu, anasına gitmiş durumu söylemiş. Bu arada kızın da askerliği bitmek üzereymiş, Beyoğlu anasına:

"Ana bu kız."

"Tekrar bakkala gidin." demiş. Beyoğlu'yla kız tekrar bakkala gitmişler. Kız bakkaldan, bir bıçak almış, bir de inci almış da dişinin arasına kısıtırmış. Beyoğlu kızın inciye ağzına aldığı görmüş. Kız, askerliği bitirmiş giderken, Beyoğlu'na bir mektup bırakmış:

"Beyoğlu'nun beyliğine
Tükürem onun terliğine
Kız geldim de kız gidiyorum..."

Oğlan, bunu okuyunca iyice içerlemiş. Kıza iyiden iyiye aşık olmuş. Oğlan çerçi olup, inci boncuk alıp, kızın köyüne satmaya gitmiş.

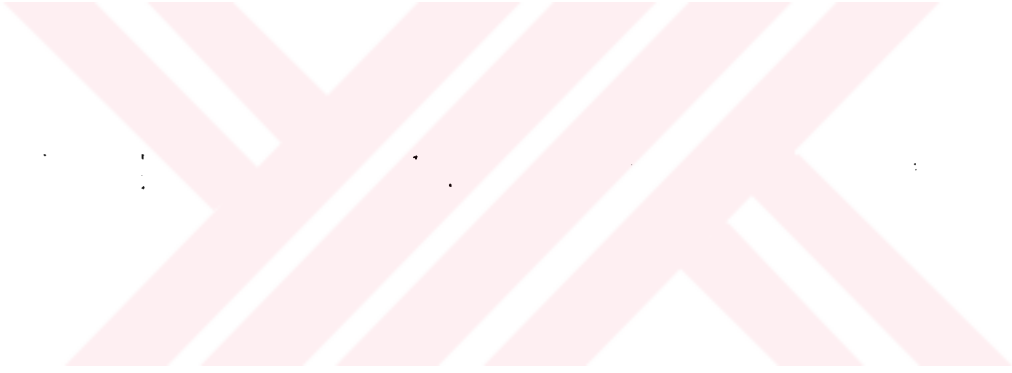
"Gülüşün kızlar gülüşün
İncili mercan alışın." dermiş.

Kız da tezgahın başına gelmiş. Çerçi böyle deyince kız gülüvermişmiş. Beyoğlu kızın dişinin kovuğunda inciye görmüş ve hemen tanımış. Oğlan eve gelmiş:

"Ana ben o kıızı buldum. İlle ona dünür gideceğiz." demiş.

Anası gitmiş, kızı istemiş, bitirmişler. Kırk gün kırk gece düğün etmişler
onlar ermiş muradına biz gidelim kerevetine...

Naime Göde²³

²³Körküler Kasabası, 50 yaşında, Okur yazar, Ev hanımı.

22. Kuru Kafa

Bir varmış, bir yokmuş... Bir koca karı oduna gider gelirmiş. Gelirken bir kuru kafa, her gün arkasından takır takır gelirmiş. Kadın:

"Nere gidiyon a yavrum?"

"Ben de size gideceğim."

"A yavrum benim yetimlerim pek çok seni besleyemem."

"Ben senin ekmeğini falan yemem. Azıcık sizin evde durayım." demiş.

Koca karıyla beraber eve gelmişler. Azıcık durmuş:

"Ay koca ana, padişahın kızına benim için dünür gider misin?"

"Ne diyeyim de gideyim a yavrum?"

"Bizim evde bir kuru kafa var, ona kızını vereceksin de." demiş. kuru kafanın içinde bir oğlan varmış o kadar güzelmiş ki. Kocakarı padişahın yanına varmış:

"Padişahım, bizim evde bir kuru kafa var. dağdan ardımdan geldi, kızını ona verecekmişsin."

"Nasıl kuru kafa o ya?"

"İşte öyle bir kuru kafa."

"Gitsin şu harman yerine bir ev yapsın. Ben onun ne olduğunu bileyim." demiş.

Kocakarı eve dönmüş padişahın söylediklerini kuru kafaya söylemiş. kuru kafanın parmağında bir yüzük varmış, yüzüğü bir yalayivermiş. Büyük bir saray, harman yerine yapılmış çıkmış. Padişah geze geze bitirememiş. Kızını Kurukafaya vermiş. Kırk gün kırk gece düğün etmiş. Gerdek gecesine girmişler. Oğlan kuru kafanın içinden çıkıvermiş. Dünya güzeli. Kıza:

"Ama beni kimseye söyleme." diye tembih etmiş. Sabah olmuş atlarla cirit oynamaya gitmişler. Geline bakmaya gelenler:

"Kuru kafanın karısı, kuru kafanın karısı..." deyince, kız dayanamamış:

"Şu atın üstündeki yeşil urbalı benim kocam." deyince, cirit oynarken beygirin dizleri çakılmış kalmış. Oğlan beygiri oraya koyuvermiş. Kızın yanına gelmiş:

"Niye deyiverdin, ben sana kimseye söyleme dediydim."

"Deyivermedim." dediyse de oğlan söylediğini bilmiş. Oğlan:

"Demir arık delinesiye, demir asa eğilesiye, ara beni, bulamazsın." deyıp kaybolmuş gitmiş. Oğlanın anası da devmiş. Kız, babasına:

"Baba benim kocam gitti." deyıp bir demir çarık almıř, bir demir asa alıp dūřmūř yola. Gidenlere gelenlere sorarmıř. Bir çeřmenin bařında bir koca köpek yatarmıř. Ona:

"Koca köpek, buradan bir yolcu geçti mi? nereye gitti?" diye sormuş, Köpek de:

"Bahtiyar'a gitti." demiş. Gide gide oğlanı bulmuş. Oğlan:

"Benim anam dev. Şimdi gelirse seni yer."

"Yesin. Ben seni buldum ya." demiş. Oğlan, kızı saklamış. Dev anası gelince:

"İnsan eti koktu." diye bağırmış. Oğlan kızı çıkartmış:

"Ana řu yenir mi? Őunun gūzelliđine bak."

"Tamam yemeyeyim. Ama kırk küpü yarın gözyaşıyla doldurursa yemeyeceğim." demiş. Sabah olunca oğlan, küplere su doldurmuş, içine de tuz atmış. Dev anası bir bakmış:

"Kuru kafa bu senin aklın." demiş. O zaman dev:

"Şu kapının önünü hem spr, hem süpürme." demiş kıza. Kız, oğlana:

"Nasıl, hem süpürüp hem sprmeyeceğim?"

"Spr de süpürgeyi tozun üstüne koyuver." demiş. Kız, oğlanın dediği gibi yapmış. Dev, bu işin de tamamlandığını görünce:

"Kuru kafa bu senin aklın." demiş. Kıza bu sefer:

"Şu minderleri kuş tüyüyle hem doldur, hem doldurma." demiş. Kız, oğlana söylemiş. Oğlan orada bir dua etmiş. Bütün kuşlar gelmiş rpınıvermişler. Minderleri doldurmuşlar. Yarasa biraz çok rpınmış, bütün tüylerini dökmüş. Yarasa ondan tüysüz kalmış. Dev, sabah olunca minderlerin de olduğunu görmüş:

"Kuru kafa bu senin aklın. Teyzenin kızını alacaksan al, almayacaksan seni de yerim kız da yerim." demiş. Kuru kafa:

"Alayım ana." demiş.

Dev anası, kızı teyzesinin evine peynir yemeye yollamış. Peynir zehirliymiş. Kız peyniri yese ölecekmış. Oğlan bunu fark edince kıza:

"Teyzem peyniri verince orda yeme. Ben kuru kafayla yiyeceğim deyip çıkıla al gel. Giderken bir bunar var. O bunarın gözünü temizle. Suyunu iç. Sonra, kapının önündeki köpeğin önündeki otu koyuna, koyunun önündeki eti de köpeğe koy. Kapı var, kapının önüne de bir taş koyuver. Merdivenlerden çıkarken merdivenleri süpürürer." demiş. Kız gitmiş peyniri almaya. Dev teyzesi:

"Gelin, gel bir ekmek ye."

"Ay teyze kuru kafayla yiyelim." deyip çıkılamış. Kız oradan ayrılmış. Merdivenlerden inerken, dev, merdivene:

"Onu tut." deyince, merdiven:

"Siz benim üstüme bastınız bastınız geçtiniz de bir tozumu almadınız. O benim tozumu aldı. Niye tutacakmışım?" demiş. Kız merdivenlerden inmiş. Dev, kapıya:

"Tut onu." demiş. Kapı da,

"Niye tutacakmışım? O benim önüme taş koydu, çarpılmaktan kurtardı." demiş. Kız kapıdan da geçmiş.

Dev, köpekle koyuna: "Tutun onu." demiş. Köpek: "O bana et attı", Koyun: "O bana ot attı. Niye tutalım?" demişler. Kız köpekle koyunun önünden de geçmiş. Dev, çeşmeye:

"Tut onu." demiş. Çeşme:

"Niye tutacakmışım? Siz benim bir gün suyumu içmediniz. her gün gelip geçip içime tükürdünüz." demiş. Kız bunarın önünden de geçmiş. Kuru kafanın yanına gelmiş. Peyniri yememişler, atmışlar.

Teyzesinin kızıyla birlikte düğün etmişler. Üçü birlikte gerdeğe girmişler. Hava birden çok soğumuş. Teyzesinin kızının on parmağına on mum yakmış. Gazyağını dökmüş ateşleyivermiş. Teyzesinin kızı teliyle puluyla yanmış gitmiş. Kuru kafa da kızla elele tutuşmuş. O tipide bacadan çıkıp gitmişler. Oğlanın anasıyla teyzesi de kapıda beklerlermiş. Sabah olunca içeri girmişler ki dev kızı kül

oymuş. Kuru kafa da yok kız da yok. Dev'in kardeşi arkalarından düşmüş yola. Giderken yolda bir kavun tarlasıyla bostan bekçisine rastlamış. Eve dönmüş ablasına:

"Bulamadım. Yolda bir kavun tarlasıyla, bostan bekçisi vardı." deyince ablası:

"Nasıl kaçırdın. Kavun tarlası kız, bostan bekçisi de kuru kafaydı. Git o bahçeyi talan et." demiş.

Dev geri dönmüş. Bakmış ki, ortada ne bostan var, ne de bekçi. Biraz daha gitmiş. Bir ardıç ağacının altında bir yılan var. Geri dönmüş. Ablasına söyleyince, ablası:

"Nasıl kaçırdın elinden. Yılan kız, ardıç ağacı da kuru kafa. Git oraya bir ateş koyuver." demiş. Dev geri dönmüş ortada ne ardıç var ne de yılan. Biraz daha gitmiş. Bir dere kenarında kumlar varmış. Geri dönmüş ablasına söylemiş, ablası da:

"Git hemen. O dere, oğlan, kıyısındaki kumlar da kız. Onları yakala." demiş. Dev geri dönmüş bakmış ki, ne dere var, ne kum. Dev karısı kuru kafayla kızı yine yakalayamadan geri dönmüş. kuru kafayla kız da anasıyla teyzesine yakalanmadan evlerine dönmüşler. Onlar ermiş muradına, biz gidelim Bolavadin'e.

Selvinaz Yücel²⁴

²⁴Kumdanlı Kasabası, 85 yaşında, Okur yazarlığı yok, Ev hanımı.

23. Kurt Adam

Bir varmış, bir yokmuş... Bir adamın hiç çocuğu olmuyormuş. Bir dua etmiş:

"Yarabbi bir çocuk ver. Kız olursa ilk isteyene vereceğim." demiş. Adamın çok geçmeden bir kız çocuğu dünyaya gelmiş ve delikanlı bir kız olmuş. Evde oturup babasının eline su dökerken bir kurt gelmiş:

"Allah'ın emri Peygamber'in kavliyle ben senin kızına dünürüm." demiş. Adam kurdu oradan kovmaya kalkınca kızı:

"Baba senin Allah'a bir sözün vardı." deyip hatırlatınca, adam: "Peki bakalım." demiş ve kızını kurtla evlendirmiş.

Kurt, kızı almış götürmüş. Aradan bir vakit geçmiş. Adam kızını özlemiş. Bir demir çarık giyip, bir demir asa almış eline çıkmış yola. İssiz bir yolda giderken karşına büyük bir bina çıkmış. Binanın yanına varmış. Binanın etrafını bir dolanmış, hiçbir kapısı yok. Derken yukardan bir kız kafasını uzatmış. Kız bir ip sallamış, adamı yukarı çıkartmış. O kız da adamın kızıymış. Kurt da oradan iner çıkarmış. Adam:

"Kızım, ne yer ne içersin bu ıssız yerde?"

"Kurt bir şeyler getiriyor yiyip içiyoruz." demiş.

Kurt da Hızır'mış. Kurt şeklinde görünüyormuş. Kurdu eve gelme zamanı gelince kız babasını bir yere saklamış. Kurt eve gelince:

"Burada insan eti kokuyor. Bu insanı çabuk çıkar."

"Yemeyeceğini söz verersen öyle çıkarırım."

"Yemeyeceğim."

"Babam geldi."

"Senin baban benim de babam. Çıkart, hiç yenir mi?"

Kız, babasını sakladığı yerden çıkartmış. Adam çıktıktan sonra, kurt sormuş:

"E baba ne gördün ne geçirdin? Anlat bakalım."

"Oğlum acıktım, bir çoban gördüm. Çobanın bin koyunu vardı, bir de kuzusu: 'Ben acıktım, bana biraz süt verir misin?' dedim. O da: 'Bir kuzum var.

Şimdi koyuna koyvereceğim. Onun karnı doyar da kalırsa sana veririm' dedi. Kuzu bin koyunu emdi çıktı. Bana süt kalmadı." demiş. O zaman kurt:

"Ha! Yarının hükümeti ne kadar vergi alırsa alsın doymayacaktır." demiş.

"Az beri geldim. İki büyük kazan kaynıyor. Ortasında da birkaç küçük kazan var. Büyük kazanlar kaynayıp fokurdarken, bir buğday tanesi oradan atılıyor oraya, oradan atılıyor oraya. Hiç küçük kazanların içine düşmüyor."

"Ha! Bir zaman gelecek, devletler birbirleriyle buluşacaklar. Büyük devletler paylarını alacaklar, küçük devletler haklarını alamayacaklar."

"Biraz daha beri geldim. Güzel bir kuş, çıkıyor ağacın dalına güzel güzel ötüyor. İniyor aşağıya, ağacın dibinde pislik var, gidiyor onu içiyor."

"Ha! Bir zaman gelecek, hocalar, âlimler kürsüye çıkıp güzel güzel konuşacaklar. Sonra kötü kötü işler yapacaklar".

"Biraz daha ileri vardım. Bir köprü vardı. Üzerinde hep âyet yazılıydı. Basıp da geçemedim. Bir kervan geldi, âyete hadise bakmadan bastı geçti. Ben de Yarabbim benim günâhım da onların üstüne olsun dedim ayağımı basmadan ellerimin üstünde geçtim."

"Bir zaman gelecek Kur'an'a inanmayacaklar, kâfirler çoğalacak."

"Biraz daha beri geldim. Bir marangoz kürek ile talaşı dolduruyor. Sepete koyarken kaybolup gidiyordu"

"Bir zaman gelecek, paranın kıymeti kalmayacak. İnsan ne kadar çok kazansa bereketsiz olacak" demiş.

Bunları konuştuktan sonra adam oradan ayrılıp evine dönmüş. Kızının kocasının da Hızır olduğunu anlıyor. Adam da imtihanı başarıyla geçmiş.

Ali Yılmaz²⁵

²⁵Körküler Kasabası, 68 yaşında. Okur yazar. Çiftçi

24. Siyah Yılan

Bir varmış, bir yokmuş...Padişahın hiç çocuğu olmamış, Allah'a yalvarmış:

"Bana bir çocuk ver, yılan olsun, çıyan olsun." demiş.

Karısı hamile kalmış. Çocuk olacaktı, yılan başını çıkarmış, gelen ebeleri sokmuş. Köyde ebe köküne su salmış. Bir kadının yanında üvey kızı varmış. Küçük bir kızmış. Üvey anası ondan kurtulmak için, padişaha:

"Benim bir kızım var ebeliği iyidir. Bu çocuğu doğurtursa o doğurtur."

"Hemen getirin."

Kız da anasının mezarının başına varmış.

"Anacığım, padişahın karısı yılan doğuruyor. Bütün ebeleri soktu. Bugün beni de sokacak nasıl edeceğiz?"

"Yavrum, bir dığan sütü kadının önüne koyun. Yılan sütün içine akar gelir."

Kız gitmiş anasının dediği gibi yapmış. Yılan bir dığan sütün içine yığılmış kalmış. Padişah, 'oğlum oldu' diye sevinirmiş. Yümüşler arıtmışlar, beşiğe koymuşlar. Bir zaman olmuş, çocuğun sünnet vakti gelmiş. Çocuk gelen sünnetçiye sokmuş, öldürmüştü. Yine o kızı getirmişler. Kız oğlanı sünnet etmiş gitmiş. Aradan zaman geçmiş oğlanı evermek istemişler. Aldıkları gelini sokmuş, öldürmüştü. Padişah, yine o kızı çağırılmış. Kız yine anasının mezarının başına gitmiş:

"Ana, padişah beni oğluyla everecek. Bütün aldığı gelinleri soktu öldürdü, ne yapacağım?"

"Padişaha selâm söyle. Dağa avcı çıkartsın, tilki avlandırınsın. O tilki postlarından sana bir kıyafet dicsinler. Gerdeğe girdiğinizde, o sana 'Çıkart postunu' der. O zaman, 'Sen çıkart, ben de çıkartayım' dersin." demiş.

Kız, padişahın oğluyla evlenmiş. Gerdek gecesini anasının dediği gibi yapmış. Yılan postunun içinden, bir oğlan çıkmış. Dünya yakışıklısı. Urbası yaldır yaldır yanıyormuş. O zaman gelin de çıkarmış postunu gerdeğe girmişler. Padişahu çağırılmışlar, sabaha kadar eğlenmişler.

Ondan sonra oğlan:

"Ben geziye çıkacağım." demiş, gitmiş. Yedi kapıda yedi kapıcı varmış. Oğlan birinci kapıda bir mektup yazıp, kapıcılara vermiş. Kapıcılar da mektubu değiştirmişler.

"Sen benim yılan postumu yaktın. Gelince senin bir yanından girip, bir yanından çıkacağım. Seni zehirleyeceğim." diye yazmışlar.

Kız mektubu alınca padişaha göstermiş. Padişah da mektubu görünce:

"Yavrum sen beni muradına erdirdin. Gençliğine yazık olmasın. Haydi başını al git." demiş.

Gelin oradan ayrılınca, oğlan geziden gelmiş:

"Hani benim karım?" deyince, babası, oğlanın yazdığı mektuptan bahsetmiş. O yedi kapıcının yedisinin de başını kestirtmiş. "Ben öyle yazmadıydım." demiş.

Oğlan çıkmış dağları aramaya. Bir Beyoğlu avlanırmış, onun da karısı yokmuş. Bir tane koca karı anası varmış. Beyoğlu, o gelini dağda bulmuş. Evde anasına götürmüş. Beyoğlu'nun da evde üç kız kardeşi varmış. Gelini görünce çok sevinmişler. Dünyalar onların olmuş. Gelinin orada bir oğlu olmuş. Yılandan oğlan dolaşırken, onların kapısının önünde bir yağmur yağmış. Orada kapının altına gizlenmiş. Beyoğlu da, çocuk oldu, gelin bulduk diye sevinip, her yanı ışıktandırmış. Yeşil, al pulluları ağaçlara takmışlar. Beyoğlu kapıya çıkınca oğlanı kapıda görmüş:

"Ne arıyorsun burada?" deyince. Oğlan başından geçenleri anlatmış. Karısını aramaya çıktığını söyleyince Beyoğlu:

"Ben dağda bir kadın bulduyudum, o olmasın?" deyip oğlanı içeriye almış ve "Seni isterse senin, beni isterse benim olsun." demiş.

İçeri girmişler. Gelin, yılandan oğlanı görünce, gözleri gülmüş, sevinmiş. Yılandan oğlanla beraber evlerine dönmüşler. Onlar ermiş muradına, daha dün oradaydım gül gibi yaşayıp gidiyorlardı...

Mevlüt Göde²⁶

²⁶Körküler Kasabası. 80 yaşında vefat etti, Okur yazar. Çiftçi.

25. Bezirgan

İki kardeş bezirgân varmış. İkiside çok zengin olmuşlar. Ama ikisinin de çocukları olmamış. Bir gün bir ağaç altında otururken, birbirlerine dertlenirlermiş:

"Ah her şeyimiz oldu da bir çocuğumuz olmadı. Ah birimizin oğlu, birimizin de kızı olsaydı da, ikisini everirdik." diye konuşmuşlar.

Bu lâftan çok geçmeden, ikisinin de karısı hamile kalmış. Birinin oğlu birinin de kızı olmuş. Çocuklar yedi sekiz yaşlarına geldiklerinde oğlanın babası ölmüş. Oğlan, babası ölünce, içki, kumar, kötü hâl ve hareketlerde bulunmaya ve babasının variyetini dağıtmaya başlamış. Yiyip içip geziyormuş. Bir de başkanları varmış. O başkan ne emrederse onu yaparlarmış. Anası, emmisi ne dediyse nafile. Oğlan böyle serseri olunca, emmisi, o köyde zengin birine kızını vermiş. Düğün başlamış. Oğlanın anası evde ağlamış. Başkan, oğlana:

"Bugün kırk akçe getireceksin." demiş. oğlan eve gelmiş, anasından para istemiş. Anası da, çemberine sakladığı son parayı uzatarak:

"Şu göğsümden emdiğin nur olsun, şu göğsümden emdiğin kan olsun." deyip, paraları vermiş. Anasının ilendiği oğlanın zoruna gitmiş.

"Ana bu kadar varlığı kaybettim ses çıkarmadın da, bu kırk akçe için neden ağlarsın?"

"Ben paraya ağlamıyorum. Emminin kızı sana nişanlıydı. Bugün başka birine kına yandı. Ona ağlarım." demiş.

Oğlan bunu duyunca, başkanın yanına varmış. Parayı vermiş ve kara kara düşünmeye başlamış. Başkan sorunca olanları anlatmış. Başkan avareleri toplayıp:

"Gidin bir takım güveyi elbisesi, kırk tane sarık, kürk alın gelin." demiş. Tam gelin çıkımı gün, güveyi camide yatsı namazını kılarken, oğlanı giydirmişler kuşatmışlar, ilahiler çağırarak kız evine götürmüşler. Oğlanı gerdek odasına koyuvermişler. On dakika sonra esas güveyi ilahi çağırarak kapıya gelmiş. Kızın babası, kapıya ikinci güveyi gelince şaşırmış:

"Demin gelenler kimdi? Git bir bak." diye karısına seslenmiş. Karısı içeriye girip bir bakmış, ağasının oğlu kızın yanında yatıp duruyor. Hemen kocasına haber

vermiş. Adam hatasını anlamış, gelen güveyiyi geri yollamış ve böylece ağasına verdiği sözü de tutmuş.

Ramazan Şen²⁷

²⁷Körküler Kasabası. 60 vasında. Okur vazar. Ciftci.

26.Gençlikte mi Kocalıkta mı?

Bir varmış, bir yokmuş... Osman Bey isminde bir bey varmış. Bu her gün dağa gidermiş. Her gün dağa giderken, bir kuş:

"Osman Bey, başına bir iş gelecek. Gençlikte mi gelsin, kocalıkta mı?" dermiş. Bir gün böyle beş gün böyle, karısına olanları anlatmış. Karısı da:

"Ne gelecekse gençliğimde gelsin. Kocalığımda çekemem de." demiş. O zaman adam kuşa:

"Ne gelecekse gençliğimde gelsin. Kocalığımda çekemem." demiş. Adam eve gelmiş. Aradan biraz zaman geçtikten sonra adam bütün servetini kaybetmiş. Fakir olmuşlar. O köyden başka bir köye göçmeye karar vermişler. Başka bir köyde yurt tutmuşlar. Adam, köyün sığırlarını gütmeye başlamış. Sığır gütmekte olsun, bir gün, beş gün, on gün o köye bir tahsildar gelmiş. Tahsildar:

"Benim çamaşırları yümeye bir kadın yok mu?" demiş.

"Sığır çobanının karısı yıkayıversin de, beş on kuruş alsın." demişler.

Kadın tahsildarın elbiselerini yıkar, ütüler, kokular döküp tahsildara verirmiş. Tahsildar elbiselerin temizliğini ve kadını görünce, kadına vurulmuş. Kadını oradan kaçırmış, almış gitmiş. Sığır çobanı akşam eve gelince ikiz çocuğu varmış, çocuklar ağlamış ağlamış, uyumuş kalmışlar. Herif aramış taramış, karısı yok. "Bu da Allah'tandır" deyip çocukları alıp tekrar yola düşmüş. Giderken önüne bir nehir gelmiş. "Çocukların ikisini birden atlatamam, birini bir atlatayım ötekini de sonra atlatırım" demiş. Birini almış tam suyun ortasına geldiğinde suyun kenarında kalan çocuğu canavar alıp kaçmış. Ona bakayım derken elindeki çocuğu da suya düşürmüştü. "Bu da Allah'tandır." deyip yola devam etmiş.

Giderken bir şehire varmış Orada bir kalabalık görmüş. Merak edip kalabalığa yaklaşmış. Orada da bir padişah seçimi varmış. Kuş uçururlarmış. Kuş kimin kafasına konarsa ona padişahlığı verirlermiş. Kuşu uçurmuşlar. Kuş gelmiş sığır çobanının başına konmuş. Oradakiler "Bu olmaz." deyip, sığır çobanını oradan uzaklaştırmışlar. Tekrar kuşu uçurmuşlar. Kuş aramış taramış sığır çobanın başına konmuş. Ondan sonra "Bu da olmaz." deyip, sığır çobanını zindana atmışlar. Kuşu tekrar uçurmuşlar. Kuş varıp gidip, nereden geçtiyse sığır çobanının başına

konmuş. "Var bunda bir hayır." deyip sığır çobanını zindandan çıkarıp padişahlığı vermişler. Sığır çobanı tahta oturmuş.

O tahtta oturmakta olsun, aradan beş on sene geçmiş. Gelelim çocuklara. Canavarın kaptığı çocuğu avcılar kurtarmış. Suya düşen çocuğu da gemiciler kurtarmış. Çocukları büyütmişler. Çocuklar padişahın yanında askerlik yaparlarmış. Padişahın karısını kaçıran tahsildar da oraya gelmiş. Padişahın kendisini koruması için, iki asker istemiş. Padişah tahsildarın emrine iki asker vermiş. Askerler tahsildarın çadırının kapısında konuşurlarken birisi:

"Arkadaş benim babam vardı çok zengindi, her şeyini kaybetti, bir köye sığır çobanı durdu. Orada anamı bir tahsildar aldı kaçtı. Babam da ikiz kardeşimle beni götürürken, beni suya düşürdü, beni gemiciler kurtardı, büyüttüler beslediler askere geldim" demiş. Öteki de:

"Arkadaş benim de babam vardı, çok zengindi, her şeyini kaybetti, bir köye sığır çobanı durdu. Orada anamı, bir tahsildar aldı kaçtı. Babam da ikiz kardeşimle beni götürürken, beni bir canavar kapmış. Beni, avcılar kurtardı, büyüttüler beslediler askere geldim" deyince kardeş olduklarını anlamışlar. Anaları da çadırın içinde onları dinlermiş. Bunları duyunca sevinçle dışarı çıkmış:

"Viri yavrularım, ben de sizin ananızım." demiş. Üçü bir sarılmışlar kucaklaşmışlar. Çadırda beraber yatmışlar. Tahsildar karısının iki adamla yattığını görünce bir ateş bir barut hemen yakalattırılmış. Padişahın huzuruna çıkartmış.

"Padişah cellat edin bunları." derken çocuklardan birisi:

"Hiç bir adamın ifadesi alınmadan cellat edilir mi?"

"Anlat bakalım, neymiş." demiş. Çocuk anlatmaya başlamış:

"Babam varmış Osman Bey. Bir kuş 'Başına bir iş gelecek: Gençlikte mi gelsin kocalıkta mı gelsin?' dermiş. Babam gençlikte isteyince, bütün servetini kaybetmiş. Köyün birine sığır çobanı olmuş. Karısını tahsildar alıp kaçmış. Bizi de götürürken, birimizi suya düşürmüş, gemiciler bulmuş büyütmüş. Birimizi de canavar kapmış, avcılar kurtarmış büyütmüş. Şimdi askere geldik. Bunları konuşurken kardeş olduğumuzu öğrendik. Sonra annemiz de çadırın içindeymiş onu bulduk, kucaklaştık." demiş. O zaman padişah ayağa kalkıp:

"Ben de sizin babanızım." demiş. Sarmaş dolaş olmuşlar. Tahsildarı yakalayıp cellat etmişler. Onlar da muratlarına ermişler.

Mevlüt Karaca²⁸

²⁸Sağır Köyü, 62 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.

27. Zümrüdü Anka ve Süleyman

Sultan Süleyman insı cinsi bir sahraya toplamış, büyük bir şenlik yapmış. Şenlik dağılırken:

"Bundan on beş yıl sonra bugünkü gün Mağrip padişahının oğluyla, Maşrik padişahının kızını burada nişanlayacağım." demiş. Zümrüdü Anka kuşu varmış. Çok kuvvetli bir kuşmuş:

"Mağrip nerede, maşrik nerede. Onun kızıyla, onun oğlunu nerede bulup da evereceksin?" deyince, padişah:

"Göreceksin." demiş ve dağılmışlar.

Daha çocuklar dünyada yok. Ne Mağrip padişahının oğlu, ne de Maşrik padişahının kızı var. Zümrüdü Anka kuşu, Sultan Süleyman'ı yalancı çıkarmak için gitmiş, Maşrik padişahının memleketine yuva yapmış. Maşrik padişahının bir kızı olmuş, Mağrip padişahının da bir oğlu dünyaya gelmiş. Oğlan sarayda büyümüş. Maşrik padişahının kızını da kuş beşikten kapıp, deniz kıyısında bir kayanın başına yuva yapıp, orada büyütmüş. Ama kız, insan lisanını bilmiyormuş. Kuş lisanını biliyormuş. Oğlanla kız, on beşer yaşına girmişler. Mağrip padişahı oğlunu yanına alıp gemiyle bir adaya çıkmış. Adaya vardıklarında, oğluna:

"Ben adaya avlanmaya çıkıyorum. Sen gemiden bir yere ayrılma." demiş.

Padişah avlanmaya çıktıktan sonra bir fırtına çıkmış ve gemiyi alıp, kuşun yuvasının yanına götürmüş. Oğlan gemiden çıkmış. Bir bakmış ki, kayanın başında, kuş yuvasında bir kız var. Oğlan:

"Kimsin sen?" diye sorduysa da, kız, oğlanın dediğini anlayamamış ve konuşamamış. Bu sırada kuşun gelme vakti yaklaşmış. Orada bir fil iskeleti varmış. Kız, oğlana işaretle o fil iskeletinin içine girmesini söylemiş. Oğlan iskeletin içine girmiş. Kuş gelmiş ve kızla birlikte getirdiği yiyecekleri yemişler. Kuş yine geziye gidecekken, kız:

"Benim burada canım sıkılıyor. Şu iskeleti buraya getir de, ben onunla oyalanayım." deyince, kuş, iskeleti kızın yanına getirmiş. Kuş, oradan uçup gitmiş. Oğlan, iskeletin içinden çıkmış, kızla konuşmuş, anlaşmış. Kıza insan lisanını öğretmiş. Tam Sultan Süleyman'ın söylediği gün gelip çatmış. Kız, kuşa:

"O toplantı yerine beni de götür, bir de ben göreyim." demiş

"Nasıl götüreceğim seni?"

"Beni açıkta götürürsen, yolda beni senin pençende görenler taşlar, hem sana, hem de bana, zarar verirler. En iyisi ben, şu iskeletin içine gireyim. Onun içinde beni de götür." demiş.

Kız, iskeletin içine, oğlanın yanına girmiş. Kuş, iskeleti pençesine alıp, Sultan Süleyman'ın sarayına, şenlik yerine varmış. Kuş Sultan Süleyman'ın karşısına geçip:

"Haydi dediğin gün geldi, nasıl evereceksen ever?"

"Silkin şu iskeleti."

İskeleti silkelemişler. Kız ile oğlan iskeletin içinden çıkmış. O zaman kuş, Sultan Süleyman'nın yüzüne bakamamış ve oradan uçup gitmiş. Sultan Süleyman:

"Hakk'ın takdirini kulun tedbiri bozamaz" deyip, Kız ile oğlana kırk gün kırk gece düğün yapmışlar.

Hüseyin Ceylan²⁹

²⁹Körküler Kasabası. 73 yaşında. Okur yazar. Çiftçi.

28.Güvercin Kız

Bir varmış, bir yokmuş... Bir güvercin varmış. Bir binanın önüne gelip konar, uçar gidermiş. Oğlan bu güvercine âşık olmuş. Güvercin de peri kızymış. Oğlan bu güvercinle evlenmiş. Gerdeğe girmişler. Gerdekte kız, güvercin olmuş, rafa konmuş:

"Bu, böyle olmaz. Sen anandan babandan izin aldın, ben almadım. Git, Aher dağında bizi bul. Öyle gerdeğe girelim." demiş. Oğlan yola çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş. Giderken bir kapıya varmış. Kapının bekçisine:

"Aher dağına buradan mı gidilir?"

"Buradan gidilir."

Oğlan geçip gidecekken bekçi:

"Dur! Buraya, altı ay sonra Aher dağından kuşlar gelecek, onlara bir soralım." demiş. Oğlan altı ay orada kalmış. Altı ay sonra adamın kuşları gelmiş. hiçbirisi de:

"Biz periler diyarını gördük." dememişler. Bekçi:

"Ben yüz yirmi yaşındayım. Git filan memlekette benim yüz seksen yaşında ağabeyim var. Bir de onun kuşlarına sor." demiş.

Oğlan gitmiş. Bekçinin tarif ettiği yere varmış. O da:

"Altı ay sonra kuşlarım gelecek. Onlara bir soralım." demiş. Altı ay da, orada beklemiş. Onun kuşları da gelmiş. Hiçbirisi periler diyarını bilmiyormuş. O adam da:

"Fılan yerde ağam var. İki yüz kırk yaşında. Onun kuşları benimkilerden büyük. Bir de onun kuşlarına sor." demiş. Oraya da varmış, altı ay beklemiş. Kuşlar gelince sormuşlar. Onun kuşları da bilmiyormuş.

"Yalnız bir topal kuş gelmedi. O da gelsin bir de ona soralım." deyince, topal kuşun gelmesini beklemişler. Sonra topal kuş gelmiş ve ona sormuşlar. Kuş:

"Benim anamla babam perilerle kavga ederken ben de sakat kaldım. Periler diyarı filan memlekette." demiş. Oğlan yola çıkmış. Giderken, periler diyarına varmış. Kızı sormuş, gösterivermişler. Oğlan bunun üzerine gitmiş ve kızın anasından babasından kızı istemiş. Dünür olmuş. Peri kızı, oğlana:

"Allah'ın işine karışılmaz." demiş ve oğlan da ona:

"Bugün kış ha, bugün yaş ha, bugün sıcak amma." derken, kız:

"Haydi Allahısmarladık. Allah'ın işine karışılmaz, ben senden boşum."
demiş, uçup gitmiş. Oğlan yine yalnız kalmış.

Mevlüt Karaca³⁰

³⁰Sağır Köyü, 62 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.

29. Üç Oğlanın Dev Yeğeni

Bir varmış bir yokmuş... Üç oğlan kardeşin, bir kız kardeşi varmış. Oğlanlar bu kızı gelin etmişler. Aradan zaman geçmiş kızın bir oğlu olmuş. Bu oğlan devmiş. Her gün ahırdan bir beygir yermiş. Büyük oğlan bir gün ahırdaki beygirlerin kayboluşundan şüphelenmiş, ahıra saklanmış. Bir bakmış ki bir dev, beygiri yiyor, ödü başı çatlamış. Oradan kaçmış gitmiş. Ertesi gün ortanca oğlan beklemeye başlamış. O da görünce çok korkmuş kaçmış gitmiş. Ertesi gece küçük oğlan 'Bir de ben bekleyeyim' deyip, ahırda beklemeye başlamış. Gece bir inilti, bir gürültü, bir toz bulutu görmüş. Karanlıkta bir kılıç sallamış. Eline bir cüce parmak gelmiş. Dev oradan kaçmış gitmiş, beşiğine yatmış. Sabah olunca kız:

"Ay kardeşlerim benim oğlan bu gece hiç durmadı, sabaha kadar ağladı." demiş.

Büyük oğlan, kucağına almış durmamış. Ortanca oğlan, kucağına almış durmamış. Küçük oğlan almış, bir bakmış ki bebeğin cüce parmağı yokmuş. Oğlanın gece kopardığı parmak cebindeymiş. Cebinden çıkartmış çocuğun parmağını yapıştırmış. Çocuk o zaman susmuş. Annesine vermiş. Küçük oğlan kardeşlerine durumu anlatmış:

"Bizim kızın oğlu dev. Bizi yemedi buradan göçüp gidelim." deyince, büyükler:

"O büyüüp de bizi yiyinceye kadar biz ölürüz." deyip gitmemişler. Küçük oğlan, oradan yükünü toplayıp gitmiş.

Aradan ay geçmiş, yıl geçmiş. Merak edip köye dönmeye karar vermiş. Yola çıkmış, yolda karşısına üç kız çıkmış:

"Yiğit nereye gideceksin?"

"Şuradan geldim, köyüme gidiyorum."

"Senin kardeşinin oğlu dev, köyünüzü değil, kıyı köyleri de yedi bitirdi. Gel gitme, bizim yanımızda dur."

"Hayır ben gideceğim."

Oğlan tam köye yaklaşınca, çocuk yolda karşılaşmış:

"Hoş geldin."

"Hoş bulduk."

"Ver atını gezdireyim." deyip atı almış. Gezdirmiş dolaştırmış. Sonra atın bir ayağını yemiş.

"Dayı atın dört ayaklı mıydı, üç ayaklı mıydı?"

"Üç ayaklıydı oğlum."

Çocuk atın bir ayağını daha yemiş

"Dayı atın üç ayaklı mıydı iki ayaklı mıydı?"

"İki ayaklıydı oğlum."

Çocuk atın bir ayağını daha yemiş:

"Dayı atın iki ayaklı mıydı, tek ayaklı mıydı?"

"Tek ayaklıydı oğlum."

Çocuk o bir ayağı da yemiş:

"Dayı atın ayaklı mıydı, ayaksız mıydı?"

"Ayaksızdı oğlum."

Çocuk gitmiş. Atı yarı beline kadar yemiş:

"Dayı atın yarısı var mıydı, yok muydu?"

"Yoktu oğlum."

Çocuk gitmiş. Atın kalanını da yemiş:

"Dayı atın var mıydı, yok muydu?"

"Atım yoktu oğlum." demiş.

"Dayı ben acıktım seni yiyeceğim."

"Ye oğlum. Ben zaten senin için geldim. Ama yemeden önce falan yerden bana bir su getiriver." demiş.

Çocuk su almaya gidince, oğlan oturmuş saz çalarmış. Bir sıçan kovuğundan çıkmış: "Ay fehimsiz ne duruyorsun burada? Şimdi gelirse seni de yer. Ver o sazi, ben kuyruğumla çalayım da, sen buradan kaç git." demiş.

Sıçan, sazi kuyruğuyla çalarken oğlan da oradan kaçmış gitmiş. Dev gelmiş, "Al dayı suyu getirdim." diye dışarıdan seslenince, sıçan, deliğine kaçırılmış. Dev dışarı çıkınca sıçan çıkar sazi çalar, devin geleceği zaman kovuğuna kaçarmış. Dev de dayısını saklanıyor zannedermiş. Böyle böyle ay gün

geçmiş. Dev, bir gün ses çıkarmadan içeriye girmiş. Bir bakmış ki, sazı bir sıçan çalıyor. Dayısının kaçtığı anlamış. Sıçana: "Seninle sonra hesaplaşırız." deyip dayısının peşinden yola düşmüş.

Oğlan da buradan Hoyran ovası gibi gitmiş. O üç kız da, oğlana üç elma vermişlermiş. "Başın dara düştüğü zaman atıver, koca bir ağaç olur, dalına çıkar kurtulursun." demişler. Oğlan, giderken devin arkasından geldiğini görünce, almanın birini yere atmış. Koca bir ağaç olmuş, dalına çıkmış. Dev gelmiş, ağacın altında dayısını indirmek için yalvarmış yakarmış. İndiremeyince ağacı kemirmeye başlamış. Tam ağacı yıkacağı sırada oğlan öbür almayı da atmış. O da koca bir ağaç olmuş. Hemen onun dalına geçmiş. Dev, onu da kemirip yıkacağı sırada öbür almayı da atıp, onun dalına geçmiş. Dev, onu da kemirmeye başlamış. Tam ağaç yıkılacağı sırada üç ceranlar gelmiş dev post eder gibi didivermişler. Oğlan üç ceranların sırtını sıvazlayarak kızların yanına gelmiş. Kızlara bir daha sizin izinizden çıkmayacağım diye söz vermiş. Küçük kıza kırk gün kırk gece düğün etmişler. Kızlar, bir daha bir yere gitme dedilerse de oğlan az durmuş uz durmuş, "Ben kardeşimin yanına gideceğim." deyip. Atına atlayıp kardeşinin yanına varmış. Kucaklaşmışlar, sarılmışlar, Kardeşi:

"Ay kardeşim, başına bir bakayım. Bitlendin mi, kurtlandın mı?" demiş ve oğlanı dizine yatırtmış. Dev de:

"Dayımın başında üç ak tüy var. Birini çektin mi can dizlerine gelir, birini daha çektin mi boğazına gelir, öbürünü de çektin mi ölür." demiş. Kadın, oğlanın başına bakarken başındaki tüyleri çekmiş ve oğlanı öldürmüştü.

Kızlar bir gün beklemişler, iki gün beklemişler. Oğlan, gelmeyince, ceranları arkasından yollamışlar. Ceranlar varınca, devle anası oğlanı öldürmüşler. Kafasıyla da top oynuyorlar. Ceranlar, oğlanın kafasını kapmışlar dönmüşler. Kemikleri de bir çuvala doldurup, atına yüklemişler. At, kızların yanına gelmiş. Kızlar oğlanın kemiklerini bir tabutun içine yerli yerine yerleştirmişler. Bir bakmışlar ki kafası yok. Onu da ceranlar arkadan getirmişler. Bütün azalarını yerli yerine koyup can suyunu dökmüşler. Oğlan, uyanıp kalkmış:

"Bir daha sizin izinizden çıkmayacağım." demiş.

Oğlan, kılıcını almış, atına binmiş. Varmış, devle anasını öldürmüş.
Kızların yanına gelmiş. Orada kızlarla birlikte yaşar gidirmiş.

Ayşe Göde³¹

³¹Körküler Kasabası, 65 yaşında, Okur yazarlığı yok, Ev hanımı.

30.Köpekle Evlenen Kız

Bir varmış, bir yokmuş... Bir padişahın üç tane kızı varmış. Atlı bir oğlan her gün çeşmeye beygirini sulamaya gelirmiş. Kızların üçü de ona vurulmuşlar. Kızlar babalarına:

"Baba! Şu bunların başına bir oğlan geliyor. Biz üçümüz de o oğlana varacağız." demişler. Babaları:

"Üç kardeş, bir oğlana varır mı?" dediyse de, "Biz varırız." demişler. Padişah, kızlarının eline bir kağıt yazmış, ellerine vermiş. Halkına da bir tellal ünletip, o bunların üstüne de bir köprü kurdurup, halkın köprünün altından geçmesini istemiş.

"Kızların attıkları kağıtlar kimin eline geçerse kızlarımı onunla evlendireceğim" demiş. Tam kızların vurulduğu oğlan köprünün altından geçeceği vakit, sakalı bacağına arasında bir adam geçmiş ve kızların attığı kağıtlar onun eline geçmiş. Kağıtları almış gelmiş. Padişahın huzuruna çıkmış. Kızlar:

"Baba bu değil." demişler. Büyük kızlar razı olmamışlar. Küçük kız, onunla evlenmeye razı olmuş. Padişah da küçük kızını ona vermiş. Onun köyü adı sanı bilinmedik, kimselerin varmayacağı bir yermiş. Kızı almış gitmiş. Adam, o köyde hocaymış. O gün orada kıymetli bir adam ölmüş. Hoca, yümüş arıtmış, gömmüş. Yemeğini yemişler ve eve gelmiş. Millet dağıldıktan sonra, mezarlığa dönmüş, mezarı eşe eşe ölüyü çıkartmış. Ölünün ciğerini tümüyle çıkarıp almış gelmiş. Merdivenin altında yer imiş. Gelin de ölü evinden gelmiş. Merdivenin altında herifini görünce, adam:

"Hır haf! Ben seni yiyeceğim."

"Aman beni adı sanı bilinmedik yerlere getirdin de şimdi niye yiyeceksin?"

"Ben bu yaşıma geldim. Aldığım karıyı da yerim, ölen ölüyü de yerim. Seni de yiyeceğim."

"İyi o zaman. Hamama gidelim, yünelim, yıkanalım da öyle ye." demiş. Gelin, giyinmiş süslenmiş, yola düşmüş. Adam da köpek sıfatında arkasına düşmüş. Gelin, hamama girince köpek de kapıya oturmuş, beklemiş. Giren çıkmış, giren çıkmış. Gelin, içerde hamamcı kadına:

"Şu köpek beni yiyecek, dışarı çıkamıyorum."

"Nasıl adam yer bu köpek? Şu urbalarını ver de yiyecekse beni yesin. Sen çok gençsin." demiş. İhtiyar hamamcı, gelinin urbalarını giymiş, dışarı çıkmış. Köpek hemen atılmış:

"Hır haf! Ben seni yiyeceğim." demiş. Kadın da:

"Niye yiyeceksin beni?" deyince, köpek sestən tanımış onun olmadığını ve kızı aramaya çıkmış. Kız da gide gide bir kavağın başına çıkmış. Bir Beyoğlu kavağın altına beygir sulamaya gelmiş. Gelinin şavkı yere vurmuş. Beygir kafayı kaldırıp kaldırıp bakarmış. Beyoğlu da bakmış kızı görmüş:

"Ey güzel in aşağıya, beygir senin şavkından su içemedi."

"Ben insanoğlundan kaçtım, beni alır gidersen, inmem"

"İn gel ben kaçılacak adam değilim. Bak sen de güzelsin ben de güzelim." demiş. Kız aşağıya inmiş. Beyoğlu kızı almış evine götürmüş. Yalnız, kız giderken Beyoğlu'na bir şart söylemiş:

"Bundan sonra bulduğunu almayacaksın. Kapıya da bir kaplan bağlayacaksın." demiş. Beyoğlu, kabul etmiş. Ama her gün önüne altın kuruş denk gelirmiş, almazmış. Bir gün bir altın baston bulmuş. Dayanamamış almış, bastonu eve getirip, rafın üstüne atmış. Beyoğlu, akşam uyuyunca baston köpek olmuş çıkmış. Kıza:

"Seni yiyeceğim." demiş. Kız da:

"Beyoğlu duyarsa seni de, yer beni de yer. Gel dışarıda ye." deyip köpeği dışarı çıkarmış ve kaplanın önüne atıvermiş. Kaplan, köpeği parça parça etmiş. Kız içeri girip Beyoğlu'nu uyarmış:

"Bak senin bulduğun altın değnek köpek oldu. Gördün mü işte ben bundan kaçmıştım." demiş.

Sedef Üstündağ³²

³²Kumdanlı Kasabası, 68 yaşında, Okur yazarlığı yok. Ev hanımı.

31.Tasa Kuşu

Bir kadın varmış, çok aksiymiş. Bir kadın da varmış, çok düşünceli tasalıymış. Aksi kadın, tasalıya derdini sormuş. O da:

"Şöyle dertliyim, şöyle tasalıyım."

"Tasa da neymiş?"

"Şurada bir bahçe var. Orada tasa kuşu var. Onu git al , tasa nasıl olur bir öğren." demiş.

Kadın gitmiş. Gül bahçesinin içinde tasa kuşları oynayıyormuş. Birini almış gelmiş. Bir iki gün dururken, kuş kadını almış, pançağına ve bir dağın başına koymuş gelmiş:

"Tasa nasıl olur öğren." demiş.

Kadını almış bir tasa. "Nasil edeceğim? Nere gideceğim?" derken orada tasayı öğrenmiş. Kadın, oradan ine ine bir yola gelmiş. Yolda bir kahvede, delikanlı bir çocuk varmış. Kadın, çocuğa:

"Sen bugün evine git de, ben burada senin yerine kalayım. Ama bir şeyin zayi olursa ben burada yoğum." demiş.

Oğlan, evine gitmiş. Kadın orada kalmış. Tasa kuşu gelmiş. Ne kadar bardak, çanak, çaydanlık varsa, kırmış dökmüş. Çıkmış, gitmiş:

"Tasa nasıl olur bir öğren." demiş.

Kadın, orada ağlaya ağlaya sabahı etmiş. "Eyvah ben ne cevap vereceğim." diye. Sabah kahveci gelmiş. Bakmış ortalık darmadağın. Kadını oradan kovmuş.

Kadın oradan gitmiş. Bir terzinin yanında çırak durmuş. Tasa kuşu gelmiş. Terzinin bütün kumaşlarını parçalamış ve:

"Tasa nasıl olur, bir öğren." demiş.

Kadın, oradan da kovulmuş. Giderken, bir Beyoğlu'nun eline geçmiş. Onunla evlenmiş. Beyoğlu, kadını evine götürmüş. Az durmuş, uz durmuş. Bir çocuk dünyaya getirmiş. Tasa kuşu gelmiş. Çocuğu almış gitmiş. Kadının da ağzına yüzüne kan bulaştırıvermiş:

"Tasa nasıl oluyor bir öğren." demiş.

Beyoğlu, bir gelse baksa, kadın çocuğu yemiş, ağzı yüzü kan. Çocuk yok. Seneye bir daha çocuğu olmuş. Tasa kuşu, yine aynı şeyi yapmış ve:

"Tasa nasıl oluyor, bir öğren."

Bir daha derken üç senede üç tane çocuğu olmuş. Tasa kuşu da, bunları hep almış gitmiş. Böyle olunca Beyoğlu, kadını boşamış.

Tasa kuşu, götürdüğü çocuklara bir kulübe yapmış. Hepsi de burma bıyıklı çocuk olmuşlar. Kadın, yola düşmüş. Kulübenin yanına vardığı zaman, Tasa kuşu:

"Çocuklar ananız geliyor." demiş.

Çocuklar analarını yanlarına almışlar. Beyoğlu da, dağda dolaşıyormuş. Tasa kuşu çocuklardan birine:

"Git şu dağda dolaşan senin baban. Çağır buraya gelsin." demiş.

Çocuk gitmiş, babasını almış gelmiş. Önüne bir karpuz kesivermişler. Eline de bir kaşık vermişler. Beyoğlu:

"Karpuz kaşıkla yenir mi?" Kadın da:

"İnsan doğurduğu çocuğu yer mi?" diye konuşurken, Tasa kuşu:

"Bak şu üç çocuk senin. Bu karı da senin. Bu böyle asi konuştu, bu işler başına geldi. Artık tasayı öğrendi. Mutlu olun." demiş.

Sedef Üstündađ³³

³³Kumdanlı Kasabası, 68 yaşında. Okur yazarlığı yok. Ev hanımı.

32.Çocuklar ve Dev Anası

Bir varmış, bir yokmuş... Üç kardeş varmış. Aydına ekin biçmeye gitmişler. Tepenin başında bir ekin varmış. O ekini biçerken dev bunguldayarak gelmiş:

"Benim ekini biçenler kim? Niye biçiyorsunuz?" demiş.

"Parayla biçiyoruz."

"Benim param yok. Benim üç kızım var onları size vereyim." demiş. Büyük oğlanı eve ekmeğe yollamış. Ama karısına da tembihlemiş:

"Gönderdiğim oğlanı bize kapama et yolla." demiş. Fakat oğlan, bunun farkına varmış ve oradan kaçmış. Ertesi gün ortanca oğlanı yollamış. O da kaçıp kurtulmuş. Daha ertesi gün küçüğü yollayacakmış ama o gün de ekin kurtuluyormuş.

"Gelin eve gidelim. Kızlarımı size vereyim, çünkü hakkettiniz." demiş.

Büyük kızı büyük oğlanla, ortanca kızı ortanca oğlanla, küçük kızı da, küçük oğlanla yatırmış. Büyükler sevinirlermiş. Bir karı sahibi olduk diye. Kesileceklerini hiç bilmezlermiş. Devle karısı da, bıçak bilemeye gitmişler. Oğlanları kesip yiyeceklerimiş. Küçük oğlan, kalkmış. Kızların çemberlerini kendilerine, kendi takkalarını da kızlara giydirmiş. Öylece yatmışlar. Dev gelmiş. Kızlarının üçünü de oğlanları kesiyorum diye kesmiş. Küçük oğlan, abilerini uyarılmış. Olanları göstermiş ve oradan kaçmışlar. Köye gelmişler. Büyükler, köyde kalmışlar. Küçük oğlan, bir beygire katran sarıp, katran satmaya çıkmış. Dev'in de bir tefi varmış. Zıngır zıngır ötermiş.

"Bunu kim getirir?" demişler. Küçük oğlan:

"Ben getiririm." deyip, devin evine katran satmaya gitmiş. Katranı orada bitirmiş. Kadına:

"Yenge şu tefi ver de yarın getireyim." deyip almış kaçmış. Dev bir gelmiş ki, evde tef yok. Çok sinirlenmiş.

Devin bir de atı varmış. "Bu atı kim getirir?" demişler. Küçük oğlan "Ben getiririm." demiş. At da dev'i bilirmiş. Dev ahıra girdimi, çanı varmış, zangır zangır ötermiş. O gün de cumaymış. Dev, cumaya gitmiş. Karısı da evdeymiş. Oğlan,

ahıra girince kadın onu yakalamış. Bir direğe bağlamış. Oğlanın kolu acımaya başlayınca:

"Yenge, sen beni nasıl olsa öldüreceksin. Şu kolumu koyuver." demiş. Kadın oğlanın kolunu çözmüş. Oğlan, kolu boşa çıkınca kendini direktten çözmüş. Ata binmiş kaçmış. Depeharman gibi bir yerden köye girerken görmüşler:

"Yahu devin atını getiriyor. Bu nasıl olur!" diye hayrete düşmüşler. Sonra:

"Devin bir kavağı var onu getirebilir misin?" demişler.

"Getiririm."

Devin evine varıp, kavağın içini oymuş. Dev, gümbüldeyerek gelmiş:

"Ulan benim kavağı kesen kim?"

"Benim."

"Niye kesiyorsun?"

" Sana ev yapıyorum. Acaba denk gelecek mi gelmeyecek mi? İçine gir de bir deneyelim."

Devi kavağın içine sokmuş ve kavağı kapatıp, mıhlamış. Yuvarlaya yuvarlaya köye getirmiş. Depeharmandan köyün içine yuvarlamış. Köye inen kavak çaya düşünce dağılmış.

Ramazan Göde³⁴

³⁴Körküler Kasabası, 64 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.

33.Civcivoğlu

Bir varmış, bir yokmuş... Üç arkadaş Aydın'a gitmişler. Giderken giderken bir dev karısının evine misafir olmuşlar. Dev:

"Benim bir bölük arpam var biçiverir misiniz?"

"Biçelim."

"Evimde yatarsınız ha!" demiş. Niyeti onları yemekmiş. Onları evine yatırmış. Yedirmiş içirmiş. Oğlanlar uyuyunca yemek niyetindeymiş. Gider bir tarafta dişini bilir, oğlanların yatığı odanın kapısına gelip:

"Kimler uyur da kimler uyanık?" diye sorarmış. Küçük oğlanın adı Civcivoğlu imiş. İçerden ses vermiş:

"Ay koca ebe, hepsi uyur da bir ben uyanığım."

Oğlan, anlamış devin kendilerini yiyeceğini. Dev:

"Sen niye uyanıksın ya ay yavrum?"

"Niye uyanık olam ay koca ebe. Akşamdan karnım doymadı. Anam olsa, bir kaz keserdi, onu yerdim ve uyurdum. şimdi uyuyamadım." demiş.

Dev, gitmiş. Kümesten bir kaz kesmiş, pişirmiş, almış gelmiş oğlanın önüne koymuş:

"Kalk yavrum, ye de uyu." demiş. Dev, gitmiş. Oğlan, uyumuştur diyerek tekrar kapıya gelmiş:

"Kimler uyur, kimler uyanık?" demiş. Civcivoğlu yine ses vermiş:

"Ay koca ebe hepsi uyur, bir ben uyanığım. Anam olsa, bir kuzu keserdi. Pişirir yedirirdi. Onun için uyuyamadım." demiş.

Dev, gitmiş. Evde bir kuzu varmış onu kesmiş, pişirmiş. Civcivoğlu'nun önüne koymuş:

"Haydi yavrum, ye de uyu." demiş, gitmiş. Oğlan, onu da yemiş. Arkadaşlarına:

"Haydi kalkın. Bu bizi yemeden, gidelim." dediyse de, kalkmamışlar. Dev karısı, kapıya yine gelmiş:

"Kimler uyur da kimler uyanık?" demiş. Civcivoğlu:

"Ay koca ebe hepsi uyur da bir ben uyanığım. Anam olsa, denizden gözer ile bir su getirirdi, onu içerdim. Ondan sonra kaygısız uyurdum." demiş.

Dev karısı, gitmiş. Eline bir gözer almış. Denizde doldurmuş, şar diye boşalmış. İçinden de:

"Eğer Cıvcıvoğlu bana bir oyun tuttun. Varırsam sana göstereceğim." dermiş. Bu arada Cıvcıvoğlu arkadaşlarını kaldırmış. Oradan kaçmışlar. Dev karısı, dönmüş gelmiş. Hiç kimse kalmamış. Çok sinirlenmiş.

Cıvcıvoğlu'nun küçük bir bıçağı varmış. Yarı yolda, bıçağının orada kaldığını hatırlamış ve devin evine bıçağını almak için geri dönmüş. Dev de, sinirinden oturmuş:

"Kaz gitti, kuzu gitti, üç tane av gitti." diye bağırırılmış. Cıvcıvoğlu da bacadan bakarken bıçağını ocak başında görmüş. Bu arada bacadan bir taş düşmüş. Dev:

"Sıçan, Cıvcıvoğlu'nun öfkesini senden alırım. Bacadan toprak öğütüp durma." diye bağırırılmış. Cıvcıvoğlu, biraz daha bakayım derken bacadan aşığı düşmüş. Dev karısı, Cıvcıvoğlu'nu görünce:

"Hah! Kaçırdım derken kendi ayağınla geldin mi?" demiş. Cıvcıvoğlu'nu yakalamış. Cıvcıvoğlu:

"Dur koca ebe. Şimdi can pekmezden tatlı. Beni çuvala koy, ağzını da bağla. Git öteki evde dişlerini bile. Musmundar öldürmeden, keskin dişlerinle ye beni." demiş. Dev karısı, bir koca çuvalın içine Cıvcıvoğlu'nu koyup, ağzını bağlamış. Öteki eve dişlerini bilemeye gitmiş. Dev, odadan çıkınca Cıvcıvoğlu çuvaldan çıkmış. Dev'in dışardaki ala danasını çuvalın içine koyup, bıçağını da alıp, arkadaşlarının yanına varmış. Dev karısı, öteki evden gelmiş. Bir demir küseği varmış. Almış onu bir vurmuş çuvala. Ala dana içinde böğürürmüş. Dev:

"Can alıcısı! Benim ala dana gibi böğürürsün." demiş. Bir iki daha vurduktan sonra ala dana ölmüş. Dev, çuvalı açmış, bir bakmış ki ala danası. Dev, oturmuş:

"Kaz gitti, kuzu gitti, ala dana gitti. Cıvcıvoğlu'nu kaçırdım elimden. Sen yine gelirsin." diye açlarmış.

Üç arkadaş bir yere varmışlar. O köyde de, at koşusu olacakmış. Aralarında konuşurlarken:

"Dev karısının bir atı var. Olsa bu kadar olur. Bunu bir çalmalı." demişler. Cıvcivoğlu'na sen o devi perişan ettin. İlle git. O atı da al gel demişler. Cıvcivoğlu, düşmüş yola. Dev karısının atı, kırk kapı içinde kilitliymiş. Dev karısı, atı yeygilemek için giderken Cıvcivoğlu da arkasından kilitleri toplarmış. Cıvcivoğlu, ahıra saklanmış. Dev karısı, atı yeygilemiş dönerken baksa ki kilitler yok. Öyle örtüvermiş çıkmış, gitmiş. Eve yatmış. Dev gidince Cıvcivoğlu, saklandığı yerden çıkıp ata şöyle bir ellemiş. Yad adam elleyince at acı acı kişnemiş. Atın sesini duyan dev ahıra inmiş:

"Cıvcivoğlu'nun oyunundan oyun mu oynarsın bana" deyip, atı bir güzel dövmüş çıkmış yukarı tekrar yatmış. Cıvcivoğlu, tekrar çıkmış saklandığı yerden ata dokunmuş. At ses çıkarmayınca, binip ata arkadaşlarının yanına gelmiş.

Üç arkadaş oradan bir yere gitmişler. Orada da avcı tazısı yarışı varmış. O zaman:

"Biz bir dev karısının arpasını biçiverdik. O devin bir tazısı var çok güzel." demişler. Cıvcivoğlu'na o tazıyı da getirmesini istemişler. Cıvcivoğlu'nu tazıyı almak üzere devin yanına yollamışlar. Cıvcivoğlu, devin evinin yakınında bir tepenin başına varmış bir ıslık çalmış. Tazı kulaklarını dikince dev, tazıyı bir güzel dövmüş:

"Cıvcivoğlu'nun oyunundan oyun mu tutarsın. Ne kulak dikip duruyorsun?" demiş. Cıvcivoğlu, bir daha ıslık çalmış. Tazı hiç ses çıkarmadan, Cıvcivoğlu'nun yanına varmış. Cıvcivoğlu, tazıyı almış arkadaşlarının yanına gelmiş.

Üç arkadaş oradan da gitmişler. Bir köyde değirmen yapılmış. Devin evinin kapısının önünde bir kavak varmış. Çok büyükmüş. Bu kavak bu değirmene çok iyi olurdu demişler. Cıvcivoğlu'na bu kavağı kes gel demişler. Cıvcivoğluna kırk katır semerlemişler. Cıvcivoğlu kılık değiştirmiş düşmüş yola. Varmış devin yanına:

"Ay koca ebe, senin arpanı biçiveren bir Cıvcıvoğlu varmış. O öldü. Tabut teneşir yok. Kapının önünde kavağın varmış. Sağlığında vaadetmiş. şu kavaklardan bana tabut teneşir yapın diye, onları kesivereceksin. Ölüsünü kaldıracağız" demiş. Dev hemen kavağı kesip biçmiş. Katırlara yüklemiş:

"Gebersin Cıvcıvoğlu. Beni çok aldattı. Her şeylerimi yedi bitirdi. Al git bu kavakları. Onu gömün." demiş. Cıvcıvoğlu, devi bir kez daha kandırmış. Bu masal da burada bitmiş.

Satı řahan³⁵

³⁵Körküler Kasabası. 52 yaşında, Okur yazar, Ev hanımı.

34.Yedi Kardeşin Bacısı

Bir varmış, bir yokmuş... Bir kadının yedi oğlu varmış. Kadın, bir daha hamileymiş. Oğlanları:

"Ana biz ava gideceğiz. Eğer biz avdan dönünceye kadar, bir daha oğlan doğurursan seni öldüreceğiz. Bize bir tane kız doğur. Eğer kız olursa dama çift bayrak dikeceksin. Eğer oğlan olursa, tek bayrak dikeceksin." deyip gitmişler. Kadının kızı olmuş. Dama iki bayrak dikmiş. Yedi kardeşin yedisi de, sevinerek dağdan gelmişler. Anaları ölmüş. O yedi kardeş, kızı kuş sütüyle beslemişler. Kız büyümüş, delikanlı kız olmuş. Evin büyük gelini:

"Bunu böyle şımarttılar. Biz bunun elinden nasıl kurtulacağız?" demiş. Ortanca gelin de:

"Bunun kolayı var. Yılan kabuğuyla haşhaşı sürt, ekmeğe dürtüver. O esnemeye başladı mı da yüzüğünü ağzına atıver. Seslenemez, soluyamaz, kimseye de söyleyemez." demiş. Ortanca gelinin dediğini yapmışlar. Kız, onların yaptıkları yiyeceği yiyince esnemeye başlamış. Esneyince hemen yüzüğü ağzına atıvermişler. Boğazına takılmış, hiç konuşamamış. Kızın karnı şişmiş kalmış. Yılanlar karnında dolmuş dolmuş, hamile olmuş. Gelinler: "Yedi oğlanın kız kardeşi, durduğu yerde hamile kaldı." diye kocalarına fitlemişler. Oğlanlar, öldürmeye de kıyamamışlar. Dağa almışlar gitmişler, koyuvermişler. Her gün onun etrafında avlanmaya giderlermiş. Dağda da göçebe yörükleri varmış. Çoban, koyun güderek kızın yanına varmış:

"İn misin cin misin?" demiş. Kız da konuşamamış. Oğlan, kızın derdini anlamış.

"Ben seni kurtarırım. Ama seni alır giderim" demiş. Kızın gözlerini sarmış. Ağaca bağlamış. Koyunu sağmış sağmış, kızın önünde bir çukur kazıp oraya sütü dökmüş. Sütü gören yılan kızın boğazından çıkıp çıkıp gelmişler. O yılanları kıza göstermemiş. Kızın gözünü açmış. Almış gitmiş, çadırına götürmüştü. Kırk gün kırk gece düğün etmiş. Kızdan üç tane çocuğu olmuş. Çocuklar, büyümüş, her gün ava giderlermiş. Anaları bir gün:

"Şu gelenler sizin dayılarınız onların yanına gidin. Yedi dayının yeğeniyiz. Ak devenin doğanıyız. Şın topum şın diye önlerinde takla atıverin" demiş. Çocuklar, varmışlar:

"Yedi dayının yeğeniyiz, Ak devenin doğanıyız" diye dayılarının önünde takla atarak kaçırverirlermiş. Dayıları, 'bu çocukları nasıl tutacağız' diye düşünmüşler. Yeğenleri olduğunu bilmiyorlarmış. Birisi:

"Çember hâlinde etraflarına dolanalım. Bunları tutalım." deyip, çocukları tutmuşlar. Çocuklara:

"Sizin ananız babanız kim?" diye sorarken, çadıra gelmişler. Bakmışlar ki çadırdaki kardeşleri. Kız başına gelenleri anlatmış. Yedi kardeş, gidip karılarını boşamışlar. Yedi erkek kardeş, kız kardeşleri ve yeğenleriyle birlikte yaşayıp giderlermiş.

Şükrü Göde³⁶

³⁶Körküler Kasabası, 85 yaşında, Okur yazar, Çiftçi

35.Fatma ile Yusuf

Bir varmış bir yokmuş... Bir adamın karısı ölmüş. İki çocuğu varmış, biri kız biri oğlan. Adam, bir daha evlenmiş. Adam, da çobanmış. Çocuklar her gün sığır gütmeye gidermiş. Üvey anaları her gün çocuklara, birbuçuk ekmek koyarmış ve:

"Yarımı getirmeyin, bütünü yutmayın." diye tembih edermiş. Çocukların inekleri varmış. Öğün zamanı geldi mi böğürür. Çocukları emzirirmiş. Çocuklar da ekmeğe hiç dokunmadan geri getirirlermiş. Anaları çocukların hiç ekmek yemediklerinden şüphelenmiş. Bunları takip etmeye gitmiş. Takip ederken ineğin çocukları emzirdiğini görmüş. Eve gelmiş. Akşam olunca yatmış yatağa. Kocasına:

"Ben çok hasta oldum. Bizim ineği kesersen iyi olacağım. Yoksa öleceğim." demiş. İnek de çocuklara:

"Beni kesecekler. Etimi yiyin kemiklerimi de, bir çukura gömüverin." demiş. Babaları, ineği kesmiş. Çocuklar etini yemiş. Kemiklerini bir çukura gömüvermişler. Kız, başını yümeye durmuş. Oğlan:

"Senin takkanla aynanı alıp kaçayım. Sen de arkamdan gel." demiş. Kız, başını yürken, oğlan takkasını, aynasını, tarağını, baş kilini hepsini almış kaçmış. Kız, arkasına düşmüş:

"Ay Yusuf takkamı ver." diye bağırmış. Üvey anası ve babasından kaçarlar. Üvey anaları, bunların arkasına bir cazı karısı, düşürmüş.

Cazı karısı, yaklaşınca kız elindeki baş kilini atıvermiş, bir tepe olmuş. Cazı karısı, tepeyi aşınca kadar onlar uzaklaşmışlar.

Cazı karısı, tepeyi aşmış da tekrar yaklaşınca, kız bu sefer tarağı atıvermiş. Tarak da bir orman olmuş. Cazı karısı, ormanı çıkıp da onlara yaklaşınca kadar bunlar biraz daha uzaklaşmışlar.

Cazı karı, tekrar yaklaşınca kız aynayı atıvermiş. Ayna bir deniz olmuş. Denizin kıyısında her çeşit hayvan izi varmış. Oğlan:

"Ay Fatma! Ben çok susadım. Ne yapacağız?" demiş. Kız da:

"Beygir izinden içsen beygir olursun. Camız izinden içsen, camız olursun. Geyik izinden iç de bari geyik ol." demiş.

Oğlan, geyik izinden suyu içince geyik oluvermiş. Orada denizin kıyısında bir koca kavak varımış. Kız kavağa çıkmış. Geyik yayılır yayılır, gelir kavağın dibinde yatar, sabaha kadar kardeşini beklemiş. Kız da kavakta dururmuş. Beyoğlu, oraya atını sulamaya gelmiş. Beygir katıyyen su içmemiş, kızın şavkından. Beyoğlu bir bakmış. Orada bir kız varmış:

"Sen in misin, cin misin?"

"Ne inim, ne de cinim. Seni yaradanın kuluyum." demiş. Beyoğlu, oradan köyüne geri dönmüş. Dellal ünletmiş. Deniz kıyısındaki kavak, kesilmeye gidilecek. Eğer kim gitmezse cezalandırılacak demiş. Kycek kavağı kesmeye gitmişler. Akşama kadar kesmişler. Kavağın azıcık bir yeri kalmış. Kesemedен akşam olmuş, köye geri dönmüşler. Geyik, sabaha kadar kesilen yeri yalaya yalaya büsbütün kavak etmiş. Ertesi gün, köylüler kalan yeri kesmeye gelmişler. Bakmışlar ki bütün kavak, kese kese yine akşam olmuş. Bitiremeden, geri dönmüşler. Geyik, yine sabaha kadar yalaya yalaya bütün kavak haline getirmiş. Cazi karısı, Beyoğlu'na:

"Ben, o kızı indiririm, indirmeye ne var."

"İndir de sana ödül vereyim." demiş. Cazi karısı, bir sac almış bir senid almış, hamur yuğurmuş. Kavağın dibinde ekmek etmeye durmuş. Cazi karısı, sacı kurarken ters kurmuş. Kız da yukarıdan:

"Ana yle olmaz. Sacı düz koy." demiş. Kadın, bile bile ters koyarmış.

Kıza:

"Ay yavrum bilemedim. Gel de şu sacı bir kuruver." demiş. Kız inmiş. Sacı kurup da kavağa çıkacağı vakit, Beyoğlu kızı yakalamış. Kız:

"Benim bir kardeşim var. Onu götürürsen giderim. Gtrmezsen ben gitmem."

"Senin kardeşini de götüreyim." demiş. Geyik, beygirin ardına düşmüş. Kızla oğlan ata binmişler. Beyoğlu kız köyüne götürmüş. Kızla oğlan bir dşeğe yatmışlar. Geyik de sabaha kadar:

"şu eniştemin ayağı, şu ablamın ayağı." diye onların ayaklarını yalarmış. Sabah olmuş. Kız, deniz kenarına giyecek yümeye gitmiş. Kız giyecekleri yyp de, ayağını yıkamak için deniz kenarına yaklaştığı sırada Arap kıızı, Fatma'yı denize

kakıvermiş. Kız denizin içine gitmiş. Akşam olmuş, Beyoğlu'yla Arap kızı, yatmışlar, geyik sabaha kadar:

"Şu eniştemin ayağı, şu ablamın ayağı değil." diye ayaklarını yalar dururmuş. Arap kızı:

"Herif herif ben aşeririm. Şu geyiği keselim de yiyelim. Ben o zaman iyi olacağım."

"Kız, hani o senin kardeşindi?"

"Yok ille geyiği yiyeceğim." demiş. Geyik de:

"Beni getirdiğiniz deniz kıyısında kesin." demiş. Geyiği götürmüşler. Kesmek için denizin kıyısına yatırmışlar. Geyik:

"Boynuzlarım yerlere dayandı,

Bıçaklarım, al ganlara boyandı,

Yetiş Fatma, gardaşım yetiş" dermiş.

Fatmayı da balık dipdiri yutmuş. Balığın karnundaymış. O da, balığın karnından,

"Top bilezik kolumda,

Şah İsmail boyumda,

Yetiş Yusuf kardaşım, sen yetiş." dermiş

Geyiği kesmeye giden cellatlar, geyiğin dediğini duyunca: "Hele geyik bir daha söyle" demişler. Geyik bir daha:

"Boynuzlarım yerlere dayandı,

Bıçaklarım, al ganlara boyandı,

Yetiş Fatma gardaşım yetiş" demiş. Kız tekrar:

"Top bilezik kolumda

Şah İsmail boyumda

Yetiş Yusuf kardaşım, sen yetiş." deyince, balık ağzını açivermiş. Kız kucığında bir çocukla çıkıvermiş. Cellatlar, Fatma ile çocuğunu ve geyiği almışlar. Beyoğluna teslim etmişler. Beyoğlu, Arap kızına:

"Kırk katır mı istersin, kırk satır mı istersin?" demiş. Arap kızı:

"Katr ısterim." deyince, katırın kuyruğuna bağlayıvermişler. G.üne de bir satır vuruvermişler. Harman yerinde öyle kıvrandırırılar. Fatma ile Yusuf, ve Beyoğlu da, mutlu bir şekilde yaşayıp giderlermiş.

Halil Gōde³⁷

³⁷Kōrkōler Kasabası, 88 yaşında, Okur yazar, ifti.

36. Ali Cengiz Oyunu

Bir varmış, bir yokmuş... Allah'ın deli deli kulları pek çokmuş. Ama bizden delisi hiç yokmuş... Evvel zaman içinde, yoksul bir baba ile bir oğlu varmış. Oğlan, yuvadan düşüp, kanadı kırılan bir leylek yavrusunun kanadını iyileştirmiş. Ertesi yıl, leylek çocuğa bir çekirdek getirmiş. Çekirdeği bahçeye ekmişler. Bal kabağı olmuş. O kadar çok olmuş ki, çekirdeğini ayrı, kabağını ayrı satıp zengin olmuşlar. Oğlan padişahın kızını almak istemiş. Babasını saraya dünürücü yollamış. Padişahın kızı: "Oğlan, olağanüstü bir iş yapmadıkça onunla evlenmem." demiş. Baba oğul, birer demir çarık ile, demir asa alıp yola koyulmuşlar. Az gitmişler, uz gitmişler. Baba ihtiyarımış, yorulmuş. Bir kayanın üstüne oturup "of" demiş. Kaya yarılıp içinden, bir dudağı yerde, bir dudağı gökte bir Arap çıkmış:

"Dileyin benden ne dilererseniz."

"El bilmez marifet, herkesi şaşırtacak, oyun öğrenmek istiyorum."

"Benimle gelersen öğrenirsin. Bir hafta sonra seni babana getiririm."

Babası izin vermiş. Arap, çocuğa gözünü yummasını söylemiş. Çocuk, yummuş. Arap'ın "Gözlerini aç" demesi üzerine kendini bir sarayda bulmuş. Bir ara Arap, oğlanı yalnız bırakıp dışarı çıkmış. Oğlan, sarayı dolaşırken, bir ağlama işitmiş. Sesin geldiği odaya doğru gitmiş. Bakmış ki ay parçası gibi bir kız gözyaşlarını dökerek gergef işliyor. Kıza:

"Burada ne işin var?"

"Okula gidiyordum. Bu Arap beni elimden tutup buraya getirdi. Bana Ali Cengiz oyununu öğretti. Öğrendiğimi anlayınca da beni bırakmadı." dedikten sonra oğlanı bir kuyunun başına götürmüştü. Bu kuyunun içi, hep ölü doluymuş. Arap buraya getirdiği gençlere, Ali Cengiz oyununu öğretir, öğrenenleri öldürüp, bu kuyuya atarmış. Öğrenmeyenleri, iyice dövdükten sonra, aldığı yere bırakırmış. Kız oğlana:

"Sana öğreteceklerini yanlış söyle. Öğrendiğini sakın belli etme." demiş. Oğlan, yerine dönmüş. Arap gelmiş. Onu okutmaya başlamış. Oğlan, Arap'ın söylediklerini hep yanlış söylemiş. Arap kızmış. Eline bir kitap vermiş:

"Bunun içindekileri bir hafta içinde öğrenmezsen görürsün gününü." demiş. Bir hafta geçmiş. Arap gelmiş. Oğlana sorular sormaya başlamış. Oğlan, hep yanlış cevaplar vermiş. Arap kızmış. Onu iyice bir dövüldükten sonra götürüp, babasına teslim etmiş. Oğlan, babasına:

"Baba ben bir at olacağım. Götür beni saraya sat. Ama, dizginimi hiç kimsenin eline verme." demiş. Babası söylenenleri yapmış. Oğlan, bir gece evine dönmüş. Oğlan, babasına:

"Baba yarın ben bir koç olacağım. Götür beni saraya sat. Ama sakın ipimi kimsenin eline verme." demiş. Adam koçu saraya götürürken, Arap görmüş, tanımış. Oyunu öğrendiğini anlayınca, bir yangın olup, yolunu kesmiş. Koç, bir kuş olup uçmuş. Arap bir atmaca olup onun peşine düşmüş. Kuş, saraya girmiş. Bir elma olup, padişahın kucığına düşmüş. Arap, bir derviş kılığında saraya girip, padişaha: "Bu elma benimdir, onu almaya geldim" demiş. Padişah bu işe şaşırılmış ama elmayı dervişe uzatmış. Padişah, elmayı uzatınca, elma bir avuç darı olup yerlere saçılmış. Derviş, bir keklik olup darıları toplamaya başladığı sırada, oğlan, bir sansar olup, kekliği boğmuş. Sonra asıl kılığına girerek kendini padişaha tanıtmış. Sonra gidip, Arap'ın sarayındaki kızı kurtarmış. Oğlan, padişahın kızıyla evlenmiş kırk gün kırk gece düğün olmuş. Onlar ermiş muradına, biz de erelim muradımıza. Gökten üç elma düşmüş. Biri bana, biri, anlatana, biri de dinleyene...

Süleyman Arslan³⁸

³⁸Kozluçay Kasabası, 45 yaşında, Ortaokul, Çiftçi

37. Kara Erik, Sarı Erik

Bir varmış, bir yokmuş... Bir oduncu varmış. Bu oduncu oduna gider gelirmiş. İki yük odun sarar gelir, onu satar, bir gün dinlenir. Sonra iki yük daha eder. Onu satar, sonra bir gün daha dinlenirmiş. Böyle günler geçerken bir gün dağda bir yumurta bulmuş. Yumurtayı almış gelmiş. Pazara satmaya götürmüş. Alıcılar yumurtaya:

"Beş lira verelim mi, on lira verelim mi, yüz lira verelim mi?" derken,

"Eğlenmeyin benimle." dermiş. Yahudinin biri parayı saymış. Yumurtayı almış gitmiş. Adam, ertesi gün yumurtayı bulduğu yere bir daha gitmiş. Kuşu orada yuvada bastırmış, yakalamış. Eve almış gelmiş. Kuş yumurtlamış, o satmış. Adam, zengin olmuş. Adam, hacıya gitmeye niyetlenmiş.

O kuşun kafasını yiyen insan, uyuduğunda para hasil olurmuş. Adam, hacıya gittiği zaman, karısını Yahudiler, altından girmişler üstünden çıkmışlar: "Kuşu kes de yiyelim." deyip kadını kandırmışlar. Kadın, kuşu kesmiş pişirmiş. Oduncunun da bir oğlu varmış.

"Kuşun hepsini Yahudiler mi yiyecek. Kafasını da be yiyeyim." deyip, kuşun kafasını yemiş. Yahudi gelmiş, kadın kuşu önüne koymuş. Yahudi:

"Hani bunun kafası nerede?"

"Çocuk yedi kafasını." deyince, Yahudi, kalkıp çocuğu dövmüş, çarpmış, kovmuş. Ondan sonra çocuk şora vanyor uyuyor, bura vanyor uyuyor, para hasil oluyormuş. Akşam olunca yatmak için bir yer ararken, bir koca karının evine varmış:

"Koca nine, beni bu gece misafir et" deyince kadın, çocuğu önce kovmuş, çocuk cebinden bir avuç para çıkarıp verince, eve almış yedirip içirip, ağırlamış. Ertesi gün olmuş. Padişahın bir kızı varmış. Bu kıza bakması yüz liraymış. Çocuk, kadına: "Git söyle. Padişahın kızına ben bakacağım." demiş.

Oğlan kıza basmış parayı bakmış, basmış parayı bakmış. O kıza bakmaya kimse para yetiremezmiş. Padişah:

"Bu çocuk nereden buluyor bu parayı?" demiş. Vezirlerini, alimlerini, sihirbazlarını çağırılmış:

"Bunu bir araştırın. Bir rüyaya yatın bakalım. Bu çocukta ne var?" demiş. Cariyeler bir rüyaya yatmışlar ve çocuğu rüyalarında görmüşler:

"Padişahım, bu çocuğun karnında abaz-ı ibrah kuşunun kafası var. O kuşu yiyen insan uyudukça para hasıl olurmuş." demişler.

Padişahın kızıyla oğlan oturmuşlar. Oğlana sabaha kadar içki içirmişler. Oğlan içkiyi içince kusmuş. Kuşun kafasını da kız alıp yutmuş.

Oğlan, orada uyuyor para yok, burada uyuyor para yok. Kocakarnın yanına varmış. Bir iki gün orda yatmış. Yine para yok. Kocakarı, oğlanı evden kovmuş. Oğlan, gitmiş bir deniz kenarına kendisini denize atmaya karar vermiş. Denize atlamış. Yüzerken, yüzerken bir adaya çıkmış.

Adada bir kara erik varmış, bir de sarı erik. Oğlan, kara erikten yeyince felç olmuş. Oracıkta kösülmüş kalmış. Ondan sonra sürüne sürüne, gitmiş bir de sarı erikten yemiş. Ayağa kalkmış eski haline dönmüş. O eriklerden toplayıp kocakarnın yanına varmış. Kadına:

"Şu kara erikten padişahın kızına yedir." demiş.

Kadın, saraya varmış. Padişahın kızına kara erikten yedirmiş. Padişahın kızı felç olup yatmış. Padişah dünyanın dört bir yanından, doktorunu, hocasını, hacısını getirtmiş. Kızını iyi edememişler. Oğlan:

"Ben iyi ederim." deyip saraya varmış. Önce cariyeler bunu kovmuşlar. Sonra padişah çağırmiş:

"Evvvelce benim kızına bakması paraylaydı, şimdi bedava. Bir de o baksın." demiş. Oğlan, kızın yanına girmiş. Kıza:

"Eğer bana teslim olursan, seni öyle iyi ederim. Yoksa ben de iyi edemedim deyip çıkıp giderim."

"Tamam." deyince, sarı eriği kıza yedirmiş. Kız kelebek gibi ayağa kalkıvermiş. Padişaha hemen müjdeyi vermişler. Padişah da:

"Bu kız bu oğlanın nasibiymiş." demiş. Kırk gün kırk gece davul vurdurup, düğün etmişler.

Mevlüt Karaca³⁹

³⁹Sağır Köyü, 62 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.

38.Keloğlan ile Peri Kızı

Evvel zaman içinde, üç kardeş varmış. Bunların ikisi çalışmış. Biri de Keloğlanmış. Her gün ava gidermiş. Bir gün avdan gelirken, bir canavarın, bir kıza saldırdığını görmüş. Hemen koşmuş canavarı vurmuş. Kızı kurtarmış. Kızı yanına almış. Giderlerken bir kayanın başına gelmişler. Kız:

"Ayağını bas da bu yana hoplayıver."

"Ben düşerim atlayamam."

"Korkma, düşmezsın. Haydi atla." deyince, Keloğlan, ayağını basmış, kayanın üstünden atlamış. Kendini kırk kat bir sarayın içinde bulmuş. Sarayın ta köşküne kadar çıkmışlar. Köşkte bir koca herifle bir koca karı otururmuş. Koca herif:

"Kızım sen kaç gündür nerede kaldın?"

"Baba, bana bir canavar saldırdı, onunla uğraşırken, bu yiğit canavarı vurdu. Beni canavardan kurtardı. Bunu gönülleyin, ödüllendirin." demiş.

Kız da gelmeden önce Keloğlanı tembihlemişmiş:

"Ben olanları anlatırım. Sana ne dilersin dediklerinde, sağlığını dilerim de. Bizim sağlıktan sana fayda yok. Ne dilersin dediklerinde; Bir yüzük, bir düdük, bir külah dilerim de." demiş. Padişah:

"Dile dilediğini."

"Sağlığını dilerim."

"Bizim sağlıktan sana ne fayda var. Dile dilediğini."

"Bir yüzük, bir düdük, bir külah dilerim." demiş.

Keloğlan, yüzüğü, düdüğü ve külahı alıp dünya yüzüne çıkmış. Yüzüğün vazifesi; taşa vurdun mu altın atarmış. Külahın vazifesi; külahı giydin mi kimseye gözükmezmişsin. Düdüğü de çaldın mı; kırk Arap çıkarmış. Emret derlermiş. Ne emrederse, kırk Arap, onu yaparlarmış. Bir gün böyle, beş gün böyle eve gelmiş. Anası:

"Nerede kaldın Keloğlan? Ağaların aylığa gitti. Kazandı mı kazanmadı mı? Ne yaptılar. Aç mı kaldılar, susuz mu kaldılar? Git bir bak."

"Ana ben onları şimdi getiririm."

"Şimdi gelir mi onlar? Ta Aydın'da çalışıyorlar."

Keloğlan düdüğü bir çalmış. Hemen kırk Arap çıkmış:

"Buyur."

"Aydında iki kardeşim var. Hemen onları bulup gelin." demiş. Kırk Arap, Keloğlanın kardeşlerini bulup getirmişler. Kardeşleri gelince birisi:

"Allah bin bereket versin. Yirmi mecit kazandım." Öteki de:

"Allah bin bereket versin. On dokuz mecit kazandım." demiş. Keloğlan bunların önünde, yüzüğüyle taşa vuruvermiş. Önlerine sarı lirayı yığıp bırakmış.

"Alın bunları, bir daha bir yere gitmeyin." demiş. Ondan sonra düdüğü bir çalmış. Kırk Arap, çıkmış:

"Ya kalım mı yikalım mı?"

"Şuraya bir saray yapılacak. Padişahınkinden büyük olacak. Her bir köşesinde her bir kuş ötecek. Kuşların hiç biri birbirine benzemeyecek." demiş.

Kırk Arap, hemen sarayı yapıp çıkmışlar. Keloğlanı oturtmuşlar. Keloğlan:

"Bu saraya falan padişahın kızı gelecek." demiş. Keloğlan, padişaha dünür yollamış. Padişah olmasiya:

"Kırk deve yükü cevahir, kırk deve yükü altın, kırk deve yükü kumaş, kırk deve yükü buğday isterim." demiş. Keloğlan kardeşlerine "Verin." demiş. Padişah, develeri vermiş. Dünürçüler geri dönmüş. Keloğlan hepsini yüklemiş geri yollamış. Giderken develerin beş tanesi çatlayıp ölmüş. Padişah:

"Gidin ya! Toprak mı sardınız, taş mı sardınız? Altından deve mi ölür? Nereden bulacak Keloğlan bu kadar altını?" demiş. Uşakları:

"Şevketlim, istediğiniz her şeyi sardık geldik." demişler. Ondan sonra padişah kızı vermiş. Kırk gün kırk gece düğün etmişler. Sonra kız Keloğlanın altından girmiş üstünden çıkmış, yüzüğünü, düdüğünü, külahını elinden almış, kaçmış. Babasının sarayına geri dönmüş. Keloğlan da, arkasından elindeki her şeyi kaybetmiş bir vaziyette saraya varmış:

"Sen ne arıyon burada?" diye güzelce bir dövmüşler. Götürüp çöplüğe atmışlar. Çöplükte birkaç gün yattuktan sonra hayır sahibi bir kadın, bunu almış, yıkayıp arıtmış. Keloğlan kadına:

"Sen padişahın sarayındaki kızlardan birini kandır. Padişahın kızıyla samimileşsin. Kûlahı ne edip yapıp alsın gelsin." demiş. Kadın, Keloğlanın dediği gibi yapmış. Kûlahı alıp gelip Keloğlana vermiş. Keloğlan, kûlahı giyip saraya varmış. Padişah, anası, kız, üçü bir otururlarmış. Keloğlan, kızı bağırttıra bağırttıra bir güzel dövmüş. Kız:

"Ana beni Keloğlan öldürüyor." diye bağırmış. Padişah da:

"Hani kızım? Keloğlan falan yok burada. Hoca getirin okusun." demiş. Keloğlan dövmeye devam etmiş. Kızı hareme kapamışlar. Keloğlan da ardından girmiş. Dövmeye devam etmiş. Kızdan düdükle yüzüğü almış. Düdüğü bir çalmış. Kırk Arap çıkmış. Kırk Arap'a emir verip padişahı ve karısını öldürmelerini istemiş. Keloğlan, çıkmış, padişahın tahtına oturmuş. Onlar ermiş muradına. Biz de gidelim yarın Bolavadine.

Mevlüt Karaca⁴⁰

⁴⁰Sağır Köyü, 62 yaşında. Okur yazar, Çiftçi.

39.Sabır Taşı

Bir varmış, bir yokmuş... Bir ananın bir babanın bir kızı varmış. Kız her gün mektebe gidirmiş. Yolda bir kuş önüne çıkıp:

"Ananla baban seni bir ölüye verecekler." dermiş.

Kız buna çok üzölmüş. Bal gibi sararmış solmuş. Anasıyla babası kızın bu durumuna çok üzölmüşler:

"Ay kızım yediğini yiyen, giydiğini giyen yok. Sen niye böyle sarardın soldun?" diye sormuşlar. Böyle günler aylar geçmiş. Anası dayanamamış ve:

"Ey herif! Biricik kızımızı bir ölüye mi vereceğiz? Alıp, kaçalım gidelim buradan." demiş.

Evlerini toplayıp yola çıkmışlar. Az gitmişler uz gitmişler. Bir pınarın başında durup, ekmek yemişler. Tekrar yola koyulmuşlar. Altın tasları varmış. Onu pınarın başında unutmuşlar. Biraz yol gittikten sonra, taşı pınarın başında unuttukları akıllarına gelmiş. Kız:

"Anam koca, babam koca" deyip atılmış taşı almaya varmış. Taşı alıp dönönceye kadar önünde büyük bir bina çevrilmiş. Kız, bunu geçememiş. Kız, bir kapıyı açmış. Elleri bağılı Araplar yatarmış. Başka bir kapıyı açmış. Kırk ölü yatarmış. Diğer bir kapıda da bir ölü yatarmış. Bu arada kıza:

"Aman kırk ölünün kapısını açma. O bir ölünün başında kırk gün kırk gece bekle." demişler. Kız:

"Bu benim kaderim zaten. Bunu bana bir kuş söyledi. " deyip ölünün başında beklemeye başlamış.

Gece gündüz, ölünün başında bekleyip, sineklerini kovalamaya başlamış. Kız kırk dese ölü dirilecekmiş. Ama kızın bundan haberi yokmuş. Kırkinci gün, bir çingen kız hayır istemek için kapıya gelmiş. Kız çingeni yanına çağırılmış:

"Gel, şu ölünün başında biraz bekle. Sineğini kovala da, ben gül bahçelerinden gül toplayıp geleyim." deyip oradan gitmiş.

Kız gelinceye kadar ölü dirilmiş. Bakmış ki başında bir çingen kız bekliyor. Bu arada kız gül bahçesinden dönönce oğlan:

"Bu kim?" diye çingen kızına sormuş.

"Dilenci mi, çingen mi? Ne bileyim?" deyip kızı oradan kovdurmuş. Kızın da kırk gün beklediği boşa gitmiş. Çingen kızı oğlanı almış başa geçmiş. Kızı da yanlarında hizmetçi yapmışlar. Aradan zaman geçmiş. Oğlan pazara gitmiş. Evdekilere bir isteklerinin olup olmadığını sormuş. Kız:

"Bana bir ustura bıçağıyla sabır taşı aliver. Eğer aliverirsen, yolun aydınlık olsun. Eğer alivermezsen, dumanla toz olsun." demiş

Oğlan pazara gitmiş. Kızın siparişini unutmuş. Dönerken ortalık bir duman bir toz. Kızın dedikleri aklına gelmiş ve hemen geri dönüp siparişleri almış. Eve gelmiş. Kıza vermiş. Oğlan akşam olunca, dışarıya oturmaya çıkmış. Kapıyı da iyice vurmalarını söylemiş. Kız da sabır taşını eline almış, başından geçenleri bir bir sabır taşına anlatmış. Sabır taşı kızın başından geçenlere dayanamamış, dağılmış tuz buz olmuş. Kız bunu görünce bıçağı alıp karnına saplamak istemiş. Tam bu sırada oğlan bileğinden tutup kızı engellemiş. Olanları öğrenen oğlan, sabah olunca çingen kızını yakalayıp:

"Kırk nacak mı istersin, kırk katır mı istersin?" diye sormuş.

"Kırk nacağı ne yapayım, kırk katır isterim. Hiç olmazsa biner anamın babamın köyüne giderim." demiş.

Çingen kızını katırlara bindirmişler yollamışlar. Kızla oğlan ermişler muradlarına...

Güllü Göde⁴¹

⁴¹Körküler Kasabası, 93 yaşında vefat etti, Okur yazarlığı yok, Ev hanımı.

40. Tülüce

Bir padişahın bir kızı varmış. Padişahın karısı ölmüş. Karısı ölmeden parmağındaki yüzüğü çıkarıp: "Bu yüzük kime denk gelirse ben öldükten sonra onu al." demiş. Padişah karısı öldükten sonra yüzüğü herkese ölçmüş. Kimine dar kimine bol gelmiş. Kızına ölçmüş. Kızının parmağına denk gelmiş.

"Kızım, ananın vasiyeti var. Ben seni alacağım." demiş. Kız bunun üzerine deliriyormuş. Kırk keçi kesmişler, kırk gün elbise dikmiş, düğün olacakmış. Kız terzilere:

"Beni kim alacak biliyor musunuz? Beni babam alacak. Hiç babası kızını alır mı?" diye dert yanmış. O zaman terziler:

"Dur bakalım." demişler. Kıza bir urba dikmişler. Kıza giydirip, ne kadar altın varsa takmışlar. Allı yeşilli, keçi tüylerini dikmişler.

"Sen gece karanlığında dört elli yürü git." demişler. Kız da dört elli yürümüş gitmiş. Bir ormana gizlenmiş. Padişah gelmiş:

"Kız ne oldu?" demiş. Aramış aramış, bulamamış.

Bir Beyoğlu avlanarak ormana gelmiş. Bakmış bir tülü, tutmuş, allı yeşilli olunca kıyamamış vurmaya. Tülü aşağı tülü yukarı orada yaşamaya başlamış. Bir gün Beyoğluna oku gelmiş. Beyoğlunun anası atına binmiş düğüne gitmiş. Kız da urbalarını çıkarmış. Güzel elbisesini giymiş. O da Beyoğlunun atına binip, anasının ardından düğün evine gitmiş. Koca karının yanına oturmuş. Koca karı kızı merak etmiş:

"At bizim ama, bu kız kim ki? Ah bu da benim gelinim olurse." demiş. Kız oradan koca karıdan önce kalkmış eve dönmüş. Beyoğlu da evdeymiş. Beyoğlu kızı görünce vurulmuş. Oğlan, tülü postunu sakladığı için, kız eski haline dönememiş. Kızı anası gelmeden saklamış. Derken anası eve gelmiş. Oğluna düğün evinde gördüğü kızı anlatınca, Beyoğlu kızı sakladığı yerden çıkarmış. Kızla Beyoğlu kırk gün kırk gece düğün etmişler. Mutlu bir hayat sürmüşler. Kız da babasına varmaktan böylece kurtulmuş.

Sedef Üstündağ⁴²

⁴²Kumdanlı Kasabası, 68 yaşında, Okur yazarlığı yok, Ev hanımı.

41. Balıkçı

Bir balıkçı varmış. Balık satarmış. Balıkçı ermişlerdenmiş. Gezerken ışık saçarmış. Padişahın kızı da her zaman balıkçıdan balık almış. Kız babasına:

"Bu balıkçıyı buraya getirelim." demiş. Gitmişler, balıkçıyı saraya almışlar, gelmişler. Kız, balıkçıya:

"Ananı bana dünürcü yolla." demiş. Balıkçı anasına varmış:

"Padişahın kızına dünürcü gidelim." demiş. Kadın padişaha dünürcü gitmiş. Padişah da kızını balıkçıya vermiş. Sarayın yanındaki gül bahçesine bir saray yaptırmışlar. Sarayın kırk kapısı varmış. Padişah akşama kadar kapıları açmış bitirememiş. Neyse düğün yapmışlar. Gelin güveyi girmişler. Oğlanın nutku tutulmuş, katiyyen konuşmamış. Oğlan konuşmayınca kız:

"Bu balıkçı teknesi değil, Osmaniye ablası." deyince, oğlan:

"Bu benim balık sattığımı başıma kaktı." diye oradan uzaklaşmış. Yedi düvele gitmiş. Babası üç beş gün sonra saraya gelince bakmış ki oğlan yok. Kız:

"Baba, bunu bul." demiş. Bir gemiye kırk askerle kızı bindirmiş. Yedi düveli dolaşmışlar. Varmışlar, oğlanı bulmuşlar. Bir dellal ünletmişler:

"Gelene on lira vereceğiz. Gelmeyenden eili lira alacağız." diye. Gelene on lira vermişler. Oğlan, orada bir kralın kızıyla evlenmiş. Kralın kızı:

"Elli lira vereceğimize on lira alalım. Biz de gidelim." dediyse de, oğlan, kızın geldiğini bilmiş gitmek istememiş. Zor şer gönlünü etmiş. Geminin yanına varmış. Kız, kralın kızına: "Ay kardeş, senin kocanda pek güzel."

"Güzel ama dili yok?"

"Bu gün koy da git ben onu dillendiririm."

Sabahlara kadar "Bu altın gemiyi sana vereceğim. Kırk askeri vereceğim, dillen." dediyse de dillenmemiş. En sonunda "Seni padişahın kızıyla evlendireceğim." deyince, oğlan dillenmiş:

"Balıkçı teknesi değil Osmaniye ablası." demiş. Kızın söylediği lafi başına kakmış. Kız hatasını anlamış. Gemiye binmişler. Gerisin geriye saraya dönmüşler.

Sedef Üstündağ⁴³

⁴³Kumdanlı Kasabası. 68 yaşında, Okur yazarlığı yok. Ev hanımı.

42.Çocuğun Rüyası

Vaktin öğretmeni sınıfta çocuklara: "Bir rüya gördüğünüzde, karşınızdakine anlatmadan önce, eğer karşınızdaki 'hayır olsun' demezse kimseye anlatmayın." demiş.

Çocuklardan birisi bir gün bir rüya görmüş. Sabahtan kalkıp anasına:

"Ana ben bir rüya gördüm."

"Söyle yavrum ne gördün?"

"Söylemem ana."

"Söyle."

"Söylemem."

Anası, çocuk rüyasını anlatmayınca, çocuğu bir güzel dövmüş. Ağlarken babası gelmiş:

"Ne ağlarsın oğlum?"

"Ben bir rüya gördüm. Anam söyle dedi söylemedim. Dövdü beni."

"Bana söyleyiver oğlum."

"Sana da söylemem."

Bunun üzerine bir güzel de babası dövmüş. Oğlan oradan çantasını alıp okula varmış. Öğretmeni çocuğu gözü yaşlı görünce:

"Ne diye ağlarsın yavrum?"

"Ben bir rüya gördüm. Anam söyle dedi. Söylemediğim için dövdü. Babam söyle dedi. Söylemedim, o da dövdü."

"Bana söyle yavrum."

"Sana da söylemem."

Çocuk rüyasını anlatmayınca bir de öğretmen dövmüş. Çocuk oradan ayrılmış gitmiş. Zamanın padişahına, kimliksiz olduğu için çıkartmışlar. Padişah:

"Sen kimin nesisin, ne ararsın burada?"

Oğlan padişaha başından geçenleri anlatmış.

"Bana söyle o zaman."

"Sana da söylemem."

Bunun üzerine padişah oğlanı zindana attırmış.

İngiliz kralı, Osmanlı padişahına bir değnek göndermiş. İki ucu da eşit gibi. Osmanlı padişahına:

"Bu değneğin ince ucuyla kalın ucunu tespit ederseniz, kızımı vereceğim. Eğer tespit edemezseniz, ben senin kızını alacağım." diyormuş.

Payitahttan kimse cesaret edip, şu ucu kalın, şu ucu ince diyememiş. Yanılırlarsa, padişahın kızı gevura gidecekmış. Bu olay, bütün her yere dağılmış.

Padişah:

"Bu değneğin ince ucuyla kalın ucunu bulana, kralın kızını da alacağım, kendi kızımı da vereceğim." demiş.

Çocuk zindanda: "Ben bunu bilirim ya. Padişah sözünde durmaz." demiş.

Bunu duyan padişah, oğlanı zindandan çıkarttırmış. Oğlan:

"Bir akarsuya bu değneği atacağız. Öne giden tarafı, ince ucu deyip. Yazıp yollayacağız." demiş.

Oğlanın dediği gibi yapıp, yazıp yollamışlar. Oğlanın tahmini doğruymuş. Kral, kızını yollamış. Padişah, kendi kızıyla, kralın kızını oğlana vermiş. Kırk gün kırk gece düğün etmiş. Oğlan, kral ve padişahın damadı olmuş.

Kızların, biri leğen tutar, biri ibrikle su dökermiş. Havlu peşkir ellerinde. Oğlan mutlu bir şekilde yaşıyormuş. Bir gün, bu vaziyette iken gülmüş. Bunun üzerin kızlar:

"Bizde bir kusur mu gördün?"

"Hayır. İkinizde de kusur yok."

"O zaman niye güldün?"

"Vakti zamanında ben bir rüya gördüm." deyince, ikisi birden:

"Hayır olsun. Rüyanı anlat."

"Sağ yarımdan güneş girdi. Sol yarımdan ay girdi. Göğsümden birleştiler."

"Güneş, padişahın kızı. Ay da kralın kızı. Rüyan hayırlıymış, hayırlı olsun."

demişler. Mutlu bir şekilde yaşayıp giderlermiş.

Hüseyin Ceylan⁴⁴

⁴⁴Körküler Kasabası, 73 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.

43. Altın Bülbul

Bir padişah cami yaptırmış. Sakallı bir dede gelmiş. Başına dikilmiş:

"Yaptırdığın caminin bir eksiği var. Kaf dağıyla Kuf dağının altında bir altın bülbul var. Onu getirsen de caminin şerefesine koysan, daha iyi, daha şirin olur."

"Peki getirteyim." demiş.

Padişahın üç oğlu varmış. Oğullarına hazırlanmalarını ve Kaf dağıyla Kuf dağının altındaki bülbulü getirmelerini söylemiş. Oğlanlar yürümüşler, aramışlar, taramışlar, bulamamışlar. Giderken bir üç yola rastlamışlar. Burada oturalım da bir yemek yiyelim diye konuşmuşlar. Oturmuşlar, yemek yemişler. Küçük oğlan:

"Biz bu bülbulü ayrılalım da arıyalım." demiş. Ortanca:

"Peki bulursak birbirimize nasıl haber vereceğiz?" demiş. Büyük oğlan da:

"Şu taşın altına mühürlerimizi koyalım. Memlekete giderken buradan mühürlerimizi alalım gidelim." demiş.

Oradan üçü de ayrı ayrı gitmişler. Küçük oğlan giderken bir saray görmüş ve atını saraya doğru sürmüş. O sırada saraydan bir kız çıkmış. Kız:

"Gelme! Ben padişah kızıyım. Bu sarayın sahibi sekiz canlı bir dev. Beni sarayımızdan kaçırdı, köle etti. Şimdi dev gelirse seni de yer beni de yer, öldürür."

"Ben devi yenerim." deyip orada kalmış. Kız, oğlanın karnını doyurmuş. Atına yem vermiş. Bu arada dev gelmiş. Oğlan kılıcını bir vurmuş. Oracıkta devi yere serivermiş. Kıza:

"Bizim töremizde büyük evlenmeden küçük evlenmez. Sen büyük ağamın nişanlısısın. Sen burada dur. Dönüşte ben seni götürürüm." deyip ayrılmış. Giderken yolda bir saraya daha rastlamış. O saraydan da bir kız çıkmış. Kız:

"Ben padişah kızıyım. Bu sarayın sahibi dokuz canlı bir dev. Beni kaçırdı ve köle etti." demiş. Oğlan orada karnını doyurmuş. Dokuz canlı dev gelmiş. Oğlan deve kılıcını çalmış ve devi öldürmüştü. Kız:

"Sen benimsin. Ben de seninim."

"Bizim töremizde büyük evlenmeden küçük evlenmez. Benim ortanca ağam var. Sen onun nişanlısı ol. Sen burada bekle. Ben buradan kaf dağıyla kuf

dağının altında altın bülbul var, onu almaya gidiyorum. Dönüşte seni buradan alırım."

Küçük oğlan oradan ayrılmış. Giderken bir çeşme başında ak sakallı bir pire rastlamış. Pir:

"Nereden gelip, nereye gidiyorsun?"

"Kaf dağıyla Kuf dağının altındaki altın bülbulü arıyorum."

"Sen o bülbulü getiremezsin. Şurada cehennem deresi diye bir dere var. O dereden başka da yol yok. O derenin ağzında yedi kardeş devler var. Seni öldürürler."

"Ben ne olursa olsun gideceğim."

"Gideceksen o derenin ağzında, devlerin anası cazı karısı yedi kazan et kaynatıyor. Memelerini önünde taşıyamaz, arkasına atar. Dalgın zamanına gelersen oradan geçersin. Eğer değilse seni öldürür. Oraya vardın mı attan in, atını bir yere gizle. Hemen o görmeden, memesinden em. O zaman sana bir şey yapamaz ve sana bir yol gösterir." demiş.

Oğlan oradan ayrılmış. Pîrin dediği gibi cehennem deresine inmiş ve cazı karısının yanına yaklaşmış memesinden emmiş. Dev bir bakmış ki insanoğlu:

"Eğer insanoğlu, mememden emmeseydin seni parça parça ederdim. Memeden emdin, evladım oldun." demiş. Yedi kardeş devin geleceği zaman cazı karısı, oğlanı saklamış. Yedi kardeş devler gelince:

"Burda insan eti kokuyor."

"Siz yedi kardeş bir memeden emdiniz. Bir insanoğlu da şaşırıp mememden emdi. O da sizin kardeşiniz oldu." deyip oğlanı sakladığı yerden çıkarmış. Devler:

"Nereden geliyorsun, nereye gidiyorsun?"

"Kaf dağıyla kuf dağının altındaki altın bülbulü arıyorum."

"Şuradan in, yoldan git. Önüne bir deniz gelir. Denizin kıyısına indiğin zaman, atından in. Orada bir mermer taş vardır. O mermer taşı kaldır. Taşın altında bir altın gemi vardır. O altın gemi üç kere denize vur. O zaman denizden bir aygır çıkar. O gemi aygıra tak. Üstüne bin öte yakaya atla. Öte yakaya atladın mı orada

in aygırdan. Gemi bulacağın bir yere koy. Oradan git önüne iki ağaç gelir. Biri yeşil, biri al. Bir dal yeşil ağaçtan kır, bir dal da al ağaçtan kır. Biraz gittikten sonra ilerde karşına iki koca kapı gelir. Biri yeşil, biri al. Al dalı al kapıya, yeşil dalı yeşil kapıya vur. O zaman kapılar açılır. Kapıdan girdin mi önüne bir bunar gelir. Bunardan bir su iç, elini yüzünü yıka. Oradan geçtin mi, bir arslanla koyun vardır. Birinin önünde ot vardır birinin önünde et vardır. Onların önündeki etle otun yerini değiştir. Oradan bülbülün olduğu saraya varırsın. Yalnız o saraydakiler haramidir. Bir uyudular mı kırk saat uyurlar. Eğer uyku zamanına gelirse alırsın. Eğer uyku zamanı değilse işin zor." demişler.

Oğlan yedi kardeş devlerin söylediği gibi, altın bülbülün bulunduğu saraya varmış. Haramiler uykudalarmış Oğlan saraya çıkmış. Sarayın kırk tane odası varmış. Orada dolaşırken, ufak bir kedi odanın alt deliğinden, bir odaya girmiş. Orada haramilerin şefi uyuyormuş. Baş ucunda iki mum, ayak ucunda iki mum yanıyormuş. Mumların yerlerini değiştirmiş. Altın bülbülü almış odadan çıkmış. Sonra harami şefinin yüzü nasıldı diye merak edip içeri geri girmiş. Yüzünü açmış ki harami şefi bir kadınmış. Kadının bağına:

"Ben filan padişahın oğluyum. Altın bülbülü ben aldım. Kimseye kabahat bulma." diye bir yazı yazmış ve oradan çıkıp gitmiş. Oğlan oradan çıkar çıkmaz, haramilerin uyku saati dolmuş, uyanmışlar. Hemen ayaklanmışlar, arslanla koyuna: "Tut" demişler:

"O bize et verdi ot verdi" diye tutmamışlar. Bunara, "Tut" demişler, Bunar:

"Siz tükürüp geçerdiniz, o benim suyumdan içti, tutmam." demiş. Kapılara kapanın demişler. Kapılar:

"Siz bizi hiç açıp kapamadınız. O bizi açtı, kapadı." deyip kapanmamışlar. Oğlan oradan koşarak deniz kıyısına varmış. Gemi denize üç kere vurunca aygır denizden çıkmış. Gemi aygıra takmış. Aygıra atlayıp denizin içinden geçmiş. Karşıya geçince altın gemi tekrar mermer taşın altına koymuş. Kendi atına binmiş. Altın bülbül kucığında yedi kardeş devlerin yanına gelmiş. Orada bir gece yatmış. Ertesi gün yola çıkmış. Ortanca ağasının nişanlısının yanına gelmiş. Onu yanına

almış. Oradan büyük ağasının nişanlısının yanına gelmiş. İkisini de yanına almış. Atlara binip üçü yola düşmüşler. Oradan ak sakallı pire rastladığı çeşmenin başına gelmiş. Oradan yine su içmişler ve atlarını sulamışlar. O ak sakallı pir yine ortaya çıkmış. Oğlan ak sakallı pîre:

"Sen, bu kızlara sahip ol da ben bir yere gidip geleceğim." demiş ve oradan üç yolun ağzına varmış. Taşı kaldırıp bir bakmış. Mühürler koydukları gibi duruyormuş. Oradan: "Yolun birine gireyim de bir bakayım." demiş. Yolun birine girmiş, azıcık gitmiş. Orada bir şehir varmış. Şehre inmiş , atını bir hana çekmiş. Ağalarını aramaya başlamış. Şehirde dolaşırken, ekmek almak için bir fırına girmiş. Bakmış ki ortanca kardeşi, fırında ekmek satıyormuş:

"Hemşerim bir ekmek ver." demiş. Ortanca oğlan, küçük kardeşini hiç tanımamış. Bu burda dura dursun. Bir de büyük ağamı arayayım demiş. Bir lokantaya girmiş. Büyük ağası da orada lokanta çalıştırıyormuş. Orada yemek yerken, fırında çalışan ağası da lokantaya gelmiş. O zaman küçük oğlan:

"Siz ikiniz kardeş misiniz? Birbirinize benziyorsunuz."

"Kardeşiz." demişler. Küçük oğlan o zaman:

"Ben de sizin küçük kardeşinizim." demiş. Orada sarılmışlar, kucaklaşmışlar. Küçük:

"Ben altın bülbülü buldum. Size de iki tane nişanlı buldum. Haydi gidelim." demiş. Kardeşlerini de alıp yola düşmüşler. Mühürleri alıp çeşmenin başına varmışlar. Kızları da alıp beş atlı olmuşlar. Büyük oğlanlar geride kalıp kendi kendilerine konuşurlarmış:

"Şimdi bu oğlan babama, bülbülü ben buldum der. Babam da zaten bunu seviyor. Bizi pek sevmiyordu. Bize daha çok kızar. Şuna bir şey etsek." diye planlar kurarlarmış. Giderlerken, bir kuyunun başına gelmişler. Su içmek istemişler. Küçük oğlan:

"Beni kuyuya sallayın." demiş. Küçük oğlanı kuyuya sallamışlar. Onu orada bırakıp. Atlarına binip gitmişler. Oradan kervancılar geçermiş. Kuyunun başında konaklamışlar. Birisi kuyuya kova sallamış. Küçük oğlan, kovadan tutunup

yukarı çıkmış. Bakmışlar bir oğlan. Oğlanı alıp kervancı başının yanına götürmüşler. Kervancıbaşı:

"Nasil indin sen kuyuya?" deyince, oğlan, ağalarının yaptıklarını anlatmış. Oğlan, oradan atına binmiş evin yolunu tutmuş. Büyük ağaları da giderken yolda bir çiftçiye rastlamışlar. Çiftçiye:

"Koşda padişaha müjde ver. Oğlanların altın bülbülü bulmuşlar. Birer de nişanlı bulmuşlar geliyorlar de. Padişah senin elini boş koymaz." demişler. Fakir gitmiş padişaha müjde vermiş. Padişah, bir dellal ünletmiş. Oğlanlarını davulla zurnayla karşılamışlar. Babası, küçük oğlanı sorunca:

"Bizim lafımıza bakmadı. Kayboldu gitti." demişler. Padişah, oğlanlarına kırk gün kırk gece düğün etmiş. Küçük oğlan da arkalarından gelirken, yolda bir koyun çobanına rastlamış:

"Bana bir toklu ver. Sana atımı vereyim." demiş. Çoban, ona bir toklu vermiş. Orada kesmişler. Oğlan, toklunun karnını kafasına giymiş ve Keloğlan olmuş. Düşmüş yola. Şehre gelince, bir sarraf dükkanının yanına çırak durmuş. Sarrafın yanında çalışırken, sarrafın işleri gittikçe düzelmiş. Periler padişahı da oraya yakına bir yere konmuş. Padişaha haber salmış:

"Altın bülbülü hangi oğlun bulduysa bana söyle. Yoksa harbe hazırım." demiş. Padişah, periler padişahının yanına büyük oğlanı yollamış. Periler padişahı:

"Sen değilsin." deyip, oğlanı geri yollamış. Ertesi gün:

"Altın bülbülü hangi oğlun bulduysa doğrusunu gönder. Yoksa harbe hazırım." demiş. Padişah bu sefer ortanca oğlanı yollamış. Periler padişahı, onu da kovmuş. Tekrar haber yollamış:

"Hangi oğlansa doğru söyle. Yoksa harbe hazırım." demiş. Keloğlan, sarrafa:

"Şehirde ne var ne yok?"

"Periler padişahının altın bülbülünü getirmişler. Kimin getirdiğini soruyormuş. Padişahın büyük oğluyla ortanca oğlu, cevap verememişler. Harp çıkacaktı."

"Git padişaha söyle, otuz dokuz deve yükü altın versin. Ben cevabını vereyim." demiş.

Sarrafa varmış padişaha söylemiş. Padişah kabul etmiş. Keloğlan, periler padişahı olan kadının yanına varıp:

"Altın bülübülü, ben götürdüm." deyip, nasıl götürdüğünü anlatmış. Periler padişahı:

"Buz memleketinin padişahından bir cevap al gel. Senin getirdiğini anlayacağım." demiş. Keloğlan oradan yola düşmüş. Gide gide bir ağacın dibine oturmuş. Bir kuş gelmiş. Taşın üstüne konmuş. O ona bakarmış, o da ona. Kuşa:

"Ay kuş, derdime derman mı olacaksın. Ne bakıyorsun?"

"Belki derdine derman olurum. Seninle beraber gidelim. Ben bacadan bacağıma uzatayım. Buz padişahı cevabı verip de 'Anladın mı?' deyince hemen bacaya gel. Yoksa seni öldürür." demiş.

Kuşla beraber buz padişahının yanına gitmişler. Buz padişahı:

"Benim kırk tane karım var. Kırkının da kırk atı vardı. Bunlar atlara binerlerdi. Denize banyo yapmaya giderlerdi. Bir gün bunları takip ettim. Baktım ki kırkı da birer adam bulmuş. Öyle bir saltanat yapıyorlardı. Orada otuz dokuzunu öldürdüm. Birini kaybettim. O da, periler padişahıymış. Anladın mı?" deyince, Keloğlan "Anladım" deyip, bacaya koşmuş. Kuşun bacağından tutup oradan kaçmış. Oğlan, geri dönmüş. Periler padişahının yanına varmış. Buz padişahının söylediklerini anlatmış. O zaman periler padişahı:

"Tamam altın bülübülü götüren sensin. O kaybolan karı da benim. Ben seninle evleneceğim." deyip, ordusunu geri göndermiş. Keloğlan da sarrafa yanına varmış. Sarraf rahatsızlanmış. Doktor çağırmışlar. Doktor:

"Böbreklerinde kum var. Padişahın yeni yaptırdığı caminin çeşmesinden su içersen iyi olursun." demiş. Keloğlan, çeşmeden su doldurmaya gitmiş. Bakmış ki altın bülübül hiç ötmüyormuş. Ötmeyişinin sebebi de, onu bulanın koyması gerekiyormuş. Altın bülübül Keloğlanı görünce ötmeye başlamış. Oradan birisi padişaha koşmuş:

"Altın bülbül öttü." diye müjde vermiş. Keloğlan suyu doldurup gittikten sonra, altın bülbül yine sesini kesmiş. Padişah bir dellal ünletmiş:

"Yedi yaştan yetmiş yaşa kadar herkes çeşmenin önünden geçecek." demiş. Bütün ahali geçmiş. Keloğlan geçmeyince bülbül ötmemiş. Oradan birisi:

"Filan sarrafın çırağı buradan su doldururken, bülbül ötüyordu." demiş. Hemen Keloğlanı çağırmışlar. Bülbül ötmeye başlamış. O zaman Keloğlan, başındaki karnı çıkartıp, vücudundaki beni padişaha göstermiş:

"Altın bülbülü ben buldum. Ağalarım beni bir kuyunun içinde bırakıp gittiler." deyip bütün olanları anlatmış. Sarılmışlar kucaklaşmışlar. Padişah, oğlanlarını çağırtmış:

"Siz niye yalan söylediniz?" diye, karılıyla birlikte onları öldürtmüş. Periler padişahıyla küçük oğlanı evlendirmiş. Kırk gün kırk gece düğün etmişler. Onlar ermiş muradına, biz gidelim Bolavadin'e...

Ramazan Köse⁴⁵

⁴⁵ Asağı Tırtar Kövü. 66 vasında. Okur vazar. Ciftci.

44.Avcı Ahmet'in Oğlu

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken, eski hamam içinde. Bir varmış, bir yokmuş... Zamanın birinde, bir avcı Ahmet varmış. Bir gün odada halkla birlikte otururlarken, birisi:

"Ya, Ahmet, bir gün ava gidelim." demiş. Sabah olunca kalkıp yola çıkmışlar. Diyelim ki bizim Kaya önü mevkiî gibi bir yere varmışlar. Orada bir çeşmenin başında oturup yemek yemişler, dağılmışlar. Avcı Ahmet, Kayaönü mevkiine doğru gitmiş. Attığını vuran cinsten bir avcıymış. Önüne bir koç çıkmış. Koç:

"Ey avcı Ahmet! Buraya kervan geçmez kuş konmaz iken sen nasıl geldin?" demiş. Kim bana böyle konuşan diyerekten tüfeğini yüzüne alıp çakmağı çakmış. Fakat koçu vuramamış. Koç oradan nasıl kalgıdıysa avcı Ahmet'e bir tos vurmuş. Avcı Ahmet'in tüfeği bir yana kafası bir yana cansız olarak yere düşmüş. Arkadaşları biraz beklemişler:

"Ya, bu hepimizden önce gelirdi. Niye gelmedi? Bir arayalım." demişler ve çıkmışlar. Ararken Avcı Ahmet'i bulmuşlar. Oradan bir ağaç kesip, sal yapıp köye getirmişler. Ailesinin de boyu yüklüymüş. Bir süre sonra oğlu, dünyaya gelmiş. Oğlana Avcı Ahmet'in adını koymuşlar. Bu arada çocuk büyümüş. Okul çağına gelmiş. Arkadaşları:

"Bugün bir ava gidelim."

"Gidelim ama benim tüfeğim yok ki."

"Babanın tüfeği var ya. Onu al gidelim."

"Onu annem vermez." demiş. Bir gün çocuk babasının tüfeğini evde bulup, arkadaşlarıyla ava gitmiş. Tesadüf bu ya, babasının öldüğü yere o da varmış. Koç, onun da karşısına çıkıp aynı kelimeleri tekrarlarmış. Çocuk, bir çakmak çalmış. Koçu vurmuş. Çocuk, koçu indirmiş, yüzmüş. Baksa ki, tüyü ve postu altınmış. Bu kulaktan kulağa padişahın kulağına kadar gelmiş. Padişah oğlanı çağirtirmiş:

"Ey Avcı Ahmet! Sen bir koç vurmuşsun. Bunun postu tüyü altınmış. Bunu bana vereceksin."

"Hayır vermem." demiş. Verirsin vermezsın arasında:

"Vermem padişahım. Çünkü bu koç benim babamı öldürdü. Ben onun intikamını aldım. Onun için vermem." demiş. Padişah:

"Peki, haydi git bakalım." demiş. Bu arada padişah, saray erkanını toplamış:

"Bu postu, bu çocuğun elinden nasıl alacağız?" diye fitnelik düşünmüş. Birinci vezir:

"Padişahım, bu çocuğu öldürmeyelim. İlerde çok büyük bir adam olacak. Bunu ordunun başına geçirelim. Kumandan edelim. O zaman belki postu verir." demiş. Çağırılmışlar. Çocuğa teklif ettilerse de çocuk kabul etmemiş. Padişah, korkusundan öldürme çareleri düşünmüş. En sonunda padişah, çocuğa:

"Kırk gün içerisinde olgun üzüm bulacaksın."

"Peki bulayım."

Çocuk annesiyle vedalaşmış. Giderken önüne bir çocuk çıkmış:

"Abey niye küskünsün? Başın dumanlı."

"Git yahu! Zaten başım dumanlı. Bir de sen sorma?" deyip çocuğa anlatıyor. Tabii bu çocuk, yetişmişlerdenmiş. Avcı Ahmet derdini anlatınca:

"Abi, ondan kolay ne var. Git padişaha söyle. Sana bağın çubuklarından versin. Kırlardaki kekik otundan, azık torbanın içine iki dal koy, yat. Yirmi dört saat hiç uyanmadan uyku uyursun. Kalktığın zaman, üzümler olmuş olur. Her çeşidinden toplar padişaha verirsin." demiş.

Avcı "Peki" deyip, padişahın üzüm çubuğu istemiş. Çocuğun dediklerini yapmış. Bağın dibine yatmış. Bir uyanmış ki, üzümler olmuş. Biraz yedikten sonra bir bohçanın içine toplayıp padişaha götürmüştü. Padişah, görünce inanmamış. Vezirlerini alıp hep beraber bağa gitmişler. Üzümleri görünce çok şaşırılmışlar.

Avcı Ahmet, padişahın bu isteğini yerine getirince, bu sefer padişah:

"Bana kırk gün içinde, fil dışından bir saray yaptır."

Avcı Ahmet, yine yola düşmüş. Aynı çocuk yine önüne çıkmış:

"O iş kolay. Falanca denizi biliyormusun? Dünyadaki bütün filler oradan sulanır. Söyle, O padişaha oranın suyunu çektirsin. Dünyadaki sarhoş edici bütün içkileri oraya doldursun. Oradan su içen filler sarhoş olur yıkılır. Sen de fillerin

dişlerini söker, saray yapacağını yere yığarsın. O kekik otundan da azık çantana iki tutam kor yatarsın. Kırk sekiz saat uyduktan sonra, uyanırsın. Saray tamam olmuştur. Gider padişaha haber verirsın" demiş.

Avcı Ahmet, çocuğun dediklerini padişaha yaptırmış. Sonra fillerin dişlerini alıp, sarayın yapılacağı yere varıp yatmış. Uyandığında sarayın tamam olduğunu görmüş. Padişaha varıp sarayı teslim etmiş. Padişah, sarayı görünce, Avcı Ahmet'ten daha çok korkmaya başlamış.

Bunun üzerine padişahın veziri:

"Hünkarım, Avcı Ahmet'ten komşu Kayser'in kızını getirmesini isteyelim. Nasıl olsa bu oraya gidince, orada öldürürler. Biz de bundan kurtuluruz." demiş.

Padişah, Avcı Ahmet'i yanına çağırması:

"Bana kırk gün içinde komşu Kayser'in kızını getir."

"Peki getireyim." deyip yola çıkmış.

Yolda o çocuk tekrar önüne çıkmış:

"Git o padişaha söyle. Sana bir gemi versin. Fakat gemi çok güzel olacak. Gemi daha yola çıkmadan ünü yayılacak. Gemiyle o memlekete vardığında, orada üç mahluk satarlar. Biri kartal, biri güvercin, biri de balık. Kaç para derlerse bunları al. Onlardan birer tüy kopart ve onları salıver." demiş.

Avcı Ahmet "Peki" deyip, padişahın yanına varmış ve bir gemi istemiş. Padişah, hemen bir gemi hazırlatmış. Avcı Ahmet, gemiye binip, varmış. Gemi orada limana yanaşmış. Geminin ünü oraya kadar gitmiş. Herkes, gemiyi görmek için limana gelip bakıyormuş. En son olarak da padişahın kızı gemiye bakmak için, hizmetçileriyle birlikte gelmiş. Hizmetçilerini önden göndermiş. Onlar gezip geldikten sonra, kız tek başına gemiye çıkmış. Avcı Ahmet ile kız, gemiyi gezerken, gemi demir almış ve yürümeye başlamış. Kız, kaçırıldığını anlayınca, hemen cebinden bir taş çıkartıp, denize atmış. Gemi, hemen oracıkta durmuş. O zaman Avcı Ahmet balığın pulunu çıkartıp yakmış. Denizden bir balık çıkararak:

"Emret, Avcı Ahmet." demiş.

"Kızın denize attığı taşı, dibe inmeden yakala ve yut." demiş.

Balık, suya dalıp, kızın denize attığı taşı bulup yutmuş. O zaman gemi, tekrar hareket etmiş.

Tam denizin ortasına geldiklerinde, kız, babasına haber vermek için bir güvercin uçurmuş. Güvercin havalanır havalanmaz gemi yine durmuş. Avcı Ahmet, bu sefer kartalın tüyünü çıkartıp yakmış. Bir kartal gelip:

"Buyur Avcı Ahmet."

"Git, kızın uçurduğu haber güvercinini varacağı yere varmadan , yakala, öldür" demiş.

Kartal uçup giderek, güvercini yolda yakalayıp öldürmüş. Gemi tekrar hareket etmiş. Tam kıyaya yanaşcakları sırada kız:

"Of bayıldım. Bana bir hayat suyu bul." demiş. Tabii bu arada gemi durmuş.

Avcı Ahmet, güvercinin tüyünü yakınca bir güvercin çıkıp:

"Buyur Avcı Ahmet." demiş.

"Git çabuk hayat suyu bul gel." demiş. Güvercin uçup gitmiş. Hayat suyunu getirmiş. Kıza içirmişler. Kız, ayağa kalkınca gemi hareket etmiş ve kıyıya yanaşmış. Bu arada kızın da gönlü olmuş.

Padişah da, kıyıda vezirleriyle birlikte gemiyi bekliyormuş. Demir atıp kızla oğlan gemiden inince, cellatları çağırmış. Avcı Ahmet'i yakalatıp öldürtmüş. Avcı Ahmet'in öldüğünü gören kız, hayat suyundan çıkartıp Avcı Ahmet'in üstüne bir serpmiş. Avcı Ahmet hemen canlanmış. Padişah şaşırmış:

"Bu nasıl bir ilaç böyle?"

"Buna hayat suyu derler. Bunun bir damlasını dahi içen, ebedi ölmez." demişler. "Şimdi ben boynumu vurdurtsam. Bana da serpseniz. Tekrar dirilir, ölümsüz olur muyum?"

"Tabi ki dirilir, ölümsüz olursunuz."

Padişah, cellatlarına emir vermiş. Kendini öldürtmüş. Kız, hayat suyunu yere serpivermiş. Padişahı diriltmemiş. Padişahın üstünden kıyafetlerini çıkartıp Avcı Ahmet'e giydirmişler. Avcı Ahmet, oranın padişahı olmuş. Kız ile kırk gün

kırk gece düğün etmişler. Kendilerine kötülük edenleri cezalandırmışlar. Gökten üç elma düşmüş. İkisini dinleyenler yemiş, birini de anlatan...

Halil Demirci⁴⁶

⁴⁶Körküler Kasabası, 53 yaşında, İlkokul, Çiftçi.

45.Köpek Eniği Doğuran Kız

Bir varmış, bir yokmuş... Bir adamın üç kızı varmış. Bu kızlardan büyüğü:

"Ben padişahla evlenirsem ona yemek, aş pişireceğim." demiş.

Ortanca:

"Ben padişahla evlenirsem, halı kilim dokuyacağım." demiş.

En küçük kız ise:

Ben padişahla evlenirsem, ona altın perçemli oğlanla, altın perçemli kız doğuracağım." demiş.

Kızların üçü de padişahla evlenmişler. Büyükler sözlerinde durmamışlar. Küçük kız ise gebe olmuş. Ablaları bunun gebe kalışını hiç çekememişler. Küçük kızın doğum sancısı tutunca iki tane köpek eniği hazırlamışlar. Kız, biri kız, biri oğlan iki tane çocuk doğurmuş. Ablaları da çocukları alıp, yerlerine köpek eniklerini koymuşlar. Çocukları da almışlar dağda bir ine bırakmışlar. Padişaha müjde etmişler:

"Karın bir köpek eniği doğurdu." diye. Padişah da:

"Üç yolun ayrımına yarı beline kadar gömün. Gelen geçen üstüne tükürsün. Taş atsın." demiş.

Kızı alıp gidip üç yolun ayrımına gömmüşler. Gelen geçen tükürür, taş atarmış. Çocukları da inde bir keçi her gün gelir emzirirmiş. Keçi, çocukları emzire emzire büyütmüş. Keçi çobanının karısı, da kocasına:

"Yahu bu keçi sütünü de çekmedi, sütü de yok. Bu keçiye ne oluyor? Bir takip et." demiş.

Çobanla karısı keçiyi takip etmişler. Çocukları emzirirken inde keçiyi yakalamışlar. Çobanın da hiç çocuğu yokmuş. Çocukları oradan almışlar büyütmüşler. Çoban, çocuklara orada bir çadır kurmuş. At vermiş, tüfek vermiş. Oradan göçmüş gitmiş. Çocuklar orada kalmış.

Padişah da ava çıkarmış. Çocukla birlikte avlanmaya başlamışlar. Çocuk da, o kadar güzelmiş ki, padişah hayran kalmış. Eve gelir karlarına ezinirmiş.

"Ben avda bir oğlan gördüm. Biriniz aş pişirecem dedi geldi. Biriniz halı kilim ozecem diye geldi. Biriniz de ocuk doğuracam diye geldi, köpek eniği doğuruverdi" deyip, onların yüzlerine vururmuş.

Kadınlar şphelenmişler. Padişahın avlandığı yerleri aramaya cazı karısı göndermişler. Ararken adın görmüş. Kadın, çadıra girmiş. Çadırdaki kızı görmüş. Kız ile konuşurken, kız başlarından geçenleri bir bir anlatmış. Kadın o zaman:

"Ay yavrum! Devler içinde bir bülbül var. Onu getirseniz de şoraya koysanız. Sana bir can yoldaşı olur." demiş. Kız da:

"Ben kardeşim gelince ona söyler getirttiririm." demiş.

Akşam olup da kardeşi çadıra gelince, hiç yüzüne bakmamış. Somurtmuş durmuş. Oğlan, kızın derdini sorunca, Kız:

"Devler içinde bir bülbül varmış. Onu bana alıp gelirsen, bana can yoldaşı olacak." demiş.

Oğlan, hemen oradan yola düşmüş. Yolda üç kız karşısına gelmiş:

"Nereye gideceksin yiğit?" demişler. Oğlan da:

"Devler içinde bir bülbül varmış. Onu alıp kardeşime vereceğim." demiş.

Kızlar:

"Devler seni yer." deyince Oğlan:

"Yerse yesin. Ben gideceğim." demiş. O zaman kızlar:

"şu iğneyi, şu kili, şu sabunu al. Giderken yolda açık kapı var rt. rtk kapı var, a. Kırk kapının arkasında kafeste, bülbülü kapınca kaç. Dönüp arkana bakma sakın." demişler.

Oğlan, gitmiş. rtk kapıyı açmış. Açık kapıyı örtmüş. Bülbülü alınca oradan hemen kaçmış. Kaçarken devlerin haberi olmuş. Arkasından kovalamaya başlamışlar. Devler, yaklaşınca kili atmış. Koca bir kil dağı olmuş. Devler, onu geçmişler. iğneyi atmış. Koca bir iğneli dağ olmuş. Devler tabanlarının altını yalaya yalaya onu da geçmişler. Oğlan sabunu atmış. Koca bir sabun dağı olmuş. Sabundan ayakları kaymış, düşmüşler. ıkamayıp, geri dönmüşler. Kapılara nlemişler:

"rtk kapı tut." demişler. Kapı da:

"Niye tutacakmışım ki? Örtüle örtüle öldüm. O, beni açiverdi." demiş.

Açık kapıya:

"Açık kapı tut." demişler. Kapı da:

"Açık dura dura öldüm. Allah razı olsun örtüverdi. Niye tutacakmışım?" demiş.

Oğlan, oradan bülbülü almış gelmiş kardeşine vermiş. Padişahla ava çıkmaya devam ediyormuş. Padişah karılarına yine eziniyormuş. Kadınlar, oğlanın devler ülkesinden döndüğünü anlamışlar. Analarını tekrar yollamışlar. Kadın, çadıra yine gelmiş:

"Ay kızım devler içinde yedi elma var. Bir de onu getirseniz de şuraya assanız. Daha bir güzel olur." demiş. Kız da:

"Ben kardeşime getirtiririm." deyip, kadını uğurlamış.

Akşam olup da kardeşi çadıra gelince, hiç çadırdan çıkmamış, kararmış durmuş. Kardeşi derdini sorunca:

"Devler içinde yedi elma varmış. Onu bana alıp gelersen iyi olurum" demiş.

Oğlan tekrar yola çıkmış. Yolda o kızlar, yine önüne çıkıp, yine aynı şeyleri söylemişler. Oğlan, devlerin yanına gitmiş. Elmayı alıp gelip kardeşine vermiş. Aradan iki üç gün geçince kadın kızın yanına yine gelmiş:

"Ay kızım devler içinde Zülfü Keman Kızı var. Onu alsanız gelseniz. Hem kardeşinle evlenir, hem de sana can yoldaşı olur." demiş.

Akşam olup da oğlan çadıra gelince kız yine yüzünü karartmış. Kardeşi derdini sorunca:

"Devler içinde Zülfü Keman Kızı varmış. Onu alıp gelsen. Hem senin karın olur, hem de bana can yoldaşı olur." demiş.

Oğlan aynı şekilde devlerin yanından Zülfü Keman Kızını alıp gelmiş. Çadıra koymuş. Oğlan, padişahla ava çıkmaya devam etmiş. Padişahın yanında arkadaşlarıyla beraber yiyip içiyormuş. Bir gün Zülfü Keman Kızı:

"Ay oğlan! Sen arkadaşlarının yanında yiyip içiyorsun. Bir gün de sen onları çağır da biz onları ağırlayalım." demiş.

Zülfü Keman Kızı, bir güzel sofraya hazırlamış. Arkadaşlarını ve padişahı yemeğe davet etmişler. Yiyip içmişler tam doyacakları sırada, sofraya son olarak, tavuğu kesip tüylü tüylü koymuş. Padişah:

"Yahu bu tavuk da böyle yenirmiymiş?" deyince Zülfü Keman Kızı da:

"Analar da köpek eniği doğurur mu?" demiş. Padişah ,sofradakilere:

"Siz bir dışarıya çıkın da ben bu olayı bir anlayayım." deyip, arkadaşlarını dışarıya çıkartmış ve:

"Kızım senin laf nereye varıyor?"

"Siz bunu yerseniz, analar da köpek eniği doğurur. Yenmezse analar da köpek eniği doğurmaz. Bak şu oğlun, şu da kızın. Allah nasip ederse ben de gelinimim." deyip olanları anlatmış.

"İki evinde var cazı karısı, bir de yol ayrımına gömdüğün bu çocukların anaları, gelen de taşıyor giden de taşıyor. Gidiyor bir de oğlun taşıyor." demiş. Padişah:

"Yürü gidelim." deyince, Zülfü Keman Kızı:

"Ben doğrudan doğruya gitmem. Analarını çıkarırsan, kırk gün kırk gece yürüsen, öbür karılarla analarına kırk katır, kırk satır verersen, bana da kırk gün kırk gece düğün edersen öyle gelirim." demiş. Onlar ermiş muradına biz gidelim Bolavadine...

Fadime Göde⁴⁷

⁴⁷Körküler Kasabası, 48 yaşında, ilkokul. Ev hanımı.

46. Gülen Gül, Ağlayan İnci

Bir varmış bir yokmuş... Çocuğu olmayan bir adam varmış. Her gün ava gidermiş. Bir gün ovanın orta yerinde bir ağacın altına yatmış. Orada yatarken yanına bir dede gelmiş:

"Selâmünaleyküm arkadaş. Sen ne arıyorsun burada? Her gün bakarım buradasın."

"Ne arayayım arkadaş. Bir kırsrağım var kunnamaz. Bir avradım var, çocuğu olmaz. Canımın bungunluğundan buralara gelirim."

"Şu almayı al git, soy. Eşiğini beygire, almasını da karına yedir. Karının da çocuğu olacak, beygirin de kunnayacak" demiş. Adam almayı almış gitmiş karısıyla beygire yedirmiş. Karısının bir kızı olmuş. Beygir de kunnamış. Kız, kocaman bir delikanlı olmuş. Fakat adını koymamışlar. O dede gelip de adını koyacakmış. Üç tane dede gelmiş. Birisi:

"Kalk kızım bir su koy gel." demiş. Kız suyu komuş gelmiş. Dede:

"Yürüdükçe altın dökülsün." demiş. Biri de:

"Ağladıkça gözünden inci dökülsün." demiş. Diğer ise:

"Güldükçe güller açılsın." demiş. Padişahın oğlu, kızı düşünde görmüş:

"Fılan yerde bir kız var. İlle baba onu bana al." demiş. Dünür gelmişler.

Kızın babası garipmiş:

"Bana bir padişah dünür olacak da, vermez miyim hiç kızımı." demiş. Kızı gelin etmişler. Gelin almaya gelmişler. Kızın anası:

"Aman yavrım! Benim kızım susuz duramaz. Yolda giderken su isterse içiriver." diye bir bardak vermiş. Kız, yolda giderken, eşi varmış ona:

"Ay aba çok susadım. Bana bir su içiriver."

"Gözünün birini ver de, sana su içirivereyim." demiş. Kız, gözünün birini vermiş. Suyu içmiş. Biraz daha gitmişler. Kız, yine susamış:

"Ay aba bir su içiriver." demiş. O da:

"Öteki gözünü de ver, içireyim." demiş. Kız, o gözünü de vermiş, suyunu da içmiş. Gözlerinin ikisini de alınca, kızı Arabadan indirip. Arap kızı, onun urbalarını giymiş, kuşanmış. Beyoğlunun yanına kendi gelin olmuş gitmiş. .

Sığır güden bir çoban varmış. Kız, görmezmiş de sesini duymuş. Çobanın sesini duyunca:

"Ay çoban! Beni al da götür."

"Ben çok garibim. Üç kızım var, bir de sen olursan besleyemem."

"Ben sizi de beslerim kendimi de beslerim. Aman çoban beni al git." demiş. Çoban kızı eşeğe bindirmiş, götürürken karısı görmüş. Karısı:

"Viri! Bir kör daha mı buldun, nasıl besleyecen?"

"Aman karı bir dur. Bu bizi de besleyecek, kendini de." demiş. Kızı eşekten indirmişler. Eve çıkarırken, arkasından altınlar saçılmış. Adam çobanlığı bırakmış. O kızı debenletirler, altınları toplarlarımış. Kız, epey durmuş: "Bir gülüşelim de gül açsın" demiş. Gülüşmüşler, gül açmış. Kız, sığır çobanına:

"Bu gülleri, göz karşılığında satmaya git." demiş. Çoban, gitmiş:

"Göz karşılığında gül satarım." diye bağırırken, Arap kızı, koşmuş gelmiş. Gözü vermiş gülü almış. Beyoğlu'na:

"Aşağıya indim. Güldüydüm gül açtı." deyip gülleri vermiş.

Sığır çobanı, eve gelmiş. Arap kızından aldığı gözü, kızın gözüne takmış. Ertesi gün sığır çobanının kızlarıyla suya gitmiş. Gittiği yerde altınlar saçılmış. Beyoğlu o kızı görmüş.

"Benim dediğim kız buydu." demiş. Sığır çobanına dünür yollamış. Sığır çobanı kızı vermiş. Beyoğlu, kırk gün kırk gece düğün yapmış. Kız, güldükçe gül açılmış. Ağladıkça inci dökülmüş. Gezdikçe altın saçılmış. Öylece epey zaman geçmiş. Arap kızı:

"Sen geleli epey oldu. Kalk saçını yüyelim de bir tarayıvereyim." demiş. Saçını tararken tarağı, kızın başına saplamış. Kız, kalkmış. Kuş olmuş uçmuş gitmiş. Beyoğlu'nun oğlan kardeşi koyun çobanıymış. Mor koç, varmış. Onun üstüne kuş binmiş:

"Beyoğluyla Arap kızı iyi mi iyi mi?" deyip uçar gidermiş. Ertesi gün yine aynı şeyi yapınca, oğlan ağasına varmış:

"Ağa bizim mor koçun üstüne her gün bir kuş gelir konar. 'Beyoğlu'yla Arap kızı iyi mi iyi mi?' der uçar gider" demiş. Beyoğlu bu kuşu nasıl tutacağız diye herkese danışmış. Biri:

"Koçun sırtına katran sür. Kuş, kondu mu katran yapışır. Kuş da kaçamaz." demiş. Adamın dediğini yapmışlar. Kuş, gelmiş konmuş. Tam kaçacağı sırada, Beyoğlu gelmiş kuşu yakalamış. Almış, gelmiş kafese koymuş. Gece gündüz o kuşun başında durur kuşu yemlermiş. Arap kızı:

"Herif ben pek hastayım. Aşeririm benim canım bu kuşu ister. Kes de yiyeyim."

"Kuşu kesmem. Gebersen yine kesmem." demiş. Beyoğlu, çifte gittiği zaman: "Kuşun ölüyordu, kuşu kestim." diye kuşu kesivermiş. Tüylerini paklamış da evin yanına atıvermişmiş. Kuşun tüyleri, sabaha kadar söğüt ağaçlarına dönüşmüş. Beyoğlu onun gölgesine bir yatak kurup, yatarmış. O ağaçlar, Beyoğluna gölge oluverirmiş. Arap kızına katiyyen gölge olmazmış. Arap kızı:

"Şu ağaçları keselim de eve koca bir kapı yaptıralım. Kapısız olmuyor." demiş. Ağaçları kesmişler. Büyük bir kapı yaptırmışlar. Kapı, Beyoğlu geldi mi kendiliğinden açılır, Arap kızı geldi mi katiyyen açılmazmış.

Derken bir gün Beyoğlu'nu bir düğüne okumuşlar. Beyoğlu'yla Arap kızı da düğüne gitmişler. Orada herkes eş eşyle oynamış. Kız da düğüne gelmiş. Arap kızına:

"Kalk sen de oyna." demiş.

"Kalkıver de sen oyna." deyince kız kalkmış. Beyoğluyla oyun oynamış. Onlar tekrar buluşmuşlar. Arap kızının da kıcına bir tekme vurup oradan kovmuşlar.

Şehri Kızılkaya⁴⁸

⁴⁸Kumdanlı Kasabası. 67 yaşında, Okur yazarlığı yok, Ev hanımı.

47.Çevirin Kazı Yanması

Bir adamın bir kızı bir de oğlu varmış. Oğlanla babası hacıya gideceklermiş. Kızı köyün hocasına teslim etmişler. Yola çıkmışlar. Onlar daha harman yeri gibi uzaklaşmadan, Hoca arkalarından bir mektup yazmış:

"Kızınız şöyle kahpeydi, böyle kahpeydi. Niye bana koydunuz gittiniz?" diye.

Hoca kızla ilişki kurmak istemiş. Kız, razı olmamış. Oradan kaçmış. Dağlara çıkmış. Giderken bir adama rastlamış. Adam kırk gün kırk gece düğün edip kızı almış. Kızın ondan üç çocuğu olmuş. Kız, çocuklarına ninni çekermiş:

"Senin Hacı Musa deden vardı.

Tahtını el alırdı, bahtını sel alırdı.

Nenni kuzum nenni" diye.

Kocası, bunu duyunca:

"Senin böyle soylu bir baban vardı da, şimdiye kadar niye söylemedin. Ben seni oraya gezmeye götüreyim." Hizmetkarına: "Sen bu çocuklarla hanımı götür. Ben de atımla arkanızdan varayım." demiş.

Yola çıkmışlar giderlerken, arabacı:

"Sen bana yakın ol. Eğer olmazsan çocuklarını keserim."

"Olmaz." deyince, arabacı, çocukların üçünü de kesmiş. Yola devam etmişler. Arabacı:

"Bana yakın ol."

"Ben sana yakın olacağım. Belime bir ip bağla da, şu dereye bir inip geleyim." demiş.

Kız, dereye inmiş. İpi çözmüş de bir çalıya bağlayıvermiş. Dereden, dereden gitmiş. Oradan kaçmış. Giderken bir çoban rastgelmiş. Çobana:

"Benimle urbaları değişir misin?"

"Değişirim."

"Yalnız bir de toklu ver. Eti de senin olsun derisi de senin olsun. Bana sadece bir boklu karnını ver." demiş.

Toklunun boklu karnını kafasına giymiş. Keloğlan olmuş babasının evine varmış. Hocayla babası oturmuş. Onlar otururken arabacı da babasının evine gelmiş. Babası kalkmış. Bunlara ekmek aş hazırlamış. Kaz kesmişler, ocağa vurmuşlar. Kız da, Keloğlan kılığında oraya varmış. Kız:

"Kapıyı kilitleyin de ben size bir masal söyleyeceğim." demiş.

Kız, başından geçenleri masal gibi söylemeye başlayınca, hoca:

"Keloğlan sıkıştı. Bir dışarıya çıkayım, geleyim."

"Çevirin kazı yanmasın. Hatırınıza bir şey varmasın. Dışarıya çıkmak yok." deyip masal söylemeye devam etmiş. Bu sefer arabacı:

"Sıkıştı. Bir dışarıya çıkayım"

"Çevirin kazı yanmasın. Hatırınıza bir şey varmasın. Dışarıya çıkmak yok." demiş ve başından geçenleri ve onların yaptıklarını bir bir anlatmış.

"Şu babam. Şu kardeşim. Şu teslim edip gittiğiniz hoca. Şu da çocuklarımı getirirken kesen arabacı." demiş ve orada bir ateş yakmış. Kendisine kötülük edenleri bir bir ateşe atmış.

Şehri Kızılkaya⁴⁹

⁴⁹Kumdanlı Kasabası. 67 yaşında. Okur yazarlığı yok, Ev hanımı.

48. Asker Karısına İftira

İki kardeş varmış. Büyük oğlan evliymiş. Askere gidecekmış. Giderken kardeşine:

"Aman kardeş! Karım Allah ile sana emanet." deyip, askere gitmiş.

Aradan bir ay geçmiş, iki ay geçmiş. Oğlan, geline göz etmiş:

"İlle bana yakın ol." demiş. Gelin de:

"Ben sana niye yakın olayım? Ağan beni sana emanet etti. Ağana ihanet mi edeceksin?" deyip, oradan kaçmış gitmiş.

Giderken, adamın birinin bir borcu varmış. Borcunu ödeyemedi diye yakalamışlar, asacaklarmış. Gelin:

"Bir adam, borcunu ödemedi diye hiç asılır mı? Kaç lira borcu varsa ben ödeyeyim." demiş. Adamın borcunu da ödeyip, adamı asılmaktan kurtarmış ve oradan uzaklaşmış.

Adam kurtulunca gelinin arkasından koşmuş. Onu yolda yakalamış ve:

"İlle bana yakın ol." demiş. Gelin "Olmam" deyince:

"Madem yakın olmayacaktın, beni ne diye kurtardın?" demiş. Gelin:

"Senin duanı alayım diye kurtardım." demiş.

Bunun üzerine adam, "Ben seni satacağım." deyip, gelini elli askere satmış. Elli asker, "İlle oynayacaksın." diye döverlermiş. Gelin oynamayınca, elli asker, yüz askere satmış. Onlar da gelini oynatacağız diye döverlermiş. Gelin, bunun üzerine bir dua etmiş. Yüz askeri batırmış. İnişiyle, asılmaktan kurtardığı adamın da gözleri kör olmuş.

Gelin, oradan bir askerin elbiselerini giyip, karakola gelmiş. Kocasını da orada askerlik yaparmış. Orada dururken, dua ile körü, topalı iyi etmeye başlamış. Kocasını, bir gün izinli olarak evine gitmiş. Eve varmış karısı yok. Kardeşinin de gözleri kör olmuş. Kardeşine:

"Ne oldu sana böyle?" diye sorunca. Kardeşi de:

"Karın vefasız çıktı. Sen askere gittikten sonra o da çıktı gitti. O gittikten sonra da benim gözlerim kör oldu." demiş.

Oğlan, kardeşini almış. Gözlerini iyileştirmek için askerlik yaptığı yere giderken, yolda borcunu ödemeyen adamı da yanlarına almışlar. Birlikte karakola gelmişler.

Karakola varınca gelin ikisini de tanımiş ve onlara:

"Gözleriniz niye kr oldu? Olanların hepsini doğru olarak anlatacaksınız. Ondan sonra ben dua edeceğim. Siz de amin diyeceksiniz." demiş.

Oğlanla adam, geline yaptıklarını bir bir anlatmışlar. Gelin dua etmiş. Onlar, amin demişler. İkisinin de gözleri açılmış. Gelin, daha sonra kafasından şapkasını çıkartmış ve :

"İşte ben sizin yakınlık istediğiniz gelinim." demiş.

O zaman büyük oğlan karısını tanımiş. Gelin:

"şimdi ben abdest alıp iki rekat namaz kılacağım. Ondan sonra ruhumu teslim edeceğim. Sen benim cenazemi kaldır ve köye dn." demiş.

Gelin dediği gibi yapmış. Gelin, ölünce, oğlan cenazeyi kaldırmış ve köyüne dönmüş.

Ayşe Gde⁵⁰

⁵⁰Krkler Kasabası. 65 yaşında, Okur yazarlığı yok. Ev hanımı.

49.Şah İsmail ve Gülizar

Bir varmış bir yokmuş... Deve dellal iken, sinek berber iken, az gittim uz gittim, dere tepe düz gittim. Altı ay bir güz gittim. Döndüm arkama bir baktım, bir arpa boyu yol gitmişim. Orada dinlendim, otururken...

Bir padişahın hiç çocuğu olmazmış. Bir de atı varmış, hiç kunnamazmış. Allah'a yalvarırmış. "Allah'ım bana bir evlat ver." dermiş. Bir gün, Hızır, insan sıfatında padişahın huzuruna çıkmış ve padişaha:

"Şu elmayı al. Yarısını karına yedir, yarısını kendin ye, kabuklarını da atına yedir. Senden bir oğlan çocuğu olacak. Kısrağın da bir tayı olacak. Ben gelmeden bunlara isim koyma. Ben gelip onların isimlerini koyarım." demiş ve kaybolmuş.

Aradan zaman geçmiş. Padişahın bir oğlu olmuş. Kısrağın da bir tayı olmuş. Çocuk ve tay birlikte büyümüşler. Çocuk büyünce babasına:

"Herkesin bir adı var benim niye yok? " demiş. Padişah bunun üzerine bütün halkı toplayarak çocuğa ad koymaya karar vermiş. Tam bu sırada Hızır çıkıp gelmiş:

"Çocuğun ismi Şah İsmail, tayın adı da Kamertay olsun." deyip, gitmiş. Çocuk büyümüş, okula gitmiş. Sık sık Kamertaya binermiş. İyi bir silahşör olmuş. Sırtı hiç yere gelmiyormuş. Bir gün önüne bir güvercin çıkmış. Güvercin nereye giderse o da onun peşinden gitmeye başlamış. Gide gide güvercin bir yörük çadırına girmiş. Çocuk ta çadırın kapısına varmış. Hemen atından inmiş. Yörüğün Gülizar isminde bir kızı varmış. Oğlan Gülizarı görünce şuurunu kaybedip orada düşüp bayılmış. Orada yörük karısının birisi:

"Kızım şu oğlan seni görünce bayıldı. Göğüslerini çıkart da yüzüne sürüver. Ayılsın ve buradan gitsin." demiş. Kız, bunun üzerine oğlanın yanına gidip göğüslerini oğlanın yüzüne sürmüştü. Oğlan ayılmış ve atına binip geri gitmiş. Kızı aklından çıkaramayan oğlan eve gelince babasını dünür yollamış. Yörüğün kızını vermeye gönlü yokmuş. Bir gece göçü toplayıp, oradan gitmişler. Kız da, oğlana yangınmış. Oradan ayrılırken bir not bırakmış:

"Sağa sağa gel, sora sora gel, Hindistan'a gel." yazılı bir kağıdı ocak taşının altına kıstırmış. Bir de bunun yanına, bir tarakla bir de ayna bırakıp gitmiş.

Sabah olmuş, oğlan bir geliyor ki kimse yok. Oralara bakarken kızın kendisine bıraktığı notla birlikte tarak ve aynayı bulmuş. Oğlan, atına binmiş ve yollara düşmüş. Giderken bir saraya rastlamış. Sarayın penceresinde bir kız, ağlayıp duruyormuş. Oğlan:

"İn misin cin misin? Bu sarayda tek başına ne yapıyorsun?" diye sorunca, kız:

"Benim adım Gülperi. Bir dev bana musallat oldu. Benim yedi kardeşim var. Kardeşlerim devle savaşmaya gittiler." demiş.

Oğlan, savaş yerinin neresi olduğunu öğrenip oraya varmış. "Orta yere bir selam verip, selamı kim alırsa karşı tarafla savaşacağım." demiş. Ortaya geçip bir selam vermiş. Oğlanlar selamı alınca devle savaşmaya karar vermiş. Devın karşısına çıkmış. Deve ilk hamleyi yapmasını söylemiş. Dev üç hamle yaptığı halde yine de becerememiş. Sıra oğlana gelmiş. Oğlan, bir hamlede devi yere serivermiş. Oğlanlar:

"Sen bizi devden kurtardın. Biz sana kız kardeşimizi vereceğiz." demişler.

"Tamam. Kız kardeşinizi alayım ama benim başımda şöyle şöyle bir iş var. Eğer ölmez sağ kalırsam, gelir kıızı alır giderim." deyip tekrar yola düşmüş.

Giderken bir memlekete varmış. Oranın şahının da bir kıızı varmış. Kız, tılsımlıymış. Tılsımı giydiği zaman bir Arap Üzenği olur. Cenk elbisesini giydiğinde kimse onu yenemezmiş. Şahın da bir ahdi varmış:

"Kim benim kızımı yenersen kızımı ona vereceğim." demiş. Oğlan, oraya vardığında onu karşılamışlar:

"Sen hangi cesaretle buraya geldin. Buraya gelen sağ gitmiyor. Durum böyle böyle..." demişler. Oğlan, "Bir de ben boyumu ölçeyim" demiş ve şahın huzuruna çıkmış. Şah:

"İşte benim kızım. Bununla bir cenge tutuşacaksın. Eğer kızımı yenersen kızımı sana vereceğim. Eğer yenemezsen seni cellat edeceğim." demiş.

Kız, tılsımını giymiş. Atına binip kılıcını kalkanını alıp meydana çıkmış. Oğlan da kılıcını kalkanını alıp meydana çıkmış. Kıza:

"Et hamleni." demiş. Kız, üç hamle ettiği halde becerememiş. Oğlan:

"Tedbirini al." deyip bir hamle etmiş ve kızı attan düşürmüş. Hemen ölmüğüne çökmüş. Kız:

"Canıma kıyma. Tamam sen kazandın." deyince, kızı kaldırmış. Şah:

"Tamam. Bu kız senin hakkın."

"Benim başımda şöyle şöyle bir iş var. Sağ olur da kalırsam dönüşte kızını öyle alırım." demiş.

Hindistan yoluna tekrar düşmüş. Hindistan'a varmış. Yörüğün çadırını bulmuş. Gülizar'a düğün oluyormuş. Oradan bir kadına sormuş. Tarakla aynayı kadına verip, bunu Gülizar'a göster demiş. Kadın Gülizar'ın yanına varmış. Tarakla aynayı kıza göstermiş. Kız hemen bunları tanımış. Kadınla anlaşip gece onunla kaçmışlar. Dönüşte Arap Üzenğiye de alıp yola düşmüş. Oranın halkı "Sen burada bir sürü halk dururken bir Osmanlıya kızı verdin." deyip şahı kışkırtmışlar. Şah da oğlanın arkasından bir ordu göndermiş. Bir ağacın altında dinlenirken, Arap Üzenğiye, babasının arkalarından asker gönderdiği malum olmuş. Bir baksa kara bulut gibi asker arkalarından geliyormuş. Hemen oradan kalkıp orduyu ilerde karşıyor. Babasının askeriyle harp ediyor. Bu arada oğlan uyanmış. Bir bakmış ki, kan gövdeyi götürüyormuş. Oğlan da kızın yanında harbe girmiş. Askerler bitince, ikisi de kan revan içinde birbirlerine hamle etmişler. İkisi de birbirlerini tanıyamamışlar. İkisi tutuşmuşlar. Bu sefer kız oğlanı bastırmış. Oğlanı altına aldıktan sonra, kız tilsimini çıkarınca, birbirlerini tanımışlar. Ama, bu arada oğlan yaralanmış. Çadıra gelmişler. Oğlanın yaralarını sarmışlar. Atlarına binip, öbür kıza da alıp yola düşmüşler. Memleketlerine yaklaşınca, saraya geldiklerine dair haberci yollamışlar. Oğlanın anası hemen karşılamaya gelmiş. Oğlunun yanındaki kızları görünce çok beğenmiş. Hemen saraya dönüp, padişaha:

"Oğlun üç gelin getirmiş. Biri birinden güzel. Biri de tam sana şayan, adı da Gülizar." demiş. Oğlan, saraya gelmiş. Padişah Gülizar'ı oğlunun elinden almak için olmayacak bir istekte bulunmuş.

"Şu saate kadar bu işi becerdin, becerdin, beceremedin cellatsın." demiş. Oğlan, babasının isteğini yerine getiremeyince, oğlunu cellatlara teslim edip: "Öldürün bunu." demiş. Cellatlar oğlanı alıp götürmüşler. Fakat öldürmeye

kıyamamışlar. Gözlerini çıkarıp bir kör kuyuya atmışlar. Kanlı gömleğini de alıp, padişaha teslim etmişler. Padişah Gülizar'ı almaya gelmiş. Arap Üzengi tılsımını giyip karşına dikilmiş ve padişahın gelen askerini kırmış, dökmüş. Oğlan, kuyunun içindeyken, bir güvercin kuyunun üstünden gelip geçiyormuş. Geçerken bir tüy düşürmüş. Bu arada oğlana Allah'tan bir nida gelmiş:

"Sağ gözün sağ cebinde, sol gözün sol cebinde, gözlerini al, yerlerine koy. Güvercin tüyünü de gözüne çaliver. Gözlerin görecektir." demiş.

Oğlan söylenenleri yapmış ve gözleri açılmış. "Şimdi kuyudan nasıl çıkacağım" derken, kuyuya inip çıkıp duran bir ejderhanın kuyruğuna yapışmış. Kuyudan böylece çıkmayı başarmış. Hemen saraya varmış. Arap Üzengi bütün askeri kırmış geçirmiş. Padişahı da altına almış. Kılıcını çekmiş, öldürmüştür. Oğlan, saraya gelince, her birine ayrı ayrı kırk gün kırk gece düğün etmiş. Üçüyle de evlenmiş. Onlar ermiş muradına biz gidelim Bolavadin'e...

Osman Şen⁵¹

⁵¹Körküler Kasabası, 68 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.

50. Ayıcıların Yanındaki Ana

Bir varmış, bir yokmuş... Bir dul karının bicecik oğlu varmış. Oğlan, evlenmiş. Oğlan, köylere çorap eskisi satmaya gidermiş. Gelinle kaynana evde yalnız kalmışlar. Gelin:

"Ana sen niye boş boş duruyorsun. Sana bir halı çözüvereyim de doku bari."

"Yavrum ben bilmem, gözüm görmez." dediyse de, gelin:

"Görür görür." diyerek anasına bir halı çözüvermiş. Kadın, halının başına geçmiş, bakarmış. Bu arada oğlan eve gelmiş:

"Ne ediyon sen ana?"

"Oğlum, gelin halı çözüverdi. Halı dokurum." demiş. Oğlan, karıya:

"Benim anama nasıl halı dokutursun" diye hemen boşamış. Oğlan, başka biriyle daha evlenmiş. Yine çorap eskisi satmaya gitmiş. Yeni gelinle kaynana evde yalnız kalmışlar. Gelin:

"Ana sen niye boş oturuyorsun. Altına beş on yumurta koyayım da çıkar bari." demiş. Kaynanasının altına yumurtaları koymuş. Kadın, üç hafta yumurtaların üstünde yatmış. Bülüçler "cik cik" diye çıkmış. Kadın, "gurk gurk" der, bülüçleri gezdirirmiş. Oğlu işten gelince:

"Ana ne işlersin?"

"A yavrum! Gelin bastırdıydı, çıkardım da onları güderim." demiş. Oğlan, hemen o karıyı da boşamış. Oğlan, az durmuş, uz durmuş, bir daha evlenmiş. Yine çorap eskisi satmaya gitmiş. O köye, bir ayıcı gelmiş. Gelin ayıcıya giderek:

"Aman bizim evde bir koca karı var. Bir oyun bilir, bir tef bilir, bir türkü bilir. Siz onu aldınız mı çok para kazanırsınız." demiş. Ayıcıları eve getirip, kaynanasını göstermiş. Ayıcılara çok bir para ile kaynanasını satmış. Ayıcılar karıyı almış gitmişler. Gittiği köylerde karı, ayıyla oynamış. Oynarken de:

"Halı dokuması, halı dokuması,

Bülüç çıkarması da bülüç çıkarması

Ne zorumuş ayıyla oynaması." dermiş.

Ayıcılar bu arada kadının oğlunun çalıştığı köye varmışlar. Kadının hem ağlayıp hem oynadığı, bu arada duyulmuş. Oğlan da kalkmış, seyretmeye gitmiş. Baksa ki, anası. O ona ağlamış, o da ona. Ayıcılara anasının iki katı ağırlığınca altın verip, almış eve gelmiş.

Karısı da keçiyi öldürmüş. Koca kapının önüne gömmüş. Bir toprak yığını yapmış. Oğlan:

"Anam nerde? Ben çok özledim."

"Anan öldü de daha şoraya gömdüm." deyip kapının önündeki toprak yığını göstermiş. Oğlan da:

"Ben anamı çok özledim. Mezardan çıkar da son bir kez göreyim." demiş. Mezarı kazmışlar bakmış ki, bir tüylü keçi. Kadın:

"Vili! Anan bir tüylü keçi mi olmuş?" deyince oğlan anasını gösterip:

"Bak anam burada." demiş ve o karıyı da boşamış. Hayat boyu evlenmemeye karar vermiş. Anasıyla birlikte mutlu bir şekilde yaşayıp giderlermiş.

Sedef Üstündağ⁵²

⁵²Kumdanlı Kasabası, 68 yaşında, Okur yazarlığı yok. Ev hanımı.

51.Fatmacık ve Tepegöz

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Bir Fatmacık varmış. Fatmacığın anası ölmüş. Üvey anasının yanında yaşarmış. Üvey anası, babasına:

"İlle bu Fatmacığı dağa bırak gel."

"Nasıl olur, evlat bu atılır mı?"

"İlle atacaksın." demiş. Adam, bir gün Fatmacığı yanına almış oduna götürmüş. Adam çocuğu oraya bir yere oturtmuş. Bir kabağın içine de su koymuş, kabağın dalına asıverermiş. Kabağa yel vurdukça kabağa vurur tak tak ses çıkarırmış. Adam çocuğu orada bırakıp gitmiş. Çocuk da, kabak tak tak ses çıkardıkça babası orda odun eder sanırmış. Akşam olup canavarlar uluşmaya başlayınca kız korkmuş. Sesin geldiği yere doğru gitmiş. Bir bakmış kabağın dalındaki kabak, yel estikçe ağaca vuruyor tak tak ses çıkıyor. Fatmacık o zaman:

"Tak tak eden kabacığım. Beni aldatan babacığım. Şimdi ben nereye gideceğim Allah'ım bana yardım et." demiş.

Dağda yalnız başına dolaşırken, karşıda küçük bir evin ışığını görmüş. Işığa doğru ilerlerken önüne bir bunar gelmiş. Bunar çamur içindeymiş. Bunar:

"Şu gözümü pakla. Üç avuç da suyumu iç." demiş. Fatmacık bunarın gözünü paklamış. Üç avuç da suyunu içmiş.

Az öteye varmış. Bir uyuz beygir yayılmış:

"Fatmacık abla! Çok üşüdüm. Şu çulumu doğrultuver de sana dua edeyim." demiş. Onun da çulumu doğrultmuş. Işık yanan eve varmış.

Orada bir koca karı otururmuş. Kapıya varmış ve kapıyı çalmış. Kocakarı:

"Kimsin sen?"

"Ben kimse değilim. Adım Fatmacık. Benim üvey annem var, beni babama attırttı. Babam da bu ormanın içine bıraktı gitti beni. Şimdi canavarlar yiyecek. Işığı görünce buraya geldim" demiş. Kadın, Fatmacığı içeriye almış oturtmuş. Yedirmiş, içirmiş. Sabah olunca kalkmışlar. Kadının evinin önünden küçük bir çay geçermiş. Vakit vakit türlü türlü dualı sular geçermiş. Kadın:

"Yavrum şu başıma bir bakıver." demiş. Fatmacık oturmuş kadını dizine yatırtmış, başına bakıverirmiş. Kadın:

"Kızım bir kara su gelir, hiç seslenme. Bir gök su gelir hiç seslenme. Bir sarı su gelir, o zaman koca ebe kalkıver de." demiş. Kara su gelmiş hiç seslenmemiş. Gök su gelmiş. Hiç seslenmemiş. Sarı su gelince kocakarıyı kaldırmış. Kocakarı hemen kalkmış. Fatmacığın her iki yanını da suyun içine batırmış. Fatmacığın her yanı sarı altın, kuruş olmuş.

"Haydi kızım. Şuradan in çık git evinize. Hiç korkma, bir şey olmayacak sana." demiş. Fatmacık düşmüş yola gidermiş. Babasının da evde bir horozu varmış. O gün üvey annesi ekmek edermiş. Üvey annesinin de bir kızı dünyaya gelmiş. Tepesinde bir gözü varmış. Fatmacık eve yaklaşıncı horoza malum olmuş. Horoz gider gelirmiş:

"Gıyğı gıyğı! Fatma ablam geliyor. Sağ yanı sarı lira, sol yanı gök kuruş." derimış. Üvey ana da:

"Tü ellere kalasica! Fatma ablanın kemikleri de kalmadı. Canavarlar yedi onu." demiş. Derken, Fatmacık her yanı ciril ciril çıkmış gelmiş. Kadın:

"Herif herif! Sen bunu öldürmedin de böyle altın kuyulara mı batırdın? Bunu nereye koyduysan ille Tepegözü de oraya koy gel." demiş. Ertesi gün adam Tepegözü de aynı yere bırakmış eve gelmiş. Aynı Fatmacık gibi o da hava kararınca ağlamış ağlamış nereye gideceğini şaşırılmış. Derken o evin ışığını görmüş. Eve doğru giderken o bunar denggelmiş. Bunar ona:

"Tepegöz, gözümü ayıkla. Üç avuç da suyumu iç."

"Gözüne bilmem ne edem. Ne gözünü ayıklayacağım. Ellerim çamur olur." deyip yürümüş gitmiş. İlerde beygire rastlamış. Beygir:

"Tepegöz abla çulumu doğrultuver de sana dua edeyim."

"Çulun tanalası. Ben senin çuluna mı ellerim? Hey uyuz beygir." demiş. Ona da ellememiş. Koca karının evine misafir olmuş. Kadın, yedirmiş içirmiş, yatırmış. Sabah olunca:

"Gel yavrum. Başına bir bakıver."

"Ben senin bitli başına ellemem." demiş. Kadın, o zaman:

"Şu derenin önünde otur. Bir sarı su geçer hiç seslenme. Bir kara bir gök su geçer. O zaman beni çağırıver." demiş. Bir sarı su geçmiş hiç seslenmemiş. Bir

kara, bir gök su geçince, kocakarıyı çağırır. Kadın, Tepegözün bir yanını batırır, bir de bir yanını batırır. Tepegözün bir yanı ilan olmuş bir yanı çıyan olmuş:

"Haydi kızım in de git artık." demiş. Kız, evlerine yaklaşınca horoz yine ötmeye başlamış:

"Gıyğı gıyğı! Tepegöz ablam geliyor. Bir yanı ilan, bir yanı çıyan." dermiş. Tepegöz eve gelince kadın herifine çekişirmiş:

"Sen kendi kızını altına kuruşa batırdın da, benim kızımı yılanla çıyana batırdın." dermiş. Yabarlardan da beylerin paşaların oğlu Fatmacığı istermiş. Tepegözü hiç isteyen yokmuş. Kadın, Tepegözü istemedikleri için Fatmacığı vermeye razı olmazmış. Derken Fatmacığı bir Beye vermişler. Kırk gün kırk gece davul çaldırmışlar. Gelin çıkımı gün, üvey anası, Fatmacığı kara kuyuya indirmiş. Duvağı kendi kızına giydirmiş. Gelin almaya gelmişler. Horoz damda bağırır:

"Gıyğı gıyğı! Tepegöz ablam gelin oluyor. Üvey anası, Fatmacık ablamı kara kuyuya indirdi." Oradan birisi horozun dediklerini duymuş:

"Ya bu kız bizim alacağımız kız değil." dediyse de odur deyip gelini almış gitmişler. Damat, gerdek odasında bir baksa ki tepesinde bir gözü var:

"Benim beğendiğim kız bu değil. Benim Fatmacığım güzeldi." demiş. Geri almışlar gelmişler. Tepegözü evine bırakıvermişler. Üvey anaya zorla Fatmacığı kuyudan çıkarttırmışlar. Bey Fatmacığı almış evine götürmüş, onlar ermiş muradına biz çikalım kerevetine.

Satı Şahan⁵³

⁵³Körküler Kasabası, 52 yaşında, Okur yazar, Ev hanımı.

52. Tanınmayan Savaşçı

Bir varmış, bir yokmuş... Bir padişahın üç güzel kızı varmış. Kızların evlenme çağı gelmiş. Sarayın önünden geçen ahalinin üstüne, ellerindeki ayvaları atıp, kimin başına düşerse, onunla evlenmeye karar vermişler. Büyük kız, elindeki ayvayı bir atmış, zengin bir adamın kafasına düşmüş. Ortanca kız atmış onunki de zengin bir adamın kafasına düşmüş. Küçük kızın attığı ayva ise, Keloğlan'ın başına düşmüş. Etraftan "Olmaz" demişler. Bunun üzerine küçük kız ayvayı tekrar atmış. Yine Keloğlan'ın başına düşmüş. Bir daha "Olmaz" deyip, kıza bir daha attırmışlar. Yine Keloğlan'ın başına düşünce, kız:

"Bu benim kısmetimmiş." deyip Keloğlan'la evlenmeye karar vermiş. Padişah, büyük ve ortanca kızlarına, kırk gün kırk gece allı şanlı bir düğün yapmış. Küçük kıza da Keloğlan'la öylece evlendirivermiş. Padişah küçük damadını, devamlı olarak, hakir görür. Büyüklere her türlü ihtimamı gösterirmiş. Gel zaman git zaman... Padişaha, komşu devletlerden, bir savaş ilan edilmiş. Padişah, büyük ve ortanca damada her türlü silahı ve en iyi atları vermiş. Keloğlan'a da bir topal at vermiş. Büyükler iyi atlar ve silahlarla yola çıkmışlar. Keloğlan'a da:

"Bu at ve silahla savaşa mı gidilir? Sen geri dön" demişler. Büyükler atlarını önden sürüp gitmişler. Keloğlan'da arkalarından atını sürmüştü. Bir tepenin arkasında, cebinden tılsımlı bir tüy çıkartıp, tüyü tüye çalmış. O anda kabadayı bir delikanlı, savaşçı olmuş. Savaş meydanına gelmiş. Kendi kendine:

"Savaş meydanının ortasına geleceğim. Ortaya bir selam vereceğim. Hangi taraf selamımı alırsa, karşı tarafla savaşacağım." demiş. Savaş meydanının ortasına gelip, selamını vermiş. Kayınpederi selamını alınca, karşı tarafla savaşmaya başlamış. Karşı tarafa büyük zayıtlar verdirmiş, bozguna uğratmış. Bu arada kolundan ufak bir yara almış. Bir ağlap ağacının altına oturup, yarasını sarmakla uğraşırken, padişah yanına gelmiş. Hanımının hediye ettiği, altın işlemeli mendili, o yiğidin yarasına sarmış. Padişah ve ordusu oradan ayrılmış. Keloğlan, orada tüyü tüye tekrar çalmış ve tekrar bir topal atın üstünde, Keloğlan, haline dönmüş. Padişah ve ordusu dönüşte, yolda ona rastlayınca:

"Nereye gidiyorsun?"

"Savaşa gidiyorum." deyince, padişah:

"Dön ulen! Savaş bitti, biz galip geldik." demiş. Böylece saraya geri dönmüşler. Dönüşte, padişah, büyük ve ortanca damatlarını hediyeye boğmuş. Keloğlan'a hiçbir şey vermemiş.

Padişahın hanımı, büyük kızın evine varmış. Bir dağınıklık görmüş. Ortanca kızın evine varmış. Yine bir dağınıklık görmüş. Küçük kızın evinde ise bir tertip bir düzen varmış. Keloğlan'ın yaralı kolundaki, kanlı, altın işlemeli mendili görmüş. Kocasına bunu söylediye de, padişah buna inanmamış. Keloğlan'ı yine hakir görmeye devam etmiş.

Gel zaman, git zaman, padişahın gözleri kör olmaya başlamış. Büyük damat:

"Bir yerde iyi bir hekim var. Onu alayım geleyim. Senin gözlerini açar." demiş. Ortanca da:

"Falan yerde iyi bir hoca var. Onu getireyim. Senin gözlerini açar." demiş. Büyükler böylece hekim ve hoca bulmak üzere yola çıkmışlar. Keloğlan'da arkalarından gitmiş. Yolda tüyü tüye çalıp, bir yörük beyi sıfatında büyüklerin önüne geçmiş:

"Nereden gelip, nereye gidersiniz?" diye sormuş. Büyükler, ne için yola düştüklerini anlatınca:

"O ilaç bende var. Yarın Gelincik Ana'da, benim obam var. Oraya gelin. Ben size ilacı vereyim. Babanızın gözleri açılır." demiş. Yörük Beyi, obaya gelmiş. Sütleğenden bir ilaç yapmış. Büyük damatlar obaya gelince, onları karşılamış. İzzet ikramda bulunmuş ve yaptığı ilacı onlara vermiş. Yaptığı ilaç da ıslayan gözü kör eden bir ilaçmış. Büyükler, borçlarını sorunca, Yörük Beyi, olmayacak miktarda bir para istemiş. Büyükler:

"Bizde bu kadar para yok." deyince:

"Ben sizin kıçınıza bir mühür basayım. İlerde sizi bu mühürden tanırım. Borcumu da alırım." demiş. Büyükler, buna razı olunca, onların kıçlarına çıkmayacak bir mühür basmış. Onları uğurlamış. Büyükler ilacı bulduk diye sevinerek saraya gelmişler. Büyük damat ilacı padişahın gözüne çalınca, az gören

gözleri iyice zayıflamış. Ortanca damat elindeki ilacı sürünce, padişahın gözleri, iyice kör olup, çanak haline gelmiş. Keloğlan, arkadan gelip:

"Bir de benim ilacı sürelim." deyince, padişah:

"Büyüklerin getirdiği ilaç gözlerimi çanak etti. Senin getirdiğin ilacın ne faydası olacak. Git şuradan." demiş. Keloğlan, ısrar edince:

"Ne olacak. Zaten gözlerim çanak oldu." deyip, Keloğlan'ın ilacını da gözlerine sürdürmüştü. Padişahın gözleri o ilaçla hemen açılmış.

Keloğlan, o zaman, savaşta olan olayları anlatmış. Savaşta düşmanı bozguna uğratanın, kendisinin olduğunu söyleyip, padişahın savaşta yarasına sardığı mendili göstermiş. Padişahın hanımı da önceden gördüğü için bunu tasdik etmiş. Sonra:

"Büyük ve ortanca damada ilaçları veren Yörük Beyi bendim. Onlardan büyük bir miktar para istedim. Veremeyince kalçalarına bir mühür bastım." demiş. Damatların kalçalarını açıp bakmışlar ve mühürleri görmüşler. Padişah, o zaman Keloğlan'a:

"Yavrum dile benden ne dilersem."

"Ben senin küçük kızınla bizi hakir görmeden, sarayın bir köşesinde mutlu bir şekilde yaşamak istiyorum." diye cevap vermiş.

Padişah büyük ve ortanca damadı zincire vurup zindana attırılmış. Keloğlan'la küçük kıza kırk gün kırk gece düğün yapmış:

"Benden sonra padişah Keloğlan'dır." demiş. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine. Dün ben oradaydım. Düğünden yenicecik geliverdim...

Mustafa Kara⁵⁴

⁵⁴Körküler Kasabası, 50 yaşında, Ortaokul, Emekli gümrük memuru.

53. Aptal Padişah

Bir varmış, bir yokmuş... Bir kadınla bir koca herif varmış. Evlerine bir misafir gelmiş:

"Teyze siz bu köyde ne yer ne içersiniz?"

"Yavrum ne edelim ekin eker, yolma yolar kaldırır, yeriz."

"Bizim köyde de bir deniz var. Saldık mı para çıkar. Biz hiç çalışmayız, oradan yeriz."

"Aman bizi de götür ay oğlum."

Misafir, köyünün adresini vermiş: "Satın savın binin gelin." demiş. Neleri varsa satmışlar, savmışlar. İki katıra yükleyip yola çıkmışlar. Giderlerken adresi kaybetmişler. Nereye gideceklerini şaşırılmışlar. Derken deniz kıyısında bir köye gelmişler. Oraya konmuşlar. Açlarmış, yola çıkalı epey olmuş. Hiç yiyecekleri kalmamış. Sabahleyin denize bakmışlar. Ellerini denize salarlarmış bir şey yok. Kadın, çok güzelmiş. "Ben bir kazanmaya gideyim." demiş. Gitmiş birinden bir pullu istemiş. Birinden bir kumaş istemiş. Birinden bir kadife isteyip, güzelce giyinmiş.

Padişah da iki arkadaşıyla beraber, kadını giyimli kuşamlı olarak görmüşler ve yanına varmışlar. Önden büyük arkadaşı varıp:

"Ne oturursun burada ay güzel?"

"E ne durayım. Benim kocam yedi sene oldu gitti gelmedi. Ben de bir yurt istedim Allah'tan. O da burayı verdi ama yiyecek içecek ekmeğim yok." demiş.

"Ben bugün geleyim mi?"

"Gel."

"Ne getireyim?"

"Ne getirisen, ekmeğ getir, aş getir, para getir."

Akşam oğlan, bir heybe para doldurmuş. Bir heybe ekmeğ aş doldurmuş. Gelmiş kadının yanına. Kadın bir sedire, oğlan bir sedire oturmuş. Adam:

"Hadi ne oturuyoruz? Artık yatalım." deyince,

"Ben yunmayışın, yıkanmayışın adamı yatağa almam." demiş.

Adam, soyunmuş, dökünmüş tam banyoya girince, kadının kocası kapıyı vurmuş, gelmiş. Tabi ki anlaşmalı olarak:

"Eyyvah kocam geldi." deyip, adamı banyodan çıkarmış. Bir köşeye oturtmuş. Üstüne de çul çuval bir şeyler geçirivermiş. Kocasını içeriye gelince oturmuşlar. Yemişler içmişler. Kocasının karnı doyduktan sonra:

"Ay karı şu köşede oturan kim ya?" demiş.

"Sen giderken bir hizmetçi tuttuydun ya o."

"Dışarıdaki taşları çektiniz mi?"

"Yok çekmedik."

"Haydi o taşları bir çeksin." demiş.

O harabe yerde ne kadar taş varsa hepsini adama çektirmişler. Adamın sırtında deri kalmamış. Hemen kaçmış. Varmış padişaha:

"Aman o karı bir iyiymiş. Bir sabah ettik ki sorma gitsin." demiş.

Bunun üzerine ortanca arkadaşı gitmiş. Ona da aynı şeyi yapmışlar. Kocasını gelince yemiş içmişler. Karnı doyduğu zaman:

"Beygirlerin eşeklerin altını, attınız mı?"

"Yok atmadık."

"Haydi bir at bakalım." demiş. Ona da ahırın bütün pisliğini temizletmiş.

Ortanca da oradan zor kaçmış. Padişah akşamı zor etmiş. Bugün de ben gideceğim diye. Akşam olmuş, heybeye altını, yemeği aşı doldurmuş. Kadının yanına varmış.

Oturmuşlar , yemişler içmişler. Aynı şekilde tam kadınla yatacakları sırada:

"Ben yunmayışın yıkanmayışın adamı yatağa almam." deyip padişahı da banyoya sokmuş. Bu sırada kocası içeri ye gelmiş. Padişaha da çul çapıt giydirip bir köşeye oturtmuş. Kocasını gelince oturmuşlar. Yemişler, içmişler. Padişah da köşede yatıyormuş. Kocasının karnı doyunca:

"Bu kim?"

"Sen giderken, boynumda bir çocuk vardı o."

"Vana yavrurum. Oğlan mı, kız mı?"

"Oğlan."

Adam bir açmış bakmış. Ağzında altın dişleri varmış. Adam:

"Bunlar emmelerini acıtmaz mı senin?" deyip, padişahın ağzındaki bütün dişleri sökmüş. Padişah da inleye inleye ağlamış. Sonra:

"Karı, bunun yüzündeki sakallar senin memelerine batmaz mı?" deyip, padişahın yüzünü cicik et sıyırmışlar. Padişah, ağlar, inlermiş. Nasıl olduysa bir yolunu bulmuş ve oradan kaçmış. Saraya arkadaşlarının yanına gelmiş. O zaman kadın tarafından aldatıldıklarını anlamışlar. Üçü bir olmuşlar. "Bu gece üçümüz gidelim intikamımızı alalım gelelim." demişler. Kadın da hazırlıklıymış. Onların bu kızgınlıkla geleceklerini anlamış. Ocağa bir ateş yakmış. İçine de ne kadar demir varsa koymuş kızdırmış.

Padişahla arkadaşları gelmişler. Bacadan gireceklermiş. Büyük arkadaşlarını bacadan içeri sallamışlar. Kadın, ona kızgın demirleri değdirivermiş. Dışarı çıkınca arkadaşları "Ne yaptın?" diye sorunca:

"Hemen usulca bir öptüm geldim." demiş.

Ortanca inmiş ona da aynı şekilde kızgın demiri değdirince, o da can havliyle çıkmış. Padişaha da aynı şeyi yapmış.

O zaman üç arkadaş hatalarını anlamışlar. "Sen bir fakirdin, ama namusunu biliyordun. Biz sana çok hatalı davrandık. O getirdiğimiz para pul ananın ak sütü gibi helal olsun. Bizi de affet demişler" ve geri dönmüşler.

Sedef Üstündağ⁵⁵

⁵⁵Kumdanlı Kasabası, 68 yaşında, Okur yazarlığı yok. Ev hanımı.

54.Aptal Tüccar

Bir adamın köpekleri eniklemiş. Karısının lafi üzerine, "Köyün birinde de enikler para ediyormuş" deyip o köye enikleri satmak üzere yola çıkmış. Yolda bir üzümcü çıkmış:

"Nereye gidiyorsun ey yolcu?"

"Köpeğim enikledi. Karım söyledi. Şu köyde enikler para ediyormuş. Enikleri satmaya gidiyorum."

"Git. Bu köyde enik falan satılmaz. Senin karın kahpe. Seni başından savmak için yollamış."

"Yok benim karım kahpe falan değil. Basbayağı hanımefendi."

"Gel ben sana karının kahpeliğini göstereyim."

Üzümcüyle adam geri dönmüşler. Adam evini üzümcüye göstermiş. Üzüm küfesinin içine de kendisi girmiş. Üzümcü eve varmış. Kapıyı çalmış:

"Misafir kabul eder misin?"

"Tabi ederim. Gel zaten bu gece çok gelecekler. Benim herif enik satmaya gitti."

Üzümcü küfeleri bir kenara koymuş. Akşam olunca eve bir sürü millet gelmeye başlamış. Bunun üzerine üzümcü bir türkü çağırmaya başlamış:

"Yüküm dolu üzüm ile,

Gördün mü gözün ile?

Ak enikler elişere,

Kara enikler elli beşere.

Satmaya gider miydin?

Geldin de gözünle gördün mü?" demiş.

O zaman adam üzüm küfesinden çıkmış. Orada kim varsa, karısıyla birlikte hepsini vurmuş, öldürmüştü.

Sedef Üstündağ⁵⁶

⁵⁶Kumdanlı Kasabası, 68 yaşında, Okur yazarlığı yok, Ev hanımı.

55.Hesap

Fakirin birisi lokantaya gitmiş. İki yumurta istemiş. Yumurtaları yedikten sonra, lokantacıya borcunu sormuş. Lokantacı: "İki lira" deyince,

"Yahu iki yumurta iki lira mı eder? Olsa olsa on kuruş eder. Sen ne diyorsun?"

Bunun üzerine lokantacı:

"Sen bu yumurtaları yemeseydin, ben kuluçkaya yatırırdım. Ya iki tavuk olurdu, ya da iki horoz. Bunları satar iki lira kazanırdım." demiş.

Fakir, borcunu ödeyememiş. Mahkemeye düşmüşler. Fakir, İncili Çavuş'u kendine vekil tayin etmiş.

Lokatacıyla fakir, hâkimin huzuruna çıkmışlar. Fakirin vekili olan İncili Çavuş mahkeme salonuna bilerek biraz geç gelmiş. Hâkim:

"Nerede kaldın İncili Çavuş? Dava aleyhinize sonuçlanıyordu."

"Hâkim Bey, benim çok çocuğum var. Leblebiyi çok seviyorlar. Kazandığım paranın yarısı onların leblebisine gidiyor. İki kilo leblebi aldım. Evin önünde küçük bir bahçe var. Oraya leblebi dikiyordum. Bu sebepten biraz geç kaldım" deyince, Hâkim:

"İncili Çavuş, adamla dalga geçme. Hiç kavrulmuş leblebi biter mi?"

"Öyleyse Hâkim Bey, pişmiş yumurtadan civciv çıkar mı da bu fakiri burada üzüyorsunuz? Beşerden on kuruş, iki yumurta parasını ödesin dava da burada sona ersin." demiş.

Hâkim davayı fakirin lehine sonuçlandırmış.

Hüseyin Ceylan⁵⁷

⁵⁷Körküler Kasabası, 73 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.

56. Üç Nasihat

Behlül Dâna, çarşıdan evine giderken, bir üzümcüye rastlamış. Üzümcüye:

"Bana bir salkım üzüm ver. Sana bir akıl söyleyeyim"

Üzümcü, bir salkım üzüm vermiş.

"Konuştuğun arkadaşın adını öğren."

Az gitmişler.

"Bir salkım üzüm daha ver. Bir akıl daha söyleyeyim."

Üzümcü, bir salkım üzüm daha vermiş.

"Kalkacağın yere oturma. Yerini bil de otur."

"Bir salkım üzüm daha ver. Bir akıl daha söyleyeyim."

Üzümcü, bir salkım üzüm daha vermiş.

"İstenmedik bir hizmeti verme." demiş.

Behlül Dâna, üzümçüyü evine alıp gelmiş. O gün de Harun Reşid'in bir daveti varmış. Behlül Dâna'yi oraya davet etmişler. "Misafirim var gelemem." dediyse de, "Misafirini de al gel" demişler. İkisi de eşeklerine binmişler yola düşmüşler. Yolda giderken üzümçünün eşiği devrilmiş. Üzümcü, uğraşmış uğraşmış kaldıramamış. Behlül Dâna, eşiğini sürmüş gitmiş. Üzümcü, arkasından ünlermiş: "Len arkadaş!" diye ama Behlül Dâna, bakmamış. Derken arkasından koşmuş yakalamış:

"Len arkadaş! Sana ünlüyorum niye bakmıyorsun?"

"Kime ünledin?"

"Sana."

"Benim adım ne?"

"Len arkadaş dedim ya."

"Benim adım arkadaş değil. Behlül Dâna." demiş.

Davet yerine varınca üzümcü gitmiş, baş sedire oturmuş. Padişah gelince, bir aşağı. Vezir gelince bir aşağı, derken üzümcü kapı eşikliğine kadar gelmiş.

Derken sofralar konmuş. Her misafirin önüne bir alma koymuşlar.

Oradakiler:

"Ahmet çakı var mı? Mehmet çakı var mı?" derken, üzümcü, cebinden bıçağını çıkartıp:

"Buyurun bıçak." demiş.

Oradakiler bıçağa bir bakmışlar. Filan zamanda hazineden çalınan bıçak. Hemen üzümcüyü yakalamışlar. Behlül Dâna, araya girmiş:

"Ben bu gece ifadesini alayım." deyip, üzümcüyü eve getirmiş. Ahıra sokmuş:

"Gir şu eşeğin altına bakalım." deyip üzümcüyü eşeğin altına sokmuş. Üzümcü eşeğin altına girince:

"Ulan ešoğlu eşek. Ben sana konuştuğın adamın adını öğren dedim, öğrenmedin. Yolda eşeğin yıkıldı, beni yakalayacağım diye bir sürü eziyet çektin." deyip eşeğe iki tokat vurmuş.

"Ben sana kalkacağın yere oturma dedim. Gittin baş sedire oturdun. Sonunda kapı eşikliğine kadar düştün." deyip, eşeğe iki tokat daha vurmuş.

"Ben sana istenmedik hizmeti verme dedim. Kimse senden bıçak istemeden bıçağı çıkardın verdin. Yarın seni sorguya çekip, asacaklar. O zaman son sözünü sorduklarında, 'Efendim benim babam kervancıydı. Filan zamanda, kervanını basmışlar, öldürmüşler. Başına da bu bıçağı koyverip gitmişler. Ben her gittiğim yerde bu bıçağı ortaya çıkarırım ki, bıçağa sahip çıkan babamın katilidir. Babamı siz öldürdünüz. Ben sizden davacıyım' de" deyip eşeğe iki tokat daha atmış.

Sabah olunca üzümcüyü götürüp teslim etmiş. Üzümcüyü sorguya çekmeye başlamışlar. Üzümcü, Behlül Dâna'nın söylediklerini tekrarlayınca, ölümden kurtulmuş. Oradakiler:

"Ağız senin ama, söz Behlül Dâna'nın. O öğretti bunları sana." deyince Behlül Dâna:

"Vallahi ben bir şey söylemedim. Ben eşek ile konuştum." demiş.

Hüseyin Ceylan⁵⁸

⁵⁸Körküler Kasabası, 73 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.

57. Ananın İntizarı

Bir varmış, bir yokmuş...Üç arkadaş varmış. Bunlar Mekke'ye gideceklermiş. Birisi anasına varmış:

"Ana ben arkadaşlarla Mekke'ye gideceğim."

"Oğlum ben yalnız kalamam gitme."

"Ana arkadaşlara söz verdim. Mutlaka gitmem lazım." deyince, anası şöyle bir dua etmiş:

"Aman Allah'ım, şu Hasan'ıma bir usulca ceza ver. Ömür boyu benimle yaşasın." demiş.

Oğlanlar yola çıkmışlar. Gide gide bir yerde yatsı namazı olmuş. Camiye girmişler, namazlarını kılmışlar. Orada da bir hırsız varmış. Herkes ondan acizmiş, kimse yakalayamamış.

Hasan, namazı kılariken kendi kendine: "Bu gece şu caminin bir köşesinde yatayım da boşu boşuna otel parası vermeyeyim." demiş. Namazı kılmışlar. Hoca, caminin kapısını kilitlemiş gitmiş. Hasan içerde kalmış sabaha kadar orada yatmış. Sabah olunca onu caminin içinde görünce, hırsızı yakaladık diye bir ündür yayılmış gitmiş. Haber hükümdara kadar gitmiş. Hükümdar:

"Kolunu kesin. Gözlerini oyun." diye emir vermiş. Hemen Hasan'ın kolunu kesmişler, gözlerini oymuşlar. Sabah olup da arkadaşları Hasan'ı almaya gelmişler. Bir bakmışlar, kolu kesilmiş, gözleri oyulmuş. Hemen geri dönmüşler, köye gelmişler. Anasının kapısını çalmış:

"Allah rızası için bir hayır ver." demiş. Anası da:

"Ne hayrı vereyim. Bir tek çocuğum vardı. O da kodu hacca gitti."

"Gitmedi, iyi bak ana, çocuğun geldi. Allah'tan bir niyazda bulundun. Usulca bir ceza istedin. Bak işte ömür boyu senin yanında bu vaziyette kalacağım." demiş. Kucaklaşmışlar, ağlaşmışlar. Ama ne fayda iş işten geçmiş. O yüzden anaların intizarını almak çok kötüymüş. Analara devamlı iyi davranmak gerekirmiş.

Şehri Kızılkaya⁵⁹

⁵⁹Kumdanlı Kasabası, 67 yaşında. Okur yazarlığı yok. Ev hanımı.

58.Kamıştan At

Behlül Dâna, kamıştan bir deyneğe at diye biner o yana bu yana seyidirmiş. Kardeşi Harun Reşit:

"Ağa etme. Benim gururumla oynama. Beni küçük düşürme. Deynekten at olur mu?"

"Atla arkama yum gözlerini."

Harun Reşit, deynekten atın arkasına gözlerini yumup atlamış. Gözlerini açtığında hiç tanımadığı bir yerde bulmuş kendisini. Dolaşırken bir ihtiyara:

"Harun Reşit'in ülkesi nerede biliyor musun?" demiş.

"Bilmiyorum ama Senkette 100 yaşında bir ihtiyar var o bilir."

Harun Reşit Senket'e varıyor. Saçları bembeyaz bir ihtiyar. Ona sormuş. O da bilmediğini, fakat, Uluborlu'da 200 yaşında bir ağabeyinin olduğunu, onun bileceğini söylemiş.

Oradan Uluborlu'ya varmış. Saçları ala kırlı bir ihtiyar. Ona sormuş. O da bilmediğini ama Keçiborlu'da 300 yaşında bir ağabeyinin olduğunu, onun bileceğini söylemiş.

Keçiborlu'ya varmış. Saçı, sakalı simsiyah bir ihtiyar. O da:

"Ben de bilmiyorum. Ama, buraya cuma günü bir hoca gelir. Ona soralım." deyip, misafiri olmasını istemiş. Otururken, Harun Reşit:

"Ben gelirken senin kardeşlerini gördüm, birinin saçları bembeyazdı, birininki de ala kırlı, sen onlardan yaşlısın, ama senin saçların simsiyah, bunun sebebini bana söyler misin?"

Adam hanımını çağırmış:

"Git aşağıdan bir kavun al gel, misafirimizle yiyelim" demiş.

Kadın, gitmiş bir kavun getirmiş. Adam:

"Bu ham başka getir" demiş.

Kadın, o kavunu götürüp, bir kavun daha getirmiş. Onu da ham deyip, kadını tam kırk kere aşağıya kavun almaya yollamış. En son getirdiği kavunu alınca:

"Hah bu iyi" deyip, kesip yemişler. Sonra Harun Reşit'e dönüp:

"Git bak aŖađıya. Kavun yığılı değil. Kavunun hepsi bu yediğimiz. Ama bu kadın insan evladı. Hiç itiraz etmedi. Kırk kere aŖađıya indi çıktı. Yine aynı kavunu getirdi. Senget'deki biraderın hanımı olsa hemen itiraz ederdi, 'aŖađıda kavun yığılı değil, al zıkkımlan' derdi. Uluborlu'dakinin hanımı olsa bir iki kere iner çıkar, sonunda o da 'baŖka kavun yok al ye' derdi. İnsanı kocatan, saçlarını ağartan hanımıdır" demiŖ.

Cuma günü olunca hoca gelmiŖ. Bütün ahali abdest alıp cami önüne birikmiŖ. Derken bir toz bulutu halinde, kamıŖtan atına binmiŖ, Behlül Dâna gelmiŖ. Orada camide vaaz vermiŖ. O zaman Harun ReŖit:

"Ben ettim sen etme." deyip, Behlül Dâna'dan özür dilemiŖ. Tekrar kamıŖtan ata binip memleketine dönmüŖ.

Hüseyin Ceylan⁶⁰

⁶⁰Körküler Kasabası, 73 yaŖında, Okur yazar, Çiftçi.

59. amurdan Ev

Behlül Dâna, amurdan ev yapıyormuş. Harun Reşit'in hanımı sormuş:

"Ne yapıyorsun Behlül Dâna?"

"Cennet Köşkü yapıyorum."

"Bana satar mısın?"

"Satarım."

"Kaç para?"

"Bir kuruş."

Harun Reşit'in hanımı parayı vermiş. Evi almış gitmiş. Akşam olunca Harun Reşit karısını cennet köşkünde görmüş. Karısına sormuş:

"Bu köşkü nereden aldın?"

"Ağabeyinden aldım."

"Kaça aldın?"

"Bir kuruşa."

Sabah olunca Harun Reşit, kalkmış. Behlül Dâna, sokakta yine çamurdan ev yaparmış.

"Bizim oğlan ne yapıyorsun?"

"Cennet köşkü yapıyorum."

"Bana satar mısın?"

"Satarım."

"Kaça?"

"On kuruş."

"Niye hanıma bir kuruşa verdin de, bana on kuruş diyorsun?"

"Gelinimiz bilmiyerek, görmiyerek aldı. Sen göre göre alıyorsun." demiş.

Hüseyin Ceylan⁶¹

⁶¹Körküler Kasabası, 73 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.

60.Üç Muzdarip

Kel, kör, topal bir köye misafir olmuşlar. Odanın birinin kapısını çalmışlar. Oda sahibine:

"Bizi misafir et." demişler.

"Bakın arkadaşlar ben sizi misafir ederim de, kel kafasını kaşımazsa, kör gözünü oğuşturamazsa, topal da ayağını uzutmazsa öyle."

Adamların başka gidecek yerleri de yokmuş. "Tamam" deyip odaya çıkmışlar. Yemişler, içmişler. Derken kelin kafası, kaşınmaya başlamış. Körün gözleri sulanmış. Topalın ayağı ağrımış. Derken ağa kele sormuş:

"Senin baban ne iş yapardı?"

"Benim babam yünden, keçeden bir külah yapardı. Kafana giydiğin zaman kalıp gibi otururdu." demiş. Bunu söylerken de kafasını kaşımış, derdinden kurtulmuş.

Ağa köre sormuş:

"Senin baban ne iş yapardı?"

"Benim babam avcıydı. Bir keklük kalksın. Sola gidene de düşürürdü, sağa gidene de düşürürdü." demiş. Bu arada tüfeği gözüne dayar gibi yapıp, gözlerini kaşımış, kurtulmuş.

Ağa, topalın da muzdarip olduğunu anlamış. Ona hiç ses çıkarmamış. Hiç bir şey sormamış. Dayanamayan topal, kel ile körün laflarına karşın:

"Yalan söyleyene şu girsin." deyip ayağını uzatmış. O da böylelikle rahatlamış olmuş.

Hüseyin Ceylan⁶²

⁶²Körküler Kasabası, 73 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.

61.Deli ile Akıllı Kardeşler

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde... Bir ananın iki oğlu varmış. Biri deli, biri de akıllıymış. İkisi bir arada geçinir giderlermiş. Biri oduna gider, biri de çifte gidermiş.

Bir gün deli oğlan, işe gitmemiş:

"Bizim oğlan ben anamı bugün yüyüp arıtacam." demiş. Akıllı işe gitmiş. Deli de anasını yümeye durmuş. Bir, bir yana yatırmış. Bir, bir yana yatırmış da anasını kaynar kazanın içine sokunca öldürmüştü. Kurusun diye bir köşeye sorutturmuş. Eline de bir ekmek vermiş. Ölünce kadının dişleri sırtmış kalmış. Oğlan da güler zannedermiş. Soruttuğu yerde akşam olunca akıllı eve gelmiş:

"Bizim oğlan anam nerde ya?" demiş. Deli:

"Netcen, yüdüm arıttım. Oraya sorutturdum. Gülüp durur. Eline de yağlı ekmek verdim onu yiyor." demiş. Akıllı dışarıya bir çıkmış. Bir de ne görsün, anası ölmüş. Sabah olunca konu komşuyu ünlemişler. Anamız ölmüş. Yüyüp, yıkayıp, gömelim demişler. Akıllı mezar kazmaya gitmiş. Deli de evde kalmış. Komşulardan biri:

"Allah belanı versin! Ay deli oğlan ananı kazana attın da öldürdün mü?" demiş. Deli:

"Anamı kazana attığımı bir sen mi bildin?" deyip ona da bir taş atıp öldürmüştü. Anasıyla komşunun bacaklarına bir ip bağlayıp, sürüyerek mezarlığa yaklaşıp, kardeşine bağırması:

"Hey bizim oğlan! Ölü birken iki oldu. Mezarı gen kaz." demiş. Akıllıyla deli anasıyla komşu kadını aynı yere gömüp eve geri dönmüşler. Deliyle akıllı ayrılmaya karar vermişler. Öküzleri bölüşelim demişler. Eski eve giren öküz, eski evin, yeni eve giren öküz yeni evin olsun demişler. Deli:

"Yeni ev benim." demiş.

"Tamam." demiş akıllı. Öküzleri "ho" demişler. Öküzler, eski eve alışık olunca hepsi eski eve girmiş. Yeni eve uyuz bir öküz girmiş. Ertesi gün: "Ben öküzü satacam." deyip, öküzün boynuna bir ip takıp düşmüş yola. Giderken yorulmuş. Bir kavak ağacının altında oturmuş. Öküzü kavağa bağlamış. Kavağın

altındaki taşın altından bir keler çıkmış, kafasını uzatıp kayanın altına girmiş. Keler bir daha kafasını uzatınca, deli:

"Öküze vurulduysan bırakıp gidiyorum. Paran yoksa haftaya gelir alırım." demiş ve oradan gitmiş. Akşam olunca canavarlar öküzü orada yemişler. Deli bir hafta sonra varmış. Kelerden öküzün parasını istemiş. Keler, yine taşın altına kaçmış. Deli:

"Benim öküzün etini yedin. Paramı çıkar. Valla evini damını yıkarım." demiş. Keler taşın altından çıkmayınca, deli oğlan kelere kızıp kayayı kırmış. Altında bir küp altın bulmuş. Ağasını çağırmış:

"Ağa ağa! Ben öküzü bir kelere sattım. Parasını vermeyince evini damını yıktım. Evinde bir küp altın buldum. Gel bölüşelim." demiş ve altını eve getirmişler. Komşudan bir şinik alıp, altınları bölüşmüşler. Altınları eve koymuşlar. Beraber gurbete çıkmaya karar vermişler. Deli kapıyı sırtına yüklenmiş ve gurbete çıkmışlar. Giderlerken karşılarından kervancıların geldiğini görünce, büyük bir ağacın üstüne çıkıp saklanmışlar. Kervancılar da o ağacın altına gelip, konak durmuşlar. Yemek yemeye oturmuşlar. Deli ağacın üstünde sıkışmış, büyük abdestini bozmuş. Kervancılar da:

"Gökten helva yağıyor." diyerek yemişler. Biraz zaman geçmiş. Deli oğlan küçük abdestini bozmuş. Kervancılar:

"Eyvah yağmur yağıyor." diye toplanmaya çalışırken, deli oğlan elindeki kapıyı ağaçtan aşağıya düşürmüş. Kervancılar da:

"Eyvah gök göçüyor." diyerek, hepsi korkudan orada ölmüşler. Deli oğlan ile akıllı oğlan ağaçtan aşağı inerek, kervancıların yüklerini toplamaya başlamışlar. Büyük oğlan, kervancıların kumaş yükünü toplarken, deli de ekmekleri toplamış. Eve doğru yola çıkmışlar. Yolda büyük oğlan acıkmış:

"Hadi yemek yiyelim." demiş. Deli:

"Yok ben ekmek vermem. Bana kumaş verirsen ekmek veririm." demiş. Akıllı kumaş vermiş, deli de ekmek. Oturup yemek yemişler. Biraz daha gitmişler. Bir köye çoban durmuşlar. Deli kuzu güdecekmiş. Akıllı da koyun güdecekmiş. Ağa, deliye:

"Kuzuyu sen Şu ağacın altına vur." Akıllıya da:

"Koyunu sen Şu ağacın altına vur." demiş. Koyunu kuzuyu bunlara teslim etmiş. Deli, ağa kuzuyu vur dedi diye, bütun kuzuyu vurmuş vurmuş çaya atmış. Ağa bunun üzerine:

"Aman paranızı vereyim de bir gidin." diyerek başından savmıŐ.

Güllü Göde⁶³

⁶³Körküler Kasabası, 93 yaşında vefat etti, Okur yazarlığı yok, Ev hanımı.

62.Ödü ile Böldü

Bir varmış, bir yokmuş... Bir Ödü ile Böldü varmış. Bir tane kızları varmış. Kızlarını yaban ele gelin etmişler. Ay geçmiş, yıl geçmiş aradan. Bir gün kızlarını özleyip ziyaretine gitmek istemişler. Ne götürelim diye düşünmüşler. Evdeki karın yağı ile ziliden başka götürecektir hediye bulamamışlar. Karın yağı ile ziliyi alıp yola çıkmışlar. Yolda giderlerken, yollar yarık yarık yarılmış. Ödü, Böldüye:

"Ellerimiz yarılr da nasıl sızılır. Şu yağı yollara sürelim de biraz yumuşasın." demiş. Götürdükleri yağı yolların çatlaklarına sürüp yollarına devam etmişler. Yolda giderlerken bir kavak ağacına rastlamışlar. Kavak rüzgârdan iniliyormuş. Bunu gören Ödü, Böldü'ye:

"Şu ziliyi kavağa bürüsek de üşümesi bir geçse. Bak nasıl iniliyor." demiş.

Olur deyip ziliyi de kavak ağacına sarıp yollarına devam etmişler. Kızlarının yanına varmışlar. Kızlarına yolda yaptıklarını anlatmışlar. Kızları onların yaptıklarına şaşırılmış kalmış. Kız gidip hiç olmazsa ziliyi alayım geleyim demiş. Ama ziliyi yerinde bulamamış. Akşam olunca kız, kaynatasına:

"Anamla babamın yataklarını nereye yapayım?" diye sormuş. Kaynatası da:

"Kaz damına yap kızım." demiş.

Kız, anasıyla babasının yataklarını kazların yanına yapmış. Işığı yakınca, uyanan kazlar, tüyelerini karıştırmaya başlamışlar. Ödüyle Böldü kazların bitlendiğini sanmışlar. Bir kazan su doldurup altını yakmışlar. Kazları yıkamaya karar vermişler. Suyu iyice kaynatıp, kazanın içine kazları sokup çıkarmışlar. Tabii ki bütün kazlar ölmüş. Sabah olunca kızlarına gece yaptıklarını anlatmışlar. Kız buna çok kızmış ama elinden bir şey gelmez. Kız da kaynatasına:

"Gece kazların yanına tilki girmiş. Hepsini öldürmüş." demiş.

Ertesi gün olmuş, kaynatasına tekrar sormuş:

"Baba anamla babamın yatağını nereye edeyim?" demiş. Kaynatası da:

"Deve damına ediver." demiş.

O gün de yataklarını deve damına edivermiş. Işığı yakınca deve geviş getirmeye başlamış. Devenin sakız çiğnediğini sanarak:

"Deve karıma bir sakız ver" diye birkaç defa söylemiş. Deve geviş getirmeye devam edince, deveye kızıp bıçağı alıp deveyi kesmiş. Sabah kızı yanlarına gelince:

"Anana bir sakız istedim, o da vermedi. Ben de kızdım kestim. Yiğiverdim işte" demiş.

Kız buna da çok kızmış. Ama ne yapsın. Kayınpederine varmış:

"Baba gece deve ölüyormuş. Anamla babam, mundar gimesin diye deveyi kesmişler." demiş.

Kızları artık dayanamamış:

"Ana, baba artık siz bir gidin." deyip yanlarına, biraz et, pekmez koymuş. Anası da orada bir tokuç varmış, onu istemiş. Onu da vermiş. Onları geri uğurlamış. Dönerlerken toprağı yağladıkları yere bir sinek üşüşmüş ki o kadar çok, geçememişler. Şu pekmezi döksek acaba giderler mi diye düşünürken, pekmezi Bödü'nün kafasından aşağıya dökmüş. Bütün sinekler Bödü'nün üstüne üşüşmüş:

"Ödü beni kurtar." diye çığırırken, Ödü de elindeki tokuçla Bödünün kafasına vura vura Bödü'yü öldürmüş. Bödü'nün öldüğünü görünce, Ödü de, kendi kafasına tokuç vura vura kendini öldürmüş. İkisi de ölmüş. Kızları gelmiş. Anasıyla babasını gömmüş. Kocasının yanına geri dönmüş.

Hacer Şen⁶⁴

⁶⁴Körküler Kasabası, 60 yaşında, Okur yazar, Ev hanımı.

63. Tembelliğin Zaferi

Bir varmış, bir yokmuş... Bir karı koca varmış. Bunların iki öküzü varmış. Öküzlerin işini her zaman kadın görürmüş. Bir gün kadın:

"Bu böyle olmaz. Öküzlerin işini her zaman ben görüyorum. Bir de sen gör." demiş. Görürdün, göremezdin derken anlaşılamamışlar:

"Konuşmayalım. Kim önce konuşursa, öküzlerin işini o görsün." demişler. Üç gün ne çifte gitmişler, ne konuşmuşlar, ne de öküzler görülmüş. Bir gün kapiya bir çingen karısı gelmiş. "Ağa" dermiş, ses vermezlermiş. "Aba" dermiş, ses vermezlermiş. Çingen karısı bunu fırsat bilip, evde ne var ne yok yüklenmiş gitmiş. Kadın:

"Hah işte! Ettin, edemedin çingen karısı evi soydu gitti." diye konuşunca,

Adam:

"Hah! Sen seslendin. Kalk öküzlerin işini gör" demiş. Kadın:

"Öküzleri sen gör. Ben çingen karısını bulayım da eşyalarımızı alıp geleyim." demiş. Kadın gitmiş. İki göz bir oda varmış. Odanın birine katırcılar misafir olmuş. Öbürüne de cingener misafir olmuş. Oda sahibi katırcılara mercimek çorbası getirmiş. Katırcılar yiyebildikleri kadar yemişler, kalanını çingen karısına vermişler. Çingenerler, yememiş, oraya koymuşlar. Kadın gelmiş. Çingen karısı kocasıyla horul horul uyuyormuş. Kadın içeri girip çingen herifini uyarmış:

"Len sen beni alır mısın?" demiş.

"Alırım. Adın ne?"

"Sıçtım. Bana ne verecen?"

"Benim karı, birinin bohçasını aldı geldi. Ben o bohçayı sana vereyim."

"Öyleyse ver o bohçayı. Ben dışarıya koyayım geleyim. İkimiz yatalım." demiş. Dışarıya bohçayı çıkarmış. Kapıdaki mercimek çorbasının kalanını almış. Dışarıdaki katırcıların çizmelerinin içine, azıcık azıcık döküp, bohçayı alıp eve dönmüş. Çingen herifi, beklemiş, beklemiş kadın gelmeyince, dışarıya çıkmış. Katırcıları uyarıp:

"Sıçtımı görmediniz mi?" diye sorarmış. Katırcılar:

"Nere sıçtı da görmedik ki?" diye merak ederlerken, kalkmışlar. Çizmelerini giymişler. Çizmelerden foş foş çorba sıçramış. Bunun üzerine çingen herifini, çizmelerimize sıçtı diye bir güzel dövmüşler. Kadın da eşyalarıyla eve varmış. Sabah olunca kocası çifte gitmiş. Çift sürerken, bir ak beygirli adam tozutturarak yanına gelmiş. Selâm vermiş. Adam duymamış. Dalgın dalgın çalışıyormuş. Beygiri yaklaşıp öküzleri tutmuş:

"Ben çoktan beri yoldayım. Mercimekli pilav diye gözlerim kararıyor. Şu beygiri sana vereyim de bana bir mercimekli pilav pişir de gel. Ben sen gelene kadar çiftini süreyim." demiş. Adam, öküzleri, pulluğu tarlada bırakıp eve gelmiş. Karısına:

"Bir mercimekli pilav pişir de, adamın birisi bir beygir verecek." demiş.

Kadın da:

"Ak öküzün yanına bağlasak, ak öküzü teper. Kara öküzün yanına bağlasak kara öküzü teper. Beygire bir hatıl yapalım da öyle." demiş. Hatıl yapıp da pilav pişirene kadar yatsı olmuş. Adam pilavı alıp, tarlaya varsa baksa ki, ne beygir var, ne öküzler, ne de pulluk, hepsi gitmiş. Adam eli boş eve dönmüş. Karısına olanları anlatmış. Kadının bir kız kardeşi varmış. İki erkek urbası giyip, bir ata binip öküzlerin peşine düşmüşler. Genceli gibi bir yere vardıklarında hırsız bir odada bulmuşlar. Oda sahibinin kapısını çalmışlar. Oda sahibi üç yatak edivermiş. Yemişler, içmişler. Hırsız, kadınlara adlarını sormuş. Birisi:

"Ben gibi var mı?" öteki de:

"Benden beter var mı?" demiş. Adamlar da tanışmışlar. Adam:

"Ben bugün öküzleri, pulluğu sattım. Gidin bir içki alın gelin de içelim." demiş. İçki alıp gelmişler. Adama çokça içirip, sarhoş etmişler. Sızdıktan sonra adamı, acayip bir şekilde saçını, sakalını kesip, cebindeki paraları almışlar. Ahırdaki beygirine de binip evlerine geri dönmüşler. Sabah oda sahibi gelmiş, bakmış ki odada sadece bir kişi yatıyor. Adam ayılıp da, oda sahibine:

"Ben gibi var mı? Benden beter var mı?" diye sorunca, adamın acayip bir şekilde tıraş olduğunu gören oda sahibi:

"Hakkaten oğlum, sen gibi yok, senden beter yok." demiş. Adam oradan, soyulduğunu anlayınca, köyün içine çıkmış:

"Ben gibi var mı? Benden beter var mı?" diye sorup ortalıkta dolaşır mış. Birisi de:

"Hakketen oğlum sen gibi yok, senden beter yok. Aynayı al da bir yüzüne bak." demiş. Adam bir ayna bulup da yüzüne bakmış ki tıraşı bir acayip. İşte o zaman, oyuna geldiğini anlamış.

Sedef stndađ⁶⁵

⁶⁵Kumdanlı Kasabası, 68 yaşında, Okur yazarlığı yok, Ev hanımı.

64. Veled-i Zina

Bir koca herifle kadının, bir tanecik çocukları varmış. Bu çocuk veled-i zinaymış. Bir gün ekin biçirmeye ırgat tutmuşlar. Babası tarladan, çocukla eve haber yollamış:

"Git anana haber ver. Irgat acıktı, yemek hazırlasın." demiş. Oğlan eve varmış:

"Ana öküzün tekini kesip, pişireceksin. Irgat acıkmış, gelip yiyecekmış." demiş. Anası da:

"Yavrum, öküzü keseceğiz de ekini köye neyle getireceğiz?" dediyse de:

"Babam öyle söyledi." demiş. Adam tarladan gelmiş. Öküz kesilmiş. Karısına, oğluna kızmış. Ama ne fayda.

"Madem öküz kesildi. Git tarlaya, ırgatı çağır da yesinler bari." demiş. Oğlanı tarlaya yollamış. Oğlan tarlaya varınca:

"Yolduğunuza, yolacağınıza bir ateş koyacaksınız. Babam öküzü kesti. Gidip yiyeceksiniz. Biz ekin istemiyoruz." demiş. Irgatlar şaşırılmışlar. Ama oğlanın dediğini de yapıp, ekini ateşe verip eve doğru yola çıkmışlar. Adam bir bakmış ki, ekin cayır cayır yanıyor. Oğlanı soymuş soğana çevirmiş. Evlatlıktan çıkarmış. Oğlan evden çırlıçıplak çıkmış gitmiş. Giderken, bir kadının delikanlı bir oğlu ölmüş. Tavlada atı kalmış, kazıkta urbaları, tabancası tüfeği kalmış. Kadın öyle ağlamış. Kadının ağladığını görünce yanına varmış:

"Koca ana, mezardakiler hep geliyor. Ben küçük olunca çıplak geldim. Kimseden utanmadım. Senin oğlun da gelecekti ama, çıplak olduğu için gelemedi. Urbasını, atını vereceksin alıp gideceğim. Giyinip şimdi gelecek." demiş. Kadın sevinçle, oğlunun elbiselerini ve atını çocuğa vermiş. Çocuk elbiseleri giymiş. Ata binmiş. Oradan kaçmış, gitmiş. Koca karının herifi gelince:

"Herif, oğlumuz geliyormuş. Elbiselerini atını yolladım." deyince, adam kızmış:

"Karı, ölenin dirildiğini, yitenin bulunduğunu gördün mü hiç? İyi hadi gözümüzün önünden kaybolsun bari." demiş.

Çocuk giderken, karşısına sakallı bir herif gelmiş. Sakallı adama:

"Nere giden arkadaş?"

"Şu köye gidiyorum."

"O köyde sakallıları cellat ediyorlar. Gel ben seni tıraş edeyim de öyle git." demiş. Adamı güzelce tıraş edip uğurlamış. Çocuk gide gide karşısına bir sakalsız herif gelmiş. Ona:

"Nere giden arkadaş?"

"Şo yanna gidiyom."

"Orada sakalsızları cellat ediyorlar. Gel ben sana sakal dikivereyim." demiş. Sakalı, iğneyle, adamın yüzüne saplaya saplaya dikivermiş. Gide gide yolda bir pekmezciye denk gelmiş. Adam pekmezi tuluklara sarmış. Çocuk:

"Arkadaş yükün ne?"

"Pekmez."

"Bir tadına bakayım." demiş. Pekmezin tadına bakayım derken pekmezin hepsini dökmüş, gitmiş. Oradan giderken bir köye gelmiş. Köyde bir evin kapısını çalmış. O ev de pekmezcinin eviymiş. Pekmezcinin karısı evdeymiş. Kadına:

"Ay ana. Beni misafir alır mısın?"

"Alırım yavrum. Dayın pekmez satmaya gitti. Gel misafir ol." deyip eve almış. Bu arada pekmezci gelmiş. Karısına başından geçenleri anlatmış. Kadın da misafir aldığı oğlandan şüphelenerek:

"Ay herif, bugün bir misafir geldi. O olmasın?" demeye kalmadan, aşağıdan bir ses gelmiş. Adamın kırk küp pekmezi varmış. Oğlan hepsini tek tek deviriyormuş. Aşağıya inmişler bakmışlar ki küpler dökülmüş. Çocuk samanlığa mı girdi diye, samanlığa girmişler. Üstlerine saman yıkılmış. Çocuk oradan da kaçmış gitmiş. İşte veled-i zinanın işleri hep böyle aksilik ve herkese zarar için sürmüş gitmiş.

Sedef Üstündağ⁶⁶

⁶⁶Kumdanlı Kasabası, 68 yaşında. Okur yazarlığı yok. Ev hanımı.

65.Hırsız ile Yankesici

Bir köyde, bir hırsızla bir yankesici varmış. Bunların ikisi de aynı kadınla evlilermiş. Ama birbirlerinden haberleri yokmuş. Bir gün ikisi de aynı yere gitmek üzere yola çıkmışlar. Kadın da ikisine de ayrı ayrı azık hazırlamış. Yolcu etmiş. Adamlar az gitmişler uz gitmişler. Azık çantalarını açmışlar. Azık çantalarından ikisinin de aynı azık çıkmış. O zaman şüphelenip konuşmaya başlamışlar:

"Senin karının adı ne?"

"Şu."

"Seninki?"

"Bu."

İkisi de aynı kadınla evli olduklarını anlamışlar. Köye geri dönmüşler. Aynı kapıya gelmişler.

"Şimdiye kadar nasıl denk gelmedik biz?" demişler.

"Biz bunu padişaha danışalım. Kime hak verirse onun olsun." demişler.

Padişahın da bundan haberi olmuş:

"En iyi hırsız kimse, kadın onun olsun." demiş.

Padişahla karısı yatıyorlarmış. Padişah uyuyor, karısı da kucağında yatıp sakız çiğniyormuş. Hırsızla yankesici padişahın sarayına gelmiş. Duvara çivi çakıp çıkmaya çalışmışlar. Yankesici çıkamamış, aşağıya düşmüş. Hırsız sarayın duvarından içeriye girmiş. Padişah uyurken, karısını kucağından almış. Tavan arasına saklamış. Ağzındaki sakızı da ağzına alıp, padişahın kucağına yatmış. Ondan sonra padişahla konuşmaya başlamış:

"Bir hırsız, gelip kucağından beni tavan arasına götürse, ağzımdaki sakızı da alıp senin kucağına yatsa, hak kimin olur?" diye sormuş. Padişah "Tabii hak onun olur." deyip de gözünü bir açmış, kucağında hırsız yatıyormuş. "Tamam hak senin. Yankesicinin hiçbir hakkı yok. Sen buralara kadar geldiğine göre." demiş.

Sedef Üstündağ⁶⁷

⁶⁷Kumdanlı Kasabası, 68 yaşında, Okur yazarlığı yok, Ev hanımı.

66. Dedektif

Bir varmış, bir yokmuş... Bir adamın üç oğlu varmış. Bu adam büyük oğluna parayı vermiş. Ortanca oğluna canlı malı vermiş. Küçük oğlunu severmiş, mülkü vermiş, tarlayı, evi vermiş. Büyük oğlu yükünü deveye sarmış yola düşmüş. Giderken köyün çıkışı olan Şam'a varınca bir şey unutmuş:

"Deve şurda dura dursun. Şu unuttuğum şeyi alıp geleyim." demiş. Eve gelip de oraya gelesiye deve yer yarılmış yer altına girmiş. O yannı ararken, bu yannı ararken orada üç kişi oturmuş.

"Arkadaş burada bir deve görmediniz mi?" diye sorunca, oradan birisi:

"Devenin bir gözü kör müydü?" demiş, biri de:

"Devenin bir yanında yağ mı sarılıydı?", diğeri de:

"Devenin bir yanında bal mı sarılıydı?" demiş. Ondan sonra aramış taramış, bulamamış. O üç kişiyi mahkemeye vermiş. Mahkemeye varınca, birine:

"Sen devenin bir yanında yağ sarılı olduğunu ne bildin?" diğeri:

"Sen devenin bir yanında bal sarılı olduğunu ne bildin?" diye sormuş. Onlar da: "Yağdan tarafına sinek üşüşmüş, baldan tarafına da karınca üşüşmüş gitmişti." demişler.

"Devenin kör olduğunu nereden bildin?"

"Deve yolun bir kıyasına yayılmış gitmiş." demiş. Bunları mahkemeye çağırılmışlar. Hâkime böyle ifade vermişler. Hâkim, bu adamları eve davet etmiş, yemek vermiş. Yemek yerken biri:

"Bu et iyi etmiş ya, kuzuya küçükken köpek süt emzirmiş." diğeri,

"Bu ekin iyiymiş, ama mezar arasına ekmişler." diğeri,

"Bu hâkim iyi hâkimmiş, ama kırık dölü olmasa." demişler. Ondan sonra bu adamlar ermişlermiş, kayboluvermişler. Hâkim ondan sonra eve gitmiş. Anasına:

"Ana böyle böyle dediler. Bunun aslı ne?"

"Oğlum böyle böyle. Hane sahibiydik. Bir misafir geldi. Baban evde yoktu. Emme zorla, emme gönüllü bu iş oldu. Sen ondan kaldın" diye açıklamış.

Mevlüt Karaca⁶⁸

⁶⁸Sağır Köyü , 62 yaşında, Okur yazar, Çiftçi

67. Denizdeki Davar

Bir varmış bir yokmuş... Köyün birinde bir Köse varmış. Bu Köse çok uyanık biriymiş. Köylüler bunu çekememişler ve padişaha şikayet etmişler. Ama Köseyle yine de baş edememişler. O köyde üç kardeş varmış: "Biz Köse'yi yola getiririz." demişler. Köse de bunu duymuş hemen tedbir almaya başlamış. Kendi eşeğinin g.üne altın gümüş yapıştırmış. O üç kardeşin yanına varmış:

"Bu eşek günde bir altın bir gümüş yapar. Altı ayda bir ahır doldurur." demiş. O üç kardeş ne kadar malları varsa satıp, eşeği Köse'den almışlar. Köse:

"Buna bir kova yem, bir kova su koyup, dört ayağını da nallattırıp, altı ay yanına uğramayın. Altı ay sonra ahır altınla dolar." demiş.

Kardeşler Köse'nin dediği gibi yapmışlar. Eşeği bir ahıra kapatıp, altı ay yanına hiç uğramamışlar. Altı ay sonra, ahırın kapısını açmak için, bir zorlamışlar. Kapı açılmamış. Kendi kendilerine sevinirlermiş: "Ahır altınla doldu. Zengin olduk." diye. Halbuki eşek altı ay içinde içerde açlıktan ölmüş, nallarını havaya dikmiş. Küçük oğlan ahırın kapı deliğinden bakmış. Eşeğin nalları parıl parıl parlıyor:

"Ağa ağa! İçerisi altın gümüş dolmuş." demiş. Sevinçle kapıyı kırıp, içeriye bir bakmışlar ki, eşek kapının arkasında ölmüş, kalmış. Hemen silahlanıp Köse'nin yanına varmışlar:

"Bize sattığın eşek bir altın gümüş yapmadan öldü gitti." demişler. Köse hazırlıklıymış:

"Ölür arkadaş. Canlı değil mi bu?" demiş.

Kösenin evde iki tavşanı varmış. Birini yanına almış, birini de evde bırakmış. Karısına da tembihlemiş: "Akşama misafirler var. Çok güzel bir sofraya hazırla." demiş. Üç kardeş tarlada bunu basınca, onları sakinleştirdikten sonra, tavşana demiş ki:

"Haydi git. Hanıma söyle, bize güzel bir yemek hazırlasın. Biz geliyoruz." demiş ve tavşanı salıvermiş. Tavşan dağa doğru kaçmış gitmiş. Köse, üç kardeşi almış yanına eve gelmişler. Karısı haberli olduğu için çok güzel bir sofraya hazırlamış. Evde bekliyormuş. Sofranın başında da evde bıraktığı tavşan varmış. Üç kardeş:

"Bu tavşanı biz Köse'den alalım." demişler. Köse'ye yüklü bir miktar para verip tavşanı alıp gitmişler.

Sabahleyin tavşanı yanlarına alıp çifte gitmişler. Akşam olunca tavşanı bırakıp:

"Git hanıma söyle şunları şunları hazırlasın" demişler. Tabii tavşan dağa doğru kaçıp gitmiş. Akşam olunca eve gelmişler ki, aynı hamam aynı tas. Bulgur pilavıyla ayran. Tavşan da ortada yok. Kızgınlıklarından karılarını bir güzel dövmüşler. Sonra, silahlanıp Köse'nin yanına varmışlar.

Köse onların tekrar geleceğini bildiği için, kendi karısının boğazına bağırsağın içine kanı doldurmuş. Tam onlar eve girdiklerinde, bıçağı karısının boynuna dayamış.

"Bıktım bu karının elinden." deyip, kadının boğazındaki kan dolu bağırsağı bıçağı dokundurmuş. Kadın, kanlar içinde yere uzanmış. Üç kardeş de:

"Ya, biz seni öldürmeye geldiydik. Sen karını öldürdün. Niye yaptın bunu?"

"Onu diriltmek kolay." deyip, hemen orada kamıştan bir düdük yapıp da düdüğü öttürünce, kadın yattığı yerden kalkmış. O zaman üç kardeş:

"Eşek ölür, tavşan da dağa kaçır. En iyisi biz bu düdüğü alalım. Evde karılara sinirlendiğimiz zaman karıları öldürür, sonra diriltiriz. Karılar biraz bizden korksun." demişler.

Düdüğü Köse'den almışlar. Eve gelip, karılarını döve döve öldürmüşler. Sonra karşılarna geçip düdüğü çalmışlar ama ne dirilen var, ne ayağa kalkan. Hemen kalkıp, Köse'nin yanına gelmişler. Ellerine de bir çuval almışlar. Köse'yi evde yakalayıp çuvalın içine koymuşlar. Sırtlarına alıp köyün içinden geçiyorlarmış. Köyde de düğün oluyormuş. Oradan birisi: "Gidin, onu uçurumun kenarından denize atın." demiş. Köseyi alıp gelip, uçurumun kenarına koymuşlar. Tam atacakları sırada:

"Beni nasıl olsa öldüreceksiniz. Bir yere de kaçamam, beni burada koyun gidin de, şu düğünü seyredin. Ondan sonra beni atarsınız" demiş. Üç kardeş Köse'nin lâfına aldanıp, orada bırakıp düğüne gitmişler.

Köse, çuvalın içinde kalmış. Oradan da köyün çobanı geçiyormuş. Köse de çuvalın içinden:

"Valla almam, billa almam. Öldürseniz almam." dermiş. Çoban da:

"Len! Ne verdiler de almam diyorsun?"

"Filan ağanın kızını verecekler. Onu almam diyorum."

"Çık ulen onun içinden! Ben gireyim. Ben alırım."

Çoban çuvalın ağzını çözüp, Köse'yi çuvaldan çıkarmış. Kendisi çuvalın içine girmiş. Köse, çobanın koyunlarını eşeğiyle birlikte almış gitmiş. Çoban da çuvalın içinde:

"Valla alırım, billa alırım." diye bağırmış. Üç kardeş gelince, çuvalı denize atmışlar. Çoban ölmüş. Üç kardeş, köye gelinceye kadar, Köse, üç yüz koyun bir eşekle köye onlardan önce gelmiş. Merakla:

"Len biz seni denize atmadık mı? Nasıl çıktın geldin."

"Ah arkadaş, denizin dibinde o kadar çok mal var ki, derinine indikçe topladım." demiş. Bunu duyan bütün köylü o uçurumun kıyısından kendilerini atarak, ölmüşler. Sadece bir koca karıyla oğlu kalmış. Koca karı kendi cesaret edememiş denize atlamaya, oğlunu atmış. Oğlan denizin içinde boğulurken "gırk, gırk" diye ses çıkarırmış. Anası da yukardan:

"Kırk koyun neye yeter, hiç olmazsa iki yüz olsun." dermiş.

Köyün hepsi öldükten sonra, Köse o köye sahip olmuş.

Şükrü Çapraz⁶⁹

⁶⁹Aşağı Tırtar Köyü, 40 yaşında, Ortaokul, Çiftçi

68. Mezaradaki Borcunu Vermeyen

Bir varmış, bir yokmuş... Şarkta yaşayan, bir borcunu vermeyen varmış. Bir de garpta yaşayan, borcunu hiç komayan varmış. Borcunu komayan, bu borcunu vermeyenin şarkta olduğunu duymuş.

"Ya nasıl vermez? Nasıl bir adam bu? Bunu bir göreyim." deyip, eşeğine binmiş. Gide gide, sora sora, o memleketi bulmuş. Borcunu vermeyenin evini sormuş, bulmuş. Borcunu vermeyenin evine çıkmış:

"Senin adın ne?"

"Borcunu vermeyen."

"Seninki ne?"

"Hak komayan." birbirleriyle tanışmışlar.

"Ben sana bir mecit para versem. Ne zaman verirsin?"

"Haftaya veririm." Bir mecit vermiş. Hafta olmuş, gelmiş istemiş. Borcunu vermeyen:

"Şöyle oldu, böyle oldu... Haftaya vereyim." demiş. Öyle öyle derken aradan iki üç hafta geçmiş. Borcunu vermeyen, çare düşünmeye başlamış. Karısına:

"Ben ölmüş gibi yapayım. Her hâlde o zaman bırakıp gider." demiş. Bir gün, yalandan ölmüş. Konu komşu toplanmış. Hak komayan:

"Eyvah nasıl edeceğiz. En iyisi ben buradan kabristana gideyim. Kabir sualcileri geldikleri zaman onlara şikâyet edeyim. Onlardan paramı alayım." diye düşünmüş. Borcunu vermeyeni yıkamışlar, yümüşler, mezarlığa, musalla taşının üzerine bırakmışlar. Hak komayan da bir mezarın içine saklanmış. Beklemeye başlamış. O gün de o köyde, birisinin yüklü miktarda parasını hırsızlar çalmış. Hırsızlar bu parayı nerede bölüşelim derken:

"Ya! Borcunu vermeyen, bugün öldü. Gidelim onun başına mum yakmışlardır. Orada mum ışığında bölüşelim." deyip mezarlığa gelmişler. Borcunu vermeyen de:

"Hava kararsın da kalkayım." dermiş. Hak komayan da:

"Kabir sorucular gelecek de borcumu alacağım." diye mezarın içinde beklermiş. Hırsızlar gelmişler. Borcunu vermeyenin mezarının başında, parayı

dökmüşler. Üç taksim edip paylaşmışlar. Bir de kılıç varmış. Kılıcı hangisinin alacağına karar verememişler:

"Bu kılıcı, bir vurmada şu cenazeyi kim ikiye bölerse, kılıç onun olsun demişler.". Birisi kılıcı eline almış. Havaya kaldırmış da borcunu vermeyene vuracağı zaman, borcunu vermeyen:

"Can kurtaracak yok mu?" diye bağırmaya başlamış. Hak komayan da:

"Ben burdayım." diye kalkacağı sırada, mezar göçmüş de kemikler şakır şakır ses çıkartmış. Hırsızlar korkularından, paraya pula bakmadan kaçmış gitmişler. Hırsızlar gittikten sonra, ikisi parayı tekrar bölüşmeye başlamışlar. İki eşit parça hâlinde parayı bölmüşler. Hak komayan:

"Haydi şu bir mecit borcunu ver bakayım." demiş. Verirsin, vermezsin derken tartışmaya başlamışlar. Hırsızlardan birisinin az kaçtıktan sonra aklı başına gelmiş ve:

"Ya bu ölüler dirilmez. Ben geri gidip bakacağım." deyip, mezarlığa geri dönmüş. Onlar mezarın içinde tartışırken, hırsız da mezarın üstünde onları seyretmeye başlamış. Verirsin, vermezsin kavgası devam ediyormuş. Bu arada borcunu vermeyen hırsız yukarıda görmüş. Hırsızın kafasındaki takkayı kaparak:

"Al şu takkayı bir mecit karşılığı olarak." deyip, hak komayana uzatmış. Hırsız oradan korkuyla tekrar kaçmış ve arkadaşlarının yanına varmış:

"Len arkadaşlar! Ölüler gerçekten dirilmiş. Birine hiç para düşmemiş de benim takkayı kaptılar. Onu da ona verdiler" demiş.

Ramazan Şen⁷⁰

⁷⁰Körküler Kasabası, 62 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.

69. Tüysüz

Bir kadının üç oğlu varmış. Büyümüşler:

"Ay ana babamızın ne zenaati vardı. Söyle de onu yapalım." demişler.

Kadın:

"Babanız oduncuydu." demiş. Oğlanlar oduna gitmişler. Katiyen odunu edememişler. Gelmişler:

"Ana babamızın zenaati odunculuk değildi. İlle bir deyiver. Ne idi?" demişler. Anaları da:

"Ay yavrum babanız hizmetkâr dururdu. Yalnız ölürlen vasiyet etti. Çocukların hizmetkâr duracak olursa, çıplağa, tüysüze hizmetkâr durmasın dedi." demiş. Büyük oğlan bir yaban köye hizmetkâr durmaya gitmiş. Yolda bir tüysüz oturmuş. Tüysüz oğlana:

"Bana hizmetkâr dur." demiş. Oğlan:

"Yok olmaz. Ben sana hizmetkâr durmam." deyip yürümüş. Biraz daha gitmiş, aynı tüysüz yine önüne geçmiş:

"Bana hizmetkâr dur." demiş.

"Hayır durmam." deyip, tekrar yürümeye devam etmiş. Biraz daha gittikten sonra aynı tüysüz önüne geçmiş. Önüne geçenin aynı adam olduğunu bilemediği için, bu memleketin bütün adamları tüysüz herhalde deyip bu adama hizmetkâr durmaya karar vermiş. Tüysüz:

"Pazarlık edelim. Çifte gideceksin. Gelirken, öküzüm gülerken, tazım sekerek gelirse sen beni öldüreceksin. Öküzüm gülmez, tazım sekmezse ben seni öldüreceğim." demiş. Oğlan: "Tamam." deyip çalışmaya başlamış. Akşama kadar çift sürmüş. Akşam olunca, öküz gülmemiş, tazı sekmemiş. Öylece eve gelmiş. Tüysüz, onu öldürüp, derisini yüzüp, çiviye asmış. Aradan ay, gün geçmiş... Ortanca oğlan ağasından haber gelmeyince, bir de ben gideyim deyip yola çıkmış. Aynı tüysüz ortanca oğlanın önüne de üç kere geçmiş. Ağasının başına gelenler onun başına da gelmiş.

Aradan biraz zaman geçmiş. Küçük oğlan yola düşmüş. Küçük oğlanın önüne de üç kere çıkınca, küçük oğlan da tüysüze aynı şartlarla hizmetkâr durmuş.

Varsa baksa ki, ağalarının ikisinin de derilerini yüzmüş çiviye takmış. Küçük oğlan çifte gitmiş. Akşama kadar çifti sürmüş. Akşam olup da eve döneceği zaman, öküzün dudaklarını kesmiş, dişlerini çıkartmış. Tarayı da tazının ayaklarına vurup, tazıyı da topal etmiş. Evin yolunu tutmuş. Eve yaklaşınca Tüysüz, öküzün gülerik, tazının sekerek geldiğini görünce karısına:

"Karı karı! Öküz gülüyor, tazı da sekiyor. Bu sefer yandık. Çabuk bir ekmek katmer al. Bu köyden kaçalım." deyip, toplanmaya başlamışlar. Kadın da ekmek katmer edip bir sandığın içine koymuş. Oğlan da onların kaçacağını anlayıp, sandığın içine girip saklanmış. Tüysüz, sandığı sırtına sarınmış giderlerken, oğlan sandığın içinden çöğdürmüş. Tüysüz:

"Ülen karı! Katmerlere yağ pek çok çalmışsın. Elime ayağıma bulaştı." demiş. Biraz daha gittikten sonra karınları acıkmış. Bir çay kenarında oturup yemek yiyelim demişler. Oturmuşlar. Sandığın ağzını açınca, oğlan sandıktan çıkmış. Tüysüzle karısını öldürüp çaya atmış. Geri dönüp tüysüzün servetine oturmuş. Anasını da almış gelmiş yaşayıp gidiyorlarmış.

Sedef Üstündağ⁷¹

⁷¹Kumdanlı Kasabası, 68 yaşında, Okur yazarlığı yok, Ev hanımı.

70.Erikçi

Bir köyde adamın biri bahçesinden erik toplamış. Eşeğe yükleyip, erik satmaya çıkmış. Orada yaylanın birinde bir ağa ölmüş. Oba sakinleri ölüyü yıkamak üzere hoca aramaya çıkmışlar. Yayladan inmişler ve erik satan adama yolda rastlamışlar. Dertlerini anlatınca, erik satan adam onlara:

"Ben hocayım. Size yardımcı olabilirim." demiş. Birlikte yaylaya varmışlar. Ağayı bir bir derenin kenarında, leğenin içine yatırmışlar. Erikçi, yanındakilere:

"Haydi siz gidin de, odun toplayın gelin. Su ısıtalım da öyle yıkayalım." demiş. Adamlar, gider gitmez:

"Allah'ım sen başla beni." deyip, ölüyü leğenle birlikte dereye atıvermiş. Adamlar gelip de:

"Ölü yok. Ne oldu ağaya?"

"Gökten üç melek indi. Leğenle birlikte ağayı aldılar gittiler." demiş. Adamlar, ağalarının melekler tarafından götürülüşüne çok sevinmişler.

"Sen ermiş adamsın." deyip, Erikçinin bütün eriklerini satın alarak bir de bunların üzerine eşeğine yağ, bal, peynir yükleyip yolcu etmişler. Erikçi, gittikten sonra, bir çoban derenin kenarında, leğenin içinde ağanın ölüsünü bulmuş. Ağanın ölüsünü alıp obaya getirmiş. Tekrar yakın bir köyden hoca getirip ölüyü yıkamışlar ve gömmüşler. Aldatıldıklarını da anlamışlar.

Erikçi hoca ise, bütün bu olanlardan habersiz, bir maden bulmuşcasına eşeğine tekrar erik yükleyip o obanın yolunu tutmuş. Oba sakinleri, Erikçiyi görünce iyi geldi. Gelsin de şunu bir güzel dövelim diye beklemeye başlamışlar. Erikçi gelince:

"Ya, sen bize hani ağayı melekler götürdü dediydin. Ağanın ölüsünü biz dere kenarında bulduk."

"Sizin bu ağa gençliğinde bir zina iş yapmış olmasın?" demiş. Orada bulunanlardan birisi de:

"Evet! Ağa, gençliğinde çok zina işledi."

"Tamam. Sizin ağa meleklerle de bir hareket etmiştir. Onlar da bırakıvermiştir." demiş. Obadakiler, buna da inanmışlar. Erikçi, eniklerini tekrar satıp köyüne geri dönmüş.

Ramazan řen⁷²

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

⁷²Körküler Kasabası, 62 yaşında, Okur yazar, Çiftçi.